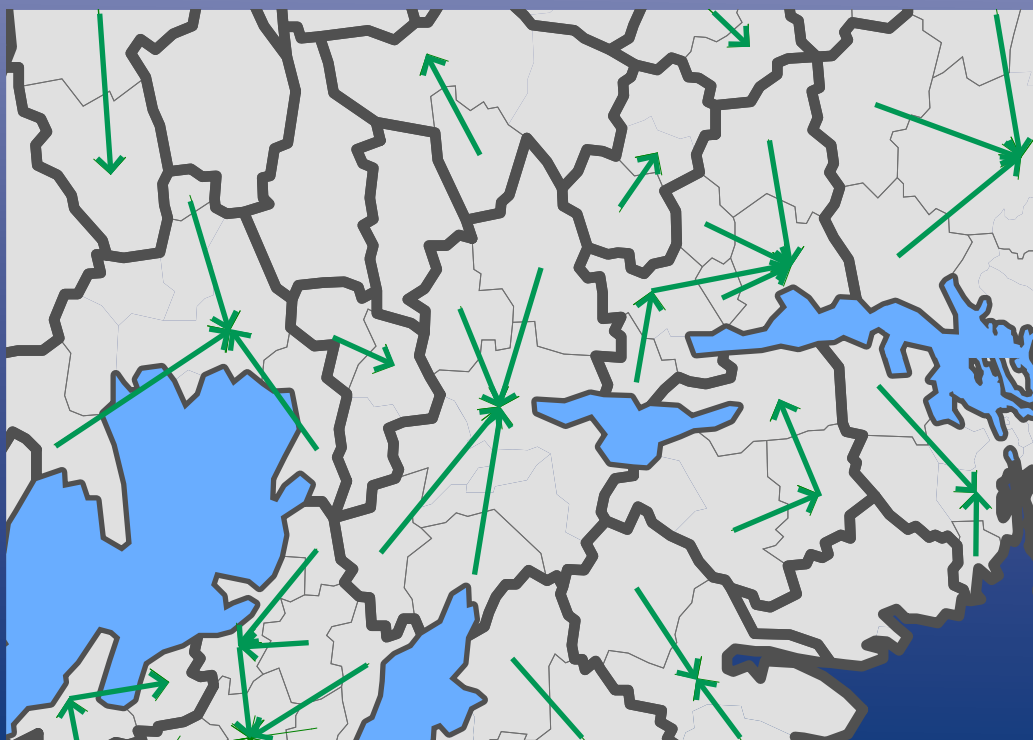

Lokala arbetsmarknader

**– egenskaper,
utveckling och funktion**

Lokala arbetsmarknader

**– egenskaper, utveckling
och funktion**

Statistiska centralbyrån
2010

Construction and use of labour market areas in Sweden

Statistics Sweden
2010

Producent
Producer Statistiska centralbyrån, enheten för företags- och registerbaserad
sysselsättningsstatistik
Statistics Sweden, Enterprise- and Register-based Employment
Statistics Unit
SE-701 89 Örebro

Förfrågningar
Inquiries Maria Håkansson, +46 19 17 66 82
maria.hakansson@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, *Lokala arbetsmarknader – egenskaper, utveckling och funktion*.

It may be used freely and quoted. When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Construction and use of labour market areas in Sweden*.

Omslag: Ateljén, SCB
Cover

ISBN 978-91-618-1512-8 (print)
URN:NBN:SE:SCB-2010-AM95BR1001_pdf (pdf)

Printed in Sweden
SCB-Tryck, Örebro 2010.02

Förord

Föreliggande rapport är inspirerad av det intresse som finns bland utredare och forskare för SCB:s indelning i lokala arbetsmarknader (LA). Den skapades för tjugo år sedan och den behöver därför omprövas och ses över. Under den gångna tjugoförårsperioden har det skett en del förändringar i de politikområden som påverkar arbetsmarknaden. Exempelvis har EU:s Lissabonstrategi tillkommit, vilken lyfter fram regionernas betydelse för ekonomisk tillväxt.

Från SCB:s sida strävar vi efter att anpassa den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken till nya förhållanden. Det har vi gjort exempelvis genom att i samarbete med andra myndigheter utveckla statistik som belyser arbetsmarknaders funktionssätt både utifrån dess utbuds- och efterfrågesida. Mot den bakgrunden ville vi i en rapport samla erfarenheterna från SCB:s arbete kring lokala arbetsmarknader och den statistik som kan knytas till indelningen. Rapporten kan ses som en fortsättning på den rapport om Lokala arbetsmarknader och förvävsregioner som utgavs 1991 i ett samarbete mellan SCB och dåvarande Expertgruppen för regional forskning och utveckling (ERU).

I den nya rapporten sätts indelningen i lokala arbetsmarknader in i ett teoretiskt resonemang, dess stabilitet prövas och det förs ett resonemang kring andra avgränsningsmetoder. Under arbetets gång kommer vi fram till att den metod som utformades vid SCB i början av 1990-talet fortfarande är gångbar. Mot den bakgrunden utvecklar och prövar vi nya mått som belyser olika aspekter på de lokala arbetsmarknaders egenskaper. Vi skapar en ny gruppering av de lokala arbetsmarknaderna i och med framställningen av "strukturgrupper" med hjälp av klusteranalys. En stor del av rapporten upptas av en deskriptiv analys av de lokala arbetsmarknadernas struktur, utveckling och funktionssätt. Rapporten avslutas med ett internationellt svep, där vi beskriver lokala arbetsmarknader inom Norden och inom EU. Vår förhoppning är att den ska ses som en dokumentation av lokala arbetsmarknader och att den framför allt ska inspirera till fortsatta studier kring dessa.

För att se om våra intentioner med rapporten var riktiga inbjöds på ett tidigt stadium ett tjugotal personer med intresse för lokala arbetsmarknader till en workshop, där rapportens innehåll diskuterades. De värdefulla synpunkter som vi då fick sporrade oss till att arbeta vidare med rapporten.

Vi har även fått värdefulla förslag och synpunkter i ett senare skede av arbetet från professorerna i kulturgeografi Sture Öberg, Uppsala universitet och Mats Lundmark, Örebro universitet, liksom av Claes-Håkan Gustafsson, fil dr i nationalekonomi vid SCB:s analysenhet samt avdelningsdirektörerna Hans Björklund, enheten för offentlig ekonomi och Leif Haldorson vid SCB:s analysenhet. Även Henrik Alfredson, Jan Andersson och Håkan Sjöberg alla vid SCB:s Enhet för företags- och registerbaserad sysselsättningsstatistik har bidragit med bearbetningar och idéer. Jan Eriksson vid SCB:s metodenhet har svarat för det statistiska arbetet med klustringsdelen. Jan-Aage Haaland och Inga-Lill Kvist vid SCB:s Kommunikationsavdelning har ansvarat för layout.

Ett särskilt tack riktar vi till enhetschef Håkan Swan som gjort vårt arbete med rapporten möjligt.

Arbetet har ingått som en del av verksamheten vid Enheten för företags- och registerbaserad sysselsättningsstatistik (ES/FRS) vid SCB. Huvudsaklig källa för de statistiska bearbetningarna i rapporten är SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) och dess register.

Vi som skrivit rapporten är Gunnar Hedin, Maria Håkanson och Björn Tegsjö.

Statistiska centralbyrån i april 2010

Lars Melin

Håkan Swan

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication, on page 229.

1 Sammanfattning	9
Inledning	9
Metoden för avgränsning i lokala arbetsmarknader.....	9
Översyn av indelningen i lokala arbetsmarknader (LA)	10
Regionförstoring.....	10
Gruppering av lokala arbetsmarknader i ”strukturgrupper”	11
Lokala arbetsmarknadernas struktur och utveckling.....	11
Lokala arbetsmarknaders funktionssätt.....	11
2 Bakgrund, syfte, innehåll och källor	15
Bakgrund	15
Syftet med rapporten.....	16
Innehåll	16
Källor.....	17
3 Teoretiska aspekter på indelningen i regioner	19
3.1 Inledning	19
3.2 Influensområden baserade på gravitationsteorin	19
3.3 Centralortsteorin och andra lokaliseringsteorier.....	19
3.4 Administrativa regioner.....	20
3.5 Funktionella regioner.....	21
4 Regionala indelningar för planering och analys	23
4.1 Inledning	23
4.2 Exempel på administrativa indelningar och grupperingar	23
4.3 Funktionella arbetsmarknadsinriktade indelningar	25
5 Varför behövs en indelning i lokala arbetsmarknader	29
5.1 Inledning	29
5.2 Allmänt om indelning i lokala arbetsmarknader	29
5.3 Syftet med indelningen i lokala arbetsmarknader	30
5.4 Gjorda studier med tillämpning av indelningen i lokala arbetsmarknader	30
5.5 Val av indelningstidpunkt vid tillämpning av lokala arbetsmarknader	32
6 Hur definieras och konstrueras lokala arbetsmarknader	33
6.1 Bildandet av lokala arbetsmarknader utifrån lokaliseringsteori	33
6.2 Pendling.....	34
6.3 Minsta byggsten vid bildandet av lokala arbetsmarknader.....	38
6.4 Metod för avgränsning i lokala arbetsmarknader	38
6.5 Flerkärniga lokala arbetsmarknader	40
6.6 Solitära lokala arbetsmarknader	41
6.7 Lokala arbetsmarknader med två kommuner som utgör ett gemensamt centrum	42
6.8 Pendlingskedjor.....	43
6.9 Jämförelse mellan Nutek:s FA-regioner och SCB:s LA.....	44
6.10 Lokala och regionala arbetsmarknader.....	45
6.11 Den svenska ”LA-kartan” år 2006.....	45

7 Översyn av indelningen i lokala arbetsmarknader.....	49
7.1 Inledning.....	49
7.2 Kritik mot indelningen i lokala arbetsmarknader.....	49
7.3 Behovet av en indelning i lokala arbetsmarknader.....	49
7.4 Kommuner som byggstenar.....	50
7.5 Är statistiken över sysselsättning och pendling kvalitetsmässigt acceptabel?.....	51
7.6 Är de principer som används i indelningsprocessen adekvata?.....	52
7.7 "Parameterfria indelningar" (Nystuens och Dacey).....	52
7.8 Översyn av regler och procentsatser.....	54
7.9 Känslighetsanalys.....	54
7.10 Skäl att behålla avgränsningsregler.....	55
7.11 Politisk acceptans.....	55
7.12 När bör man och när bör man inte använda sig av lokala arbetsmarknader?.....	56
8 LA-indelning för delar av arbetsmarknaden.....	57
8.1 Inledning.....	57
8.2 Lokala arbetsmarknader för kvinnor och män.....	57
8.3 Lokala arbetsmarknader för olika utbildnings- och yrkesgrupper.....	58
9 Regionförstoring, -förtätning, -förstärkning samt självständighets- och självförsörjningsgrad bland lokala arbetsmarknader.....	63
9.1 Inledning.....	63
9.2 Vad är regionförstoring?.....	63
9.3 Förändrat antal lokala arbetsmarknader ett mått på regionförstoring.....	63
9.4 Debatten om regionförstoringen.....	65
9.5 Nutek och regionförstoring.....	66
9.6 Regionförtätning ett mått på utökad samverkan inom LA.....	67
9.7 Regionförstärkning – ett mått på förändrad gravitationsstyrka hos lokala centra.....	68
9.8 Lokala arbetsmarknaders självständighetsgrad.....	69
9.9 Lokala arbetsmarknaders självförsörjningsgrad.....	71
10 Klustering och annan gruppering av lokala arbetsmarknader för analys- och forskningsändamål.....	73
10.1 Syftet med grupperingar av regioner.....	73
10.2 Storleksgruppering av lokala arbetsmarknader.....	73
10.3 Tidigare genomförda grupperingar med hjälp av klustering.....	74
10.4 Strukturgrupper – ny gruppering av lokala arbetsmarknader genom klustering.....	76
11 Strukturella kännetecken hos lokala arbetsmarknader.....	85
11.1 Inledning.....	85
11.2 Befolkningsstorlek.....	85
11.3 Kompetensnivåer i lokala arbetsmarknader.....	86
11.4 Befolkningstäthet.....	89
11.5 Sysselsättningsstrukturen i lokala arbetsmarknader.....	89
11.6 Andelen personer med förvärvsarbete.....	91
11.7 Näringslivsstruktur.....	93
11.8 Branschbredd.....	97
11.9 Lönesummans fördelning.....	97

12 Utvecklingstendenser hos lokala arbetsmarknader	99
12.1 Inledning	99
12.2 Befolkningsutvecklingen 1990–2007 i lokala arbetsmarknader och landsdelar.....	99
12.3 Sysselsättningsutveckling i lokala arbetsmarknader och landsdelar	101
12.4 Samband mellan lokala arbetsmarknaders befolkningsstorlek och sysselsättningsutveckling	103
12.5 Komponentanalys av sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader utifrån branschammansättning.....	106
12.6 Förvärvsintensitetens utveckling i lokala arbetsmarknader	110
12.7 Lönesummans utveckling	112
13 Arbetsmarknadens funktionssätt 1 – Individernas rörlighet i lokala arbetsmarknader	115
13.1 Inledning	115
13.2 Former av arbetskraftsflöden.....	116
13.3 Jobbyten i lokala arbetsmarknader.....	116
13.4 Flyttningar mellan lokala arbetsmarknader bland sysselsatta	118
13.5 Pendling mellan lokala arbetsmarknader.....	120
13.6 Inträde på arbetsmarknaden och geografisk rörlighet.....	124
14 Arbetsmarknadens funktionssätt 2 – Företag och arbetsställen i lokala arbetsmarknader	127
14.1 Personalomsättning.....	127
14.2 Arbetsställets dynamik i lokala arbetsmarknader	135
14.3 Överlevnad bland nya företag i lokala arbetsmarknader	140
15 Sammanfattande aspekter på arbetsmarknadens funktionssätt	147
16 Indelningen i lokala arbetsmarknader i Norden	151
16.1 Modeller använda för avgränsning av lokala arbetsmarknader i Norden	151
16.2 Gränsöverskridande pendling och gemensamma LA	152
16.3 Nordisk pendlingskarta.....	153
16.4 Utomnordisk pendling.....	154
17 Lokala arbetsmarknader i EU-länderna	155
17.1 Arbetsmarknadsregioner i EU-länderna.....	155
Fakta om statistiken.....	157
Förkortningar.....	157
Begreppsförteckning	158
Referenser	167
Bilaga 1	169
Statistikprodukten Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)	169
Bilaga 2.....	171
Pendlingsomland kring kommuner	171
Bilaga 3.....	175
Begrepp och formler vid beräkning av personalomsättning	175
Bilaga 4.....	181
Förteckning över lokala arbetsmarknader 2006.....	181
Bilaga 5.....	187
Grunddata över lokala arbetsmarknader (enl. indelningen 2006)	187

Bilaga 6	189
Flerkärniga lokala arbetsmarknader	189
Bilaga 7	191
Tabell med kommuner fördelade efter Nutek:s FA-regioner och SCB:s lokala arbetsmarknader (LA)	191
Bilaga 8	197
Kommunernas LA-tillhörighet vissa år 1988–2006.....	197
Bilaga 9	203
Regionförtätning i lokala arbetsmarknader	203
Bilaga 10	205
Regionförstärkning av LA mellan 1990–2007	205
Bilaga 11	207
Självständighetsgrad hos lokala arbetsmarknader, lista	207
Bilaga 12	209
Självförsörjningsgrad hos lokala arbetsmarknader, lista	209
Bilaga 13	211
Klustringsvariabler	211
Bilaga 14	219
Förvärvsintensitet 20–64 år i lokala arbetsmarknader	219
Bilaga 15	221
Sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader 1990–2007 och 2000–2007	221
Bilaga 16	223
Resultat av komponentanalys över sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader 1990–2007	223
Bilaga 17	227
Personalomsättning i lokala arbetsmarknader, lista	227
In English	229
Summary	229

1 Sammanfattning

Inledning

Under 1970- och 1980-talen ökade arbetspendlingen över kommungräns dramatiskt bland annat genom kollektivtrafikens utveckling och att bilen blev var mans egendom. En annan betydelsefull faktor var kvinnornas intåg på arbetsmarknaden under 1970-talet. Detta medförde att många hushåll hade att ta hänsyn till två personers arbetsförhållanden och därigenom blev det inte lika lätt som tidigare att flytta till ett nytt jobb. Alternativet blev ofta att arbetspendla.

Den omfattande arbetspendlingen innebar att det blev svårare att beskriva förhållanden på den lokala arbetsmarknaden utifrån rent administrativa områden. I slutet av 1980-talet började därför SCB med uppbackning från dåvarande Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU)¹ att utforma en indelning i lokala arbetsmarknader. Syftet var att konstruera en modell som delar in landet i självständiga och geografiskt avgränsade arbetsmarknader, vars utsträckning i praktiken begränsas av individernas dagliga resor till och från arbetet. En förutsättning för detta arbete var tillgången till SCB:s då relativt nya pendlingsstatistik.

Metoden för avgränsning i lokala arbetsmarknader

Den modell som används för att avgränsa lokala arbetsmarknader bygger delvis på idéer och tankar som påminner om regioners räckvidd och utsträckning i centralortsteorin. Den praktiska tillämpningen vid avgränsning av lokala arbetsmarknader görs på följande sätt:

Steg 1: Bestämning av lokala centra

Kommuner som i tillräckligt hög grad kan försörja sin egen förvärvsarbetande befolkning med jobb, klassas som självständiga kommuner och benämns lokala centra. Enligt de regler som tillämpas krävs för detta att minst 80 procent av de sysselsatta som bor i kommunen också arbetar i sin bostadskommun. Vidare får den största pendlingsströmmen till en enskild kommun inte överstiga 7,5 procent. Är dessa båda villkor uppfyllda klassas kommunen som självständig och utgör ett lokalt centrum i sin egen lokala arbetsmarknad.

Steg 2: Bestämning av övriga kommuners LA-tillhörighet

När de självständiga kommunerna utsetts blir steg två att föra övriga kommuner till den kommun som tar emot den största pendlingsströmmen. Alla kommuner som själva inte utgör lokala centra knyts härigenom till ett lokalt centrum direkt eller indirekt och får ingå i dess lokala arbetsmarknad. Indelningen i LA är därmed fullbordad.

¹ SCB och ERU 1991

Översyn av indelningen i lokala arbetsmarknader (LA)

Under de nästan tjugo år som indelningen i lokala arbetsmarknader existerat, har samma regler och procentangivelser tillämpats vid avgränsningen av LA. Under dessa år har pendlingen över kommungräns fortsatt att öka i omfattning inte minst genom förbättringar i infrastrukturen. Frågan är om förändringarna i pendlingens omfattning och struktur också motiverar förändringar i sättet att dela in landet i lokala arbetsmarknader eller om det finns andra skäl att förnya reglerna för indelningen. För att få klarhet i detta har en översyn av avgränsningsmetoden gjorts, liksom en känslighetsanalys av tillämpade procentsatser. Även den kritik som stundtals framförts mot indelningen har bidragit till självrannsakan och andra överväganden.

Bland de slutsatser som dragits efter översynen är att indelningen i lokala arbetsmarknader fortfarande fungerar bra med ursprungliga principer och regler, under förutsättning att indelningen används på det sätt som den är tänkt för. Den genomförda känslighetsanalysen visar att moderata avvikelser från de tillämpade procentsatserna har relativt liten påverkan på de lokala arbetsmarknadernas antal och mönster. Att behålla samma procenttal över åren är dessutom en förutsättning för en konsekvent mätning av regionförstoring.

En annan slutsats från översynsarbetet är att kvaliteten i de statistiska källor som utnyttjats är tillräckligt bra för att fungera som grunddata vid indelningen av LA. De kvalitetsbrister som finns är ofrånkomliga i statistik som hämtas från administrativa register. De är dock inte av den digniteten att de påverkar indelningen nämnvärt. Större brister i pendlingsstatistiken är sällsynta, eftersom de upptäckts tidigt i det kontrollarbete som SCB utför vid framställningen av grundregistren. De enda kvalitetsbrister som ännu inte har åtgärdats i den officiella pendlingsstatistiken, har att göra med pendlingen till och från våra grannländer. I några fall påverkar detta LA-indelningen i landets gränsregioner.

Regionförstoring

Regionförstoring innebär att antalet lokala arbetsmarknader minskar under en tidsperiod, vilket innebär att den genomsnittliga storleken på LA ökar. Detta uppstår exempelvis, när ytterligare en kommun införlivas i en redan bildad lokal arbetsmarknad. Mellan 1970 och 2006 har antalet lokala arbetsmarknader i landet mer än halverats, från 187 till 79. Nutek² har i en prognos beräknat att antalet lokala arbetsmarknader kan komma att uppgå till endast 54 år 2030.

Vid sidan av regionförstoring har begreppen regionförtätning och regionförstärkning definierats och kvantifierats i rapporten. Regionförtätning uppstår när antalet pendlare mellan kommuner i en lokal arbetsmarknad ökar. Med regionförstärkning avses en ökningen av antalet pendlare till det lokala centrumet från övriga kommuner i den lokala arbetsmarknaden.

² Nutek ändrade namn 2009 till Tillväxtverket

Gruppering av lokala arbetsmarknader i ”strukturgrupper”

För att mer överskådligt kunna beskriva och analysera regionernas utveckling och funktionssätt kan det vara till hjälp att gruppera de lokala arbetsmarknaderna. En sådan gruppering bör bygga på egenskaper, som är viktiga för deras sätt att fungera.

Resultatet av den gruppering som presenteras i denna rapport blev en fördelning av de lokala arbetsmarknaderna på åtta s.k. strukturgrupper. Dessa fick utifrån sina huvudsakliga egenskaper följande benämningar: *Storstads-LA, LA med stort regionalt centrum, LA med mindre regionalt centrum, Exportinriktade LA, Bruksorts-LA, Exportsvaga LA, Ytstora LA med hög teknisk kompetens samt Befolkningsglesa LA.*

Lokala arbetsmarknadernas struktur och utveckling

Antalet invånare varierar stort mellan de olika lokala arbetsmarknaderna. Stockholm-Solna LA har 2,3 miljoner invånare, medan Malmö-Lunds LA och Göteborgs LA har vardera ca 1 miljon invånare. 11 lokala arbetsmarknader har färre än 10 000 invånare. De minsta är Dorotea LA och Sorsele LA med vardera ca 3 000 invånare. I de tre största lokala arbetsmarknaderna bor 47 procent av Sveriges befolkning.

Även utvecklingsmässigt är variationen stor mellan lokala arbetsmarknader. Generellt kan sägas att de befolkningsmässigt största lokala arbetsmarknaderna har haft en bättre sysselsättningsutveckling än de små under perioden 1990–2007. Det gäller särskilt åren fram till millenniumskiftet. Under perioden därefter, 2000–2007, var denna trend inte alls lika tydlig, då även medelstora lokala arbetsmarknader hade en relativt god sysselsättningsutveckling. I den minsta storleksgruppen vände utvecklingen från en minskning av sysselsättningen med drygt 20 procent under den första delperioden till en svag ökning.

Lokala arbetsmarknaders funktionssätt

Begreppet arbetsmarknadens funktionssätt omfattar ett flertal företeelser. Vid sidan av rörligheten på arbetsmarknaden ingår också lönesättning liksom effekter av institutionella regleringar och lagstiftning på arbetsmarknadsområdet.

Matchningen mellan utbud och efterfrågan på individsidan leder till rörlighet främst i form av jobbyten och geografisk rörlighet i form av flyttning och pendling mellan lokala arbetsmarknader. På företagssidan varierar personalomsättningen regionalt liksom antalet nyetableringar och nedläggningar av arbetsställen. Även överlevnaden bland nyetablerade arbetsställen varierar mellan lokala arbetsmarknader.

Individernas rörlighet

Jobbyten

Andelen sysselsatta som bytte jobb under 2006 var 12 procent i riket. Den grupp bland de lokala arbetsmarknaderna som hade högst andel jobbytare var storstads-LA, där 15 procent bytte jobb. Näst vanligast var det i gruppen LA med den minsta folkmängden, dvs. färre än 10 000 invånare. Där

bytte drygt 14 procent jobb. Övriga grupper lokala arbetsmarknader låg betydligt lägre med drygt 10 procent jobbytare.

Geografisk rörlighet i samband med jobbyten

I de minsta lokala arbetsmarknaderna flyttade eller utpendlade omkring en tredjedel av jobbytarna till en annan LA, medan motsvarande andel för Stockholm-Solna LA var klart lägre än 10 procent. Anpassningen på arbetsmarknaden i de befolkningsmässigt minsta lokala arbetsmarknaderna innebar således både att många personer bytt jobb varje år och att detta ofta kombinerades med geografisk rörlighet. Den geografiska rörligheten av arbetsmarknadsskäl bland storstadsbor kan vid jämförelse betecknas som låg.

Geografisk rörlighet vid inträde på arbetsmarknaden

Bland dem som bodde i de befolkningsmässigt minsta lokala arbetsmarknaderna flyttade drygt 8 procent till en annan lokal arbetsmarknad i samband med inträde i sysselsättning. Motsvarande andel för storstädernas LA var mellan 3 och 5 procent. Andelen som började pendla i samband med inträdet på arbetsmarknaden var i allmänhet hög och de regionala variationerna stora. I de minsta lokala arbetsmarknaderna var andelen som valt att pendla till annan LA 18 procent, medan motsvarande andel för dem som bodde i Stockholm-Solna LA var 4 procent.

Företag och arbetsställen

Personalomsättning

Personalomsättningen, mätt som andel av arbetsstyrkan på arbetsställen som bytts ut under ett år, uppgick 2006 till 20,9 procent i hela landet. Den högsta personalomsättningen förelåg i Stockholm-Solna LA med 25 procent och den lägsta förekom i gruppen lokala arbetsmarknader med färre än 10 000 invånare, där personalomsättningen var ca 17 procent.

Uppdelat i strukturgrupper visade "Storstads-LA" den högsta personalomsättningen, medan de lägsta förelåg i "Bruksorts"-LA och Exportinriktade LA.

Dynamiken bland företag och arbetsställen

Under ett år sker en mängd nyetableringar och nedläggningar av företag och arbetsställen. Bland de arbetsställen, som existerade under 2006, hade endast 73 procent funnits under hela året. Övriga 27 procent hade nybildats eller lagts ner. Bland de arbetsställen som funnits under hela året hade mer än vart tredje ändrat storleken på sin arbetsstyrka.

Mönstret i dynamiken är i stort sett detsamma för alla typer av lokala arbetsmarknader. I alla strukturgrupper hade växande och krympande arbetsställen större betydelse både för antalen nyanställningar och avgångar jämfört med nyetablerade och nedlagda arbetsställen.

Överlevnad bland nya arbetsställen

För att belysa regionala skillnader av arbetsställens överlevnad två år efter starten, studerades nyetablerade arbetsställen varje år under perioden 1990 till 2005. Endast arbetsställen inom näringslivet ingick i studien.-

För att bedöma graden av framgång i samband med etableringar av arbetsställen användes tre mått. Dessa var nyetableringsgrad, överlevnadsgrad samt sysselsättningsutveckling bland nyetablerade och överlevande arbetsställen.

Under perioden 1990–2005 var andelen nya arbetsställen i riket mycket hög det första året för att sedan börja sjunka redan från och med 1991. Först de två sista åren, 2004 och 2005, skedde en relativt snabb återhämtning. Endast storstädernas LA nådde upp till en nyetableringsgrad som var i nivå med den från 1990.

Utvecklingen 1990–2005 av andelen nystartade arbetsställen som överlevde minst två år efter etableringen, var helt skild från nyetableringens utveckling. Av de arbetsställen som etablerades 1990 fanns endast ca 35 procent kvar 1992. Överlevnadsgraden var särskilt låg i de befolkningsglesa strukturgrupperna. Därefter skedde en snabb återhämtning med de högsta överlevnadsgraderna åren kring millenniumskiftet 2000, då samtliga strukturgrupper hade omkring 50 procent överlevare, för att därefter sjunka till ca 45 procent under periodens sista år. Under tider med låg etableringsgrad kompenseras detta av en hög överlevnadsgrad i samtliga strukturgrupper.

Ytterligare en aspekt är sysselsättningsutvecklingen bland de arbetsställen som faktiskt överlevt de två kritiska första åren. För perioden 1990–2005 visade det sig att de arbetsställen som etablerades 1990 och som fanns kvar 1992 ökade sin personal med drygt 10 procent de två första åren. De som startade femton år senare hade en motsvarande personalökning under de två första på ca 35 procent. Den regionala bilden är splittrad och ojämn mellan åren. Tendensen är en något större sysselsättningsökning vid arbetsställen i Storstads-LA och något lägre i "Bruksorts"-LA jämfört med övriga strukturgrupper.

Lokala arbetsmarknader i Norden och EU

I Sverige används lokala arbetsmarknader i flera olika sammanhang, medan användningen i övriga Norden är en relativt sparsam. Statistikcentralen i Finland använder sig av en modifierad version av SCB:s modell. I Danmark och Norge finns det andra modeller som används för indelningar av lokala arbetsmarknader. Dessa används dock inte av de nationella statistikbyråerna utan av andra statliga aktörer.

Nordiska ministerrådet har finansierat ett projekt kallat Nordisk pendlingskarta. Syftet med projektet har bl.a. varit att beskriva lokala arbetsmarknader i ett gränslöst Norden. Pendlingskartan har framställts för år 2001 och åren 2004–2006.

Inom EU finns femton länder som använder Labour market areas (LMA). Oftast bygger man sina LMA utifrån kommuner. Några undantag finns dock. I Tyskland utgår man från en nivå ovanför kommunnivån, medan man i Storbritannien bildar lokala arbetsmarknader utifrån områden under kommunnivån.

2 Bakgrund, syfte, innehåll och källor

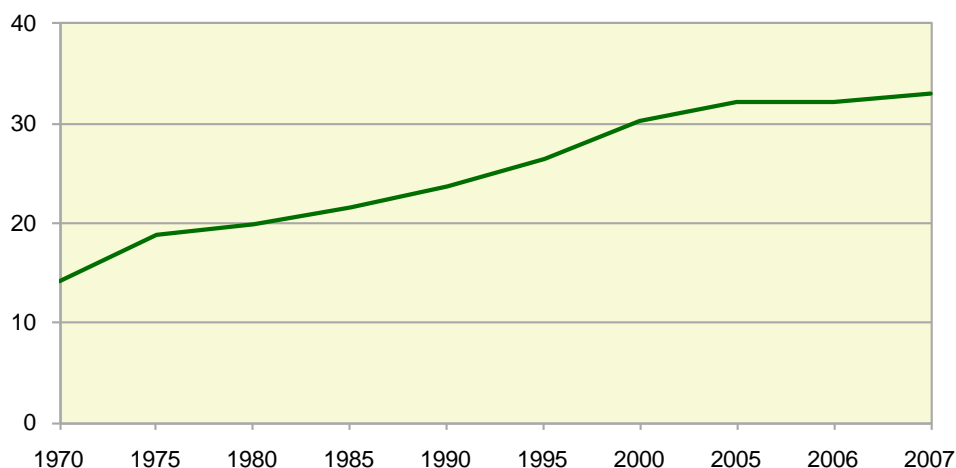
Bakgrund

Begreppet lokala arbetsmarknader existerade länge som ett mer eller mindre abstrakt begrepp ofta utan krav på någon exakt definition eller fastställd utbredning. Redan på 1950-talet gjordes dock försök att skapa indelningar som beskriver sambanden mellan bostad och arbete. I anslutning till folkräkningarna 1950 och 1960 publicerade SCB uppgifter om vissa städer och deras förorter, vilka kan ses som funktionella pendlingsregioner. Dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen införde i början av 1960-talet en indelning i så kallade Arbetsmarknadsregioner (A-regioner) som byggde på kommuner som minsta enheter, men där data om arbetspendling inte utnyttjades. Den stora svenska kommunreformen som avslutades år 1974 utgick i viss utsträckning från den lokala pendlingsstrukturen.

Samhällsutvecklingen under 1970- och 1980-talen bidrog till en ökad arbetspendling bland annat genom kollektivtrafikens utbyggnad och genom att bilen blev var mans egendom. Kvinnornas intåg på arbetsmarknaden under 1970-talet innebar att många hushåll hade att ta hänsyn till två personers arbetsförhållanden. Detta i sin tur medförde att det inte var lika lätt som tidigare att flytta till ett nytt jobb. Alternativet blev att i högre utsträckning än tidigare arbetspendla allt längre sträckor. Under perioden 1970–2007 fördubblades antalet arbetspendlare och andelen i förhållande till det totala antalet förvärvsarbetande ökade från 14 till 33 procent. Se diagram 2.1.

Diagram 2.1 Andel arbetspendlare under perioden 1970–2007 över kommungräns i procent av samtliga förvärvsarbetande

Diagram 2.1 Proportion of commuters 1970–2007 across municipality borders in per cent of the number of employed persons

Som ett led i en anpassning till den kraftigt ökande pendlingen försökte man på 1980-talet genomföra konkreta indelningar av Sverige i lokala arbetsmarknader. Innan dess ansåg många att kommuner, A-regioner eller län tillräckligt bra uppfyllde de nödvändiga kriterierna för lokala arbetsmarknader. I brist på annat valde man således den befintliga regionala indelning som man tyckte bäst passade det syfte man hade. Med några

undantag föredrog man således att arbeta med rent administrativa geografiska indelningar. Bland undantagen märktes främst A-regioner och H-regioner, som är funktionella indelningar. Dessa kunde i många fall fungera bra, men de kunde också vara olämpliga i andra sammanhang. Indelningen i A-regionen byggde på ett flertal kriterier, men saknade en klar anvisning om lämpliga användningsområden³. H-regioner bygger enbart på lokala och regionala befolkningsunderlag kring geografiska koordinater och de passar bra vid studier, där just befolkningsunderlaget är av betydelse.

En indelning i lokala arbetsmarknader måste bygga på en föreställning om för vilket ändamål den tas fram. Syftet med indelningen måste således vara vägledande för de principer som ska följas och därmed för de regler som tillämpas vid själva avgränsningen.

Syftet med rapporten

När SCB i slutet på 1980-talet startade arbetet med en ny indelning i lokala arbetsmarknader var syftet att dela in landet i regioner som fungerade som självständiga lokala geografiska arbetsmarknadsområden utifrån individernas dagliga pendlingsmönster. Att utnyttja pendlingsstatistiken låg således nära till hands för att beskriva och begränsa den del av individernas geografiska omland som i sin tur är betingad av bostadens och arbetsplatsens belägenhet.

Utifrån regler för den faktiska utpendlingens storlek i förhållande till sysselsättningen i varje kommun, kunde utbredningen för varje LA beräknas. Kommuner med stor utpendling och därmed stort beroende av omkringsliggande kommuner fördes ihop med den grannkommun som man var mest beroende av sysselsättningsmässigt. Resultatet blev lokala arbetsmarknader som var relativt oberoende av omvärlden med avseende på tillgången till jobb och bostäder.

De avgränsningsregler för indelning i lokala arbetsmarknader som SCB utarbetade 1991 utifrån 1988 års pendlingsdata har existerat i ca 20 år och indelningen utgör en officiell regional indelning sedan 1988.

Syftet med föreliggande rapport är att se över, granska och förtydliga den metod som är i bruk vid konstruktionen av de årliga avgränsningarna i lokala arbetsmarknader i Sverige och att visa på lokala arbetsmarknaders egenskaper i form av struktur, utveckling och funktionssätt.

Innehåll

I rapporten beskrivs indelningens teoretiska grunder och de regler som tillämpas för att framställa lokala arbetsmarknader. En genomgång av andra regionala indelningar ingår också i rapporten.

Under den tid de lokala arbetsmarknaderna funnits och använts som ett hjälpmedel vid regionala studier, har också kritik framförts utifrån skilda utgångspunkter. En del av denna kritik beskrivs och analyseras i rapporten. Alternativa regler och metoder för avgränsning av regionala arbetsmarknader går igenom och prövas i några fall. Utnyttjandet av förändringar av antalet LA över tiden som mått på regionförstoring analyseras och en ny

³ Se vidare avsnitt 4.3 "Funktionella arbetsmarknadsinriktade indelningar".

gruppering av LA utifrån varje LA:s egenskaper med hjälp av clusteranalys genomförs.

Exempel på tillämpningar av indelningen i lokala arbetsmarknader redovisas i rapporten. Bland dessa märks beskrivningar av regionernas befolknings- och arbetsmarknadsförhållanden utifrån varierande regionala förutsättningar. I avsnitten om arbetsmarknadens funktionssätt beskrivs individernas rörlighet liksom dynamiken bland arbetsställen. Syftet med de beskrivande avsnitten är att visa skillnader mellan de lokala arbetsmarknadernas sätt att fungera. De är också exempel på studier, där indelning i lokala arbetsmarknader närmast får betecknas som en förutsättning.

Genomgången avslutas med en nordisk och europeisk utblick, där ländernas indelningar i funktionella regionala indelningar redovisas översiktligt.

Källor

Den statistik som används i rapporten härrör i huvudsak från register som ingår i SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). RAMS bygger huvudsakligen på skatteadministrativt material som hämtats och bearbetats vid SCB. Bland den statistik som används i rapporten märks främst uppgifter om pendling, befolkning, utbildning, yrke, sysselsättning, personalomsättning, etableringar och nedläggningar av arbetsställen etc.

I bilaga 1 finns en översiktlig beskrivning av statistikprodukten RAMS och de register som ingår i RAMS-familjen.

I avsnitt 6.2, i den del som benämns "Pendling och RAMS", finns dessutom en relativt detaljerad beskrivning av hur bostädernas och arbetsställets geografiska belägenhet bestäms.

3 Teoretiska aspekter på indelningen i regioner⁴

3.1 Inledning

Flertalet indelningar i funktionella regioner bygger på lokaliseringsteorier. En del av dessa har hämtats från kulturgeografen. Några av de viktigaste lokaliseringsteorierna beskrivs kortfattat i detta avsnitt. De teorier som har haft starkast påverkan vid bildandet av LA framgår av inledningen i avsnitt 6.1.

3.2 Influensområden baserade på gravitationsteorin

En vanlig utgångspunkt vid avgränsning av regioner är att utgå från fysikens gravitationsteorier. Stora orter drar till sig olika företeelser och denna influens avtar med avståndet från den stora orten. Ett flertal kulturgeografer har försökt beräkna utsträckning och storlek på influensområden. Arbetspendling är en av flera företeelser, som ökar med storleken på orten och avtar med avståndet. Utifrån detta synsätt kan pendlingsomland och lokala arbetsmarknader beräknas.

3.3 Centralortsteorin och andra lokaliseringsteorier

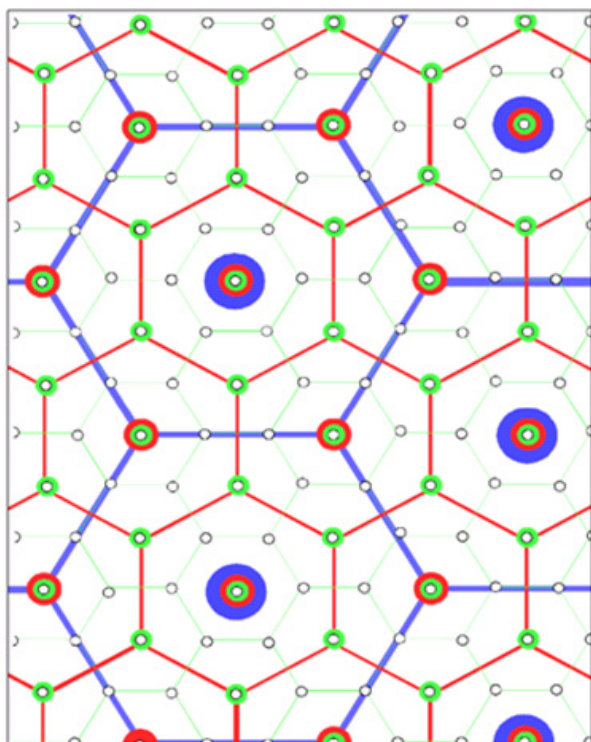
Vägledande för många regionala indelningar är den s.k. centralortsteorin, som skapades av den tyske geografen och nationalekonomen Christaller⁵ och vidareutvecklades av Lösch⁶. Teorin förklarar tätorters inbördes lägen och diskuterar storlek och avgränsning av handelsomland. Den har fått betydelse för samhällsplaneringen i flera länder, bl.a. har centralortsteorins principer haft inflytande på den svenska kommunreformen som påbörjades 1952 och avslutades 1974.

Christaller utgick från att varje tätort eller centralort har särskilda funktioner, nämligen att förse människorna i ett kringliggande område med varor och tjänster som produceras i tätorten. Det kan gälla livsmedel, kläder och tjänster. När centralorten är av första ordningen erbjuder den minsta graden av service. Då centralorten har högre ordningstal har den samma serviceutbud som de med lägre ordningstal plus någon eller några servicefunktioner där utöver. Centralorterna bildar alltså ett hierarkiskt system vilket innebär att människor på mindre orter vänder sig till större orter för en viss typ av service. När Christaller åskådliggör sin teori ritas sexhörningar. Centralorterna med hög specialiseringsnivå ligger i centrum av det hexagonala omlandet, med orter som erbjuder mindre service ligger i hörnen (se fig.3.1).

⁴ En fullständig genomgång av regionbegreppet finns i SCB Meddelande i samordningsfrågor MIS 2005:2. Geografen i statistiken – regionala indelningar i Sverige.

⁵ Walter Christaller Die zentralen Orten in Süddeutschland, Jena 1933.

⁶ August Lösch: Die räumliche Ordnung der Wirtschaft, Jena 1944.

Figur 3.1 Illustration av Christallers hexagonala system med centralorter och andra orter*Figure 3.1 Illustration of the hexagonal system of Central Places by Christaller*

Centralortsteorin är på samma gång en förklaringsmodell som illustrerar varför verkligheten ser ut som den gör och ett verktyg för regional och lokal planering. Centralortsteorin indikerar de mest optimala punkterna för nya etableringar inom handel och service. I praktiken fungerar Centralortsteorin bäst i regioner av agrar karaktär med en relativt jämt utspridd befolkning i omlandet. I det moderna samhället har teorin inte längre samma betydelse.

Vid sidan av centralortsteorin finns andra teorier som bestämmer fördelning eller lokalisering av företeelser. Ofta skiljer man mellan homogena och centrerade regioner. Homogena regioner innebär att ett eller flera förhållande är likartade inom regionen men skiljer sig från andra regioner. Det kan röra sig om allt från naturgeografiska förhållanden till områden med likartad politisk uppfattning. Centrerade regioner är områden där det finns ett centrum med någon form av inflytande gentemot omvärlden.

Centralortsteorin ingår i de centrerade regionernas teorier i likhet med ett antal teorier som bestämmer industriens lokalisering utifrån i första hand transportkostnadsminimering (Weber) eller landanvändning på olika avstånd från ett befolkningscentrum (von Thünen).

3.4 Administrativa regioner

Indelningar av administrativa regioner har i allmänhet inte bildats utifrån några lokaliseringsteorier, även om sådana i modern tid kan ha haft viss inverkan vid förändringar av den administrativa indelningen. Administrativa regioner har i stället oftast en historisk och politisk bakgrund, som i sin tur påverkats av en mängd faktorer. Naturliga gränser som hindrat eller

försvårat kontakter mellan människor, har haft stor betydelse för administrativa regioners gränsdragning. Likaså har befolkningsgruppers areella fördelning utifrån kulturell eller etnisk bakgrund haft ett stort inflytande. Ofta bygger gränsdragningen på äldre förhållanden som inte alltid är aktuella.

3.5 Funktionella regioner

Funktionella regioner omfattar i allmänhet ett centrum med omgivande influensområde, som uppstått genom ett centrerat utbud och en geografiskt utspridd efterfrågan av i första hand varor, tjänster eller andra företeelser.

Influensområdena är oftast vidsträckta och blir därmed överlappande. Om man inför restriktioner och regler, som undviker överlappningar får man en funktionell geografisk indelning.

Denna rapport behandlar i första hand funktionella arbetsmarknadsregioner. Närmare bestämt beskrivs centrala kommuners relation till omgivande kommuner i fråga om efterfrågan på och tillgång till jobb.

4 Regionala indelningar för planering och analys

4.1 Inledning

De regionala indelningar som används för planering och analys är funktionella med mer eller mindre "normativa" inslag. Indelningar som har starka normativa inslag utgår ofta från politiska hänsynstaganden. Gränserna kan t.ex. fastställas utifrån direktiv om ett lägsta befolkningsunderlag, som anses behövas för att utföra vissa uppgifter effektivt och ekonomiskt. Även historiska, kulturella och andra faktorer kan spela en roll vid avgränsningen. Vid bildandet av arbetsmarknadsregioner får man ett starkare normativt inslag i indelningen om man vid sidan av pendlingsstatistik, även använder sig av normer såsom maximal restid eller maximerar avståndet vid bestämning av vilka områden som tillsammans ska ingå i en arbetsmarknadsregion.

Mer utpräglat funktionella (eller analytiska) regioner definieras utifrån analytiska krav. De sammanför områden utifrån geografiska eller socioekonomiska kriterier. Inom arbetsmarknadsområdet innebär en funktionell regional indelning att man i första hand utgår från hur verkligheten fungerar, exempelvis de verkliga pendlingsströmmarnas struktur. Även i indelningar som betraktas som starkt funktionella kan de normativa inslagen inte helt undvikas. I konstruktionen av lokala arbetsmarknader är de uppställda villkoren för självständiga kommuner exempel på normativa eller subjektiva inslag, liksom regeln att föra osjälvständiga kommuner till den kommun som tar emot den största pendlingsströmmen.

4.2 Exempel på administrativa indelningar och grupperingar

Regionala indelningar för planering och analys utgår ofta från områden som är knutna till de lokala och regionala politiska nivåerna kommuner och län/regioner. Båda dessa indelningar används för att beskriva förhållanden på arbetsmarknaden och inom näringslivet.

Kommun

Indelningen i kommuner baseras på den lokala självstyrelsen som utgör den lägsta politiska nivån i Sverige. Den är den mest använda regionala indelningen och den är även en utgångspunkt för andra regionala indelningar. I Sverige genomfördes en kommunreform mellan åren 1952 och 1974. Antalet kommuner minskade då från ca 2 500 till 277. Efter 1974 har en viss delning av kommuner skett baserade på lokala folkomröstningar. År 2009 fanns det därför 290 kommuner i Sverige. Många olika typer av statistik är knuten till den kommunala nivån. En regional indelning som behöver en bred och omfattande statistisk redovisning bör således utgå från kommunen som minsta indelningsgrund. Alla kommuner i Sverige utom Gotlands kommun ingår i en större regional enhet som kallas län, landsting eller region.

Län/Landsting/Regioner

Indelningen i län utgår från statens behov av en regional indelning för en landstäckande förvaltning i form av länsstyrelser. För närvarande finns det 21 län. Indelningen går i huvudsak tillbaka till 1600-talet.

Landsting alternativt regioner utgör den kommunala självstyrelsen i ett län. Landstingen arbetar med frågor som anses för stora för enskilda kommuner och för små för att staten ska ansvara för dem. Deras viktigaste uppgift är att administrera och ansvara för hälso- och sjukvård. Landsting och regioner styrs av landstings- respektive regionfullmäktige och har i likhet med kommunerna beskattningsrätt. Sverige är för närvarande indelat i 18 landsting och två regioner. Landsting finns i alla län utom Gotlands län, där dock kommunen har ett landstingsansvar. Skåne och Västra Götalands län utgör regioner, vilket innebär att de förutom traditionella landstingsuppgifter även ansvarar för den regionala utvecklingen i sina regioner. Även Hallands län och Gotlands kommun har fått regeringens tillstånd att bilda regioner. Både landstingen och länsstyrelserna står inför stora förändringar, då många landsting är intresserade av att slå sig samman och bilda storregioner. I likhet med kommuner finns det mycket statistik knutet till län.

Riksområden

Riksområden är en gruppering av län som ingår i Eurostats geografiska indelning av EU:s medlemsländer i s.k. NUTS-områden. Indelningen har skapats för att kunna jämföra befolkningsmässigt likstora geografiska områden i medlemsländerna. Det finns åtta riksområden i Sverige.

NUTS

I EU:s regionala rapportering utgår man från en gemensam europeisk regional indelning kallad Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (NUTS). Den infördes av Eurostat för att skapa jämförbara områden med avseende på bl.a. yta och befolkning. Indelningen infördes 1988 och reviderades 2008. NUTS-indelningen bygger på administrativa gränser där den lägsta nivån i Sverige är län. Den mellersta nivån utgörs av Riksområden. Den högsta nivån, NUTS 1, var i den tidigare indelningen riket medan i den reviderade versionen består NUTS 1 av tre landsdelar Östra, Södra och Norra Sverige. Riket i den reviderade versionen utgörs av NUTS 0. Den lägsta nivån NUTS 3 är län, vilken är densamma i båda versionerna.

Kommungrupper

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har en klassificering av kommuner i nio grupper som kallas Kommungrupper. I den klassas kommunerna efter invånarantal, näringsstruktur och i viss mån pendlingsstruktur. Indelningen är en klassificering av kommuner där varje grupp kan omfatta kommuner från olika delar av Sverige. Indelningen ger således inte sammanhållna geografiska områden.

4.3 Funktionella arbetsmarknadsinriktade indelningar

A-regioner

En av de äldre regionala indelningarna med delvis funktionell karaktär är dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) indelning i A-regioner från 1961⁷. Syftet med indelningen var att bilda regioner utifrån vilka man kunde beskriva förhållanden för befolkning och näringsliv samt för den lokala arbetskraftsbalansen. Som underlag för indelningen utgick man från pendling mellan omland och tätort, tätortssammansättning, tidnings-spridningsområden, teletrafikens inriktning och det högre skolväsendets rekryteringsområden. Indelningen i A-regioner har ändrats sedan den inrättades. Den senaste revisionen gjordes 1966 med anledning av den då pågående kommunreformen och antalet A-regioner fastställdes då till 70 stycken.

För analyser av arbetsmarknadsförhållanden eller arbetsmarknadens funktionssätt är A-regionerna inte särskilt lämpliga. Bland kriterierna vid bildandet av A-regioner finns villkoret att i en A-region ska befolkningen uppgå till minst 60 000 personer. Några befolkningsmässigt små lokala arbetsmarknader tillåts således inte. Särskilt i norra Sverige innebär detta att A-regionerna geografiskt blivit väsentligt större än vad de skulle ha blivit utan befolkningskriteriet.

H-regioner

H-regioner eller Homogena regioner är en klassificering av kommuner utifrån deras folkmängd inom 30 och 100 km från kommuncentrum. Indelningen skapades av dåvarande Expertgruppen för forskning om Regional Utveckling (ERU) under 1960-talet. Indelningen underhålls inte längre av SCB.

Lokala arbetsmarknader (LA)

Lokala arbetsmarknader är en indelning som skapades i slutet av 1980-talet av SCB och lanserades 1991 i samarbete med dåvarande Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU). Syftet med lokala arbetsmarknader (LA) är att kunna beskriva arbetsmarknaders funktionssätt för geografiska områden som är relativt oberoende av omvärlden med avseende på utbud och efterfrågan av arbetskraft. De lokala arbetsmarknaderna är således funktionella och kan förändras över tiden beroende på förändringar i pendlingsströmmarnas riktning och styrka. LA används även för att beskriva regionförstoring. Läs mer om lokala arbetsmarknader i avsnitt 6.

Funktionella planerings- och analysregioner (FA-regioner)

Funktionella analys- och planeringsregioner är en regional indelning som är konstruerad av dåvarande Nutek för att användas i regionala analys- och prognossammanhang. De kriterier som används för att skapa stommen till FA-indelningen är de som SCB använder för sina Lokala arbetsmarknader (LA). Indelningen i FA-regioner är uppbyggd i flera steg, där det första och viktigaste steget bygger på SCB:s pendlingsstatistik som indikerar hur pendlingsrelationer ser ut mellan kommunerna. Därefter görs beräkningar och framskrivningar av pendlingen, där hänsyn även tas till samverkande och absoluta pendlingsströmmar. Slutligen utnyttjas även

⁷ Arbetsmarknadsstyrelsen 1961

kvalitativ information om påbörjade investeringar, politiska beslut avseende infrastrukturella investeringar, regionala förutsättningar och strukturella möjligheter eller utmaningar. Man har även använt uppgifter från den Nordiska pendlingskartan som underlag för sina överväganden. Intentionen är att med högsta möjliga precision bedöma utvecklingen i varje region 5–10 år framåt i tiden. Den senaste indelningen som gjordes år 2005 baserades på pendlingsstatistik från 2003. Antalet FA-regioner är enligt 2005 års indelning 72 till antalet, vilket kan jämföras med SCB:s Lokala arbetsmarknader som var 87 år 2003 och 79 år 2006.

Den principiella skillnaden mellan Nutek:s FA-regioner och SCB:s LA är att Nutek strävar efter att skapa en bild av hur lokala arbetsmarknader ser ut 5–10 år framåt i tiden, medan SCB ger den aktuella bilden. Med FA-indelningen är det t.ex. inte möjligt att redovisa regionförstoring. Genom att jämföra FA-regioner med lokala arbetsmarknader får man en prognos som visar hur de lokala arbetsmarknaderna kan komma att utvecklas. En sådan jämförelse mellan FA-regioner och LA görs i avsnitt 6.9.

Tidigare kallades Nutek:s indelning "Lokala arbetsmarknadsregioner" (LA-regioner), men den benämningen låg alltför nära SCB:s Lokala arbetsmarknader varför den ändrades till "Funktionella analys- och planeringsregioner" (FA-regioner) i samband med 2005 års revidering av indelningen. I skriften "Regioner och arbetsmarknad, Metoder för regionindelningar utifrån arbetsmarknadens funktionssätt"⁸, finns detaljerade beskrivningar av hur olika typer av geografiska indelningar utifrån arbetsmarknads-perspektiv är uppbyggda.

I bilaga 7 görs en jämförelse mellan FA-regionerna och de lokala arbetsmarknaderna. I tabellen anges för varje kommun vilken LA-region och vilken LA varje kommun ingick i åren 2005 och 2006.

Pendlingsomland

Det finns olika sätt att beskriva hur kommuner hänger ihop ur arbetsmarknadssynpunkt. Exempelvis är syftet med lokala arbetsmarknader att beskriva en geografiskt sammanhängande arbetsmarknad som är relativt oberoende av omvärlden med avseende på utbud och efterfrågan av arbetskraft. Pendlingsomland har ett annat syfte. De utgår från varje enskild kommun och beskriver inom vilket geografiskt område som huvuddelen av arbetsstyrkan hämtas. Det är inte ett absolut krav att omlandet skall vara geografiskt sammanhängande, men för de flesta pendlingsomland blir utfallet ändå så. Ett tänkbart syfte med indelningen i pendlingsomland kan vara att få fram vilken potential av arbetskraft som finns tillgänglig i en kommun, när hänsyn tagits till pendlingsströmmar från omkringliggande kommuner. En sådan beräkning kan vara av värde i samband med beslut om nyetableringar av arbetsställen.

I bilaga 2 redovisas vilka regler som styr bildandet av pendlingsomland med exempel på hur en kommuns omland tas fram. Jämfört med lokala arbetsmarknader blir pendlingsomlandena överlappande och i princip lika många som antalet kommuner i landet.

⁸ Se vidare Regioner och arbetsmarknad. Metoder för regionindelningar utifrån arbetsmarknadens funktionssätt. Nutek INFO 078-2007.

Inkomstregioner

Nutek har även etablerat en indelning i s.k. Inkomstregioner. De utgår från samma principer som SCB:s indelning i lokala arbetsmarknader. I stället för att mäta graden av anknytning mellan kommunerna genom antalet pendlare, används de flöden av förvärvsinkomster som pendlingen för med sig.

På det sättet bildas regioner baserade på de ekonomiska flöden mellan kommuner som pendlingen bidrar med. Förvärvsinkomsternas storlek är oberoende av om personerna är klassificerade som förvärvsarbetande eller inte. En sådan regionindelning baserad på inkomster bör kunna vara av intresse och ge en annan regional bild. Avvikelsena bör förstärkas dels av att förvärvsinkomsternas storlek per capita varierar, dels om beaktar att pendlarens inkomster generellt sett är högre än icke-pendlarens. Metoden att framställa inkomstregioner finns beskriven i dåvarande Nuteks rapport "Regioner och arbetsmarknad"⁹.

Tätortsbaserade lokala arbetsmarknader

Region Skåne redovisade 2008 en modell för pendlingsomland baserad på tätorter och 500 metersrutor. Skälet till att Region Skåne har skapat en egen indelning är att SCB:s Lokala arbetsmarknader och Tillväxtverkets FA-regioner är alltför grova för att svara mot Region Skånes planerings- och analysbehov.

Region Skånes indelning sker i grova drag på följande sätt: I ett första steg utses de tätorter i vilka minst hälften av de förvärvsarbetande både bor och arbetar. Malmö, Lund, Helsingborg, Kristianstad, Hässleholm, Ystad, Landskrona, Trelleborg, Simrishamn, Perstorp och Osby är tätorter som uppfyller villkoren för att betraktas som tätortskärnor.

Nästa steg i bestämningen av tätorternas pendlingsomland är att konstruera pendlingsstråk kring varje tätortskärna. Man arbetar med statistik på rutor som är 500 m* 500 m och med hjälp av dessa bildas pendlingsstråken som också är den närmaste och snabbaste bilvägen till tätortskärnorna. Stråken visar det nät som binder samman Skånes olika delar.

Det tredje steget är att kring tätortskärnorna markera de trafikstråk där antalet pendlare till respektive kärna utgör minst 1 procent av de förvärvsarbetande i kärnan. För Lund och Helsingborg räcker det med 0,5 procent och för Malmö 0,25 procent. De markerade stråken visar hur långt från tätortskärnan som pendlingsområdet sträcker sig.

9 Nutek 2007

5 Varför behövs en indelning i lokala arbetsmarknader

5.1 Inledning

När SCB och dåvarande Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU) studerade flöden på arbetsmarknaden i slutet av 1980-talet¹⁰ visade det sig att arbetspendlingen över kommun- och länsgräns hade ökat kraftigt sedan 1970-talet. De lokala arbetsmarknaderna hade omvandlats och vuxit geografiskt. Utvecklingen var en konsekvens av strukturomvandlingen inom näringslivet, förändrade förutsättningar på bostadsmarknaden och förbättrade möjligheter att resa längre. Resultaten gav näring till en diskussion kring hur arbetsmarknader bäst bör avgränsas geografiskt. Ledstjärnan var en funktionell geografisk avgränsning som byggde på relevanta arbetsmarknadsförhållanden utifrån fakta om hur verkligheten fungerar. Arbetet utmynnade slutligen i principer för avgränsning av arbetsmarknadsregioner, vilka sedermera fick en särställning i regionalt utvecklingsarbete, planering och analys.

5.2 Allmänt om indelning i lokala arbetsmarknader

En arbetsmarknads viktigaste komponenter är utbudet av och efterfrågan på arbetskraft samt det pris som sätts på utfört arbete i form av lön. Det totala utbudet av arbetskraft utgörs av sysselsatta och arbetslösa personer, medan efterfrågan utgörs av sysselsatta och vakanser. Oftast talar man om arbetsmarknaden i ett land, eftersom olika länders arbetsmarknader fungerar relativt oberoende av varandra och med varierande förutsättningar och regler. I ett regionalt perspektiv finns geografiskt avgränsade områden där arbetsmarknaden till en del fungerar oberoende av omvärlden samt med olika förutsättningar och sätt att fungera. Sådana geografiska områden bildar lokala arbetsmarknader.

Det som i praktiken avgränsar de lokala arbetsmarknadernas geografiska utbredning är de begränsade möjligheterna för flertalet arbetstagare att arbetspendla långa sträckor. Tidsåtgång och resekostnader sätter gränser för pendlingsavståndet mellan bostad och arbete. De lokala arbetsmarknadernas storlek och struktur är beroende av var i Sverige de ligger. I tätbefolkade områden omfattas de lokala arbetsmarknaderna oftast av relativt många, ytmässigt små kommuner, medan det i de befolkningsglesa förekommer många LA som utgörs av endast en kommun.

I de glest bebodda delarna av landet är kommunernas areal ofta så stor att de, med en mer finmaskig kommunindelning, skulle ha rymt mer än en lokal arbetsmarknad. Flera av de ytstora och glest befolkade kommunerna skulle med detta synsätt ha kunna innehålla två eller flera lokala arbetsmarknader.

¹⁰ SCB & ERU (1991) *Lokala arbetsmarknader och förvävsregioner*. Nya geografiska indelningar för regionala analyser. Information om arbetsmarknaden 1991:7. Statistiska Centralbyrån & Expertgruppen för forskning om Regional Utveckling. Stockholm.

Malungs kommun skulle kunna vara en sådan "flerkärnig" kommun med den ena lokala arbetsmarknaden i södra delen av kommunen kring Malung och en andra i norra delen med Sälen som centrum. Ett annat exempel är Storumans kommun där tätorterna Storuman och Stensele i kommunens sydöstra del skulle kunna utgöra ett centrum för en lokal arbetsmarknad medan Tärnaby och Hemavans tätorter i kommunens nordvästra del skulle kunna utgöra ett eget lokalt centrum i en andra lokala arbetsmarknad i kommunen.

Eftersom LA-indelningen bygger på kommuner som minsta byggsten tar den inte hänsyn till de speciella omständigheter som kan finnas i befolkningsmässigt små och ytstora kommuner. Att bygga lokala arbetsmarknader utifrån delar av kommuner skulle bli ett komplicerat arbete inte minst genom de kvalitetsbrister som råder i fråga om redovisning av statistik över arbetsställen i glesbygd. Utöver dessa två starka argument att inte bygga lokala arbetsmarknader på delar av kommuner är det tredje skälet att statistikframställningen för delar av kommuner helt och hållet är uppdragsfinansierad, vilket begränsar möjligheten att få tillgång till data.

5.3 Syftet med indelningen i lokala arbetsmarknader

När LA-indelningen konstruerades första gången 1988 var syftet att få fram geografiska områden, inom vilka arbetsmarknaden i så stor utsträckning som möjligt fungerade oberoende av omvärlden. Härigenom skapades förutsättningar för att studera arbetsmarknadens funktionssätt utifrån de lokala arbetsmarknadernas specifika egenskaper och förutsättningar.

För analyser av arbetsmarknadens funktionssätt liksom vid beskrivningar av sysselsättningens regionala utveckling är indelningen i lokala arbetsmarknader inte bara ett verktyg för den regionala analysen. Lokala arbetsmarknader kan i många fall också ses som en förutsättning för meningsfulla analyser av regionala förhållanden på arbetsmarknaden.

Indelningen innebär att man avgränsar regioner, inom vilka det finns ett lokalt samspel mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Den generella indelningen i lokala arbetsmarknader, där samtliga sysselsatta personer ingår, kan ses som approximation eller genomsnitt av den mängd indelningar, som skulle kunna göras för en mängd delarbetsmarknader, som yrkesgrupper, utbildningsnivåer etc. Vid studier av en viss yrkesgrupp på arbetsmarknaden, skulle en indelning i LA för enbart denna grupp troligen fungera ännu bättre än den generella LA-indelningen¹¹.

5.4 Gjorda studier med tillämpning av indelningen i lokala arbetsmarknader

Inledning

Sedan LA-indelningen första gången presenterades 1991 har intresset för att använda den i utredningar och för andra för ändamål ökat. Behovet av att använda en funktionell indelning vid studier av regionala variationer i arbetsmarknadens funktionssätt eller ekonomiska tillväxt har varit den främsta orsaken till det ökade intresset. En viss konkurrens mellan SCB:s lokala arbetsmarknader och Nutek:s regionala indelningar, som egentligen

¹¹Se även avsnitt 9 "LA-indelningar för delar av arbetsmarknaden".

är varianter på LA-indelningen, har dock funnits sedan mitten på 1990-talet. Numera avgörs valet främst av de regionala studiernas inriktning och syfte. Nedan följer ett axplock på studier och utredningar där SCB:s indelning i lokala arbetsmarknader använts som regional indelning.

Långtidsutredningen 2008, SOU 2007:35, bilaga 3: "Flyttning och pendling i Sverige"

I rapportens analyserande delar tas en modell fram som beskriver omflyttningens drivkrafter och de regionala obalanserna. Likaså görs analyser av geografisk rörlighet på individnivå. I båda fallen utnyttjas lokala arbetsmarknader. Indelningen i LA avgör bl.a. vad som ska betraktas som flyttning och pendling. Flyttning är således flyttningen över LA-gräns och pendling avser arbetspendling mellan LA. I några fall utnyttjas en gruppering av LA i "regionfamiljer", som innebär att de lokala arbetsmarknaderna delats upp i fyra grupper efter befolkningsstorlek.

Regionala tillväxtindikatorer – teoretiska aspekter, begrepp och empiriska illustrationer (Kent Eliasson & Olle Westerlund, ITPS 2003)

Syftet med studien var att utveckla metoder för att beskriva och analysera den ekonomiska utvecklingen i landets regioner med hjälp av regionala prognoser och indikatorer. Rapporten presenterar ett förslag till övergripande gruppering av tillväxtindikatorer i sex olika kategorier: befolkningsgeografisk struktur, mänskliga resurser, arbetsmarknadens struktur och funktionssätt, näringsstruktur, infrastruktur samt övrigt realkapital och dynamik. Den regionala indelningen som användes genomgående i studien var LA-indelningen för åren 1985 och 2000.

Regional ekonomisk tillväxt – förutsättningar, indikatorer och mått (SCB 2005) samt Den regionala tillväxtens struktur och förutsättningar (SCB 2008)

Rubricerade rapporter är avrapporteringar från ett projekt vid SCB med syfte att kartlägga faktorer som är av betydelse för regional ekonomisk tillväxt. En mängd variabler användes för att via regressionsanalyser komma fram till de faktorer som bäst förklarar utvecklingen av Brutto-regionprodukten. Som regional indelning användes 2003 års LA-indelning.

Ansvarsutredningen 2007:10

För beräkningar av regionförstoring fick Nutek i uppdrag av Ansvarsutredningen att ta fram utvecklingen av antalet LA fram till 2020. Den av Nutek 2004 publicerade rapporten "Regional utveckling – utsikter till 2020"¹² var en bilaga till Långtidsutredningen 2003/04. Beräkningen av antalet LA byggde strikt på SCB:s indelningsregler med en framskrivning av pendlingsströmmarna till 2020. En mer ingående beskrivning av Nuteks rapport finns i avsnitt 9.5 ("Nutek och regionförstoring").

Övrigt

Vid sidan av ovan nämnda rapporter har indelningen i LA används i andra sammanhang, där en funktionell indelning behövts. Exempelvis hade indelningen en viktig roll i den Regionalpolitiska utredningens arbete och slutbetänkande (SOU 2000:87). Som ett medel att beräkna regionförstoring på ett relativt objektivt sätt, har LA-indelningen utnyttjats i många sammanhang.

¹² Nutek 2004

5.5 Val av indelningstidpunkt vid tillämpning av lokala arbetsmarknader

Redan när indelningen i lokala arbetsmarknader gjordes för första gången, förutsågs problem med en ny indelning varje år. En viss stabilitet i indelningen var viktigt, inte minst för att kunna tillämpa gemensamma referensytor i utredningar och analyser. Å andra sidan fanns skäl att ta fram nya indelningar varje år dels för att kunna följa vad som händer med LA-indelningarna, dels för den årliga mätningen av regionförstoringen.

Det beslut som togs vid SCB om tidpunkter för LA-indelningen blev att indelningen vart 5:e år skulle betraktas som en officiell indelning. Den första LA-indelningen från 1988 blev således en officiell indelning, liksom årgångarna 1993, 1998 och 2003. I december 2009 publiceras nästa officiella LA-indelning som redovisar förhållandena 2008. Indelningens officiella prägel innebar en rekommendation att i första hand använda sig av dessa årgångar. SCB redovisar dock LA för varje år. Detta görs för att utöka valfriheten för användarna. Intresset från användarhåll för den årliga LA-indelningen har ökat avsevärt under 2000-talet.

För dem som vill använda sig av indelningen i lokala arbetsmarknader och genomföra studier som sträcker sig över flera år, är det lämpligt att använda en indelning som avser ett av de år, som ligger inom det studerade tidsintervallet. Att utnyttja en indelning som bygger på en beräknad framtida regional indelning kan inte vara optimalt utom i prognossammanhang.

6 Hur definieras och konstrueras lokala arbetsmarknader

6.1 Bildandet av lokala arbetsmarknader utifrån lokaliseringsteori

Vid bildandet av funktionella geografiska indelningar brukar man ofta utgå från någon av de traditionella lokaliseringsteorier som beskrevs i avsnitt 3. Konstruktionen av LA bygger inte direkt på någon av dessa teorier, men man kan se tydliga analogier med de bärande tankarna i centralortsteorin.

I centralortsteorin bestäms upptagningsområden för handel och service medan man vid indelningen i lokala arbetsmarknader avgränsar likartade upptagningsområden för arbetskraften. De beräkningar av orters räckvidd som görs i centralortsteorin utifrån minimering av resekostnader för att konsumera varor och service av olika dignitet, motsvaras vid bildandet av lokala arbetsmarknader av kostnader för arbetspendling mellan bostad och arbetsplats. Räckvidden eller omlandet är beroende av styrkan hos det lokala centrumets efterfrågan på arbetskraft. Denna styrka påverkas i sin tur av det lokala behovet av yrkeskunnande och specialisering i näringslivet. Även befolkningens fördelning i närområdet har betydelse för omlandets utsträckning.

Det första steget vid bildandet av lokala arbetsmarknader är att utse centralorter, d.v.s. bestämma vilka kommuner som ska betraktas som lokala centra. Detta görs utifrån pendlingsströmmar mellan kommunerna. Med hjälp av pendlingsstatistik görs beräkningar för att finna vilka kommuner som har tillräckligt många arbetstillfällen för att försörja sin egen befolkning med jobb. Sådana självständiga kommuner klassificeras som lokala centra. Vissa av dessa har en balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft, vilket innebär att omlandet är begränsat till den egna kommunen. Andra lokala centra har ett överskott på arbetstillfällen i förhållande till den sysselsatta bostadsbefolkningen i kommunen. Detta tyder på att dessa lokala centra har ett omland som även omfattar kringliggande kommuner.

I det andra steget bestäms till vilka lokala centra de osjälvständiga kommunerna ska föras. Dessa kommuner knyts till det lokala centrum till vilket de har den största pendlingsströmmen. Detta sätt att avgränsa lokala arbetsmarknader kan även ses som en tillämpning av gravitationsteorin genom att det lokala centrum som har den starkaste dragningskraften drar till sig arbetskraft från omgivande kommuner och införlivar därigenom dessa i den egna lokala arbetsmarknaden.

Vi får därmed två slags lokala arbetsmarknader. Det ena slaget är de som enbart består av en kommun (solitära LA). De är i stort sett självförsörjande på arbetskraft men har ett svagt inflytande på omvärlden. Det andra slaget utgörs av lokala arbetsmarknader som består av flera kommuner. I dessa har det lokala centrumet inflytande på arbetsmarknaden även utanför den egna kommunen.

I båda fallen uppstår balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Genom det relativt låga pendlingsutbytet mellan de lokala arbetsmarknaderna fungerar de i hög grad som separata, relativt självständiga marknader med små eller stora omland.

6.2 Pendling

Inledning

Pendling mellan bostad och arbete är den företeelse som är avgörande för indelningen i lokala arbetsmarknader. Därför behandlas i detta avsnitt både teoretiska aspekter på arbetspendling och de faktorer som påverkar benägenhet och möjlighet att pendla. Slutligen beskrivs vilka källor och metoder som används för att bestämma arbetspendlingen på individnivå i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistikens (RAMS).

Teoretiska aspekter på pendling

I regionalekonomiska teorier förklaras pendling utifrån dragningskrafter som driver aktörer på arbetsmarknaden till och från centrum. För företagen innebär central lokalisering i närheten av andra verksamheter många gånger en fördel, medan individerna däremot ofta föredrar att bo perifert, med hänsyn till bostadskostnader och boendemiljö. Det finns även teorier som tar hänsyn till ytterligare förklaringar såsom kostnader för att flytta och/eller att byta jobb. Dessutom påverkas pendlingsavståndet av individens skilda preferenser för avvägningen mellan boende och konsumtion¹³.

Teorier inom regionalekonomisk analys som förklarar relationen mellan bostadens och arbetsställets belägenhet, s.k. monocentriska teorier, utgår från att all produktion sker på ett ställe till vilket arbetskraft pendlar. I de första modellerna utgick man från fri konkurrens och att boendekostnaderna minskade längre bort från produktionscentrum. Ett annat antagande var att individerna själva kunde välja bostadens lokalisering utifrån en avvägning mellan boendekostnader och övrig konsumtion. Modellen har under tidens gång utvecklats och produktionsställets lokalisering är inte längre förutbestämd utan avgörs av möjligheterna till stordriftsfördelar och tillgång på lokal arbetskraft med lämplig kompetens.

I praktiken har det visat sig att individerna inte alltid handlar utifrån den monocentriska teorin om att minimera pendlingskostnaden i sitt val av bostadslokalisering. Pendling sker både till högre kostnad och med längre avstånd än vad som är nödvändigt. I söketeoretiska modeller tas mer hänsyn till varför en individ väljer att acceptera ett jobb liksom till valet av bostad. Kostnaden för pendling eller flyttning i förhållande till den nya lönen avgör om individen är villig att ta ett jobb på en annan ort. Pendlingskostnaden utgörs av resekostnad och värderingen av ökad tidsåtgång, medan kostnaderna för dem som flyttar består av utgifter för själva flyttningen, men framför allt av hur man värderar den nya bostadsmiljön och vid längre flyttningar en helt ny social situation.

¹³ SOU 2007:35

Fördelar med pendling

Utvecklingen mot lägre totala kostnader för flyttning och pendling har lett till ökad rörlighet och därmed till att arbetsmarknaden fungerar bättre. Specialiseringen på arbetsmarknaden har också inneburit större rörlighet. Arbetsgivare efterfrågar allt mer specialiserad personal och arbetstagare efterfrågar mer specialiserade arbetsuppgifter. Dessutom finns tendenser till att specialisering ger större personalomsättning och att jobbets varaktighet blivit kortare. Detta kan vara en del av förklaringen till att i första hand pendling över längre sträckor ökat snabbare än annan geografisk rörlighet. I stället för att flytta ofta väljer många i stället att bo kvar med ändrad destinationen för veckopendlingen i samband med tillträdet till ett nytt jobb.

Nackdelar och fördelar för individer

På pendlingsens minussida räknas den tidsåtgång och kostnad som pendlingen innebär. För många som står inför valet att pendla eller att inte pendla, kan den tid som resorna tar visa sig vara oacceptabel. I studier visar det sig att bl.a. boendesituationen påverkar vilken tid som kan anses acceptabel vid daglig pendling mellan bostad och arbete¹⁴. Om restiden överstiger 45 minuter för enkel resa, så avtar pendlingsbenägenheten snabbt. Likaså påverkas valet negativt om tillgång till kollektivtrafik saknas. Pendlingsens tidsåtgång inkräktar på den tid som blir över för familj och fritid och ställer krav på planering för att få ihop tidspusslet. Pendling sägs också vara ansträngande såväl fysiskt som psykiskt.

Nackdelarna med pendling för privatlivet kompenseras dock i viss utsträckning av möjligheten att ha ett arbete man trivs med, att kunna studera eller meritera sig och bli konkurrenskraftig. Dessutom kan det också finnas positiva inslag i själva resan. Tiden till och från arbetet blir en sorts frizon då man ställer om mellan arbete och privatliv.

Förändrade förutsättningar för pendling

Utveckling av infrastrukturer och bilismens genombrott har radikalt ändrat förutsättningarna för att pendla sedan 1940-talet. Denna förändring fortsätter i form av allt bättre järnvägsnät och vägnät som för många innebär kortare restider särskilt på längre sträckor.

För hushållen har möjligheten att pendla förbättrats inte bara genom bättre kommunikationer. Även utbyggnaden av barnomsorg och flexibla arbetstider har bidragit till att fler kan pendla till sitt arbete. IT-utvecklingen har lett till att en del arbetstagare fått möjlighet att arbeta hemma en del av sin arbetstid och därmed inte behövt pendla alla dagar i veckan.

Skillnader mellan könen

Vi vet från SCB:s pendlingsstatistik¹⁵ att mäns arbetspendling över kommungräns är drygt 30 procent vanligare än kvinnors. Flertalet forskare är överens om att detta faktum har att göra med socioekonomiska och rumsliga strukturer inom hushållet och på arbetsmarknaden¹⁶. Kvinnor och mäns olika socialt definierade roller inom hushållen framträder mest tyd-

¹⁴ TRUM-rapport 2007

¹⁵ SCB, AMPAK. Tabeller på riksnivå. Tabell BEF 3.2

¹⁶ TRUM-rapport 2007

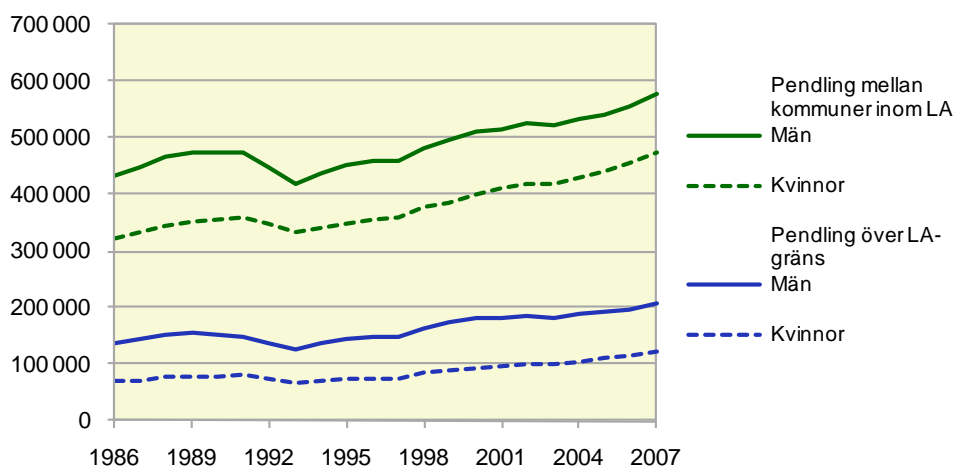
ligt i barnfamiljer. På grund av att kvinnor oftare än män anpassar sina aktiviteter till barnens behov och därmed behovet av att vara hemma, skapas kopplingsrestriktioner i kvinnors dagliga rörlighet. Kvinnor tenderar även att arbeta närmare hemmet än männen och har därför kortare arbetsresor. Även den könsuppdelade arbetsmarknaden har en inverkan som innebär att kvinnor oftare pendlar kortare sträckor. Eftersom kvinnor oftare än män arbetar inom offentlig sektor och då företrädesvis är kommun- eller landstingsanställda, finns det i allmänhet gott om arbetstillfällen i bostadskommunen. Även det faktum att kvinnor ofta är deltidsanställda innebär att man helst vill arbeta nära hemmet.

Utveckling av lång- och kortväga pendling

Andelen pendlare bland sysselsatta, både den kort- och långväga pendlingen, har ökat kraftigt under de senaste decennierna, vilket också påverkat indelningen i lokala arbetsmarknader. I diagram 6.1 visas hur pendling mellan lokala arbetsmarknader och pendling mellan kommuner i samma lokala arbetsmarknad utvecklats från mitten av 80-talet fram till 2007.

Diagram 6.1 Utveckling av antalet pendlare mellan kommuner mellan 1986 och 2007 fördelad efter kön. Pendlingen är uppdelad i kortväga pendlare mellan kommuner i samma LA (de övre kurvorna) och den oftast mer långväga pendlingen mellan lokala arbetsmarknader (de nedre kurvorna)

Diagram 6.1 Development of the number of commuters between municipalities 1986–2007 divided by sex. The commuters are also divided in short commuting within labour market areas and long commuting across the borders of the labour market areas

Åtgärder för att stimulera pendlingen

Utökad arbetspendling kan ligga i samhällets intresse som ett led för att ytterligare förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft och hålla sysselsättningen på en hög nivå i hela landet. Bland åtgärder som skulle kunna stimulera pendlingen ytterligare vid sidan av fortsatt utbyggnad av infrastrukturen märks:

- förbättring av arbetsförmedlingens information om lediga jobb utanför den egna regionen.
- bättre villkor för skatteavdrag vid dubbel bosättning och för resor mellan bostad och arbetsplats.

Senare i rapporten analyseras den oftast mer långväga pendlingen, dvs. den mellan lokala arbetsmarknader. Detta görs som ett led i beskrivningen av hur pendling, i relation till långväga flyttning, varierar mellan lokala arbetsmarknader, t.ex. i samband med byte av jobb (avsnitt 13).

Arbetspendling enligt RAMS

SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) är den enda fullständiga källan för arbetspendling i Sverige. Genom att i RAMS kombinera uppgifter om en individs folkbokföringskommun den 31 december med det arbetsställe som personen ifråga är anställd vid under november månad samma år kan pendlingsrelationer beräknas. I den officiella statistiken får varje person en uppgift om bostadskommun och i vilken kommun arbetsstället ligger. Ett villkor är dock att personen har klassificerats som förvärvsarbetande det aktuella året, dvs. haft en inkomst som beräknas motsvara minst 4 timmars förvärvsarbete under november månad. Det är utifrån dessa uppgifter som arbetspendlingen i RAMS beräknas.

RAMS är en totalundersökning som bygger på administrativa uppgifter som hämtas från olika källor inom skatteadministrationen. De viktigaste källorna för uppgifter om individer är Registret över totalbefolkningen (RTB) som baseras på folkbokföringen, kontrolluppgiftsregistret för anställda samt taxeringsuppgifter för egna företagare. Uppgifter om arbetsställen och företag hämtas från SCB:s Företagsdatabas. I RAMS är RTB-populationen den 31 december varje år den population som utgör basen i RAMS. Det betyder att personer som arbetar i Sverige men är folkbokförda i utlandet inte ingår i RAMS population.

I RAMS ingår endast arbetsställen belägna i Sverige. Det innebär att personer som är folkbokförda i Sverige och arbetar vid ett arbetsställe i utlandet inte räknas som förvärvsarbetande enligt RAMS. Endast de som arbetar i utlandet och får sin lön från en svenskregistrerad organisation eller företag kommer med i RAMS population och redovisas i statistiken som arbetande utomlands.

Redovisning av sysselsättning och pendling för regionala nivåer under kommunnivån kräver bearbetning via den uppgift om bostadens fastighet och arbetsställets belägenhetsadress som ingår i RAMS. I RTB är uppgifter om bostadens geografiska belägenhet för varje individ angivna per kommun och fastighet.

Arbetsställets belägenhet är registrerad per kommun och belägenhetsadress. Fastigheten är det geografiska begrepp som SCB:s registerbaserade statistik är uppbyggd utifrån. Fastigheten är geografiskt definierad på kartor och kopplad till det koordinatsystem som täcker Sverige medan belägenhetsadressen är knuten till gatuadresser i tätorter och tätortslika områden. På landsbygden, som saknar gatuadresser, kan belägenhetsadressen utgöras av postlåda eller postbox. För att kunna använda arbetsställets belägenhetsadresser i statistikproduktionen översätts de till fastighetsbeteckningar. I det transformeringsregister som används är kvaliteten mycket god i tätorter och tätortslika områden och mindre bra på landsbygden eftersom många arbetsställen där saknar gatuadress.

På kommunnivå är kvaliteten på samtliga arbetsställen bra medan den inte är lika bra om man vill ha tillgång till arbetspendling för delar av kommuner eller för koordinatredovisad statistik. Koordinatbaserad statistik med-

ger annars redovisning för valfritt definierade områden. Arbetspendling på låg geografisk nivå kan idag redovisas för drygt 90 procent av alla förvärvsarbete. Kommuner som beställer delområdesstatistik brukar göra egna upprättningar för de arbetsställen som saknar uppgift om fastighetsbeteckning efter det att SCB har genomfört transformeringen av gatuadresser till fastighetsbeteckning.

Med den uppläggningsmetod som den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken har och på det sätt som den mäter förvärvsarbete och arbetspendling, kan den inte ge svar på alla frågor som dyker upp kring arbetspendling. För de grupper som saknar ett fast arbetsställe, exempelvis skogsarbetare och byggnadsarbetare, registreras bostadskommunen som arbetskommun i RAMS. Även rörlig arbetskraft inom den kommunala hemtjänsten och skolan registreras som rörlig arbetskraft utan fast arbetsställe i kommunen. Personer som är anställda av bemanningsföretag registreras på bemanningsföretagets arbetsställeadress.

I RAMS kan vi inte särskilja om en person veckopendlar eller inte eftersom vi mäter arbetspendling enbart efter bostadens och arbetsställets belägenhet. Vi kan dock få en uppfattning om avståndet mellan bostad och arbetsställe genom att använda koordinatbaserad statistik för att uppskatta arbetspendlingens längd. Därigenom kan vi uppskatta rimligheten om personer huvudsakligen dag- eller veckopendlar. Slutligen kan man i RAMS inte heller få en uppfattning om förekomsten av distansarbete.

Eftersom RAMS mäter sysselsättningen i november får man inte med vissa säsongsmässiga verksamheter exempelvis baserade på sommarturism. Vinterturismen registreras däremot till en viss del i RAMS, eftersom många vinterturistanläggningar påbörjar sin verksamhet redan i november, som är mätmånad för RAMS sysselsättningsvariabel

6.3 Minsta byggsten vid bildandet av lokala arbetsmarknader

Bildandet av lokala arbetsmarknader bygger på statistik om pendling mellan kommuner. Källan för denna statistik är SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS)¹⁷. Arbetspendling uppstår om en person bor i en kommun och arbetar i en annan. Den minsta byggstenen för att bilda lokala arbetsmarknader enligt SCB:s modell är därför kommunen.

6.4 Metod för avgränsning i lokala arbetsmarknader

Processen att skapa lokala arbetsmarknader sker som nämnts tidigare i två steg. I det första steget bestäms om en kommun utgör ett lokalt centrum eller inte. I det andra avgörs till vilket lokalt centrum övriga kommuner, de s.k. osjälvständiga kommunerna, ska föras.

Steg 1: Bestämning av lokala centra

I steg 1 bestäms vilka kommuner som ska klassas som självständiga och därmed utgöra lokala centra. För att en kommun ska klassas som lokalt centrum måste två villkor vara uppfyllda:

¹⁷ Mer om RAMS finns att läsa under webbadressen <http://www.scb.se/rams>

Villkor 1: Andelen utpendlare totalt från kommunen ska vara mindre än 20 procent av det totala antalet förvärvsarbetande (p_1). I exemplet i figur 6.1 är andelen utpendlare totalt 15 procent av samtliga förvärvsarbetande i kommun A,

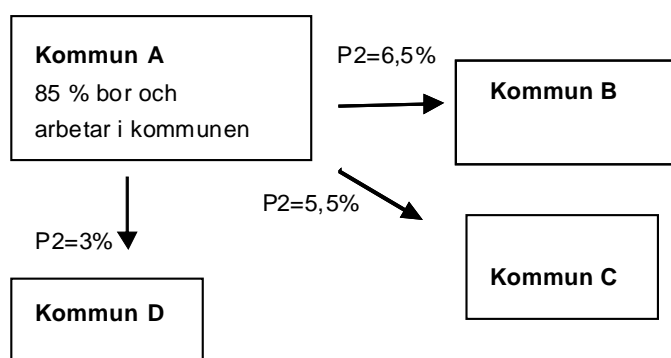
dvs. $p_1 = 15\%$ ($6,5\% + 5,5\% + 3\%$).

Villkor 2: Kommunens största enskilda pendlingsström till annan kommun ska vara mindre än 7,5 procent av det totala antalet förvärvsarbetande (p_2). I exemplet i figur 6.1 är $p_2 = 6,5\%$ procent, dvs. så stor är den största pendlingsströmmen. Den går till kommun B och motsvarar 6,5 procent av samtliga förvärvsarbetande i kommun A.

I exemplet i figur 6.1 uppfylls båda villkoren (p_1 är < 20 procent och p_2 är $< 7,5$ procent) för kommun A, som därför klassas som lokalt centrum.

Figur 6.1 Illustration av pendlingsströmmar från en kommun A till kommunerna B, C och D. Kommun A uppfyller villkoren för en självständig kommun och bildar ett lokalt centrum i en lokal arbetsmarknad

Figure 6.1 Illustration of the commuting streams from municipality A to the municipalities B, C and D. Municipality A fulfils the conditions to become an independent municipality and forms a local centre in a labour market area

Steg 2: Bestämning av till vilket lokalt centrum övriga kommuner, dvs. de osjälvständiga kommunerna, ska föras

Huvudregeln är att en osjälvständig kommun förs till den kommun till vilken den största pendlingsströmmen är riktad. Kopplingen av osjälvständiga kommuner till ett regionalt centrum kan ske direkt (typ 20) eller indirekt i flera steg (typerna 30 och 50). Vilka olika kommuntyper som förekommer utifrån kopplingarnas karaktär framgår nedan:

Typ 11 utgörs av lokalt centrum dvs. $p_1 < 20\%$ och $p_2 < 7,5\%$.

Typ 20 utgörs av kommun som har sin största utpendling till ett lokalt centrum (Typ 11-kommun)

Typ 30 utgörs av kommun som har sin största utpendling till en typ 20-kommun

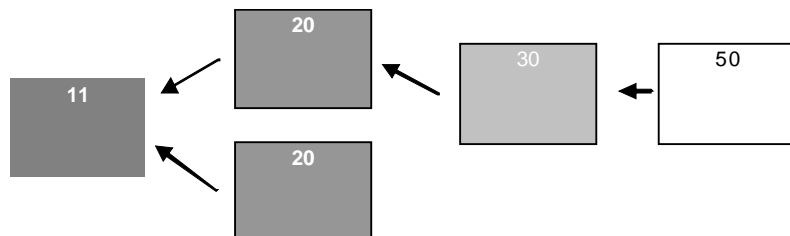
Typ 50 utgörs av kommun som har sin största utpendling till en typ 30-kommun.

Figur 6.2 visar sambanden mellan de olika kommuntyperna. I den lokala arbetsmarknaden finns förutom ett lokalt centrum (typ11) två osjälvständiga kommuner av typ 20 som har sin största utpendling till det lokala

centrumet. Dessutom finns en osjälvständig kommun av typ 30 som har sin största utpendling till en av kommunerna av typ 20. Kommunen av typ 50 har sin största utpendling till en typ 30 kommun.

Figur 6.2 Exempel på kommuntyper i en lokal arbetsmarknad

Figure 6.2 An example of types of municipalities in a labour market area

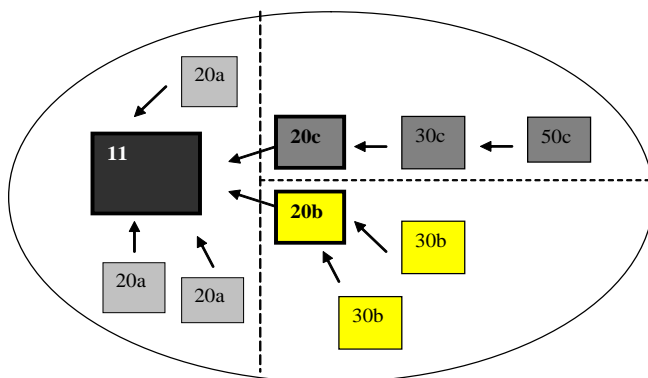
6.5 Flerkärniga lokala arbetsmarknader

I lokala arbetsmarknader kan det finnas fler kommuner än det regionala centrumet som har andra kommuner knutna till sig via arbetspendling. Figur 6.3 visar sambanden i en sådan s.k. flerkärnig lokal arbetsmarknad. I figuren finns en kommun som utgör ett lokalt centrum (typ 11) till vilken fem osjälvständiga kommuner av typ 20 knutits via indelningsreglerna. Två av de fem typ 20-kommunerna har själva kommuner av typ 30 eller 50 knutna till sig. Inom den stora lokala arbetsmarknaden kan nu tre delarbetsmarknader urskiljas med utgångspunkt från pendlingsmönstret. De tre kärnorna i den lokala arbetsmarknaden utgörs dels av typ 11-kommunen, som är den självständiga kommunen, dels av de två typ 20-kommunerna med benämningen 20b respektive 20c.

Exempelvis kan Stockholm/Solna lokala arbetsmarknad delas in i tre delarbetsmarknader med Stockholm/Solna, Uppsala och Södertälje som kärnor i respektive delarbetsmarknad med inpendling från omgivande kommuner. Totalt ingår 36 kommuner i Stockholm/Solna lokala arbetsmarknad varav Stockholm/Solna delarbetsmarknad omfattar 25 kommuner, Uppsala delarbetsmarknad 6 och Södertälje delarbetsmarknad 5 kommuner.

Figur 6.3 Principskiss för uppkomst av flerkärniga lokala arbetsmarknader

Figure 6.3 Outline to illustrate the formation of multi-nuclear labour market areas

Kopplingen mellan en typ 11-kommun och typ 30- och 50-kommuner kan vara svag ur pendlingsynpunkt. Visserligen finns indirekta kontakter mellan typ 11-kommunen och typ 30-kommunerna som motiverar att de

trots allt ingår i samma lokala arbetsmarknad. Men för vissa ändamål kan det vara av värde att förtydliga strukturen genom att dela upp flerkärniga LA i delarbetsmarknader. Lokala arbetsmarknader som utgörs av mer än en kärna kan inte längre otvetydigt anses ha lokal karaktär. Stora flerkärniga lokala arbetsmarknader har snarare en delvis regional karaktär.

En förteckning över alla flerkärniga lokala arbetsmarknader redovisas i bilaga 4.

6.6 Solitära lokala arbetsmarknader

Enligt LA-indelningen för år 2006 fanns det 30 lokala arbetsmarknader som omfattar endast en kommun. De flesta av dessa lokala arbetsmarknader är små befolkningsmässigt. Hälften av dem har färre än 10 000 invånare. Gotlands LA och Örnköldsviks LA är störst med ca 55 000 invånare därefter kommer Västerviks LA med ca 35 000 invånare. Sorsele LA och Dorotea LA tillhör de minsta med knappt 3 000 invånare. De allra flesta solitärer är glesast befolkade. Endast Söderhamns, Västerviks och Gotlands lokala arbetsmarknader har en befolkningstäthet på ca 20 invånare per km², vilket motsvarar riksgenomsnittet. De glesast befolkade är Arjeplogs LA och Jokkmokks LA med ca 0,2 invånare per km².

Nästan alla solitära lokala arbetsmarknader hade en befolkningsminskning med mer än 5 procent under perioden 1990–2007. Undantagen var främst Värnamo LA, där befolkningen ökade med 5 procent och Gotlands LA som hade en oförändrad befolkningsstorlek. I Årjängs LA och Haparanda LA minskade befolkningen visserligen, men med endast 3 procent.

De flesta av de solitära lokala arbetsmarknaderna hade relativt liten utpendling och kan betraktas som stabila självständiga lokala arbetsmarknader. Endast Övertorneå och Kalix lokala arbetsmarknader är på väg att uppgå i en annan lokal arbetsmarknad. I båda fallen är det Luleå LA som kan bli aktuell som mottagande lokal arbetsmarknad.

Den officiella pendlingsstatistiken visar inte alltid på de faktiska förhållandena, då den än så länge inte kan beakta pendlingsflöden över våra riksgränser. Om vi även beaktar arbetspendlingen till våra nordiska grannländer blir konsekvensen att Årjängs LA och Haparanda LA upphör att existera som egna lokala arbetsmarknader då Årjäng ingår i Oslo LA och Haparanda i Kemi-Torenå LA. Utifrån detta betraktelsesätt blir antalet solitära LA i Sverige 28 stycken till antalet.

Tablå 6.1 Lokala arbetsmarknader som omfattar endast en kommun
 Table 6.1 Labour market areas enclosed by only one municipality

Solitär LA	Befolkning			Areal areal i km ²	Invånare/ km ²
	1990	2006	Förändring %		
Götaland					
Värnamo	31 315	32 841	4,9	1223	26,9
Västervik	39 908	36 458	-8,6	1 882	19,4
Gotland	57 108	57 122	0,0	3 151	18,1
Svealand					
Årjäng ¹	10 235	9 877	-3,5	1 420	7,0
Filipstad	13 341	10 782	-19,2	1 543	7,0
Hällefors	9 346	7 475	-20,0	990	7,6
Vansbro	7 901	6 959	-11,9	1 549	4,5
Malung	11 605	10 428	-10,1	4 106	2,5
Norrland					
Ljusdal	21 163	19 175	-9,4	5 289	3,6
Söderhamn	29 624	26 120	-11,8	1 065	24,5
Kramfors	24 555	19 663	-19,9	1 706	11,5
Sollefteå	24 840	20 679	-16,8	5 428	3,8
Ömsköldsvik	59 379	55 284	-6,9	6 421	8,6
Strömsund	16 093	12 679	-21,2	10 567	1,2
Härjedalen	12 491	10 699	-14,3	11 364	0,9
Storuman	7 735	6 383	-17,5	7 378	0,9
Sorsele	3 547	2 811	-20,7	7 465	0,4
Dorotea	3 752	2 993	-20,2	2 795	1,1
Vilhelmina	8 509	7 220	-15,1	8 120	0,9
Åsele	4 114	3 265	-20,6	4 277	0,8
Arvidsjaur	8 081	6 751	-16,5	5 699	1,2
Arjeplog	3 753	3 089	-17,7	12 804	0,2
Jokkmokk	6 726	5 406	-19,6	17 735	0,3
Överkalix	4 744	3 795	-20,0	2 792	1,4
Kalix	19 241	17 283	-10,2	1 815	9,5
Övertorneå	6 093	5 092	-16,4	2 381	2,1
Pajala	8 424	6 522	-22,6	7 917	0,8
Gällivare	22 421	18 860	-15,9	15 825	1,2
Haparanda ²	10 517	10 192	-3,1	927	11,0
Kiruna	26 149	23 122	-11,6	19 371	1,2

¹ Årjäng LA ingår i Oslo LA i Norge

² Haparanda ingår i Kemi-Torneå LA i Finland

6.7 Lokala arbetsmarknader med två kommuner som utgör ett gemensamt centrum

Enligt 2006 års LA-indelning finns det kommuner i sju lokala arbetsmarknader som inte uppfyller kravet på att vara självständiga men som trots det klassificeras som lokala centra. Orsaken är att närbelägna kommuner kan ha ett stort ömsesidigt utbyte av arbetskraft och på grund av detta inte fyller kriterierna för självständighet. Tillsammans kan de då bilda ett gemensamt lokalt centrum, som utgör kärnan i en lokal arbetsmarknad. I tablå 6.2 har de sju lokala arbetsmarknaderna med dubbla centra listats.

Tablå 6.2 Lokala arbetsmarknader år 2006, där två kommuner tillsammans bildar ett gemensamt lokalt centrum

Table 6.2 Labour market areas in 2006, where two municipalities together form a mutual local centre

Götaland

Malmö-Lund
Bengtsfors-Dals-Ed
Trollhättan-Vänersborg

Svealand

Stockholm-Solna
Nyköping-Oxelösund
Falun-Borlänge

Norrland

–

Antalet lokala arbetsmarknader med två kommuner som centrum tenderar att öka. De första lokala arbetsmarknaderna med gemensamt centrum kom 1996 med Nyköping-Oxelösunds LA och Falun-Borlänge LA. På sikt kan det teoretiskt sett bildas lokala arbetsmarknader med fler än två kommuner i ett gemensamt lokalt centrum.

6.8 Pendlingskedjor

Ett problem som hittills inte har varit så stort är förekomsten av långa pendlingskedjor. På sikt kan dock dessa problem bli större. Det tydligaste exemplet för närvarande på en lokal arbetsmarknad uppbyggd av en lång pendlingskedja är Eskilstuna LA. Se figur 6.4.

Figur 6.4 Pendlingskedjan i Eskilstuna lokala arbetsmarknad

Figure 6.4 Chain of commuting in Eskilstuna labour market area

Eskilstuna kommun är lokalt centrum i denna lokala arbetsmarknad. Flen är den enda av de berörda kommunerna som har den största utpendlingen till Eskilstuna. Katrineholms kommun har den största utpendlingen till Flen och Vingåkers kommun till Katrineholm. Både Katrineholm och Vingåkers kommuner har förhållandevis liten utpendling till Eskilstuna kommun. Från Vingåkers kommun arbetspendlar ca 1 100 personer till Katrineholms kommun. Vingåker och Katrineholm är således mycket tätt knutna till varandra arbetsmarknadsmässigt. Vingåker är en typ 50-kommun och den tredje länken i Eskilstuna LA.

Enligt de ursprungliga reglerna för bildandet av lokala arbetsmarknader får lokala arbetsmarknader omfatta högst två länkar dvs. i ovanstående exempel skulle länken mot Katrineholm brytas och Vingåkers kommun skulle föras till den näst största utpendlingskommunen som är Örebro kommun. Då endast ca 70 personer pendlar från Vingåker till Örebro jämfört med 1 100 från Vingåker till Katrineholm har vi accepterat en tredje länk i Eskilstuna LA. Liknande resonemang kan föras kring de övriga typ 50-kommunerna, vilka är Svalövs och Båstads kommuner i Malmö-Lunds lokala arbetsmarknad samt Sotenäs kommun i Trollhättan-Vänersborgs lokala arbetsmarknad.

6.9 Jämförelse mellan Nutek:s FA-regioner och SCB:s LA

FA-regionerna kan som nämnts tidigare ses som en framskrivning av de lokala arbetsmarknaderna. Det kan därför vara intressant att få en indikation på hur lokala arbetsmarknader kan komma att förändras. Nedan redovisas de FA regioner i vilka Nutek förväntar sig förändringar under perioden 2006–2015. Redovisningen bygger på Nuteks FA-regioner från 2005 som jämförs med SCB:s LA-indelning från år 2006. Avvikelsen mellan Nutek:s och SCB:s indelningar utgör således en prognos om framtiden för de lokala arbetsmarknaderna. I de fall Nutek:s FA-regioner och SCB:s lokala arbetsmarknader överensstämmer förväntas inga förändringar i indelningarna fram till ca 2015. Dessa FA-regioner är inte med i förteckningen nedan.

Östergötlands FA-region

Östergötlands FA-region omfattar samtliga kommuner i Östergötlands län utom Ydre kommun i södra delen av länet, som tillhör Tranås FA-region. Östergötlands FA-region omfattar både Linköpings LA och Norrköpings LA. Nutek:s bedömning är att integrationen i regionen är så stark att Linköpings LA och Norrköpings LA under den aktuella perioden kommer att bilda en enda stor lokal arbetsmarknad. Den förstärker då sin fjärde plats bland de största lokala arbetsmarknaderna i Sverige. Lokalt centrum blir Linköpings kommun.

Värnamo FA-region

Värnamo FA-region omfattar Värnamo LA, Gislaveds LA och Tranemo kommun i Borås LA. Nutek förväntar sig att Tranemo kommun återgår till Gislaveds LA och att Värnamo och Gislaved lokala arbetsmarknader tillsammans bildar en gemensam lokal arbetsmarknad med Värnamo kommun som lokalt centrum.

Blekinge FA-region

Blekinge FA-region omfattar Blekinge län utom Sölvesborgs kommun som tillhör Kristianstads FA-region. Nutek räknar med att Karlskrona LA och Karlshamn-Olofströms LA kommer att slås ihop till en lokal arbetsmarknad med Karlskrona kommun som lokalt centrum.

Malmö FA-region

Malmö FA-region omfattar Malmö-Lunds LA och Perstorps kommun som ingår i Kristianstads LA. Nutek:s bedömning är att arbetsmarknaden i Skåne är dynamisk och att förändringar kommer att ske. Dessa förväntas äga rum senare än den tid prognosperioden avser. Relationen till Köpenhamn och Östdanmark tar Nutek upp men gör en mycket försiktig bedömning. De enda förändringen under perioden som Nutek räknar med är att Perstorp kommun övergår till Malmö-Lunds LA. Från SCB:s sida tror vi att Malmö-Lund LA kan komma att ingå i Köpenhamns LA under den aktuella perioden.

Halmstad FA-region

Halmstads FA-region omfattar förutom Halmstads LA även Falkenbergs kommun. Nutek förväntar sig att Varbergs lokala arbetsmarknad som består av Varbergs och Falkenbergs kommuner, delas upp på följande sätt. Falkenbergs kommun går till Halmstad LA och Varbergs kommun går till Göteborgs LA.

Göteborgs FA-region

Göteborgs FA-region omfattar Göteborgs LA samt kommunerna Varberg, Essunga och Herrljunga, vilka i utgångsläget ingår i andra lokala arbetsmarknader. Nutek räknar som nämnts tidigare med att Varbergs kommun kommer att ingå i Göteborgs LA. Essunga kommun som tillhör Lidköping-Götene LA och Herrljunga kommun som ingår i Borås LA väntas under den aktuella tidsperioden byta lokal arbetsmarknad och uppgå i Göteborgs LA.

Eda FA-region

Eda kommun utgör en egen FA-region. Nutek bedömer att Eda kan komma att ingå i en norsk lokal arbetsmarknad. Eftersom Eda kommun i utgångsläget ingår i Arvika LA räknar Nutek med att arbetspendlingen från Eda kommun till norska kommuner förväntas öka och anknytningen till Arvika LA kommer att försvagas. Av den anledningen låter Nutek Eda kommun bilda en egen FA-region. Även övriga kommuner som har stor utpendling till grannländerna som Årjängs och Haparanda kommuner bildar egna FA-regioner.

Karlstad FA-region

Karlstads FA-region omfattar Karlstads LA och Munkfors kommun. Nutek förväntar att Munkfors kommun som i utgångsläget tillhör Hagfors LA, kommer under perioden att övergå till Karlstads LA.

Söderhamn FA-region

Söderhamns FA-region omfattar Söderhamns LA och Bollnäs LA. Nutek:s bedömning är att utpendlingen från Bollnäs kommun till Söderhamns kommun kommer att bli så stor att Bollnäs förlorar sin roll som lokalt centrum och uppgår i Söderhamns LA

Luleå FA-region

Luleå FA-region omfattar Luleå LA och Kalix LA. Nutek:s bedömning är således att Kalix LA upphör som egen lokal arbetsmarknad under perioden och kommer att ingå i Luleå LA.

6.10 Lokala och regionala arbetsmarknader

Begreppet lokal arbetsmarknad har använts för att indelningen i huvudsak bygger på lokal pendling mellan grannkommuner. Ordet lokal syns därför väl berättigat. Undantaget är de fall då den största pendlingen från en kommun inte direkt är knuten till det lokala centrumet utan till en annan kommun som i sin tur har sin största utpendling till det lokala centrumet, dvs. en flerkärnig lokal arbetsmarknad. I flerkärniga LA blir begreppet "lokal arbetsmarknad" således mer tveksamt, men har ändå valts som huvudbegrepp i brist på bättre benämningar. Även om arbetspendling kan vara relativt ovanlig mellan kommuner som ligger långt bort från varandra i flerkärniga LA, så finns ändå ett indirekt beroende mellan alla kommuner i samma LA.

6.11 Den svenska "LA-kartan" år 2006

Den svenska LA-kartan präglas av den ojämna befolkningsfördelningen i landet. De lokala arbetsmarknaderna fördelar sig storleksmässigt över landet enligt tablå 6.2 på följande sätt: I Götaland bor nästan 50 procent av rikets befolkning och landsdelen omfattar 28 lokala arbetsmarknader. Av dessa har 12 mer än 100 000 invånare och inga färre än 10 000 invånare. I Svealand bor knappt 40 procent av rikets befolkning och i landsdelen finns 20 lokala arbetsmarknader. Sex av dessa har mer än 100 000 invånare och två har färre än 10 000 invånare. I Norrland, som har flest lokala arbetsmarknader, bor endast ca 10 procent av rikets befolkning. Av de 31 lokala arbetsmarknaderna i Norrland har 5 över 100 000 invånare och 11 har färre än 10 000 invånare. Av dessa har 5 lokala arbetsmarknader färre än 5 000 invånare.

Tablå 6.2 Antal lokala arbetsmarknader efter antal invånare fördelade efter landsdel*Table 6.2 Number of labour market areas by number of inhabitants by part of the country*

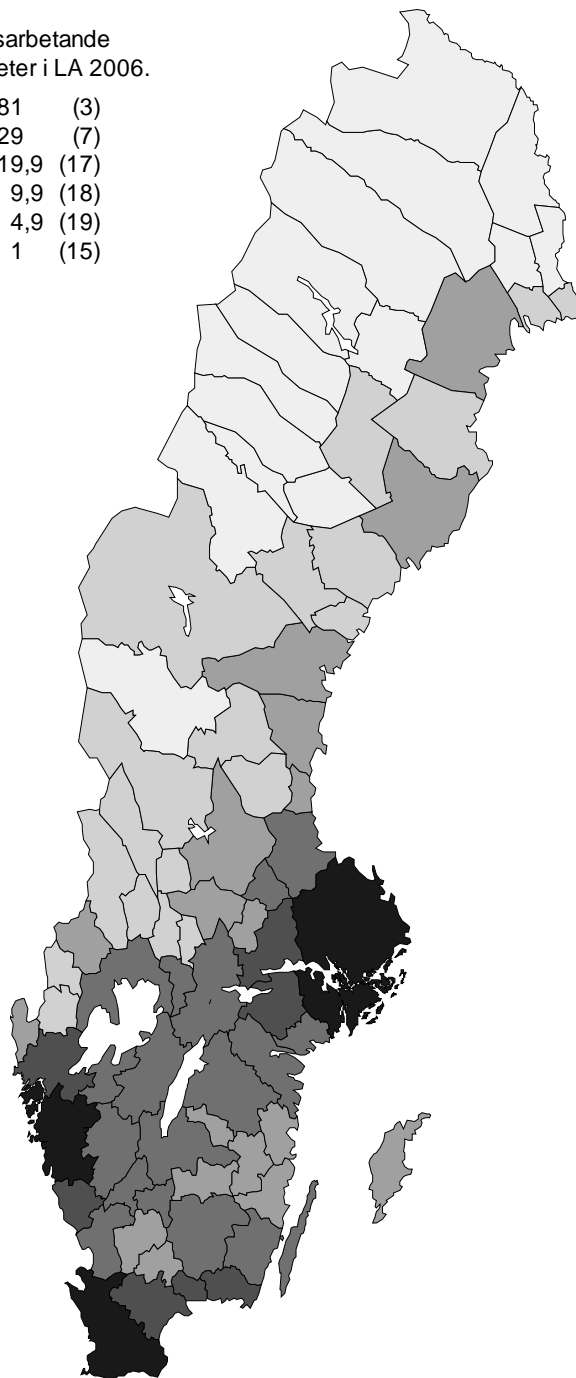
Antal invånare	Götaland	Svealand	Norrland
Summa	28	20	31
>2 000 000	0	1	0
900 000 – 1 100 000	2	0	0
100 000 – 300 000	10	5	5
50 000 – 99 999	4	3	2
25 000 – 49 999	9	5	4
10 000 – 24 999	3	4	9
5 000 – 9 999	0	2	6
<5 000	0	0	5

Karta 6.1 visar den geografiska fördelningen av de lokala arbetsmarknaderna i Sverige år 2006. Den ger även en bild av variationen i sysselsättningstäthet mellan de lokala arbetsmarknaderna.

Karta 6.1 Lokala arbetsmarknader efter befolkningstäthet 2006*Map 6.1 Labour market areas by population density*

Antal förvärsarbetande
per kvadratkilometer i LA 2006.

■	60 till 81	(3)
■	19,9 till 29	(7)
■	9,9 till 19,9	(17)
■	4,9 till 9,9	(18)
■	1 till 4,9	(19)
■	0,1 till 1	(15)

7 Översyn av indelningen i lokala arbetsmarknader

7.1 Inledning

Lokala arbetsmarknader har framställts av SCB varje år sedan årgång 1988. Under denna tidsperiod har synpunkter på indelningen framkommit liksom viss kritik. Under de nästan tjugo år som lokala arbetsmarknader har existerat har samma regler och samma procenttal tillämpats vid avgränsningen trots att pendlingen mellan kommunerna ökat kraftigt. Detta är ett av skälen till att göra en översyn av LA-indelningen utifrån olika aspekter. Bland de frågeställningar, som kommer att behandlas, är om fördelarna med oförändrade procenttal överstiger nackdelarna med ett eventuellt föråldrat regelverk.

7.2 Kritik mot indelningen i lokala arbetsmarknader

Den kritik som i olika sammanhang framförts är riktad dels mot SCB:s indelning i lokala arbetsmarknader, dels mot hur indelningen har använts. Kritiken har lett till självrannsakan och överväganden med målsättningen att genomföra förbättringar när så är befogat.

Kritiken kan delas upp i följande frågeställningar:

- Behövs indelningen i LA?
- Fungerar indelningen med kommuner som byggstenar?
- Är statistiken över sysselsättning och pendling kvalitetsmässigt tillräckligt bra för att genomföra en regional indelning?
- Är de regler som används i indelningsprocessen adekvata och de procentsatser som tillämpas optimala?
- Har LA-indelningen utnyttjats i sammanhang där den ger vilseledande resultat?

7.3 Behovet av en indelning i lokala arbetsmarknader

Kritiken mot LA-indelningen har inte inneburit att man har menat att den inte har behövts. Från flera håll har man dock ansett att lokala arbetsmarknader inte fungerar som geografisk indelning för vissa ändamål. Man har också ifrågasatt om indelningen i LA bygger på riktiga principer. Några alternativa förslag, t.ex. Nystuens och Daceys parameterfria avgränsningsmetod¹⁸ eller utnyttjande av församlingar som minsta byggstenar har presenterats men inte testats på empiriska data av förslagsställarna.

Vår uppfattning är att lokala arbetsmarknader med de principer som tillämpas vid konstruktionen, fungerar bra. LA-indelningens syfte är att vara en regional indelningsgrund för studier av i första hand arbetsmarknadens funktionssätt ur ett regionalt perspektiv. För detta syfte verkar den fungera bra och definitivt bättre än äldre indelningar. Vi är medvetna om

¹⁸Förslaget finns beskrivet i Forsström, Åke. "En alternativ metod för att bilda lokala arbetsmarknadsregioner"

att LA-indelningen i vissa fall används för ändamål som den inte är tänkt för och då många gånger inte fungerat tillfredsställande. Andra skraddarsydda indelningar som bygger på pendlingsförhållanden kan i vissa fall fungera bättre än LA för specifika utredningar och analyser. Slutligen är det möjligt att justeringar av de regler och procentsatser som tillämpas vid framställningen av lokala arbetsmarknader skulle kunna ge en mer "optimal" lösning. Den senare aspekten tas upp i "Känslighetsanalysen" senare i detta avsnitt.

7.4 Kommuner som byggstenar

Indelningen i lokala arbetsmarknader bygger på pendlingsstatistik, som i sin tur bygger på pendling över kommungräns. Kommunindelningen blir därför styrande och kommunen blir minsta byggsten vid bildandet av lokala arbetsmarknader. Det finns naturligtvis invändningar som kan göras mot detta.

Den allvarligaste invändningen är att kommunernas arealer skiftar kraftigt mellan olika delar av landet. Sundbyberg har en areal som understiger 10 km², medan Kirunas är bortemot 20 000 km². Detta leder till att pendlingen inte mäts på ett likartat sätt i olika landsdelar.

Ett annat problem är att det finns 40 tätorter, som genomkorsas av en eller flera kommungränser. Man kan genom detta förhållande få pendling för personer som både bor och arbetar i samma tätort. Problemet ska dock inte överdrivas, eftersom dessa tätorter framför allt är belägna i storstadsområden och därmed får liten eller ingen betydelse vid konstruktionen av lokala arbetsmarknader.

Trots invändningar och problem finns starka skäl att använda kommunen som minsta byggsten. För det första utgörs flertalet kommuner av en centralort med omgivande spridd bebyggelse även om det finns besvärande undantag som framgått ovan. För det andra är säkerheten i pendlingsuppgifterna på kommunnivå större än för delar av kommuner. Till exempel är arbetsplatsens belägenhet mycket säkrare bestämd på kommunnivå än för delar av kommunen.

Ett annat betydelsefullt skäl för att bygga lokala arbetsmarknader utifrån kommuner är att det officiella statistiska systemet i Sverige utgår från kommunen som minsta enhet. Det innebär att tillgången på statistik för geografiska områden som inte följer kommungränserna är begränsad. Statistik på lägre nivå än kommunnivå är dessutom oftast uppdragsfinansierad, vilket många gånger innebär att den är ofullständig. Billig och lättillgänglig statistik för ett stort antal variabler förutsätter således kommunen som minsta byggsten.

Försök har ändå gjorts att utnyttja exempelvis tätorter som byggstenar vid avgränsningen. Ett problem med detta är att pendlingsströmmarna från tätorter ofta är små och därmed instabila, vilket kan få till följd att pendlingsriktningen från vissa tätorter inte är densamma som för omgivande tätorter. Det innebär att en mängd lokala arbetsmarknader består av öar och därmed inte blir sammanhängande. Ett annat problem som är specifikt för just tätorter är att den glesbygd som ligger mellan tätorterna blir ett

slags vakuum utanför de lokala arbetsmarknaderna. Region Skåne¹⁹ har dock i sin modell löst detta problem med så kallade Thiessen-polygoner. Från bl.a. Region Skånes sida hävdar man att det behövs en nationell nivå under Lokala arbetsmarknader som kan användas för regional planering. De menar att lokala arbetsmarknader fungerar i ett nationellt perspektiv men inte för regional eller lokal planering i tätbefolkade regioner med god infrastruktur.

Trots att kommuner som minsta byggstenar lider av svagheter verkar ändå fördelarna överväga.

7.5 Är statistiken över sysselsättning och pendling kvalitetsmässigt acceptabel?

Brister i statistikens kvalitet har ibland anförts som kritik mot LA-indelningen. Vi känner till att kvaliteten på pendlingsstatistiken har vissa brister. Arbetspendling erhålls genom att jämföra belägenheterna för personers bostadskommun med arbetsställekommun. Uppgifterna bygger på information från registerdata hämtade från folkbokföringen respektive de skatteadministrativa kontrolluppgifterna. Det finns personer som är folkbokförda på fastigheter, där de inte bor och det finns anställda som har förts till fel arbetsställe. Det förekommer även andra mindre fel som påverkar statistikens kvalitet negativt.

Vår bedömning är dock att de felaktigheter som finns i de register som används inte nämnvärt påverkar storleken på de pendlingsströmmar som ligger till grund för LA-indelningen. Den pendling som har betydelse är den relativt omfattande pendlingen mellan närliggande kommuner. Mellan dessa kommuner är pendlingsströmmarna tillräckligt stora för att felen i registren inte ska ha någon märkbar betydelse för resultaten. Endast när två dominerande pendlingsströmmar är nästan lika stora kan kvalitetsbrister innebära att en "självständig" kommun hamnar i fel LA eller att kommunen byter LA mellan årgångarna. Det senare problemet skulle dock kunna minskas ytterligare genom extra kontroller eller införande av någon typ av stabiliseringsregel.

Den pendling som relativt sett ökat mest under senare år är långpendlingen, dvs. resor över avstånd som innebär att pendlingen i praktiken inte kan göras dagligen. Av kontroller som tidigare gjorts vet vi att kvaliteten i statistiken över långpendlingen är sämre än för övrig pendling. Detta har dock ingen betydelse för indelningen i lokala arbetsmarknader, eftersom dessa pendlingsströmmar inte tillnärmelsevis är så stora att de påverkar den slutliga indelningen i LA.

Slutligen har anförts att tidsgapet mellan mättidpunkt för arbete och boende påverkar LA-indelningen negativt. Arbetet mäts under november månad och boendet den 31 december. Skillnaden i tidpunkter är således i genomsnitt 1,5 månad. Även denna invändning mot kvaliteten har säkert viss betydelse för redovisningen av pendlingsstatistiken. Men även i detta fall har påverkan på LA-indelningen visat sig vara närmast försumbar.

¹⁹ Se rapporten Arbetspendlingens struktur i Skåne. Region Skåne 2008-10-20.

7.6 Är de principer som används i indelningsprocessen adekvata?

Flera forskare har kritiserat LA-indelningen för att den inte bygger på gravitationsprincipen. Man borde inte arbeta med utpendlingsdata utan snarare med inpendling som visar med vilken kraft kommunerna drar till sig arbetskraften. Faktum är dock att principen för LA-indelningen faktisk bygger på inpendling, nämligen inpendlingen till lokala centra.

Som också framgån i avsnitt 6 bildas lokala arbetsmarknader genom att man först utser ett antal självständiga kommuner, som alla har liten utpendling. De arbetsställen som finns i sådana kommuner räcker i huvudsak till för att försörja den egna befolkningen med arbete.

Vissa självständiga kommuner har över huvud taget litet pendlingsutbyte med andra kommuner och blir därför solitära LA. Andra kommuncentra har däremot stor inpendling. Dessa drar till sig omgivande kommuners arbetskraft, vilket kan betecknas som en form av gravitation.

Steg två i processen innebär således att det kommuncentrum som har den starkaste dragningskraften på var och en av de osjälvständiga kommunerna utses. De osjälvständiga kommunerna dras till den självständiga kommun dit den största pendlingsströmmen går.

Principerna för indelningen följer således gravitationsprocessen efter den inledande utnämningen av självständiga kommuner. Målet att få fram lokala arbetsmarknader med stor inbördes pendling och relativt litet utbyte med omvärlden har därmed uppfyllts.

7.7 "Parameterfria indelningar" (Nystuens och Dacey)

Kritik har också riktats mot indelningen i lokala arbetsmarknader eftersom man valt en metod som innebär att man måste ställa upp regler med procentsatser för att genomföra avgränsningen. Det innebär alltför stor grad av subjektivitet liksom svårigheter att motivera procentsatserna. Som alternativ har man föreslagit en helt parameterfri indelning som tagits fram av Nystuens och Dacey²⁰. Metoden innebär att kommuner alltid förs till och ingår i den kommun till vilken den största pendlingsströmmen är riktad. Det enda övriga villkoret är att kommunen som tar emot pendlingen har en större befolkning.

²⁰ Metoden beskrivs mer utförligt i Forsström, Åke. "En alternativ metod för att bilda lokala arbetsmarknadsregioner". Kulturgeografiska institutionen vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet

Karta 7.1 Indelning i Sverige enligt Nystuens och Daceys parameterfria metod utifrån pendlingsströmmarna 2006

Map 7.1 Division of Sweden by the method free of parameters created by Nystuens and Dacey applied from commuting streams 2006

Observera att stora delar av Västerbottens län via pendlingen mellan Umeå och Stockholm hör till Stockholms region liksom Gotlands kommun/län.

Resultatet av indelningen framgår av karta 7.1. Metoden innebär dels att antalet regioner blir litet, närmare bestämt 43, dels att inga små kommuner kan bli egna lokala arbetsmarknader, hur liten utpendlingen till andra kommuner än är. Exempelvis kommer flertalet ytstora kommuner i Norrlands inland liksom Gotlands kommun, som har en mycket liten utpendling, att tillhöra någon annan kommuns lokala arbetsmarknad. Slutligen uppstår regioner som inte är sammanhängande.

Enligt de intentioner som ligger till grund för bildandet av lokala arbetsmarknader ska kommuner med liten utpendling betraktas som egna lokala arbetsmarknader, eftersom de i praktiken inte ingår i någon annan kommuns arbetskraftsunderlag. För att undvika att detta händer behövs gränser för utpendlingens storlek. Detta innebär i sin tur att parameterfria metoder inte ger önskat resultat.

7.8 Översyn av regler och procentsatser

Vid flera tillfällen har tester med alternativa procentsatser gjorts för att se hur känslig indelningen i LA är för mindre avvikelser från de etablerade reglerna. Resultaten av dessa visar att mindre ändringar i procentsatserna har relativt liten påverkan på indelningen.

Högre procentsatser innebär att kraven på att en kommun ska bli självständig minskar, dvs. det blir lättare för kommunerna att bli självständiga. Högre procentsatser med allt annat oförändrat ger således fler lokala arbetsmarknader.

En ökning av antalet kommuner genom delning skulle också innebära att fler kommuner fick chansen att bli självständiga och därmed blir antalet lokala arbetsmarknader fler.

Det har hänt några gånger att en lokal arbetsmarknad upphört och återbildats under en period. För att ge större stabilitet till indelningen skulle man kunna införa en fördröjning av nya eller nedlagda lokala arbetsmarknader i samband med ändrade pendlingsförhållanden. Exempelvis skulle man inte acceptera förändringar i LA-indelningen innan den konstaterats under två på varandra följande årgångar.

7.9 Känslighetsanalys

Som framgått av avsnitt 6 används vid konstruktionen av lokala arbetsmarknader två gränsvärden, p1 och p2, för att avgöra om en kommun är ett självständigt lokalt centrum eller om kommunen är osjälvständig och därmed ansluts till det lokala centrumet med vilket den bildar en lokal arbetsmarknad. I den modell som SCB använder är p1 satt till 20, vilket innebär att om den totala utpendlingen från en kommun är mindre än 20 procent kan kommunen bli ett lokalt centrum beroende på värdet av p2. Är däremot utpendlingen större än 20 procent kan kommunen inte bli ett lokalt centrum²¹.

P2 är satt till 7,5, vilket innebär att en kommuns största pendlingsström till en annan enskild kommun inte får vara större än 7,5 procent om kommunen ska kunna bli ett lokalt centrum.

Är en kommuns p1-värde mindre än 20 procent samtidigt som p2-värdet är mindre än 7,5 procent bildar kommunen ett lokalt centrum i en lokal arbetsmarknad. Uppfylls inte båda villkoren blir kommunen osjälvständig och knyts direkt eller i vissa fall indirekt till en kommun som är ett lokalt centrum.

I olika sammanhang har diskussioner förts om de hittills tillämpade värdena på p1 och p2 är de som ger den optimala LA-indelningen. Är de valda gränsvärdena fortfarande aktuella, med tanke på att pendlingen ökat kraftigt sedan de bestämdes för nästan 20 år sedan? I t.ex. Finland, som använder en liknande modell som Sverige, har värdena på p1 och p2 satts till 25 respektive 10 procent. Skälet till detta är att Finland har många små kommuner.

²¹ Kommunen skulle tillsammans med en annan kommun kunna bilda ett dubbelt lokalt centrum, där två kommuner är ömsesidigt beroende av varandra t.ex. Malmö-Lund.

För att se hur utfallet påverkas om andra värden på p1 och p2 används, har ett antal tester gjorts utifrån pendlingsdata för 2006. Resultaten framgår av tablå 7.2.

Tablå 7.2 Antal LA 2006 efter alternativa värden på procentsatserna för p1 och p2

Table 7.2 Number of labour market areas using alternative values of percentage of the parameters p1 and p2

p1	p2	Antal
15	5	56
15	7,5	59
15	10	60
20	5	74
20	7,5	79
20	10	85
22	8	86
22	10	93
23	10	99
25	5	76
25	5	89
25	10	104
30	5	76
30	7,5	100
30	10	118

Gör man mindre justeringar av värdena, t.ex. sätter p1 till 22 och p2 till 10 blir det inga större skillnader mot nuvarande indelning. Antalet lokala arbetsmarknader blir 93 och antalet lokala arbetsmarknader med flera centra är nästan detsamma, sex stycken (Malmö blir ensamt lokalt centrum). En del mindre kommuner bryter sig ut och bildar egna lokala arbetsmarknader, t.ex. Emmaboda, Falkenberg och Ånge.

Slutsatsen av de tester som genomförts blir således att metoden är relativt stabil vid mindre justeringar av p1- och p2-värdena.

7.10 Skäl att behålla avgränsningsregler

Det är viktigt med långa tidsserier. Bibehållandet av regler och procenttal över tiden visar på ett objektivt sätt vad som händer över tiden. De negativa effekterna med långa pendlingskedjor kan mildras med utnyttjandet av indelningen i flerkärniga lokala arbetsmarknader. Känslighetsanalysen visar att mindre justeringar av procentsatser betyder relativt lite och att stabiliteten i LA-indelningen är tillfredsställande.

7.11 Politisk acceptans

Ett viktigt skäl att inte ändra principerna för LA-indelningen är att lokala arbetsmarknader och FA-regioner är indelningar som numera har politiskt acceptans i regionförbund, i de flesta större regioner och bland kommunpolitiker. Införandet av lokala arbetsmarknader har skapat en bild av hur kommuner hänger ihop ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Det har lett till

ett större intresse för samarbete mellan kommuner framför allt i fråga om tillväxtfrågor.

7.12 När bör man och när bör man inte använda sig av lokala arbetsmarknader?

Ibland kritiseras LA-indelningen för att den inte fungerar i olika sammanhang. Det behöver inte betyda att det är fel på indelningen utan snarare att LA har ett begränsat användningsområde. Utöver analyser av de regionala arbetsmarknadernas funktionssätt, studier av regional tillväxt samt som mått på regionförstoring finns ingen uppenbar användning av LA. Den vanligaste felaktiga användning av LA har förekommit i samhällsplanerings-sammanhang. För användning vid prognosändamål bör LA-indelningen först skrivas fram på det sätt som Nutek gjort vid bildandet av FA-regioner.

8 LA-indelning för delar av arbetsmarknaden

8.1 Inledning

Metoden som används för indelningen i lokala arbetsmarknader kan också användas för delgrupper på arbetsmarknaden. Sådana indelningar för särskilda kategorier kan vara till nytta t.ex. vid bedömningar av det regionala mönstret avseende tillgång till arbetskraft med specifik kompetens. Likaså kan indelningar för grupper av sysselsatta utgöra underlag, när man vill förklara avvikelser i dessa gruppers sätt att fungera på arbetsmarknaden. I detta avsnitt begränsas redovisningen till framställning av kartor som visar några exempel på skillnader i indelning mellan kön, utbildningsnivåer och yrkesgrupper.

8.2 Lokala arbetsmarknader för kvinnor och män

Av samtliga sysselsatta män år 2006 hade 34 procent jobb i en annan kommun än bostadskommunen. För kvinnorna var den andelen 28 procent. Kvinnornas pendling har ökat något mer än männens under de tio senaste åren, närmare bestämt från 24 till 28 procent. Männens pendling har under samma tidsperiod ökat med tre procentenheter, från 31 till 34 procent.

Ett sätt att illustrera att män pendlar mer än kvinnor är att göra indelningar i lokala arbetsmarknader uppdelat på kön. Männens större pendlingsbenägenhet innebär att antalet lokala arbetsmarknader för män blir färre än för kvinnor (karta 8.1). Antalet lokala arbetsmarknader var 68 för männen och 94 för kvinnorna 2006. Jämfört med året innan hade antalet lokala arbetsmarknader minskat med en för männen och med fyra för kvinnorna.

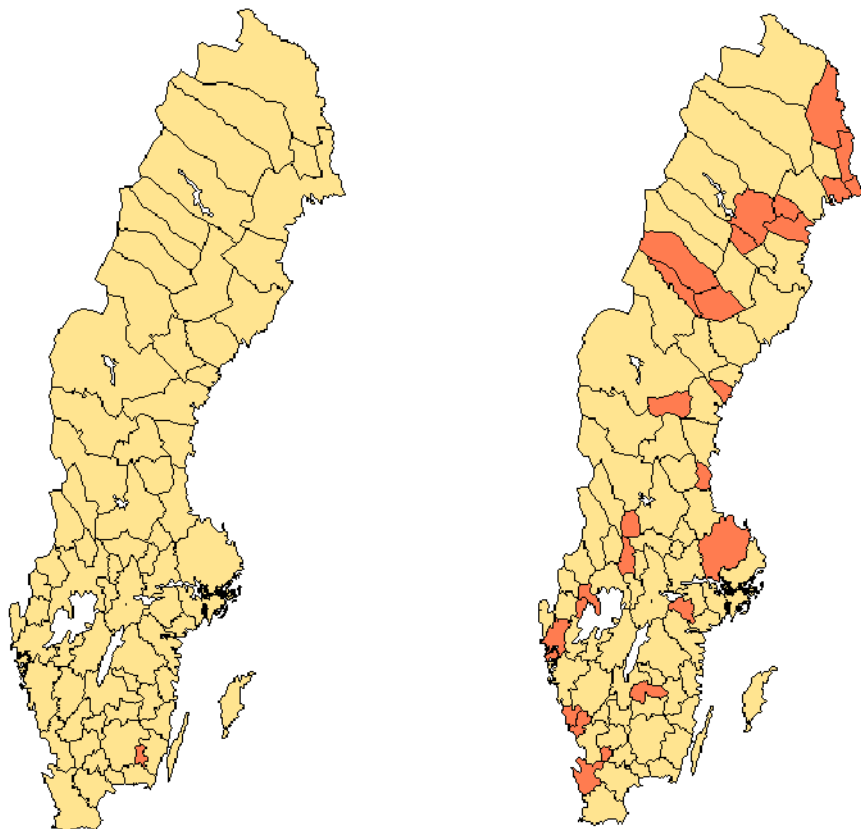
Jämförelser mellan könen visar också att lokala arbetsmarknader med två lokala centra, var betydligt vanligare i männens indelning än i kvinnornas. I männens indelning finns 11 lokala arbetsmarknader med två lokala centra, exempelvis Stockholm-Solna och Falun-Borlänge. I kvinnornas indelning är detta antal begränsat till tre stycken. Förklaringen är troligen att kvinnor pendlar kortare sträckor även i de lokala arbetsmarknadernas centrala delar.

I några fall har kvinnornas lägre andel pendlare också inneburit att stora lokala arbetsmarknader splittrats upp i två stora delar. De två tydligaste exempel är Stockholm-Solnas LA, där Uppsala LA utkristalliserats och Malmö-Lunds LA, där Helsingborgs LA brutit sig ur som en egen lokal arbetsmarknad.

Avslutningsvis innebär separata indelningar i lokala arbetsmarknader för män och kvinnor att man illustrerar kvinnornas lägre pendlingsbenägenhet på ett nytt och annorlunda sätt. Användbarheten i övrigt av uppdelningen på kön, t.ex. i samband med analyser av arbetsmarknadens funktionssätt kan dock ifrågasättas, eftersom män och kvinnor ingår i samma arbetsmarknad.

Kartor 8.1 Lokala arbetsmarknader för män och kvinnor 2006. Markerade LA i kartan för kvinnor innebär en avvikelse jämfört med män

Maps 8.1 Labour market areas constructed for men and women. The marked labour market areas means deviations between the divisions of the two maps

Anm: Markerade LA i respektive grupp visar vilka LA som förekommer för den ena gruppen men inte för den andra. Exempelvis utgör Uppsala LA en egen LA för kvinnorna men ingår i Stockholm-Solna LA för männen.

8.3 Lokala arbetsmarknader för olika utbildnings- och yrkesgrupper

Utbildningsgrupper

Ett annat exempel på separata indelningar är framställning av lokala arbetsmarknader för olika utbildningsnivåer.

Personer med lång utbildning är i allmänhet mer specialiserade inom begränsade kompetensområden. I regionala sammanhang kan detta innebära att det lokalt kan finnas brist på högt utbildad arbetskraft med en viss kompetens. På motsvarande sätt kan de personerna som har den speciella kompetensen finnas tillgängliga på platser där den speciella kompetensen inte efterfrågas. Sådana problem i matchningen är mer vanliga bland personer med lång utbildning och anpassningsprocessen leder ofta till större geografisk rörlighet i form av flyttning eller pendling. Särskilt då det är fråga om mindre avstånd väljer man då oftast att börja pendla.

I det exempel som redovisas här, delas sysselsatta personer in i tre utbildningsgrupper: "Förgymnasial", "Gymnasial och kortare eftergymnasial" samt "Lång eftergymnasial"²².

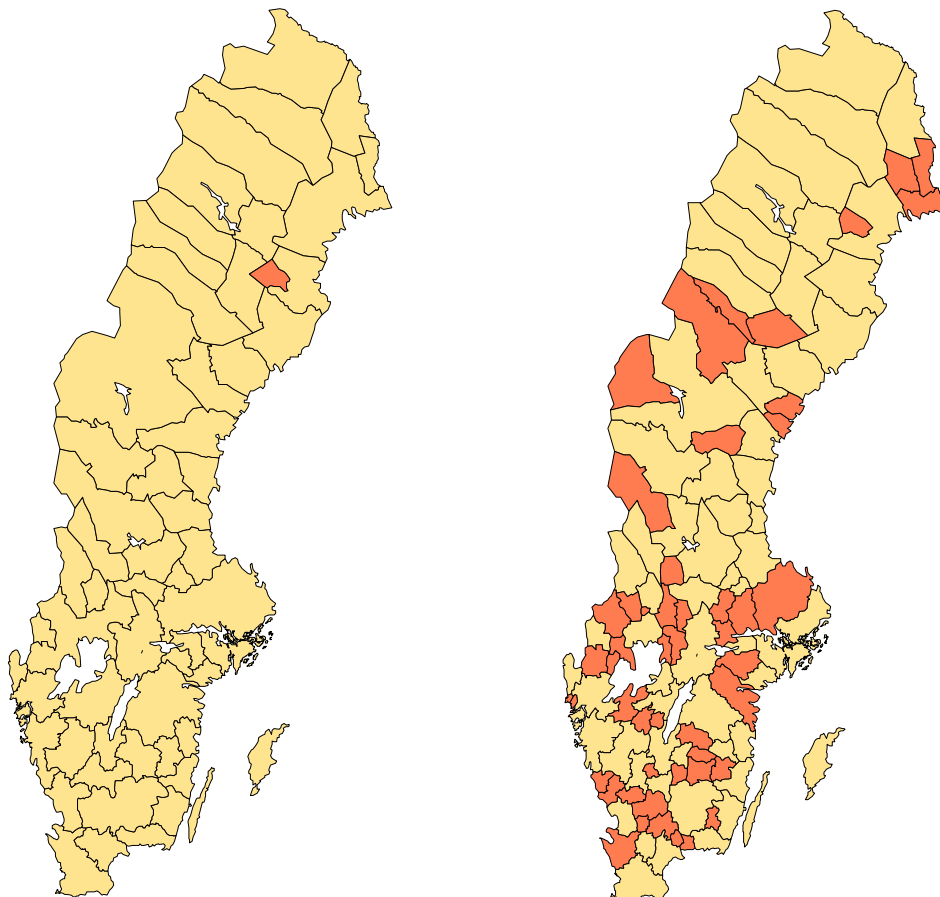
Vid indelningen i lokala arbetsmarknader för de nämnda utbildningsgrupperna, visar det sig att gruppen med "Förgymnasial utbildning" har störst antal lokala arbetsmarknader med 109. För gruppen med "Lång eftergymnasial utbildning" blir antalet lokala arbetsmarknader endast 55 (karta 8.2). I mellangruppen finns 84 lokala arbetsmarknader.

Mönstret att personer med lång utbildning pendlar i större utsträckning än de med kort utbildning har varit detsamma över tiden, även om samtliga grupper har ökat sitt pendlande. Mellan 1990 och 2006 har minskningen av antalet lokala arbetsmarknader i absoluta tal varit störst för gruppen med kortast utbildning, där antalet lokala arbetsmarknader har minskat från 137 till 109. Antalsmässigt var minskningen nästan lika stor för gruppen med längst utbildning, från 80 till 55 lokala arbetsmarknader. Minst förändringar har inträffat för mellangruppen med "Gymnasial utbildning och kortare eftergymnasial utbildning", där antalet lokala arbetsmarknader minskat med 13, från 97 till 84 under samma period.

²² Med kort eftergymnasial utbildning avses eftergymnasial utbildning som är kortare än två år. Med lång eftergymnasial utbildning menas eftergymnasial utbildning som är två år eller längre inklusive forskarutbildning.

Karta 8.2 Lokala arbetsmarknader för personer med lång eftergymnasial utbildning respektive enbart förgymnasial utbildning 2006

Map 8.2 Labour market areas constructed for men and women. The marked labour market areas means deviations between the divisions of the two maps

Anm.: Markerade LA i respektive grupp visar vilka LA som förekommer för den ena gruppen men inte för den andra. Exempelvis utgör Uppsala LA och Västerås LA egna LA för personer med enbart grundutbildning. Dessa båda lokala arbetsmarknader ingår i Stockholms LA för personer med lång eftergymnasial utbildning.

Yrkesgrupper

Det finns anledning att även konstruera lokala arbetsmarknader för enskilda yrkesgrupper. En förutsättning för detta är att antalet sysselsatta i yrket inte är för litet.

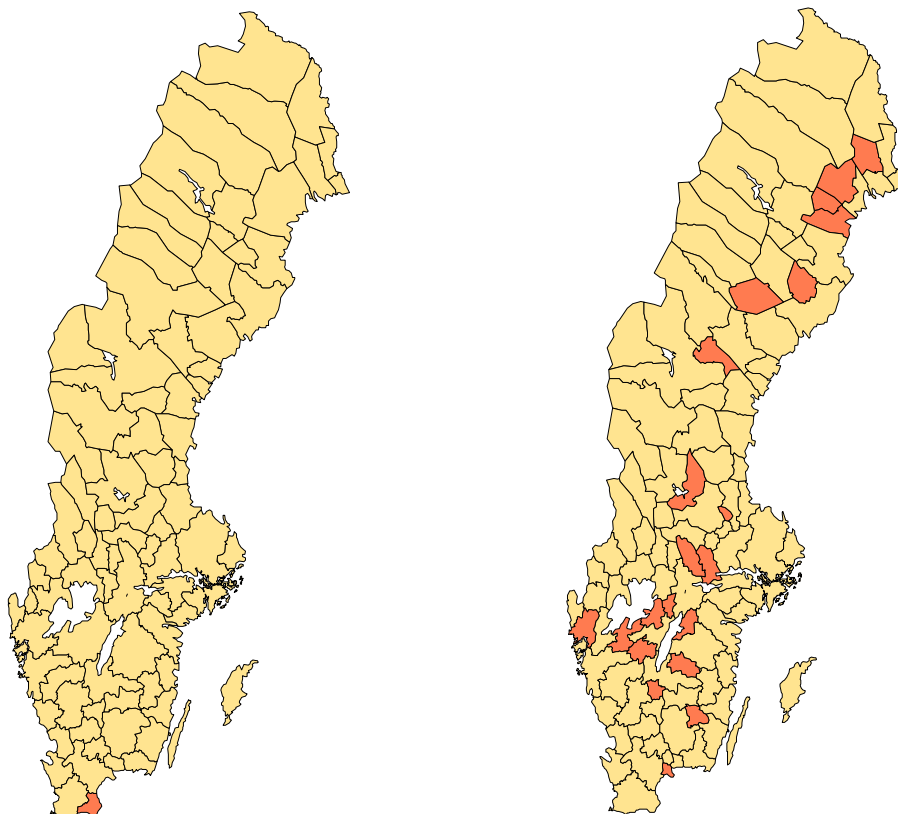
Indelning i lokala arbetsmarknader för yrkesgrupper ter sig mer meningsfullt än för flertalet andra grupperingar, särskilt om yrket innebär en speciell kompetens som är efterfrågad på arbetsmarknaden. Varje lokal arbetsmarknad som framställs utifrån ett väl avgränsat yrkesområde skulle kunna betecknas som en delarbetsmarknad utifrån både en yrkesmässig och geografisk aspekt.

I karta 8.3 följer exempel på indelningar av lokala arbetsmarknader för två lärargrupper. I den första gruppen ingår gymnasie- och högskolelärare och i den andra förskollärare, grundskollärare samt specialpedagoger.

Lärargrupperna har fördelen i detta sammanhang att tillhöra en yrkesgrupp som kräver särskild kompetens och utbildning för att utövas. Därigenom är lärarna en klart avgränsad grupp eller delarbetsmarknad.

Karta 8.3 Lokala arbetsmarknader för gymnasie- och högskolelärare samt för förskollärare, grundskollärare samt specialpedagoger 2006

Map 8.3 Labour market areas for high school teachers compared with labour market areas for teachers at primary schools

Anm.: Markerade LA i respektive grupp visar vilka LA som förekommer för den ena gruppen men inte för den andra.

Skillnaderna mellan de två lärargrupperna som redovisas i karta 8.3 visar sig vara ganska stora. Antalet lokala arbetsmarknader för den första gruppen (gymnasie- och högskolelärare) blir 85 jämfört med 108 för den andra gruppen. Framför allt verkar det troligt att högskolelärarna i grupp 1 har andra förutsättningar för pendling genom att universitet och högskolor endast finns på ett begränsat antal orter i landet. Detta förhållande medverkar till större pendlingsbenägenhet.

Den enda lokala arbetsmarknaden som tillkommer för den första gruppen jämfört med grupp 2 är Simrishamn-Tomelilla LA. Skillnaderna mellan grupperna är annars störst i området kring Västgötaslätten och i Norrbotten. I det senare fallet tillkommer lokala arbetsmarknader som Älvsbyn, Piteå och Boden för gruppen förskole- och grundskollärare.

9 Regionförstoring, -förtätning, -förstärkning samt självständighets- och självförsörjningsgrad bland lokala arbetsmarknader

9.1 Inledning

I detta avsnitt kommer i första hand begreppet regionförstoring att tas upp eftersom detta begrepp är känt och ofta använt i den regionalpolitiska debatten. Vid sidan av regionförstoring kan man tala om regionförtätning och regionförstärkning. De tre begreppen innebär att man ser på olika aspekter av hur de lokala arbetsmarknaderna utvecklas.

- 1) Regionförstoring fokuserar på de lokala arbetsmarknaders areal. Ju färre LA desto större blir den genomsnittliga storleken.
- 2) Regionförtätning är ett mått som beskriver utvecklingen av de lokala arbetsmarknadernas stabilitet och mäts som summan av förändringarna i pendlingsströmmarna mellan ingående kommuner.
- 3) Regionförstärkning definieras här som förändringar i lokala centras dragningskraft i form av inpendlingens storlek från övriga kommuner som ingår i den lokala arbetsmarknaden.

9.2 Vad är regionförstoring?

Det verkar finnas två helt olika uppfattningar om vad begreppet regionförstoring innebär. Begreppsförvirringen har ökat i och med diskussionerna om en ny regional indelning av Sverige. Den parlamentariskt tillsatta Ansvarsutredningen föreslog att landets 21 län ska slås ihop till sex eller nio storregioner. Denna sammanslagning av administrativa regioner kallas ibland för regionförstoring.

I denna rapport är regionförstoring en effekt av observerade förändringar i människors pendlingsmönster. Den stadigt ökande pendlingen mellan kommuner innebär att gränserna för de funktionella arbetsmarknadsregionerna vidgats. Varje LA som utökats med en eller flera nya kommuner, enligt reglerna för bildande av LA, har således fått sin areal utökad och bidragit till den totala regionförstoringen i landet. Ett villkor för det senare är dock att åtminstone någon av de tillkommande kommunerna tidigare utgjort en eget LA och således inte ingått i en annan LA.

9.3 Förändrat antal lokala arbetsmarknader ett mått på regionförstoring

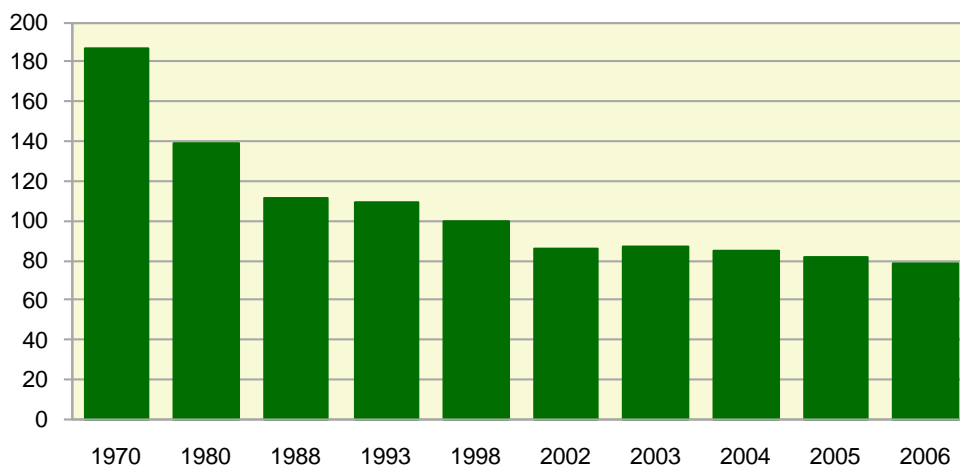
Ett objektiva sätt att mäta regionförstoring är att räkna hur många lokala arbetsmarknader som finns vid vissa tidpunkter under förutsättning att man har samma regler för indelningen. En minskning av antalet lokala arbetsmarknader innebär att vissa regioner blir större medan en ökning av antalet motsvarar en regionförminskning. Under perioden 1970–2006 har

antalet lokala arbetsmarknader i Sverige minskat från 187 till 79, dvs. antalet lokala arbetsmarknader har mer än halverats på 36 år (diagram 9.1).

I bilaga 8 redovisas för varje kommun vilket LA de tillhörde under ett antal år i perioden 1988–2006.

Diagram 9.1 Antal lokala arbetsmarknader vissa år under perioden 1970–2006

Diagram 9.1 Number of local market areas some year under the period 1970–2006

Regionförstoringen har i huvudsak ägt rum i de tätbefolkade områdena i Syd- och Mellansverige samt längs delar av norrlandskusten. I de glest befolkade delarna av Sverige är möjligheterna till regionförstoring liten på grund av små befolkningar och många ytstora kommuner.

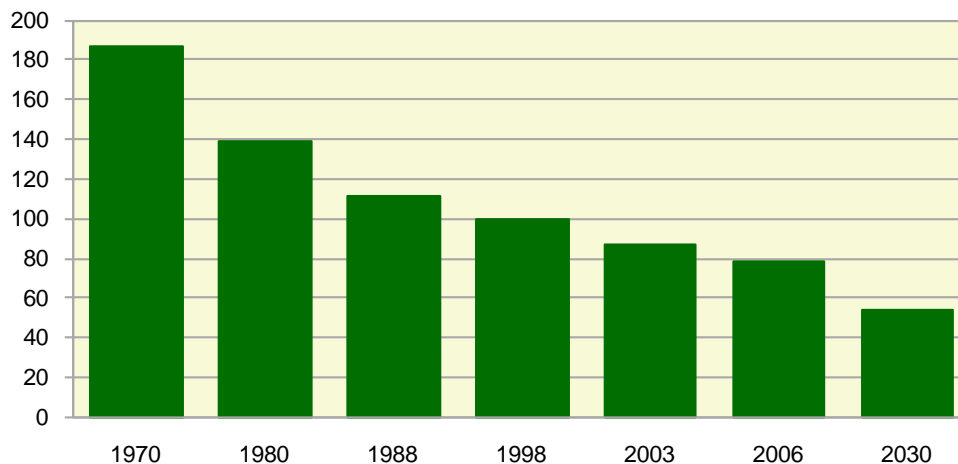
Bland de 79 lokala arbetsmarknaderna enligt 2006 års indelning fanns 30 solitära lokala arbetsmarknader. Huvuddelen av dessa kommer inte ens på lång sikt att känna av regionförstoring eftersom de antingen präglas av stor areal och liten befolkning, som i många lokala arbetsmarknader i Norrlands inland, eller ligger relativt isolerade från andra lokala arbetsmarknader, som i fallen Gotlands och Västerviks LA.

Totalt sett räknar man dock med att utvecklingen mot ytterligare regionförstoring kommer att fortsätta. Dåvarande Nutek utförde på uppdrag av Ansvarsutredningen beräkningar och analyser av framtidens lokala arbetsmarknader. De kom bl.a. fram till att antalet LA skulle reduceras till 54 stycken fram till 2030²³ (diagram 9.2).

²³ Framtidens arbetsmarknadsregioner – ett uppdrag från Ansvarskommittén, Nutek 2005

Diagram 9.2 Utvecklingen av antalet lokala arbetsmarknader under perioden 1970–2006 samt Nuteks prognos för 2030. Staplarna visar antalet LA ca vart 10:e år samt Nuteks prognos avseende år 2030

Diagram 9.2 Development of the number of labour market areas during the period 1970–2006 completed with a prognosis concerning 2030

9.4 Debatten om regionförstoringen

Regionförstoring som begrepp har i första hand använts i utredningar och diskussioner om satsningar på infrastruktur. Bättre vägar och järnvägsförbindelser bör gynna pendling över allt längre avstånd och därmed bidra till regionförstoring. Frågan är dock om stora satsningar på nya järnvägar, broar och motorvägar automatiskt leder till kraftiga ökningsströmmarna och förändringar i pendlingsbeteendet bland de förvärvsarbetande. De flesta infrastrukturinsatser har dock haft stor påverkan på pendlingsströmmarna (Mäljarbanan, Svealandsbanan, Öresundsbron etc.). Möjligheterna till ökad pendling för individer stärks vid förbättringar av infrastrukturen, men ibland saknas de viktigaste förutsättningar i form av befolkningsunderlag, efterfrågan på arbetskraft eller gynnsamma kulturella betingelser.

Även i de fall satsningarna på infrastruktur har haft effekt och lett till en ökad pendling mellan kommuner och uppmätt regionförstoring, förekommer invändningar mot rådande utveckling. Exempelvis innebär den utökade trafikvolymen miljömässiga problem och de allt längre arbetsresorna kan innebära sociala problem för familjer. Den förhärskande uppfattningen tycks dock vara att regionförstoring är något positivt som ökar landets konkurrenskraft i den globala ekonomin.

Faktorer som på ett positivt sätt sägs ha påverkats av regionförstoring och ofta förknippas med folkrika lokala arbetsmarknader är:

- konkurrens mellan företag
- möjligheter för företag att få arbetskraft med efterfrågad kompetens
- variation på utbudet av arbetsuppgifter
- möjligheter för både man och kvinna i familjer att kunna arbeta

Ovanstående slutsatser är dock inte självklara, eftersom det inte kan utslutas att andra faktorer än befolkningsstorlek stått för de positiva effekterna. Andra s.k. underliggande faktorer kan således ha haft inverkan både på befolkningsutveckling å ena sidan och konkurrens, kompetens och varierat utbud av arbetsuppgifter å andra sidan.

9.5 Nutek och regionförstoring

Dåvarande Nutek har i flera sammanhang tagit upp orsaker till och effekter av regionförstoring och publicerat detta i bl.a. "Regionförstoring. Hur kan åtgärder i transportsystemet bidra till vidgade lokala arbetsmarknadsregioner?"²⁴ och i "Regional utveckling – utsikter till 2020"²⁵.

Den förstnämnda publikationen var en särskild rapport om regionförstoring. Fokus lades på att undersöka hur åtgärder i transportsystemet kunde bidra till större LA-regioner. Med utgångspunkt i Nuteks indelning i LA-regioner från 1998 undersöktes möjligheterna till regionförstoring mellan LA-regioner i Västerbottens och Norrbottens län. Fyra variabler användes för att analysera förutsättningarna för en eventuell regionförstoring. De fyra variablerna var restider, befolkning, pågående åtgärder samt arbetsmarknad och näringslivsstruktur.

Studien visade att en viss regionförstoring hade ägt rum i länen sedan år 1970 och att förutsättningarna var relativt goda för en fortsatt regionförstoring. Det förutspåddes bland annat att den planerade Botniabanan och en eventuell Norrbotniabana skulle kunna bidra till en fortsatt regionförstoring. En möjlig utveckling som utredningen förutsåg var att Örnsköldsviks LA-region och Umeås LA-region skulle integreras till följd av Botniabanan.

I rapporten analyserades även kriterierna som ligger till grund för indelningen i LA-regionerna. Fördelar och nackdelar vägdes mot varandra. Bland fördelarna nämndes att indelningen i LA-regioner stämde relativt väl överens med människors intuitiva uppfattning om storleken på deras "vardagsregion". En annan fördel var att definitionen "LA-region" varit ungefär densamma över åren och därmed kunde fungera som en indikator på regionförstoring. Det ansågs dessutom finnas fördelar med att ha kommunen som minsta byggsten i LA-regionen, delvis grundat på att tillgången på regional statistik sällan finns tillgänglig på lägre geografisk nivå än kommun. En annan fördel var att det underlättar att utgå från en befintlig administrativ indelning i det praktiska utvecklingsarbetet. Bland nackdelarna nämndes att kriterierna bakom indelningen i LA-regioner inte var förankrade i forskning. En annan nackdel som fördes fram var att indelningen inte sade något om graden av integration inom varje enskild LA-region. Metodproblem med statistiken var ytterligare en invändning. Slutsatsen blev ändå att fördelarna med indelningen i LA-regioner övervägde nackdelarna.

Den av Nutek 2004 publicerade rapporten "Regional utveckling – utsikter till 2020"²⁶ var en bilaga till Långtidsutredningen 2003/04. Bilagan behandlade den regionala utvecklingen avseende befolkning, arbetsmarknad och

²⁴ Nutek 2001

²⁵ Nutek 2004

²⁶ Nutek 2004

ekonomi och dess utsikter till år 2020. Analyserna redovisades utifrån Nuteks LA-regioner och regionfamiljer från år 1998. Rapporten byggde till stor del på beräkningar genomförda i Nuteks regionala analys- och prognosystem (rAps). Bland annat genomfördes flerregionala analyser, där utvecklingen i LA-regioner beräknas i relation till varandra.

Stor vikt lades vid att identifiera sårbara LA-regioner, som kan drabbas hårt vid konjunkturedgångar och strukturomvandling inom näringslivet. Detta gjordes bland annat genom att analysera andelen sysselsatta på stora arbetsplatser och framförallt arbetsplatser med lågt kunskapsinnehåll. Sårbara LA-regioner återfanns främst i södra och västra Sverige.

I rapporten analyserades även brist och överskott på arbetskraft inom olika näringsgrenar och mellan olika LA-regioner och regionfamiljer fram till år 2020. Stockholmsregionen förutspåddes få den största arbetskraftsbristen. Även Småland och Norrland förutspåddes få stora brister. Flera förslag för att lösa problemet framfördes, däribland ökad inpendling och arbetskraftsinvandring.

I det sista kapitlet i LU-bilagan gavs en möjlig framtidsbild av LA-regionernas omfattning baserat på de långtidsutbildades pendlingsmönster.

9.6 Regionförtätning ett mått på utökad samverkan inom LA

Vid sidan av regionförstoring genom geografisk utvidgning av lokala arbetsmarknader har Nutek lanserat begreppet "regionförtätning". Med regionförtätning avses ökade pendlingsströmmar inom redan befintliga lokala arbetsmarknader. En stor positiv förtätning kan betraktas som en stabilisering av den lokala arbetsmarknaden. Förtätningar bör uppmärksammas eftersom de rimligtvis påverkar lokala arbetsmarknaders funktionssätt.

Förslag på mått som mäter regionförtätning:

I avsaknad på tidigare kvantifieringar utifrån begreppet regionförtätning, lanseras här följande mått:

- Regionförtätning definieras som en ökning av det totala antalet pendlare mellan kommunerna i en lokal arbetsmarknad under en period i relation till den totala förvärvsarbetande nattbefolkningen vid periodens början. Om antalet pendlare minskat blir det i stället fråga om negativ regionförtätning eller regionförtunning.

Måttet är inte relevant för de 30 lokala arbetsmarknader som består av endast en kommun (s.k. solitära LA). Om en lokal arbetsmarknad fått en förändrad kommunsammansättning under mätperioden, t.ex. genom att kommuner tillkommit eller försvunnit, bör beräkningarna göras utifrån sammansättningen vid periodens slut.

I Bilaga 9 redovisas utifrån den beskrivna definitionen av regionförtätning en tabell, som visar regionförtätning mellan åren 1990 och 2007 i de 49 av Sveriges LA som innehåller minst två kommuner enligt LA-indelningen 2006.

Flertalet LA påvisar en positiv regionförtätning under perioden. Endast sju LA har haft en negativ regionförtätning, dvs. pendlingen tunnades ut. Den största regionförtätningen mellan 1990 och 2006 inträffade i Stockholm-Solna LA med 9,5 procents regionförtätning, medan Lycksele LA hade den

största negativa regionförtätningen med en regionförtätning på -1,1 procent, dvs. i praktiken en regionförtunning.

I tablå 9.1 redovisas de fem LA med störst regionförtätning och i tablå 9.2 de fem med lägst regionförtätning eller förtunning.

Tablå 9.1 De fem LA med högst respektive lägst regionförtätning under perioden 1990–2007

Table 9.1 The five labour market areas with the highest and the lowest development of regional concentration 1990–2007

LA	LA-namn	Mått	LA	LA-namn	Mått
1	Stockholm-Solna	9,5 %	40	Karlskoga	-0,3 %
21	Malmö-Lund	8,7 %	36	Hagfors	-0,6 %
26	Göteborg	6,8 %	47	Avesta	-0,7 %
39	Örebro	5,3 %	42	Fagersta	-0,9 %
7	Jönköping	4,2 %	67	Lycksele	-1,1 %

9.7 Regionförstärkning – ett mått på förändrad gravitationsstyrka hos lokala centra

Begreppet regionförstärkning kan ha flera betydelser. Ett sätt att beskriva de lokala arbetsmarknadernas styrkeförändring är att helt enkelt mäta sysselsättningsförändringar. Fler arbetstillfällen innebär att den lokala arbetsmarknaden blivit starkare ur ett allmänt arbetsmarknadsperspektiv. Denna aspekt på regionförstärkningen i form av sysselsättningsutveckling i LA finns redovisad i avsnitt 11 och i bilaga 8.

Förslag på mått som mäter regionförstärkning (förändring av "den inre gravitationskraften")

Ett annat sätt är att betrakta regionförstärkning är att observera om "den inre kraften" i den lokala arbetsmarknaden förändrats under en period. Med detta avses styrkan i det lokala centrumets dragningskraft på övriga kommunerna i samma LA.

Ett förslag till mätning av regionförstärkning utifrån synsättet om förändrad styrka i gravitationskraften lanseras här med följande definition:

Regionförstärkningen är förändringen under en period av det totala antalet inpendlare till ett lokalt centrum från övriga kommuner i den lokala arbetsmarknaden i relation till dessa kommuners förvärvsarbetande bostadsbefolkning. I de fall pendlingsströmmarna minskat i någon LA blir det i stället fråga om negativ regionförstärkning eller regionförsvagning.

Om regionförstärkningen mäts under en period under vilken det tillkommit eller försvunnit kommuner i den lokala arbetsmarknaden, görs beräkningarna utifrån den lokala arbetsmarknadens omfattning i slutet av perioden.

Måttet saknar relevans för LA med endast en ingående kommun. Det är inte heller meningsfullt om det lokala centrumet utgörs av två kommuner och inga andra kommuner ingår i den lokala arbetsmarknaden, t.ex. Nyköping-Oxelösunds LA och Bengtsfors-Dals Eds LA. I övriga fall när två kommuner bildar ett gemensamt lokalt centrum, betraktas de två kommunerna

som en enhet till vilken övriga kommuners sammanlagda utpendling beräknas.

En tabell som visar regionförstärkning och regionförsvagning i de 49 LA med fler än en ingående kommun redovisas i Bilaga 10.

I följande tablåer redovisas de fem LA som haft den starkaste och svagaste regionförstärkningen.

Av tablå 9.3 framgår att den lokala arbetsmarknad som förstärkts mest under femtonårsperioden med det beskrivna måttet är Malmö-Lunds LA och Älmhults LA, som båda har en regionförstärkning motsvarande 2,8 procent. I fallet Malmö-Lunds LA utgörs det lokala centrum av två kommuner med ytterligare 25 andra kommuner i sin lokala arbetsmarknad, medan Älmhults LA totalt utgörs av endast två kommuner (Älmhult och Osby).

Den svagaste regionförstärkningen föreligger i Lycksele LA med -1,2 procent (tablå 9.4). I lokala arbetsmarknader med negativ regionförstärkning har den kommun som utgör lokalt centrum försvagat sin dragningskraft gentemot övriga kommuner inom den egna lokala arbetsmarknaden. I de fall förändringen är negativ kan man också använda benämningen "regionförsvagning".

Tablå 9.2 De fem lokala arbetsmarknaderna med störst respektive minst regionförstärkning under perioden 1990–2005

Table 9.2 The five labour market areas with the highest and the lowest regional strengthening during the period 1990–2005

LA	LA-namn	Mått	LA	LA-namn	Mått
11	Älmhult	2,8 %	13	Karlskoga	-0,5 %
21	Malmö-Lund	2,8 %	53	Hagfors	-0,5 %
39	Örebro	2,7 %	47	Avesta	-0,6 %
27	Strömstad	2,6 %	42	Fagersta	-1,1 %
26	Götebor	2,5 %	67	Lycksele	-1,2 %

9.8 Lokala arbetsmarknaders självständighetsgrad

Idén med skapandet av lokala arbetsmarknader är att avgränsa områden som är så självständiga som möjligt på arbetsmarknaden. Vid avgränsningen av lokala arbetsmarknader är omfattningen av varje kommuns utpendling avgörande. Den ska vara så liten som möjligt för att en kommun skulle betraktas som självständig.

Vid mätningen av de lokala arbetsmarknaders självständighetsgrad är det i stället inpendlingen som ska vara så liten som möjligt för att en LA ska få en hög självständighetsgrad. Denna aspekt på självständighet visar således i vilken grad de lokala arbetsmarknaderna är beroende av arbetskraft utifrån. Självständigheten ses då som ett oberoende av arbetskraft utifrån för de arbetstillfällen som finns och behöver utföras. För att mäta denna

form av självständighet har ett mått som mäter graden av självständighet hos lokala arbetsmarknader²⁷ tagits fram:

Självständighetsgraden i en LA beräknas som antalet förvärvsarbetande, som både bor och arbetar i en LA i relation till samtliga som arbetar i samma LA (arbetsställebefolkningen):

Antal personer som både bor och arbetar i en LA / Antalet som arbetar i samma LA, vilket i sin tur är detsamma som:

$$\frac{(\text{Arbetsställebefolkning} - \text{Inpendling})}{\text{Arbetsställebefolkning}}$$

En stor inpendling minskar således självständighetsgraden och innebär att den lokala arbetsmarknaden är beroende av andra LA för att fungera.

I tablå 9.5 visas de lokala arbetsmarknader som har den starkaste respektive svagaste självständighetsgraden utifrån tillgången på sysselsatta. En redovisning av alla lokala arbetsmarknaders självständighetsgrad finns i bilaga 11.

LA med den högsta självständigheten har en självständighetsgrad på 95 procent eller mer, medan de med den lägsta har värden omkring 80 procent. Medianen och den genomsnittliga självständighetsgraden ligger runt 90 procent.

Gotlands LA har den högsta självständighetsgraden med 96,7 procent, vilket förklaras av en relativt låg inpendling från omvärlden.

Älmhults LA i Kronobergs län har den lägsta självständighetsgraden med 79,6 procent. Älmhults LA består av kommunerna Älmhult och Osby och kan betraktas som en svagt självständig lokal arbetsmarknad genom en hög andel både in- och utpendlare. En annan lokal arbetsmarknad med låg självständighetsgrad är Malungs LA som har en mycket stor inpendling från andra lokala arbetsmarknader. Kommunen har inpendlingsöverskott med de flesta län i Sverige inklusive Dalarnas län.

De lokala arbetsmarknadernas självständighetsgrad sjunker långsamt i samtliga LA utom i Vilhelmina LA. Sjunkande självständighetsgrad innebär att kontakterna med andra lokala arbetsmarknader via inpendling ständigt ökar över tiden även i de LA med högst självständighetsgrad.

²⁷ Detta mått på självständighetsgrad kan ses som meningsfullt som ett led vid karaktärisering av lokala arbetsmarknader. För andra regionala indelningar är måttet oftast olämpligt. Anledningen till detta är att lokala arbetsmarknader genom sin konstruktion har förhållandevis liten utpendling och är därför definitionsmässigt redan självständiga främst beträffande tillgången på arbetstillfällen för den egna befolkningen. Inpendlingen kan dock variera avsevärt mellan olika LA. En hög självständighetsgrad bland LA tyder därför på att både inpendlingen och utpendlingen är relativt liten. För andra regionala indelningar, t.ex. kommuner, föreligger dock stora variationer i utpendlingens omfattning, varför ett självständighetsmått baserat på utpendling i dessa fall bör vara ett mer intressant och adekvat mått.

Tablå 9.3 Lokala arbetsmarknader med den starkaste och svagaste självständighetsgraden år 2006*Table 9.3 Labour market areas with the highest and lowest rank of independence*

LA	Andel som bor och arbetar i samma LA
Gotland	96,7 %
Malmö-Lund	96,1 %
Skellefteå	95,5 %
Umeå	95,1 %
Luleå	95,0 %
Stockholm-Solna	94,8 %
-	-
-	-
Gislaved	82,2 %
Olofström	81,4 %
Värnamo	80,1 %
Malung	79,9 %
Älmhult	79,6 %

9.9 Lokala arbetsmarknaders självförsörjningsgrad

De lokala arbetsmarknadernas självförsörjningsgrad beräknas som kvoten mellan antalet arbetstillfällen som finns i den lokala arbetsmarknaden och antalet förvärvsarbetande som bor i samma LA. Det ger en uppfattning av den lokala arbetsmarknadens förmåga att försörja sin egen befolkning i arbetsför ålder med arbeten. Måttet bygger på följande kvot:

$$\frac{\text{Antal arbetstillfällen i LA (arbetsställebefolkning)}}{\text{Antal förvärvsarbetande som bor i kommunen (bostadsbefolkning)}}$$

En kvot som är större än 1 innebär att det finns fler arbetstillfällen än antal förvärvsarbetande som bor i den lokala arbetsmarknaden och en kvot mindre än 1 betyder att det finns färre arbetstillfällen än vad som behövs för att försörja den egna förvärvsarbetande befolkningen.

I tablå 9.6 redovisas de 16 lokala arbetsmarknaderna med högst och lägst självförsörjningsgrad. I topp ligger befolkningsmässigt relativt små lokala arbetsmarknader som Malungs LA, Gislaveds LA, Kiruna LA och Ljungby LA. Stockholm-Solna LA kommer på åttonde plats med en självförsörjningsgrad på 1,03.

Flera av de lokala arbetsmarknaderna med de högsta självförsörjningsgraderna visar sig samtidigt ha mycket låga självständighetsgrader. Detta gäller exempelvis de nyss nämnda lokala arbetsmarknaderna Malungs LA och Gislaveds LA, som enligt föregående avsnitt hade mycket låga självständighetsgrader (tablå 9.3). Skälet till detta är relativt stora bruttopendlingsflöden i båda riktningarna i kombination med en kraftig övervikt för inpendlingen. Sådana förhållanden ger låga självständighetsgrader och höga självförsörjningsgrader.

Lokala arbetsmarknader med den lägsta självförsörjningsgraden återfinns i Norrlands inland och i Bergslagen. Övertorneå LA har den lägsta självförsörjningsgraden med kvoten 0,88, medan Pajala LA har kvoten 0,90 och Åsele LA 0,91.

Tablå 9.4 De 16 lokala arbetsmarknaderna med högst respektive lägst självförsörjningsgrad

Table 9.4 List of the 16 labour market areas with the highest and lowest rank of self-sufficiency

LA	Självförsörjningsgrad	LA	Självförsörjningsgrad
Malung	1,11	Vansbro	0,94
Gislaved	1,07	Hällefors	0,94
Kiruna	1,05	Ludvika	0,93
Ljungby	1,05	Strömstad	0,92
Älmhult	1,04	Vilhelmina	0,92
Arjeplog	1,04	Åselse	0,91
Värnamo	1,04	Pajala	0,90
Stockholm-Solna	1,03	Övertorneå	0,88

I bilaga 12 redovisas självförsörjningsgraden för samtliga 79 LA.

10 Klustring och annan gruppering av lokala arbetsmarknader för analys- och forskningsändamål

10.1 Syftet med grupperingar av regioner

För att kunna genomföra regionala analyser av arbetsmarknaden är det av stort värde att man dels har tillgång till adekvat regional indelning, dels kan gruppera regionerna på ett meningsfullt sätt. Indelningen i LA för analys av arbetsmarknadens funktionssätt har motiverats tidigare och ses som ett sätt att få fram självständiga regioner med avseende på utbud och efterfrågan på arbetskraft.

En meningsfull gruppering av de lokala arbetsmarknaderna kan göras på flera sätt. Vägledande för grupperingen är att varje grupp ska ha likartade förutsättningar för arbetsmarknadens funktionssätt och ekonomiska tillväxt. Hittills i rapporten har de lokala arbetsmarknaderna grupperats efter storlek och efter landsdel. Uppdelningen i landsdelar visar att det råder stora skillnader i lokala arbetsmarknader beroende på var de är belägna i Sverige. En indelning som utgår från ett klustringsförfarande kan även ta hänsyn till andra aspekter och kan därför belysa lokala arbetsmarknader ur andra perspektiv.

10.2 Storleksgruppering av lokala arbetsmarknader

Befolkningsstorleken torde vara en egenskap hos lokala arbetsmarknader som uppenbarligen har stor betydelse för hur arbetsmarknaden fungerar. En gruppering av LA efter befolkningsstorlek ligger således nära till hands som ett hjälpmedel vid analyser av arbetsmarknadens funktionssätt. Det är också den variabel som varierar mest mellan lokala arbetsmarknader. Dessutom samvarierar folkmängden också med en mängd andra variabler, som karaktäriserar de lokala arbetsmarknaderna och speglar förutsättningar för att arbetsmarknaden ska fungera på ett bra sätt.

Ett annat skäl att testa arbetsmarknadernas funktionssätt utifrån befolkningsstorlek är diskussionen om regionförstoring. Förespråkarna för regionförstoring menar att växande lokala arbetsmarknader innebär förbättrade förutsättningar för arbetsmarknadens funktionssätt. En uppdelning av lokala arbetsmarknader efter befolkningsstorlek i den följande analysen borde kunna ge svar på hur arbetsmarknaden fungerar i stora respektive små lokala arbetsmarknader och om utvidgade lokala arbetsmarknader är något eftersträvänsvärt.

Antalet invånare i den mest folkrika lokala arbetsmarknaden uppgår till ca 2,3 miljoner (Stockholm-Solna LA), medan den lokala arbetsmarknad som har minst antal boende har ca 2 800 invånare (Sorsele LA). Stockholm-Solna LA har med andra ord över 800 gånger så stor befolkning som Sorsele LA. Sannolikheten för att matchningen mellan utbud och efterfrågan på jobb

ska fungera tillfredsställande borde rimligtvis vara avsevärt mindre i små lokala arbetsmarknader som Sorsele LA jämfört med storstads-LA²⁸.

Av tablå 10.1 framgår fördelningen av lokala arbetsmarknader i olika storleksgrupper med avseende på folkmängd. Av landets 79 lokala arbetsmarknader enligt indelningen 2006 hade 49 en folkmängd som var mindre än 50 000 invånare. Det fanns endast 17 lokala arbetsmarknader med över 150 000 invånare.

Tablå 10.1 Storleksklasser för lokala arbetsmarknader

Table 10.1 Size classes of labor market areas

Antal invånare	Storleksklasser	Antal LA
>2 00 000	Stockholm-Solna (8)	1
250 000 – 1 000 000	Malmö-Lund och Göteborg (7)	2
150 000 – 2 49 999	6	14
100 000 – 149 999	5	6
50 000 – 99 999	4	7
25 000 – 49 999	3	18
10 000 – 24 999	2	17
<10 000	1	14

10.3 Tidigare genomförda grupperingar med hjälp av klustring

SCB:s förvärvsregioner

SCB genomförde redan i samband med lanseringen av lokala arbetsmarknader en indelning av de lokala arbetsmarknaderna i grupper. Denna första klustring finns också beskriven i publikationen "Lokala arbetsmarknader och förvärvsregioner" från 1991. Klustringen genomfördes utifrån de 111 lokala arbetsmarknader som fanns år 1988 med hjälp av statistik från samma år. Sammanlagt tio grupper bildades och kallades förvärvsregioner²⁹. De kriterier som utnyttjades för grupperingen omfattade variabler som speglade förutsättningar för regional utveckling inom fyra "egenskapområden". Varje egenskapsområde belystes av två eller tre variabler:

²⁸ Vilka faktorer som påverkar den regionala tillväxten i lokala arbetsmarknader finns beskrivet i SCB:s Bakgrundsfakta 2008:1, Regional och miljöstatistik: "Den regionala tillväxtens struktur och förutsättningar".

Nitton variabler som belyser olika förhållanden prövades via ett antal regressioner för att få fram vilka av de lokala arbetsmarknadernas egenskaper som haft störst inverkan på den ekonomiska tillväxten. Av studiens resultat framgår bl.a. att Andel sysselsatta med eftergymnasial utbildning och Andel sysselsatta i "exportinriktade" branscher hade störst inverkan på tillväxtens variationer mellan LA.

Variabeln Befolkningsstorlek hade en signifikant påverkan på tillväxten endast i de regressioner, där utbildningen bland sysselsatta inte ingick. Eftersom andel sysselsatta med eftergymnasial utbildning var starkt korrelerad med befolkningsstorleken kan man ändå säga att befolkningsstorleken indirekt verkade ha en positiv inverkan på den ekonomiska tillväxten.

²⁹ SCB och ERU (1991). Klustringen genomfördes av Folke Carlsson (SCB).

- Areal och befolkningsunderlag
 - Den lokala arbetsmarknadens areal
 - Antal sysselsatta med arbetsplats i regionen (dagbefolkning)
 - Antal arbetsplatser i LA som till minst hälften ligger inom avståndet 50 km från den lokala arbetsmarknadens centrum
- Utbildningsstruktur
 - Andel med gymnasial utbildning
 - Andel inom tekniska yrken bland sysselsatta 1985
- Näringsstruktur
 - Andel inom offentlig sektor
 - Andel inom tillverkningsindustri
 - Andel inom vissa delar av tjänstesektorn
- Företagsstruktur
 - Andel sysselsatta i de tre största företagen i regionen (exkl. offentlig sektor)
 - Andel sysselsatta i det största företaget i regionen inom tillverkning, gruvbrytning och byggnadsverksamhet

Vägningen av variablerna i Klustringen gjordes så att varje egenskapsområde fick samma vikt oberoende av antalet variabler. Klustringen resulterade i åtta förvävsregioner, men efter uppdelning av de tre storstädernas lokala arbetsmarknader i var sin förvävsregion ökade antalet till tio. Regionerna tilldelades s.k. arketyppnamn som beskrev de förhållanden som var mest kännetecknande för respektive förvävsregion. Förvävsregionerna utnyttjades initialt av ERU för analyser av arbetsmarknadens funktionssätt och regional utveckling³⁰.

Nutek:s regionfamiljer

Även Nutek har genomfört grupperingar av sina "lokala arbetsmarknadsregioner" delvis utifrån den metod som SCB tidigare tillämpat³¹. Efter att ha prövat flera metoder genomfördes 1998 en reviderad gruppering, där de 81 LA-regionerna bildade sex s.k. "regionfamiljer". I likhet med SCB genomförde Nutek grupperingen med hjälp av variabler som speglade produktionsförutsättningar. Vid grupperingen 1998 användes fem variabler som åsattes olika vikter vid genomförandet av grupperingen:

- Befolkningen 20–64 år (vikt 30 procent)
- Antal företagare, exkl. jordbruk (vikt 25 procent)
- Andel av befolkningen 20–64 år med eftergymnasial utbildning (vikt 25 procent)
- Andel av befolkningen med mindre än 10 minuters resväg till kommuncentrum (vikt 10 procent)
- Andel av befolkningen med mindre än 30 minuters resväg till universitet eller högskoleort (vikt 10 procent)

³⁰ SCB och ERU (1991). Analyserna i publikationen genomfördes av Lars Olof Persson och Mats Johansson (ERU)

³¹ Nutek 2007

År 2005 introducerade Nutek de s.k. FA-regionerna, som ersatte de lokala arbetsmarknadsregionerna. I samband med detta gjordes även en ny revision av grupperingen i regionfamiljer. Mindre justeringar av de kriterier som utnyttjats för att spegla regionernas egenskaper liksom variabelernas viktning genomfördes. Antalet regionfamiljer minskade i samband med revideringen från sex till fem.

10.4 Strukturgrupper – ny gruppering av lokala arbetsmarknader genom klustring

Inledning

Eftersom SCB:s tidigare gruppering av lokala arbetsmarknader i s.k. förvävsregioner byggde på data från 1988, fanns ett starkt behov att genomföra en ny klustring med mer aktuella data, som bättre speglar dagens förhållanden. För att beskriva och analysera regionernas utveckling behövdes också en gruppering vid sidan av kriteriet befolkningsstorlek. Även denna gång skulle förutsättningarna för regional utveckling och arbetsmarknadens funktionssätt vara styrande vid valet av variabler.

Fastställande av ”strukturområden” och variabler

Utgångspunkterna denna gång var i princip desamma som vid SCB:s tidigare gruppering i kluster. Fyra ”strukturområden” som speglar olika aspekter på förutsättningar för regional utveckling valdes ut. Två till tre variabler inom varje strukturområde utsågs och redovisas i tablå 10.2.

Inför klustringsprocessen vägdes variabelernas värden så att varje strukturområde fick samma vikt, oberoende av om antalet variabler i området var två eller tre.

Resultat av klustringen

Databearbetning med Wards metod³² för klustring resulterade i ett antal varianter avseende antalet grupper och därmed vilka lokala arbetsmarknader som ingick i grupperna. Det ställningstagande som behövde göras var att bestämma hur många strukturgrupper som var mest optimalt för de ändamål man hade med grupperingen.

Tablå 10.2 Strukturområden och variabler som användes i klustringsprocessen

Table 10.2 Structures of regional conditions, represented by indicators used in the process of clustering

- Areal- och befolkningsstruktur
 - Den lokala arbetsmarknadens areal
 - Befolkningsstorlek
 - Självständighet gentemot omvärlden (andel boende i LA bland dagbefolkningen i LA)

³² Vid jämförelse mellan olika klustringsmetoder valdes Wards metod, eftersom denna utmynnar i grupper som inte ger alltför olika antal LA per grupp jämfört med övriga tillgängliga metoder.

- Utbildningsstruktur bland sysselsatta
 - Andel sysselsatta med eftergymnasial utbildning
 - Andel sysselsatta med naturvetenskaplig eller teknisk utbildning inom näringslivet
- Näringsstruktur
 - Andel sysselsatta inom privat ägarkategori
 - Andel sysselsatta inom branscher³³ som kännetecknas av övervägande "interregional export"
- Företagsstruktur
 - Andel sysselsatta i det största företaget med privat ägarkategori
 - Andel sysselsatta i företag med 100 sysselsatta eller fler
 - Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta

Ju fler grupper man väljer desto mindre blir spridningen av variabelvärdena inom varje grupp. Man uppnår homogena grupper. Å andra sidan om man väljer färre grupper blir skillnaderna mellan grupperna större och tydligare, något som bör eftersträvas för att förenkla analyserna. Efter att ha studerat de olika alternativa resultaten från klustringen, togs beslutet att fastställa antalet grupper till åtta.

De åtta grupperna fick benämningen "strukturgrupper" för att betona likheten i karaktärsdragen hos de lokala arbetsmarknaderna inom varje grupp. Resultatet av klustringen med de åtta strukturgrupperna redovisas i tablå 10.3. Antalet lokala arbetsmarknader i varje grupp varierar från tre i den strukturgrupp som utgörs av de tre storstädernas lokala arbetsmarknader till arton i den största gruppen

Strukturgruppernas namnsättning

För att kunna karaktärisera varje strukturgrupp och ange arketypbeteckningar för dessa, studerades och jämfördes i första hand de genomsnittliga variabelvärdena i varje strukturgrupp (samtliga ursprungliga variabelvärden redovisas i bilaga 11). Detta resulterade i en namnsättning av strukturgrupperna, där hänsyn togs till någon eller några typiska egenskaper för gruppen. Denna generalisering innebär att namnsättningen inte helt stämmer överens med fakta för alla lokala arbetsmarknader i gruppen. Av tablå 10.3 framgår namnsättningen av strukturgrupperna samt vilka lokala arbetsmarknader som ingår i respektive strukturgrupp.

³³ En förteckning över vilka branscher som kan betecknas som exportinriktade finns i SCB 2005 (1)

Tablå 10.3 Strukturgruppernas arketypsnamn och ingående lokala arbetsmarknader i åtta strukturgrupper. De lokala arbetsmarknaderna är rangordnade efter storleken på avvikelserna från genomsnittsvärdena i respektive strukturgrupp

Table 10.3 Archetype denominations of the structure groups and labour market areas within each group

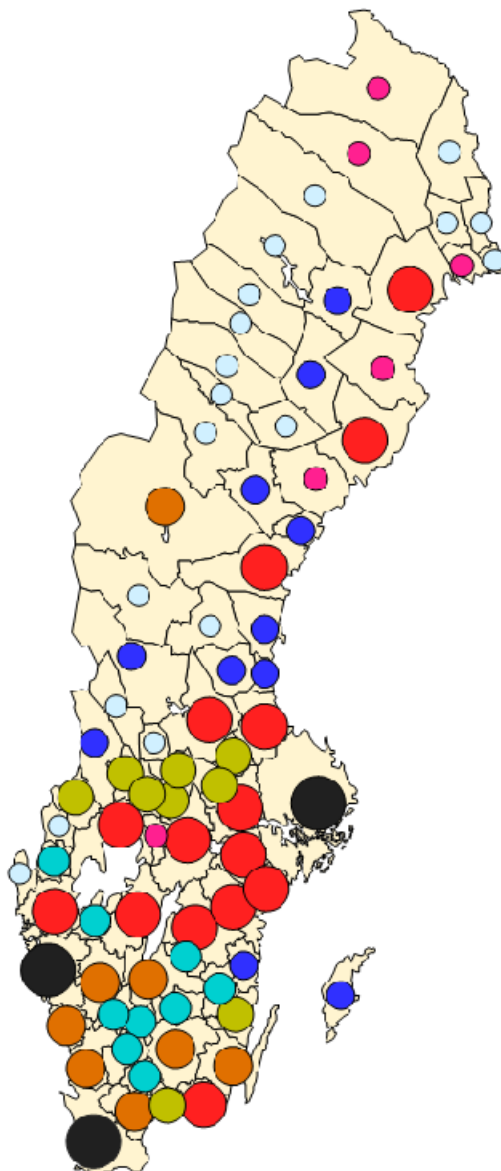
Storstads-LA	Malmö-Lund Göteborg Stockholm-Solna		
LA med stort regionalt centrum	Karlstad Falun-Borlänge Trollhättan-Vänersborg Sundsvall Linköping	Eskilstuna Örebro Gävle Västerås Norrköping	Skövde Karlskrona Nyköping-Oxelösund Luleå Umeå
LA med mindre regionalt centrum	Halmstad Kalmar Växjö Kristianstad	Borås Jönköping Varberg Östersund	
Exportinriktade LA	Vetlanda Tranås Vimmerby Ljungby Vämamo	Lidköping-Götene Älmhult Bengtsfors-Dals-Ed Gislaved	
'Bruksorts"-LA	Arvika Fagersta Avesta Ludvika Oskarshamn	Olofström Hällefors Hagfors Filipstad	
Exportsvaga LA	Torsby Mora Söderhamn Västervik	Kramfors Bollnäs Lycksele Hudiksvall	Sollefteå Arvidsjaur Gotland
Ytstora LA med hög teknisk kompetens	Örnsköldsvik Karlskoga Gällivare	Skellefteå Kalix Kiruna	
Befolkningsglesa LA	Haparanda Storuman Härjedalen Överkalix Åsele Vilhelmina	Strömsund Sorsole Ljusdal Övertorneå Årjäng Pajala	Arjeplog Vansbro Dorotea Malung Jokkmokk Strömstad

Strukturgruppernas geografiska belägenhet

Av karta 10.1 framgår var i Sverige de lokala arbetsmarknaderna i de olika strukturgrupperna är belägna. LA med samma färg ingår i samma strukturgrupp.

Karta 10.1 Geografisk belägenhet hos LA i var och en av de åtta strukturgrupper, som framställts via klusteranalys

Map 10.1 Geographical locations of labour market areas in each of the eight structure groups

De lokala arbetsmarknader representativitet inom strukturgrupperna

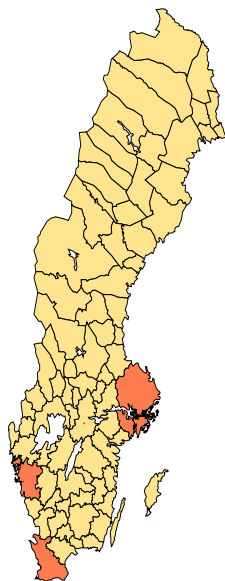
De lokala arbetsmarknaderna i tablå 10.3 är rangordnade efter hur typisk varje lokal arbetsmarknad är i sin strukturgrupp.

För att få fram detta har summan av de kvadrerade avvikelserna från strukturgruppernas genomsnittsvärden beräknats. Detta har gjorts utifrån samtliga variabelvärden efter standardisering med avseende på både medelvärden och standardavvikelser. Dessutom har variabelerna vägts, så att varje variabelområde fått samma vikt oberoende av antalet variabler i strukturuområdet.

Den lokala arbetsmarknad som har fått den lägsta standardiserade avvikel-
sen anges först i varje strukturgrupp och kan därmed utses som den mest
typiska i sin grupp.

Strukturgruppernas karaktäristika

I den följande genomgången har strukturgrupperna ordnats efter storleken
på den genomsnittliga befolkningstätheten. Denna ordning återkommer i
analysinslag senare i rapporten. De karaktäristika som redovisas för struk-
turgrupperna ingår bland dem som använts i klusteranalysen.

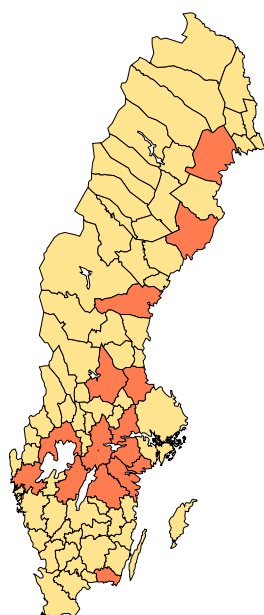

Storstads-LA

De tre lokala arbetsmarknaderna i gruppen
"Storstads-LA" är kraftigt avvikande från övriga
strukturgrupper på ett flertal sätt. De överlägset
största *folkmängderna* i gruppens LA är den mest
typiska egenskapen hos de tre lokala arbetsmark-
naderna, men även den genomsnittliga *arealen* är
något större än hos övriga strukturgrupper.
Gruppen präglas också av *självständighet* gent-
emot omvärlden, hög utbildningsnivå bland de
sysselsatta och *storskalighet* mätt som andel
sysselsatta i företag med fler än 100 anställda.

I tidigare indelningar av LA med klusteranalys
har de tre storstädernas lokala arbetsmarkna-
derna redovisats var och en för sig, eftersom
många är intresserade av att belysa skillnader
mellan dessa. Detta har inte gjorts här med
motiveringen att klusteranalysen placerat de tre i samma strukturgrupp
och att det ändå finns möjlighet att särredovisa de tre storstads-LA i andra
sammanhang.

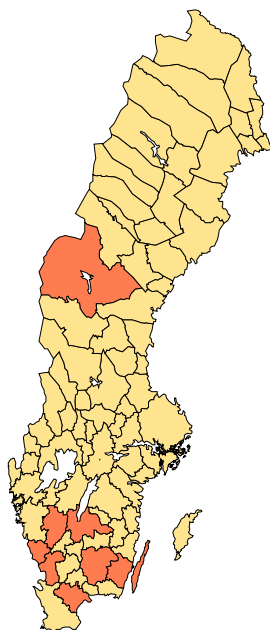
Malmö-Lunds LA visade sig vara den mest typiska lokala arbetsmarkna-
den och Stockholm-Solna LA den mest avvikande i gruppen.

LA med stort regionalt centrum

I denna strukturgrupp föreligger inga extrema
variabelvärden. Befolkningsstorlek, andel med
eftergymnasial utbildning samt storskalighet
bland företagen ligger högt och på andra plats
efter storstads-LA.

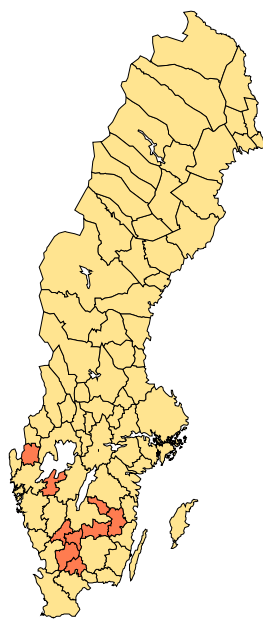
Femton lokala arbetsmarknader finns i gruppen,
bl.a. de befolkningsmässigt största efter storstä-
derna, t.ex. Linköpings, Västerås och Örebro LA.
Karlstads LA och Falun-Borlänge LA är de mest
typiska för gruppen.

LA med mindre regionalt centrum

Här ingår åtta lokala arbetsmarknader. Egenskaperna i denna strukturgrupp liknar dem i föregående grupp, dvs. LA med stort regionalt centrum, med några undantag. Exempelvis är folkmängden i "LA med mindre regionalt centrum" något mindre, men även andelen personer med eftergymnasial utbildning och andelen med teknisk eller naturvetenskaplig utbildning.

Halmstads och Kalmars LA är de lokala arbetsmarknader som bäst passar in i gruppen, medan Östersunds LA ligger längst ifrån strukturgruppens genomsnittsvärden.

Exportinriktade LA

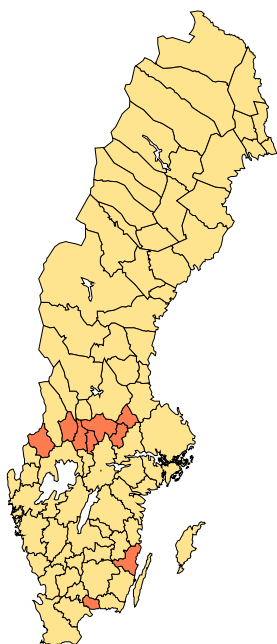
Strukturgruppen utgörs av nio lokala arbetsmarknader, varav sju är belägna i Småland. Den genomsnittliga arealen är här minst bland strukturgrupperna. Man är beroende av inpendlare från andra lokala arbetsmarknader.

De mest särpräglade egenskaperna hos strukturgruppen är den höga andelen, som arbetar inom privat ägarkategori och den stora inriktningen på interregional export.

Vetlanda LA och Tranås LA passar bäst in i strukturgruppen. Den största avvikelser från gruppens medelvärden står Gislaveds LA för. Detta trots

att Gislaveds LA³⁴ i flera fall visar extrema värden i fråga om egenskaper som är typiska för strukturgruppen. Andelen sysselsatta med eftergymnasial utbildning liksom utbildning med naturvetenskaplig och teknisk inriktning är låg i strukturgruppen och allra lägst i Gislaveds LA. Likaså visar det sig att strukturgruppens höga värden för privat ägarkategori och exportinriktad verksamhet är allra högst i Gislaveds LA. Slutligen har Gislaveds den lägsta andelen i landet med sysselsatta i "det största privatägda företaget".

³⁴ Gislaveds LA består av kommunerna Gislaved och Gnosjö. Den senare kommunens framgångar med småskalig industri har gett upphov till begreppet "gnosjöanda".

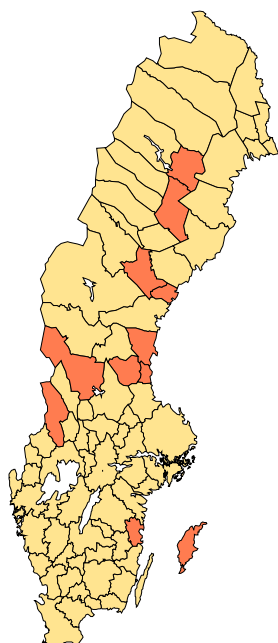
"Bruksorts"-LA

Nio lokala arbetsmarknader ingår även i denna grupp, varav sju ligger inom eller strax utanför Bergslagsområdet. Denna strukturgrupps egenskaper liknar till stor del de exportinriktade lokala arbetsmarknaderna när det gäller egenskaper som areal, befolkningsstorlek, den relativt låga utbildningsnivån m.m.

I ett viktigt avseende skiljer sig dock "Bruksorts"-LA markant från övriga strukturgrupper. Det gäller hur stor andel som arbetar i det största företaget inom näringslivet. I genomsnitt ca 22 procent av de sysselsatta arbetar i det största företaget.

Detta är mer än dubbelt så mycket som i någon annan strukturgrupp. Bruksortskaraktären dvs. beroendet av ett enda företag är således mycket tydlig i denna grupp.

Arvika, Fagersta och Avesta är de lokala arbetsmarknader som minst avviker från gruppens genomsnittsvärden. Filipstad och Hagfors är de mest avvikande i strukturgruppen.

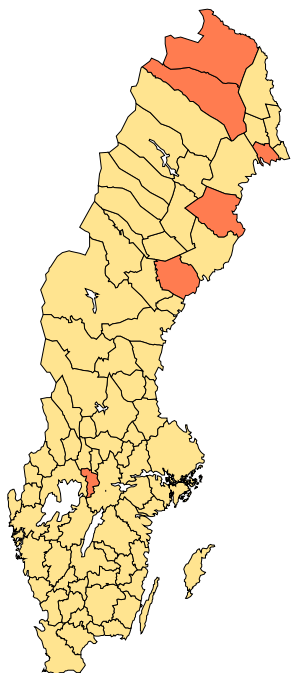
Exportsvaga LA

Bland de 11 lokala arbetsmarknader som ingår i "Exportsvaga LA" återfinns sju i Norrland. Gruppen kännetecknas av en låg andel sysselsatta inom branscher präglade av interregional export. Även andelen som arbetar inom privat ägarkategori är bland de lägsta.

De två lokala arbetsmarknader som är mest typiska för gruppen ligger inte i Norrland (Torsby och Mora), men dock i var sitt skogslän med förhållanden som påminner om de norrländska. Den tredje lokala arbetsmarknaden utanför Norrland, Gotlands LA, är den som mest avviker från övriga i gruppen.

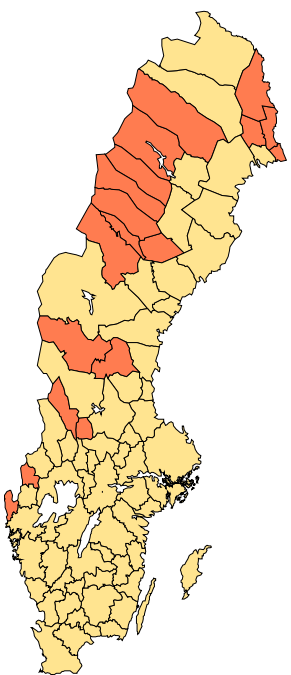
Ytstora LA med hög teknisk kompetens

Denna strukturgrupp innehåller endast sex lokala arbetsmarknader, varav fem ligger i Norrland. I denna grupp är fyra av de sex lokala arbetsmarknaderna s.k. solitära LA d.v.s. de omfattar endast en kommun.

I övrigt utmärks gruppen av en hög utbildningsnivå bland de sysselsatta jämfört med andra strukturgrupper utanför storstads-LA. Gruppen har också den högsta andelen med naturvetenskaplig eller teknisk utbildning. Andelen sysselsatta inom privat ägarkategori är lägst bland strukturgrupperna.

Örnsköldsviks LA är den lokala arbetsmarknad som bäst passar in i strukturgruppen, medan Kiruna LA och Kalix LA är mest avvikande.

Befolkningsglesa LA

Den sista strukturgruppen i denna redovisning innehåller det största antalet lokala arbetsmarknader, närmare bestämt 18. Av dessa är alla utom en s.k. solitärer. Endast fyra lokala arbetsmarknader ligger utanför Norrland (Årjängs, Vansbro, Malungs och Strömstads LA).

Utmärkande för de lokala arbetsmarknader som ingår i "Befolkningsglesa LA" är i första hand en liten folkmängd (i genomsnitt drygt 8 000 invånare) och en stor andel som jobbar i företag med färre än 10 sysselsatta (ca 28 procent). Gruppen har också den lägsta andelen sysselsatta med eftergymnasial utbildning.

Mest representativa bland de befolkningsglesa i Norrland är Haparanda LA och Storumans LA. Strömstads LA avviker mest, inte bara med avseende på de egenskaper som utmärker gruppen, utan också som den enda i gruppen som är belägen utanför skogslänen

11 Strukturella kännetecken hos lokala arbetsmarknader

11.1 Inledning

De lokala arbetsmarknaderna bygger som tidigare nämnts på pendlingsförhållanden mellan kommuner. Dessa är i sin tur starkt beroende av befolkningens storlek och täthet, kommunikationsmöjligheter samt tillgång på jobb i närliggande kommuner. Syftet med detta avsnitt är att belysa de lokala arbetsmarknadernas strukturer, främst utifrån befolkningens, sysselsättningens och näringslivets sammansättning.

11.2 Befolkningsstorlek

Stockholm-Solna LA är den största lokala arbetsmarknaden befolkningsmässigt med 2,3 miljoner invånare. Den utgörs av 36 kommuner och berör hela eller delar av tre län. De övriga två riktigt stora lokala arbetsmarknaderna är Malmö-Lunds LA och Göteborgs LA, vilka vardera omfattar ca en miljon invånare. Dessa tre storstadsdominerade lokala arbetsmarknader hyser tillsammans nära hälften av rikets befolkning. De minsta lokala arbetsmarknaderna har ca 3 000 invånare. Sorsele lokala arbetsmarknad är den minsta med 2 800 invånare. I Norrlands inland finns det ett tiotal lokala arbetsmarknader med färre än 10 000 invånare som dessutom är ytstora. I tablå 11.1 redovisas de lokala arbetsmarknadernas storleksstruktur fördelad efter landsdelar.

Tablå 11.1 Befolkningen år 2006 procentuellt fördelade efter storleksgrupper av lokala arbetsmarknader och landsdel

Table 11.1 The population in Sweden distributed by groups of size of the labour market areas in 2006 and by part of the country

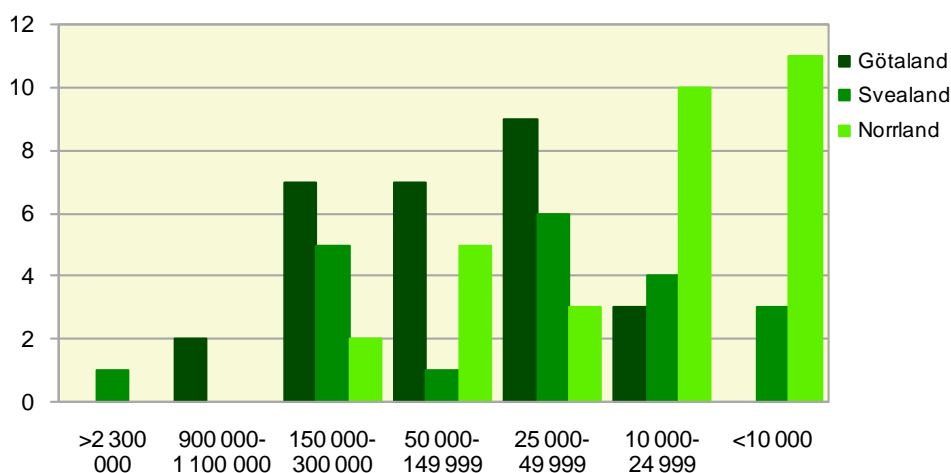
Storleksgrupp	Götaland	Svealand	Norrland	Riket	Antal invånare
Summa	100	100	100	100	9 182 927
Stockholm-Solna	-	64,1	-	25,1	2 316 195
Malmö-Lund	23,3	-	-	11,2	1 026 770
Göteborg	21,9	-	-	10,5	964 440
150 000 – 300 000	30,2	25,8	26,2	28,0	2 570 719
50 000 – 149 999	15,7	1,7	45,2	13,9	1 278 256
25 000 – 49 999	6,6	6,1	9,5	7,2	659 700
10 000 – 24 999	31,4	1,7	14,5	3,1	289 209
<10 000	-	0,7	4,6	0,8	77 638
Antal invånare	4 403 521	3 616 174	1 632 232	9 182 927	

I Stockholm-Solna LA bor ca 65 procent av Svealands befolkning. Även i Götaland har de två storstädernas LA, Malmö-Lunds LA och Göteborgs LA, en stark ställning. 45 procent av befolkningen i Götaland bor i dessa två lokala arbetsmarknader. Norrland saknar riktigt stora lokala arbetsmarknader. De största är Gävle LA och Luleå LA. De har vardera drygt 150 000 invånare. Tillsammans svarar de för ca 25 procent av befolkningen i Norrland.

I Götaland hade huvuddelen av de lokala arbetsmarknaderna fler än 50 000 invånare. Landsdelen saknar den minsta gruppen lokala arbetsmarknader. I Svealand hade endast 7 av de lokala arbetsmarknaderna fler än 50 000 invånare. Även i Norrland fanns det 7 lokala arbetsmarknader med fler än 50 000 invånare. Landsdelen domineras av mycket små lokala arbetsmarknader. Så många som 21 av de lokala arbetsmarknaderna i Norrland hade färre än 25 000 invånare.

Diagram 11.1. Antal lokala arbetsmarknader fördelade efter befolkningens storlek och landsdel

Diagram 11.1 Number of labour market areas distributed by the size of the labour market areas and by part of the country.

11.3 Kompetensnivåer i lokala arbetsmarknader

Utbildningsnivån i lokala arbetsmarknader ger en bild av den kompetens som finns tillgänglig i olika delar av landet. En bransch kan vara klassad som högteknologisk men produktionen behöver för den skull inte kräva lång utbildning. Exempelvis klassificeras elektronikindustrin i Örebro LA som en högteknologisk bransch, men de arbetsuppgifter som utförs inom denna bransch i Örebro LA har ett relativt lågt kunskapsinnehåll, då den huvudsakliga verksamheten är att sätta samman produkter. Klassningen som högteknologisk bransch har sin grund i det utvecklingsarbete som ligger utanför Örebro LA. Genom att studera utbildningsnivån hos de anställda som är knutna till arbetsställen är det möjligt att beskriva kompetensnivån branschvis och regionalt. Den population vi utgår ifrån är förvärvsarbetande i åldern 25–64 år.

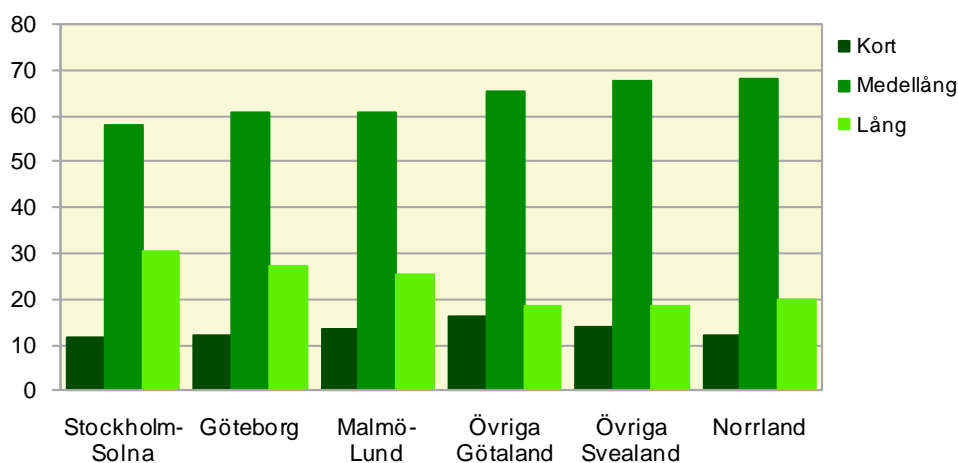
Utbildningsnivån grupperas på följande sätt: Kort utbildning har personer med grundskoleutbildning eller motsvarande. Medellång utbildning har personer med gymnasieutbildning eller motsvarande och personer med

högst två års högskoleutbildning. Lång utbildning har personer som har minst tre års högskoleutbildning.

Diagram 11.2 ger en översiktlig geografisk bild av fördelningen av utbildningsnivån för förvärvsarbetande i Sverige i åldern 25–64 år. De tre storstads-LA hade mellan 25 och 30 procent förvärvsarbetande med minst tre års eftergymnasial utbildning medan övriga delar av Sverige hade ca 20 procent. Övriga Götaland hade den största andelen korttidsutbildade med 16 procent jämfört med 12–14 procent för övriga regioner.

Diagram 11.2 Förvärvsarbetande 25–64 år fördelade efter utbildningstid i procent i vissa regioner år 2007

Diagram 11.2 Proportions of employed in certain regions divided by levels of education in 2007

Om vi istället enbart utgår från andelen långtidsutbildade i enskilda lokala arbetsmarknader efter branschgrupper samt rangordnar LA efter andel långtidsutbildade i varje branschgrupp, får vi en mer detaljerad bild (tablå 11.2). I den första decilen, dvs. de första åtta lokala arbetsmarknaderna i rangordningen, återfanns nästan samma LA i alla tre branschgrupper och i totalcolumnen. Där låg Stockholm-Solna LA, Göteborgs LA, Malmö-Lunds LA och Linköpings LA. Umeå LA, som hade den största andelen långtidsutbildade av alla lokala arbetsmarknader, saknas bland de främsta inom Varuproduktion. Där gick Västerås LA in efter Stockholm-Solna LA och Göteborgs LA.

Tablå 11.2 Lokala arbetsmarknader rangordnade efter andel långtidsutbildade i procent av antalet förvärvsarbetande i respektive branschgrupp 2007. Redovisning av den första och sista decilen

Table 11.2 Labour market areas sorted by the proportion of highly educated in per cent of the number of employed by groups of branches in 2007. The description covers the first and the fourth deciles

Varuproduktion		Privat dominerade tjänster		Offentligt dominerade tjänster		Totalt	
LA	%	LA	%	LA	%	LA	%
Stockholm-Solna	19,1	Stockholm-Solna	26,7	Umeå	48,4	Umeå	30,9
Göteborg	18,1	Göteborg	22,6	Stockholm-Solna	43,2	Stockholm-Solna	30,4
Västerås	13,7	Umeå	22,1	Göteborg	41,2	Göteborg	27,1
Linköping	13,0	Linköping	20,2	Malmö-Lund	40,9	Malmö-Lund	25,3
Malmö-Lund	13,0	Malmö-Lund	20,0	Linköping	39,6	Linköping	25,1
Riket	11,4	Riket	19,7	Riket	37,8	Totalt	23,5
Ludvika	11,0	Älmhult	19,1	Örebro	36,9	Karlskrona	23,2
Örnsköldsvik	10,8	Luleå	16,9	Luleå	36,7	Luleå	23,1
Karlskoga	10,8	Karlskrona	16,7	Karlstad	36,3	Östersund	21,2
Haparanda	2,6	Filipstad	6,4	Härjedalen	22,4	Ljusdal	11,1
Dorotea	2,3	Hällefors	6,2	Pajala	22,4	Åsele	11,0
Överkalix	2,2	Åsele	6,2	Sorsele	22,4	Gislaved	11,0
Vansbro	2,2	Bollnäs	5,9	Överkalix	22,4	Malung	10,9
Vilhelmina	2,1	Vansbro	5,8	Hagfors	22,3	Härjedalen	10,2
Åsele	1,8	Strömsund	5,6	Filipstad	21,9	Vansbro	10,1
Arjeplog	1,7	Härjedalen	5,6	Åsele	21,5	Årjäng	10,0
Arvidsjaur	1,5	Årjäng	4,9	Dorotea	21,4	Dorotea	9,4

Inom Varuproduktion återfanns Ludvika LA, Örnsköldsviks LA och Karlskoga LA inom första decilen men under riksgenomsnittet. Alla dessa lokala arbetsmarknader är relativt små men de har en avancerad industri-verksamhet.

Inom Privat dominerade tjänster återfanns i motsvarande position Älmhults LA, Luleå LA och Karlskrona LA. Två av dessa lokala arbetsmarknader är relativt små medan Luleå LA tillhör en av de två största i Norrland. Inom Offentligt dominerade tjänster fanns på motsvarande plats Örebro LA, Luleå LA och Karlstads LA. Alla dessa tre lokala arbetsmarknader är regionala centra med universitet.

De lokala arbetsmarknader som hade den största andelen långtidsutbildade av alla lokala arbetsmarknader i Sverige var Umeå LA och Stockholm-Solna LA. I dessa hade drygt 30 procent av de förvärvsarbetande minst tre-årig högskoleutbildning. Göteborgs LA och Malmö-Lunds LA kom därefter med 27 respektive 25 procent. I den första decilen ingick även Karlskrona LA, Luleå LA och Östersunds LA. Alla tre är regionala centra med universitet eller högskola.

De lokala arbetsmarknader som hade den lägsta andelen högutbildad arbetskraft har liten befolkning och är ofta solitära lokala arbetsmarknader i Norrland och i Svealand. I den gruppen fanns även Gislaveds LA i Götaland med 11 procent långtidsutbildade. Dorotea LA hade den lägsta andelen långtidsutbildade av alla lokala arbetsmarknader med endast 9 procent.

11.4 Befolkningstäthet

En annan faktor som påverkar strukturen i lokala arbetsmarknader och deras funktionssätt är befolkningstätheten. Den befolkningstätaste lokala arbetsmarknaden var Göteborgs LA med 169 invånare/ km² följt av Stockholm-Solna LA med 145 och Malmö-Lund med 143 invånare/km². På fjärde plats kom Västerås LA med 60 invånare/km². De lokala arbetsmarknader som hade den lägsta befolkningstätheten var Arjeplog, Jokkmokk och Sorsele, vilkas befolkningstäthet var 0,2 invånare/km². I tablå 11.3 redovisas variationen i befolkningstäthet för de vanligast förekommande regionala indelningarna.

Tablå 11.3 Befolkningstäthet (invånare/km²). Min- och maxvärden för vissa regionala indelningar

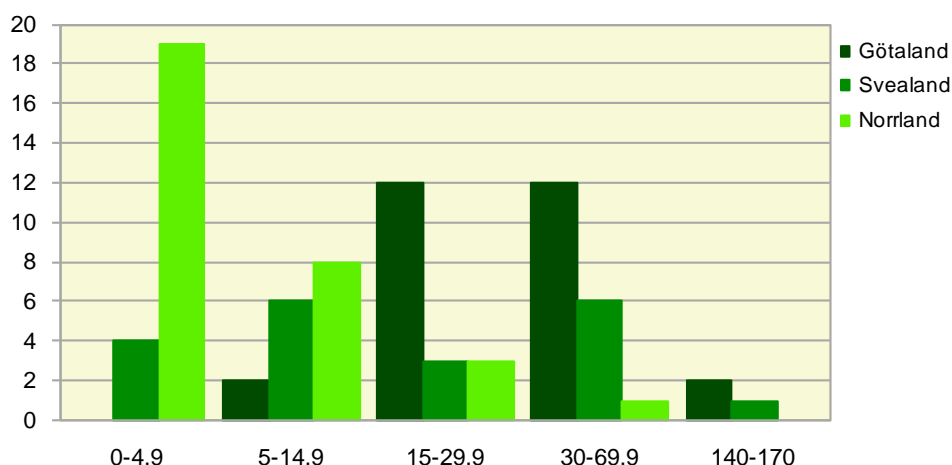
Table 11.3 Population density (inhabitants/ km²). Minimum and maximum values for a number of regional divisions

Riket		0,25	22	168
Lokal arbetsmarknad		0,25	168	168
Län		3,0	287	287
Kommun		0,25	4058	4058

I Götaland hade 26 av de 28 lokala arbetsmarknaderna fler än 15 invånare per kvadratkilometer, i Svealand var motsvarande antal 10 av 20 och i Norrland endast 4 av 31. Se diagram 11.3. I Norrland hade 19 lokala arbetsmarknader en befolkningstäthet på mindre än 5 invånare/km², 8 av dessa hade mindre än 1 invånare/km².

Diagram 11.3 Antal lokala arbetsmarknader fördelade efter befolkningstäthet och landsdelar

Diagram 11.3 Number of labour market areas divided by population density and parts of the country

11.5 Sysselsättningsstrukturen i lokala arbetsmarknader

I likhet med befolkningen varierar antalet förvärvsarbetande stort mellan lokala arbetsmarknader. Stockholm-Solna LA hade 2007 nästan 1,2 miljoner sysselsatta, medan Dorotea LA hade endast 1 200. De stora skillnaderna i antal sysselsatta påverkar naturligtvis deras sätt att fungera och deras

möjligheter att växa. Stora variationer finns även mellan landsdelarna. Götaland hade 2 miljoner sysselsatta, Svealand 1,8 miljoner och Norrland drygt 0,5 miljoner (tablå 11.4). Stockholm-Solna LA svarade för 67 procent av sysselsättningen i Svealand. I Götaland svarade Göteborgs LA och Malmö-Lunds LA tillsammans för 45 procent av landsdelens sysselsättning. I Norrland saknas storstadsdominerade lokala arbetsmarknader, men de två största, Luleå LA och Gävle LA, svarade för 27 procent av sysselsättningen i Norrland.

Nära hälften av den förvärvsarbetande befolkningen hade sitt arbete förlagt till någon av de tre storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna. 36 procent arbetade i lokala arbetsmarknader med 50 000 – 300 000 invånare och 16 procent i lokala arbetsmarknader med mindre än 50 000 invånare.

Tablå 11.4 Andel och antal förvärvsarbetande per landsdel respektive per grupp av lokala arbetsmarknader efter befolkningsstorlek 2007

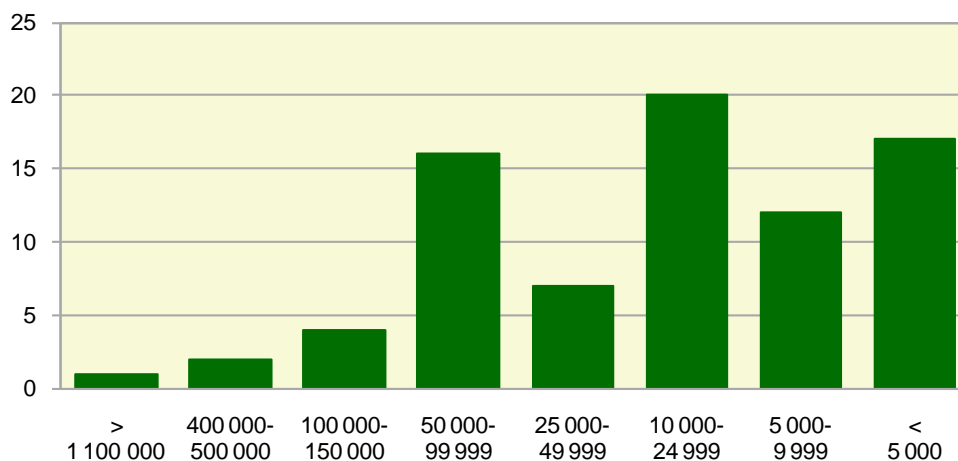
Table 11.4 Proportion and number of employed in parts of the country and in groups of labour market areas divided by population size, respectively, in 2007

Storleksgrupp	Götaland	Svealand	Norrland	Riket	Antal förvärvsarbetande
Summa	100	100	100	100	4 390 559
Stockholm-Solna	-	66,8	-	27,0	1 187 044
Malmö-Lund	22,1	-	-	10,4	458 7380
Göteborg	23,0	-	-	10,9	477 2800
150 000 – 300 000	29,9	24,1	26,7	27,2	1 192 422
50 000 – 149 999	15,8	1,6	46,5	13,8	607 371
25 000 – 49 999	7,8	5,5	8,8	7,0	306 517
10 000 – 24 999	1,3	1,5	13,9	2,9	128 948
<10 000	-	0,6	4,1	0,8	32 239
Antal invånare	2 073 119	1 777 068	540 372	4 390 559	
i procent	47,2	40,5	12,3	100	

84 procent av de förvärvsarbetande arbetade i lokala arbetsmarknader med fler än 50 000 förvärvsarbetande. Det fanns 23 sådana stora lokala arbetsmarknader (diagram 11.4). Även om huvuddelen av de förvärvsarbetande arbetade i stora lokala arbetsmarknader var de flesta lokala arbetsmarknader sysselsättningsmässigt relativt små eller mycket små.

Diagram 11.4 Antal lokala arbetsmarknader år 2006 fördelade efter antal Förvärvsarbetande

Diagram 11.4 Number of labour market areas in 2006, distributed by the number of employed

11.6 Andelen personer med förvärvsarbete

Förvärvsintensiteten³⁵, dvs. andelen personer med förvärvsarbete, är ett mått som anger den andel av befolkningen i en viss åldersgrupp som förvärvsarbetar. SCB anger i regel förvärvsintensiteten för åldersgruppen 20–64 år. Det är inte alltid som en region med god sysselsättningsutveckling eller en stor befolkning även har en hög förvärvsintensitet. Förvärvsintensiteten påverkas av flera faktorer. Regioner med en stor andel studerande i åldern 20–64 år har oftast en något lägre förvärvsintensitet. Även regioner som har en relativt stor inflyttning från utlandet kan ha lägre förvärvsintensiteter. En tredje faktor som kan påverka förvärvsintensiteten är den officiella statistikens uppbyggnad, då den inte tar hänsyn³⁶ till personer som bor i Sverige och arbetar i något av våra grannländer. Det är särskilt de lokala arbetsmarknaderna Årjäng, Haparanda, Strömstad och Malmö-Lunds LA som har en relativt stor utpendling till grannländerna. I dessa lokala arbetsmarknader är förvärvsintensiteten underskattad. Läs mer om detta i avsnitt 16.

Förvärvsintensiteten i riket låg på 77,9 procent år 2007. De högsta värdena fanns i Smålands småindustriält, medan flertalet av de lägsta återfanns i gränsregioner. De högsta förvärvsintensiteterna hade Värnamo LA och Gislaveds LA med 87 respektive 86 procent. De lägsta hade Haparanda LA (64 %), Årjängs LA (71 %), Söderhamns LA (72 %) och Malmö-Lunds LA (73 %). Av de fyra lokala arbetsmarknaderna som hade den lägsta förvärvsintensiteten återfanns tre i gränsregioner. För Malmö-Lunds del var dock

³⁵ Det råder en viss begreppsförvirring kring benämningen av andel personer med förvärvsarbete. Förvärvsintensitet är benämningen i RAMS och i Folk- och bostadsräkningarna medan i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) är motsvarande benämning sysselsättningsgrad.

³⁶ SCB har fått i uppdrag av regeringen att i samarbete med Danmarks statistik och Statistisk Sentralbyrå i Norge producera Gränsregional statistik omfattande befolkning, sysselsättning, flyttningar och arbetspendling. Nordiska ministerrådet har tidigare finansierat framtagande av pendlingsstatistik över riksgräns i projektet Nordisk pendlingskarta.

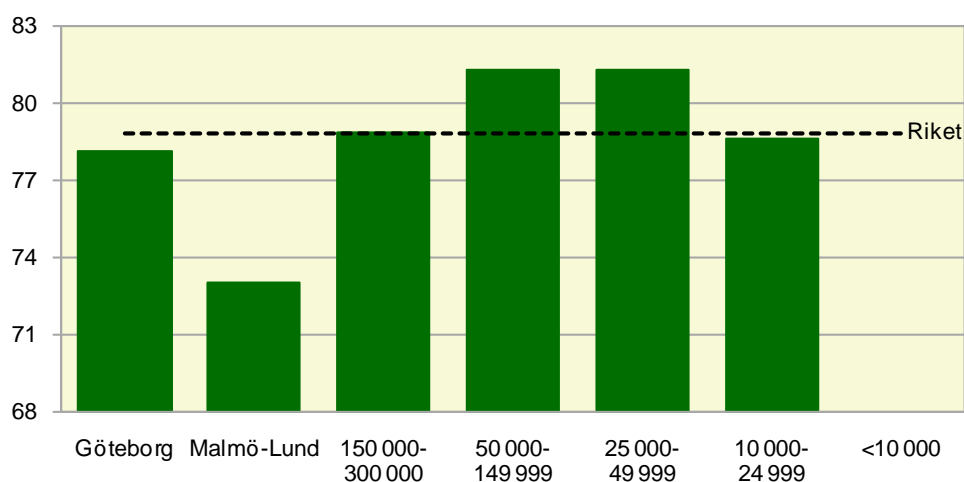
utpendlingen till den danska delen av Öresundsregionen, endast en del av förklaringen till den svaga förvärvsintensiteten.

Götaland

I Götaland hade fyra av sex storleksgrupper av lokala arbetsmarknader en högre förvärvsintensitet än riket (diagram 11.5). LA i storleksgruppen 25 000 – 49 999 hade i genomsnitt en förvärvsintensitet på 82 procent och gruppen med 50 000 – 149 999 invånare 80 procent. Den lägsta förvärvsintensiteten i Götaland hade som nämnts tidigare Malmö-Lunds LA med 73 procent.

Diagram 11.5 Förvärvsintensiteten år 2007 i lokala arbetsmarknader i Götaland efter storleksgrupp

Diagram 11.5 Proportion of employed among persons 20–64 years of age in Götaland by size of population of the labour market areas in 2007

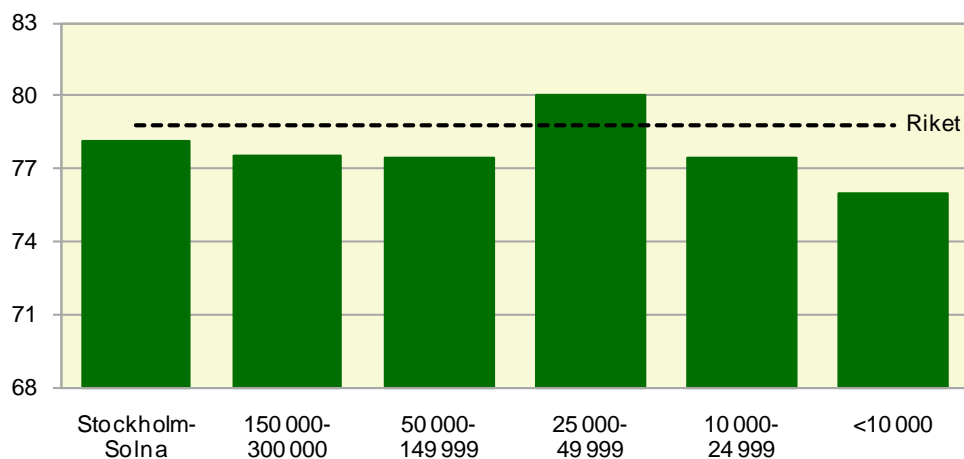

Svealand

I Svealand hade Stockholm-Solna LA och gruppen 25 000 – 49 999 invånare en något högre förvärvsintensitet än riket medan övriga fyra storleksgrupper hade en lägre förvärvsintensitet (diagram 11.6). Den lägsta förvärvsintensiteten hade den minsta storleksgruppen med strax under 75 procent.

Diagram 11.6 Förvärvsintensiteten år 2007 i lokala arbetsmarknader i Svealand i storleksgrupper

Diagram 11.6 Proportion of employed among persons 20–64 years of age in Svealand by size of population of the labour market areas in 2007

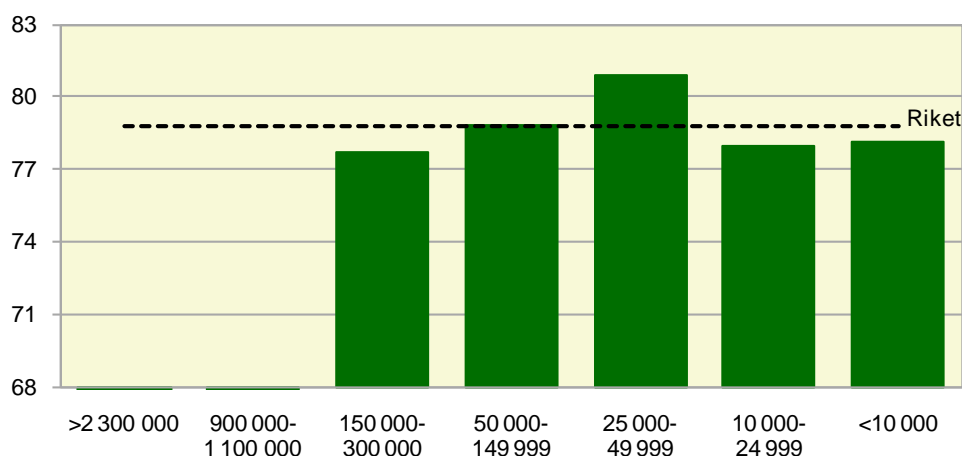

Norrland

I Norrland hade gruppen med 25 000 – 49 999 invånare en förvärvsintensitet på drygt 80 procent. Övriga grupper hade något lägre eller lika stor förvärvsintensitet som riket (diagram 11.7).

Diagram 11.7 Förvärvsintensiteten år 2007 i lokala arbetsmarknader i Norrland i storleksgrupper

Diagram 11.7 Proportion of employed among persons 20–64 years of age in Norrland by size of population of the labour market areas in 2007

11.7 Näringslivsstruktur

Näringslivsstrukturen³⁷ varierar mellan olika typer av lokala arbetsmarknader. Generellt kan sägas att Privat dominerade tjänster är den största branschgruppen i de tre storstädernas lokala arbetsmarknader, Varuproduktionen dominerar i lokala arbetsmarknader i storleksgruppen 25 000 – 49 999 invånare medan Offentligt dominerade tjänster är största branschgrupp i både mellanstora och i små storleksgrupper. (diagram 11.8).

³⁷Näringslivsstrukturen redovisas i rapporten i tre grupper: **Varuproduktion** omfattar jordbruk m.m., utvinning, tillverkning, energi- och vattenförsörjning, avfallshantering samt byggindustri. **Privat dominerade tjänster** omfattar handel, transporter, kommunikationer, personliga och kulturella tjänster samt finansiell verksamhet och företagstjänster. **Offentligt dominerade tjänster** omfattar vård, omsorg, utbildning, forskning samt offentlig förvaltning m.m.

Diagram 11.8 Fördelning av förvärvsarbetande i procent efter tre näringsgrensgrupper och befolkningsstorleken i lokala arbetsmarknader 2007

Diagram 11.8 Distribution of employed in per cent by three groups of branches and size of the labour market areas in 2007

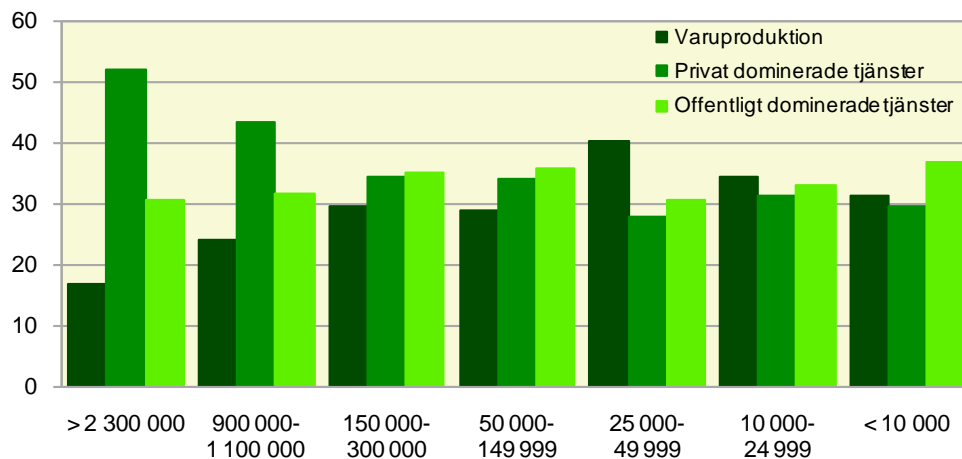
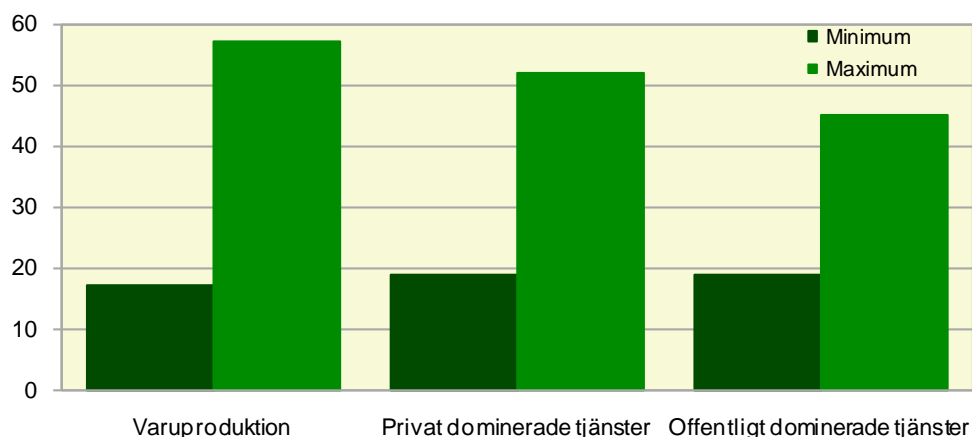

Diagram 11.9 redovisar spännvidden mellan de tre branschgrupperna i lokala arbetsmarknader. Inom Varuproduktion hade Gislaveds LA den högsta andelen sysselsatta med 57 procent. Stockholm-Solna LA hade den lägsta andelen med 17 procent. Inom Privat dominerade tjänster hade Stockholm-Solna LA den högsta andelen med 52 procent och Fagersta LA den lägsta med 19 procent. Inom Offentligt dominerade tjänster hade Sollefteå LA den högsta med 45 procent och Gislaved den lägsta andelen med 19 procent.

Diagram 11.9 Lokala arbetsmarknader med högsta respektive lägsta procentuella andel sysselsatta i respektive näringsgrensgrupp

Diagram 11.9 Percentage of employed in the labour market areas with the highest and lowest percentage of employed within each group of branches

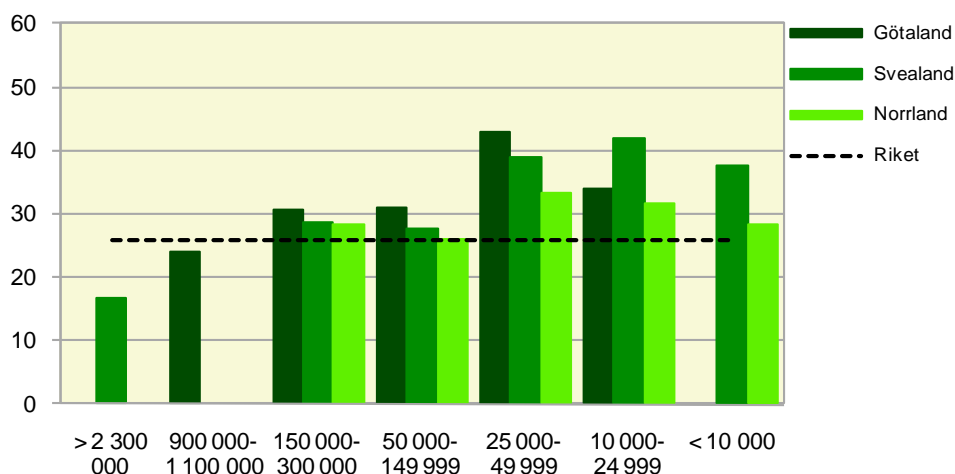

Varuproduktion

I diagram 11.10 redovisas andelen personer som förvärvsarbetade 2007 inom Varuproduktion efter landsdel och storleksgrupp av lokala arbetsmarknader. Alla storleksgrupper utom de två storstadsdominerade grupperna hade större andel personer inom branschen än riksgenomsnittet som var 26 procent. Lokala arbetsmarknader med 25 000 – 49 999 invånare i Götaland hade den största andelen personer som förvärvsarbetade inom Varuproduktion (43 procent) följd av storleksgruppen i Svealand med 10 000 – 24 999 invånare (42 procent).

Diagram 11.10 Andel förvärvsarbetande år 2007 inom Varuproduktion i procent av samtliga förvärvsarbetande i landsdelar och efter lokala arbetsmarknader i storleksgrupper

Diagram 11.10 Proportions of employed within Manufacturing in per cent of all employed by parts of Sweden and by the population size of the labour market areas in 2007

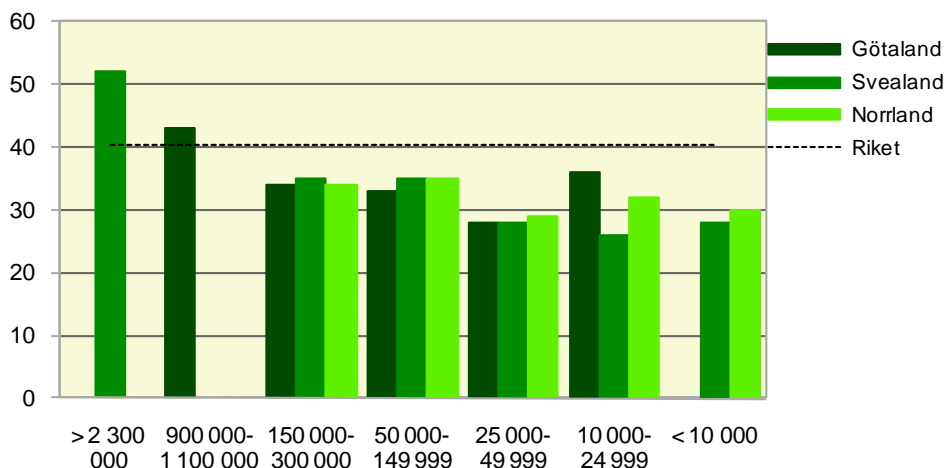

Privat dominerade tjänster

Privat dominerade tjänster utgjorde den största branschgruppen i Stockholm-Solna LA med 52 procent. För Göteborgs LA och Malmö-Lunds LA var motsvarande andel 45 respektive 42 procent. Ingen av de övriga storleksgrupperna uppnådde riksgenomsnittet som var 40 procent. Lokala arbetsmarknader med 10 000 – 24 999 invånare i Götaland hade 36 procent arbetande inom Privat dominerade tjänster, vilket är en relativt hög andel för så små lokala arbetsmarknader.

Diagram 11.11 Andel förvärvsarbetande år 2007 inom Privat dominerade tjänster i procent av samtliga förvärvsarbetande i landsdelar efter lokala arbetsmarknader i storleksgrupper

Diagram 11.11 Proportions of employed within Services mainly executed by the private sector in per cent of all employed by parts of Sweden and by the population size of the labour market areas in 2007

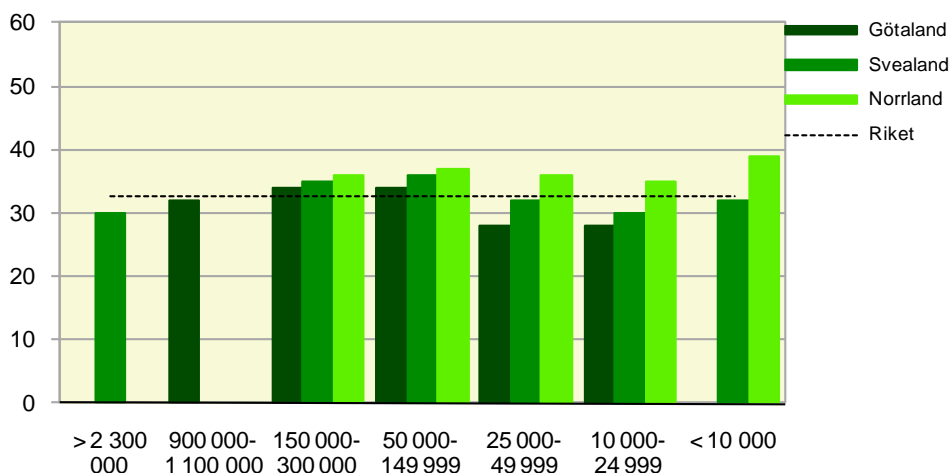

Offentligt dominerade tjänster

De offentligt dominerade tjänsterna var relativt jämnt fördelade mellan storleksgrupper och mellan landsdelar (diagram 11.12). Genomsnittet för riket låg på 33 procent. Den högsta andelen (39 procent) hade de minsta lokala arbetsmarknaderna i Norrland. Den lägsta andelen fanns i de minsta lokala arbetsmarknaderna i Götaland (28 procent).

Diagram 11.12 Andel förvärvsarbetande år 2007 inom Offentligt dominerade tjänster i procent av samtliga förvärvsarbetande i landsdelar efter lokala arbetsmarknader i storleksgrupper

Diagram 11.12 Proportions of employed within Services mainly executed by the public sector in per cent of all employed by parts of Sweden and by the population size of the labour market areas in 2007

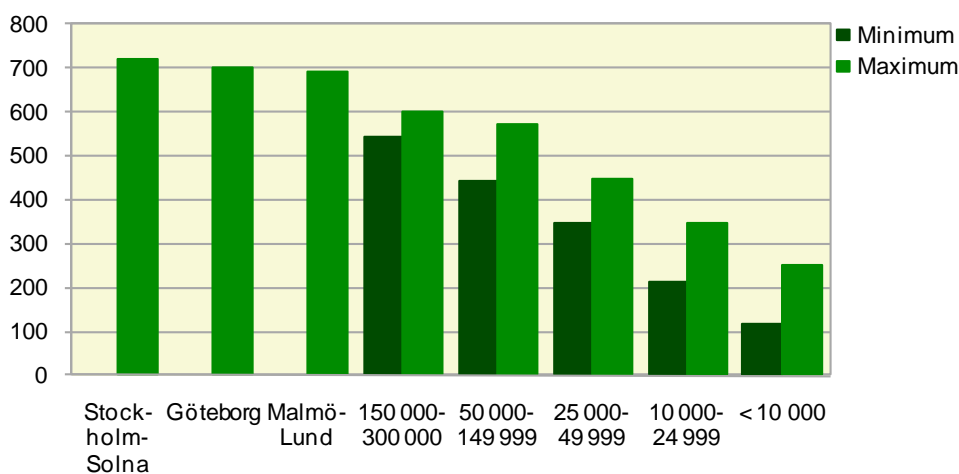

11.8 Branschbredd

Ett annat sätt att beskriva näringsstrukturen är att redovisa branschbredden. Måttet baseras på antalet branscher på lägsta näringsgrensnivå (5-siffernivå). Antalet branscher på lägsta nivå var totalt 776 enligt SNI 2002³⁸. Diagram 11.13 visar att ju större lokal arbetsmarknad desto fler branscher finns företrädda i de lokala arbetsmarknaderna. I den största lokala arbetsmarknaden, Stockholm-Solna LA, fanns så många som 720 branscher företrädda, medan den minsta lokala arbetsmarknaden, Dorotea LA, endast hade 118 branscher.

Diagram 11.13 Antal branscher i storleksgrupper av LA. Staplarna anger mini- resp. maxivärde för respektive storleksgrupp.

Diagram 11.13 Number of branches in labour market areas grouped by population sizes. The size of the stacks indicates minimum and maximum values for each group.

11.9 Lönesummans fördelning

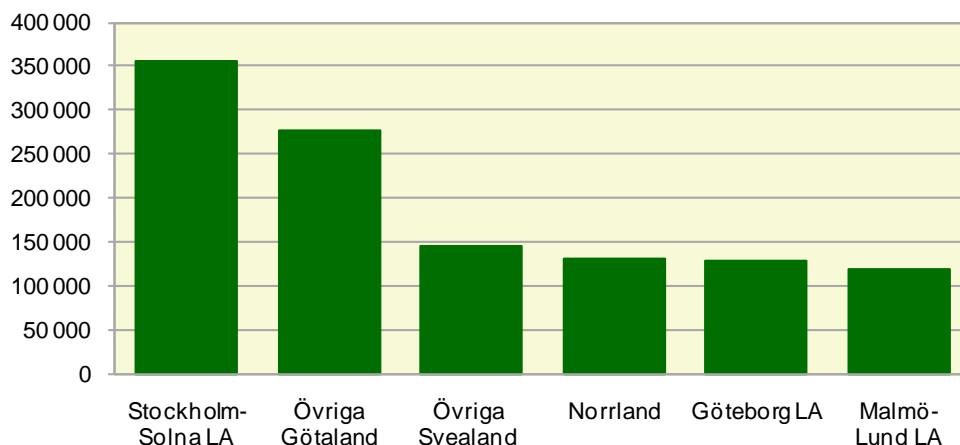
Lönesumman utgörs av summan av alla inkomster från anställning under ett år. Variabeln är ett ekonomiskt mått som används som en indikator för bl.a. regional tillväxt. Lönesumman i riket uppgick år 2007 till nästan 1 200 miljarder kronor. Av den totala lönesumman i riket svarade Götaland för 45 procent, Svealand för 43 och Norrland för 11 procent.

I diagram 11.14 redovisas den totala lönesumman i miljarder kronor för de tre storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna var för sig, övriga Götaland, övriga Svealand och Norrland. Stockholm-Solna LA hade den största lönesumman med 357 miljarder kronor därefter kom Övriga Götaland med 277 miljarder. De fyra övriga regionernas lönesummor varierade mellan 119 och 146 miljarder kronor.

³⁸ En revidering av Svensk näringslivsindelning (SNI 2007) kommer att tillämpas från och med RAMS 2008.

Diagram 11.14 Lönesumman år 2007 i miljarder kronor fördelade efter regioner i Sverige

Diagram 11.14 The sum of all wages and salaries in billions of SEK in the labour markets areas of the three cities and in the three parts of Sweden in 2007

I tablå 11.5 jämförs lönesummornas storlek och betydelse för de lokala arbetsmarknaderna grupperade efter befolkningsstorlek med uppdelning på landsdelar och för hela riket. Lönesumman i Stockholm-Solna utgjorde drygt 70 procent av den totala lönesumman i Svealand. De två storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna i Götaland dvs. Malmö-Lund och Göteborg stod för 47 procent av lönesumman i Götaland. I Norrland svarade de fyra regioncentra Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå för 63 procent av lönesumman i Norrland. Den minsta storleksgruppen av lokala arbetsmarknader stod endast för 0,6 procent av rikets lönesumma.

Tablå 11.5 Lönesumman 2007 i lokala arbetsmarknader fördelade i miljoner kr och i procent efter lokala arbetsmarknadens storlek och landsdel

Table 11.5 The sum of all wages and salaries in millions of SEK in groups of labour markets areas divided by population size in Sweden in 2007

Storleksgrupp	Götaland	Svealand	Norrland	Riket
Summa	100	100	100	100
Stockholm-Solna	-	71,0	-	30,7
Malmö-Lund	22,6	-	-	10,2
Göteborg	24,7	-	-	11,2
150 000 – 300 000	29,1	21,2	27,9	25,6
50 000 – 1 49 999	14,9	1,4	46,8	12,7
25 000 – 49 999	7,5	4,6	8,3	6,3
10 000 – 24 999	1,1	1,3	13,4	2,6
<10 000	0	0,4	3,6	0,6
Lönesumma	526 157	502 786	132 592	1 161 535
Andel av riket i %	45,3	43,3	11,4	100

12 Utvecklingstendenser hos lokala arbetsmarknader

12.1 Inledning

I detta avsnitt studeras utvecklingstendenser i lokala arbetsmarknader. Befolkningens och näringslivets struktur är två centrala faktorer för regional utveckling. Men det finns även andra förhållanden som spelar roll för den regionala ekonomin som exempelvis världsmarknadens efterfrågan på varor och tjänster och skillnader i prisnivåer mellan länder. I det förra fallet kan som exempel nämnas den senaste tidens uppsving för gruvnäringen. En utveckling som har bidragit till en förbättrad arbetsmarknad i flera små lokala arbetsmarknader i norra Sverige. Även gränshandelns expansion längs gränsen mot Norge har gett en kraftig stimulans i kommuner som Strömstad, Eda och Årjäng.

Eftersom det är svårt att följa efterfrågeutvecklingen på olika marknader och hur den påverkar svenska regioner, utgår vi ifrån ett traditionellt sätt att se på frågan. I detta avsnitt ser vi på utvecklingen i lokala arbetsmarknader utifrån befolkning, sysselsättning, branscher och lönesummor. Dessutom analyseras sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader med hjälp av komponentanalys.

12.2 Befolkningsutvecklingen 1990–2007 i lokala arbetsmarknader och landsdelar

Befolkningen ökade med 7 procent i riket under perioden 1990–2007. Ökningen var dock ojämnt fördelad. I Stockholm-Solna LA uppgick den till 19 procent, i Göteborgs LA till 16 procent och i Malmö-Lunds LA till 14 procent. I lokala arbetsmarknader utanför de storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna var befolkningsförändringarna betydligt blygsammare. I övriga Götaland uppgick befolkningsökningen till 2 procent, medan befolkningen minskade i övriga Svealand och i Norrland (diagram 12.1).

Diagram 12.1 Befolkningsutvecklingen 1990–2007 i vissa regioner i Sverige. Index 100=1990

Diagram 12.1 Development of population 1990–2007 in the labour markets areas of the three cities and in the three parts of Sweden in 2007

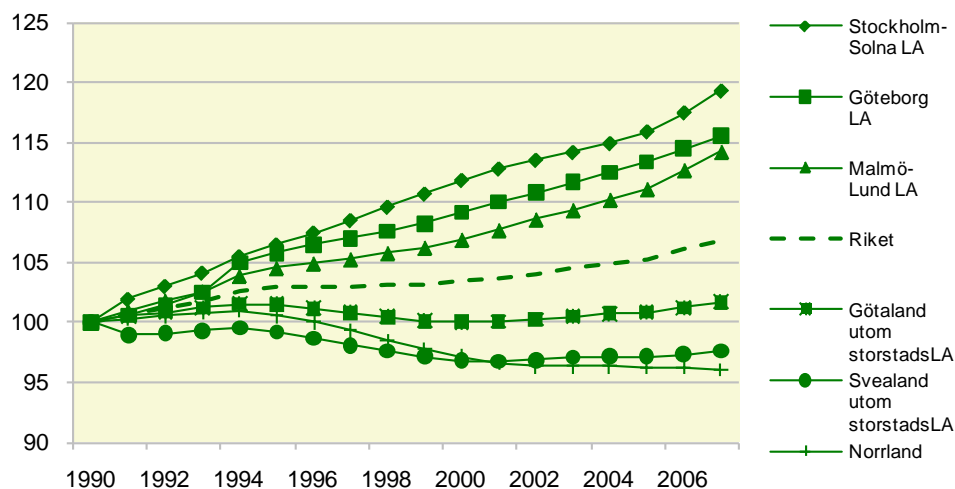
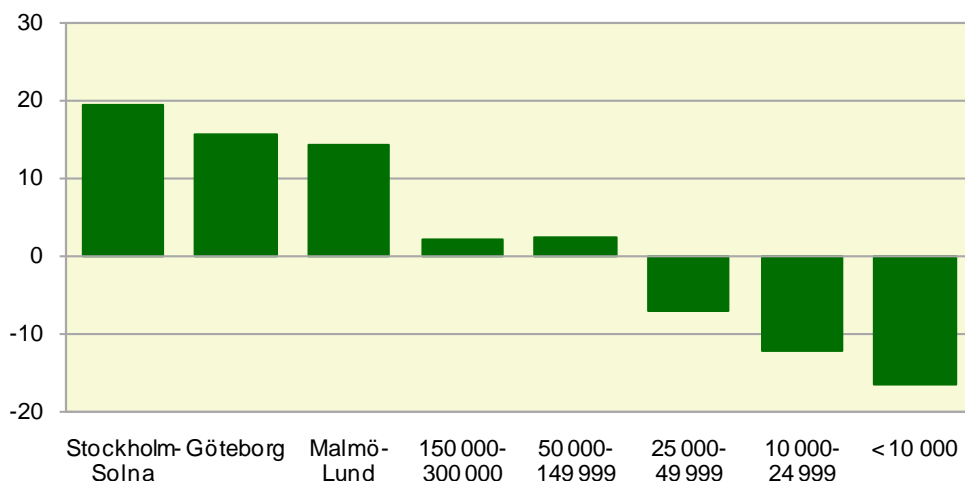

Diagram 12.2 visar befolkningsförändringar för samma period som i förra diagrammet men för lokala arbetsmarknader efter befolkningsstorlek. Diagrammet visar entydigt på en stark befolkningsstillväxt i de folkrika lokala arbetsmarknaderna och en kraftig befolkningsminskning i de med liten befolkning. De storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna hade en befolkningsstillväxt på mellan 15 och 19 procent med de minsta förlorade mellan 7 och 16 procent av sin befolkning under perioden.

Diagram 12.2. Befolkningsförändring mellan 1990 och 2007 fördelad efter storleken av lokala arbetsmarknader

Diagram 12.2 Population changes between 1990 and 2007 in labour market areas grouped by the size of the population

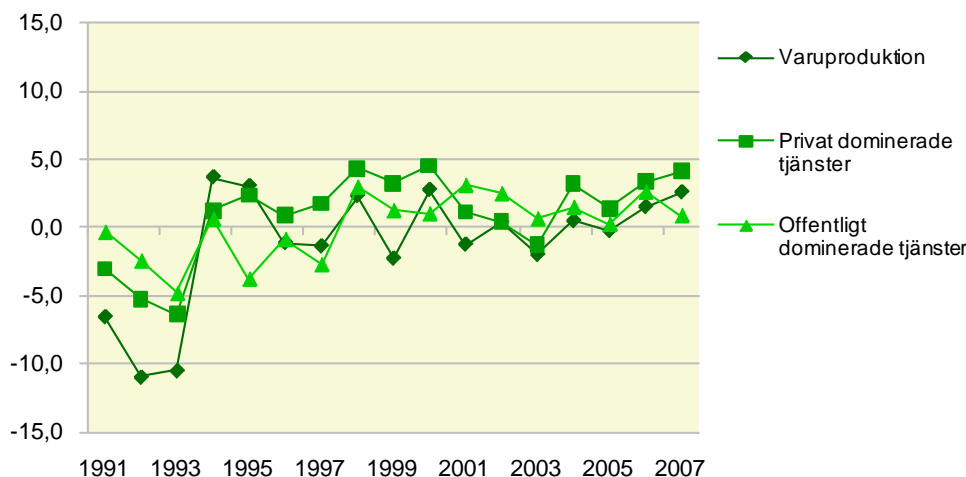
12.3 Sysselsättningsutveckling i lokala arbetsmarknader och landsdelar

Sysselsättningens utveckling i lokala arbetsmarknader är bl.a. beroende av den allmänna konjunkturen och branschstrukturen men även befolkningsutvecklingen spelar en roll. I diagram 12.3 redovisas den procentuella förändringen i sysselsättningen i för perioden 1990–2007 för tre branschgrupper i riket. Varuproduktion och Privat dominerade tjänster omfattar i huvudsak marknadsstyrda verksamheter och de har en relativt likartad utveckling. Offentligt dominerade tjänster finansieras till stor del via skattemedel och är därigenom styrda av politiska beslut. En stor del av de lokala arbetsmarknadernas utveckling kan förklaras av branschstrukturen. I avsnitt 12.5, som handlar om komponentanalys, utreds i vilken grad det är branschammansättningen eller någon annan faktor som påverkar de lokala arbetsmarknadernas sysselsättningsutveckling.

För att förstå diagram 12.3 bättre bör nämnas att det under åren 1990, 1998, 2000, 2006 och 2007 rådde högkonjunktur, medan perioden 1991–1993 präglades av en djup ekonomisk recession. Det rådde en relativt svag konjunktur även under perioden 2001–2003.

Diagram 12.3 Procentuell förändring i riket av sysselsättningen inom branschgrupper åren 1990–2007

Diagram 12.3 Changes in per cent of employment in the whole country by three groups of branches in the period 1990–2007 in Sweden

I diagram 12.4 redovisas sysselsättningsutvecklingen för storstädernas lokala arbetsmarknader, Övriga Götaland och Övriga Svealand samt Norrland.

Alla redovisningsgrupper hade en kraftig nedgång i sysselsättningen under den ekonomiska recessionen 1991–1993. Därefter skedde en stark återhämtning i Stockholm-Solna LA och i Göteborgs LA. I Malmö-Lunds LA, började återhämtningen senare. Utvecklingen i Övriga Götaland var mer positiv än i Övriga Svealand och i Norrland. Endast storstads-LA hade betydligt fler sysselsatta år 2007 än utgångsåret 1990. Övriga Svealand och Norrland har fortfarande långt kvar innan de har uppnått 1990 års sysselsättningsnivå.

Diagram 12.4 Sysselsättningsutvecklingen 1990–2007 i storstädernas lokala arbetsmarknader samt i landsdelarna utanför storstädernas LA. Index 100=1990

Diagram 12.4 Development of employment 1990–2007 in the labour markets areas of the three cities and in the three parts of Sweden outside the cities in 2007

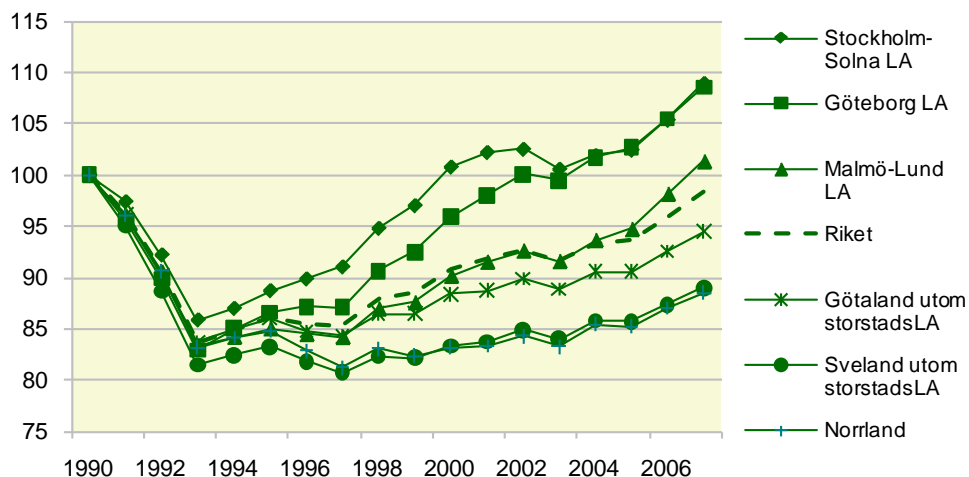
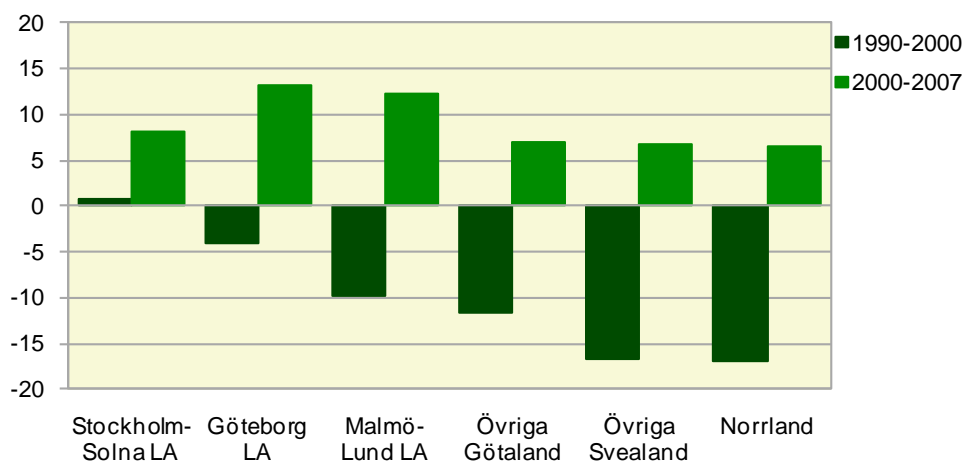

Diagram 12.5 ger en något annorlunda bild av den regionala sysselsättningsutvecklingen efter 1990 än diagram 12.4. Diagrammet redovisar den procentuella utvecklingen uppdelad på två perioder, dels under 1990-talet, dels hittills under 2000-talet. Storstads-LA hade bättre sysselsättningsutveckling under båda perioderna men under perioden 2000–2007 skedde en märkbar förbättring i sysselsättningsutvecklingen för regioner utanför de storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna. Övriga Svealand och Norrland, som hade en mycket svag utveckling under 1990-talet, har haft en förhållandevis god utveckling hittills under 2000-talet, då man i stort sett uppnådde samma utvecklingstakt som Stockholm-Solna LA och Övriga Götaland. Göteborgs LA och Malmö-Lunds LA hade den största ökningen av antalet sysselsatta med drygt 10 procent under den senare perioden.

Diagram 12.5 Sysselsättningsutvecklingen i procent för åren 1990–2000 och 2000–2007

Diagram 12.5 Percentage of employment development in the periods 1990–2000 and 2000–2007 in the labour markets areas of the three cities and in the three parts of Sweden outside the cities

12.4 Samband mellan lokala arbetsmarknaders befolkningsstorlek och sysselsättningsutveckling

I diskussionen om regioners storlek och möjligheter till utveckling talas det ibland om att det behövs en kritisk massa för att regionerna ska kunna utvecklas positivt. Diagram 12.6 visar sysselsättningsutvecklingen efter de lokala arbetsmarknadernas befolkningsstorlek under perioden 1990–2007. Diagrammet visar tydligt att stora lokala arbetsmarknader har haft den mest positiva utvecklingen under perioden medan de minsta lokala arbetsmarknaderna har haft den sämsta. Men det finns alltid undantag som bryter mot det generella mönstret. Strömstads LA är ett exempel på en liten lokal arbetsmarknad som har haft en mycket god sysselsättningsutveckling, t.o.m. den allra bästa i hela landet. Anledningarna till Strömstads positiva utveckling är främst gränshandelns starka utveckling.

Diagram 12.6 Sysselsättningsutvecklingen i riket mellan 1990 och 2007 i lokala arbetsmarknader efter befolkningens storlek. Index 1990=100

Diagram 12.6 Development of employment development in the period 1990–2007 in the labour markets areas grouped by population size. INDEX 1990=100

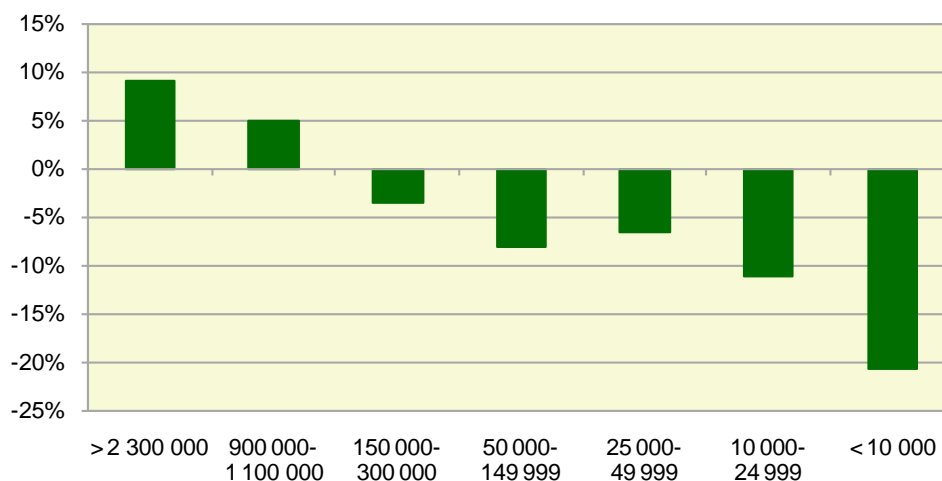
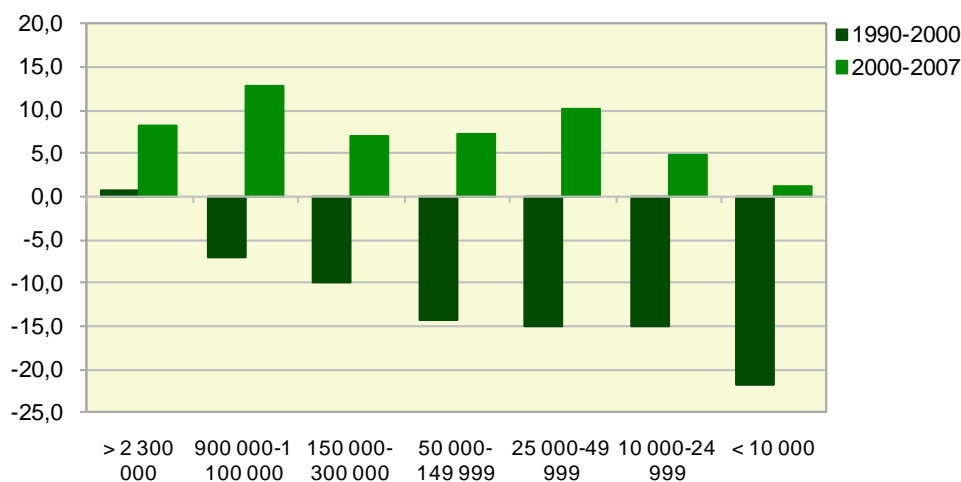

Diagram 12.7 redovisar sysselsättningsutvecklingen på samma sätt som i föregående diagram men tidsperioden har delats upp i två perioder, 1990–2000 och 2000–2007. Under 1990-talets svaga utveckling på arbetsmarknaden visar bilden tydligt att ju större lokal arbetsmarknad desto mindre negativ sysselsättningsutveckling. Denna slutsats är inte lika tydlig efter millenniumskiftet, dvs. åren 2000–2007. Förklaringen är att sysselsättningen inom offentligt dominerade tjänster och varuproduktion utvecklades betydligt mer positivt under perioden 2000–2007 än under perioden 1990–2000. Detta gynnade sysselsättningsutvecklingen i små och medelstora lokala arbetsmarknader under den senare perioden. Även den ökade efterfrågan på råvaror hade en positiv påverkan på sysselsättningen i fler små lokala arbetsmarknader.

Diagram 12.7 Sysselsättningsutveckling mätt i procent för åren 1990–2000 och 2000–2007 fördelad efter lokala arbetsmarknaders storlek

Diagram 12.7 Percentage of employment development in the two periods of 1990–2000 and 2000–2007 in the labour markets areas by population size.

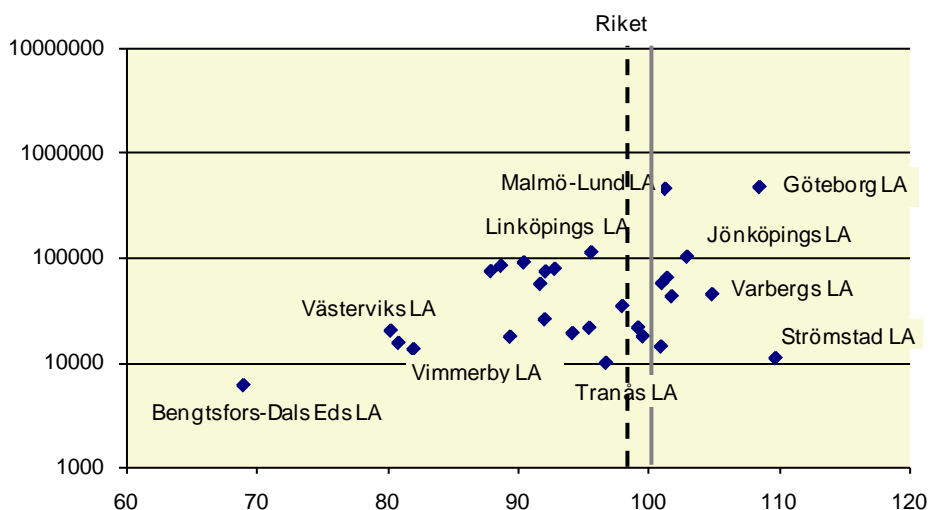

Götaland

Diagram 12.8 redovisar hur sysselsättningen utvecklats i lokala arbetsmarknader i Götaland fördelad efter befolkningens storlek. I landsdelen har nio lokala arbetsmarknader haft en bättre sysselsättningsutveckling än riket som helhet. Förutom de två storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna har bl.a. Varbergs LA, Jönköpings LA och Halmstads LA haft en gynnsammare utveckling än vad riket har haft. I Götaland finns det flera relativt små lokala arbetsmarknader som har haft en bättre utveckling av sysselsättningen än många större lokala arbetsmarknader. Strömstads LA, Älmhults LA, Värnamo LA och Gislaveds LA är alla exempel på sådana lokala arbetsmarknader.

Diagram 12.8 Sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader i Götaland 1990–2007 efter befolkningsstorlek. Index 1990=100

Diagram 12.8 Development of employment in labour market areas in Götaland 1990–2007 by the size of the labour market areas. INDEX 1990=100

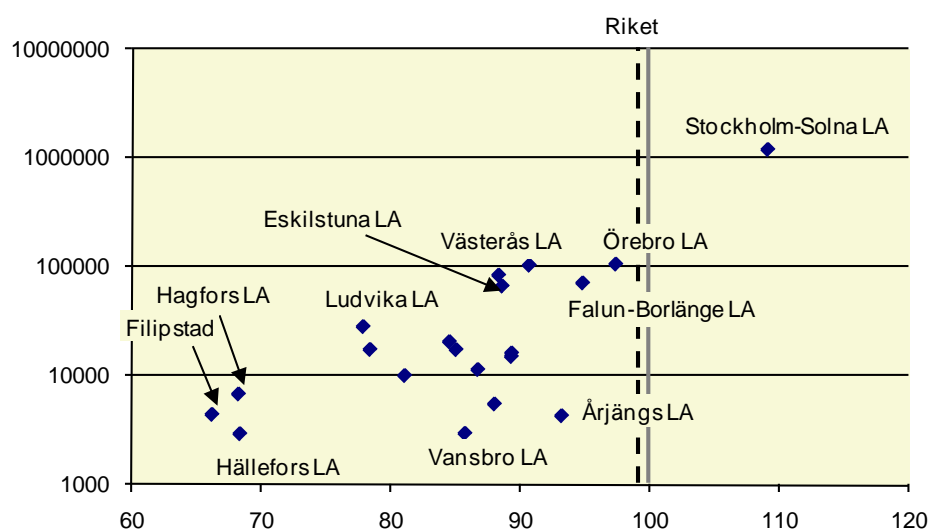

Svealand

I Svealand (diagram 12.9) har endast Stockholm-Solna LA haft en bättre sysselsättningsutveckling än riksgenomsnittet. Alla små lokala arbetsmarknader i landsdelen utom Årjängs LA har minskat sysselsättningen med minst 10 procent. De lokala arbetsmarknader som har haft den svagaste utvecklingen var Filipstads LA, Hällefors LA och Hagfors LA belägna i Bergslagen. I dessa tre minskade sysselsättningen med mer än 30 procent. Av de större lokala arbetsmarknaderna i Svealand har Örebro LA och Falun-Borlänge LA haft en något sämre sysselsättningsutveckling än riket men bättre än vad t.ex. Västerås LA och Eskilstuna LA har haft.

Diagram 12.9 Sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader i Svealand 1990–2007 efter befolkningsstorlek. Index 100=1990

Diagram 12.9 Development of employment in labour market areas in Svealand 1990–2007 by the size of the labour market areas. INDEX 1990=100

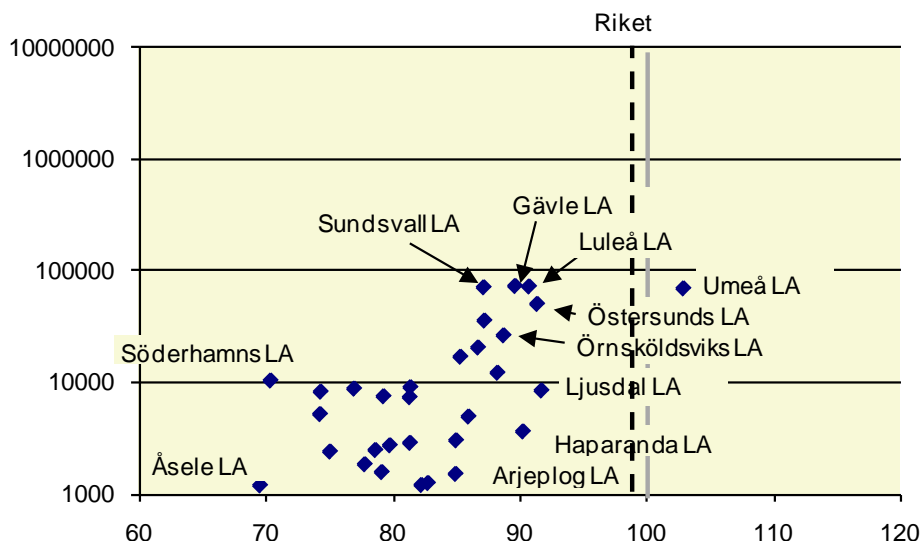

Norrland

I Norrland (diagram 12.10) är det endast Umeå LA som har haft en positiv sysselsättningsutveckling sedan 1990 och därmed en bättre utveckling än i riket. I övriga med Umeå jämnstora lokala arbetsmarknader i Norrland, som Luleå LA, Gävle LA och Sundsvalls LA minskade sysselsättningen med ca 10 procent. Ljusdals LA hade den näst bästa sysselsättningsutvecklingen i Norrland med en minskning med 8 procent. Övriga små lokala arbetsmarknader har haft en mycket svag utveckling. Den största minskningen har Åsele LA och Söderhamns LA haft, i dessa minskade sysselsättningen med 30 procent under den aktuella perioden.

Diagram 12.10 Sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader i Norrland 1990–2007 efter befolkningsstorlek. Index 100=1990

Diagram 12.10. Development of employment in labour market areas in Norrland 1990–2007 by the size of the labour market areas. INDEX 1990=100

12.5 Komponentanalys av sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader utifrån branschammansättning

Inledning

I föregående avsnitt studerades sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader. Vi förde en diskussion om i vilken grad befolkningens storlek hade betydelse för utvecklingen på den lokala arbetsmarknaden. I detta avsnitt görs ett försök att förklara vad som ligger bakom förändringarna i antal sysselsatta med hjälp av en metod som kallas för komponentanalys eller shift-share analys. Metoden innebär att en företeelse eller utveckling delas upp i komponenter som var och en kan förklara en del av det skeende man vill analysera.

Ofta har det visat sig att regionernas näringsstruktur har stor betydelse för sysselsättningsutvecklingen. Med komponentanalysen kan man undersöka om regionernas fördelning av sysselsatta på näringsgrenar kan förklara en del av eller hela sysselsättningsutvecklingen under en period. Grundhypotesen är att regioner som har en övervikt av branscher som har haft en stark sysselsättningsutveckling i riket förväntas få en snabbare sysselsättningsökning. En ogynnsam näringsstruktur innebär på motsvarande sätt att regionen riskerar att drabbas av en långsam eller negativ sysselsättningsutveckling. Med komponentanalys kan man beräkna hur stor del av sysselsättningsutvecklingen som kan härledas från näringsgrensfördelningen i regionen och hur stor del som förklaras av andra faktorer.

Strukturkomponent

Med den s.k. strukturkomponenten beräknas vilken sysselsättningsutveckling en region skulle ha haft om man inom varje bransch eller grupp av branscher haft samma utveckling som riket. Regioner med en överrepresen-

tation av branscher som har gått bra i riket och en underrepresentation av branscher som har gått dåligt, får enligt detta resonemang en positiv strukturkomponent.

I denna komponentanalys har en grov branschindelning använts i form av tre branschgrupper, Varuproduktion, Offentligt dominerade tjänster och Privat dominerade tjänster. Sysselsättningsutvecklingens storlek i riket mellan 1990 och 2007 för de tre angivna branschgrupperna framgår av tablå 12.1.

Tablå 12.1 Sysselsättningsutvecklingen i riket i tre näringsgrensgrupper 1990–2007

Table 12.1 Development of employment in three branches in Sweden

Näringslivsgrupper	Sysselsättningsutveckling
Varuproduktion	- 19,6 %
Offentligt dominerade tjänster	+ 2,2 %
Privat dominerade tjänster	+ 16,2 %
Summa näringslivsgrupper	+ 0,1 %

Andelen sysselsatta i branschgrupperna i respektive region har beräknats utifrån de genomsnittliga fördelningarna för det första och det sista året i undersökningsperioden. Genom att för varje region multiplicera andelen sysselsatta i varje branschgrupp med sysselsättningsutvecklingen i riket för samma branscher och därefter summera de tre produkterna har regionens strukturkomponent kunnat beräknas³⁹.

Regionkomponent

Skillnaden mellan en regions beräknade strukturkomponent och regionens verkliga sysselsättningsutveckling utgör den s.k. regionkomponenten. De värden som denna komponent antar är resultatet av samtliga förhållanden, som påverkar sysselsättningsutvecklingen i regionen, utöver den effekt som strukturkomponenten står för. Regioner med positiva regionkomponenter har lyckats bättre än förväntat med hänsyn taget till fördelningen i branschgrupper. Det innebär att man i en eller flera branschgrupper lyckat bättre än genomsnittet för landet. Regionalt knutna egenskaper har således varit gynnsamma och bidragit till en bättre utveckling än den som modellen beräknat utifrån branschfördelningen. Vilka regionala egenskaper, som bidrar till en hög sysselsättningsutveckling per bransch, kan vara svårt att identifiera utan djupare analyser. Faktorer som har att göra med verksamheternas inriktning eller specialisering inom respektive branschgrupp, utbildningsnivå, närhet till marknader eller förekomst av företaggaranda kan vara exempel på faktorer som kan leda till högre eller lägre regionkomponenter.

³⁹ För att komponentanalysen ska ge exakt bild av storleken på regionernas avvikelser från riksgenomsnittet, har strukturkomponenternas beräknade värden justerats med den totala utvecklingen i riket under perioden. Varje strukturkomponent har således reducerats med rikets totala sysselsättningsutveckling, dvs. 0,1 procentenheter. Det innebär också att komponenterna för riket hamnar i origo i diagrammen 12.11 och 12.12. Genom att sysselsättningsutvecklingen i riket var i det närmaste obefintlig, ger komponenternas värden approximativt resultat som speglar avvikelser från såväl riksutvecklingen som i relation till en oförändrad utveckling under perioden.

Shiftvariabeln

I diagram 12.11 visas struktur- och regionkomponenterna för samtliga 79 lokala arbetsmarknader liksom den diagonala shiftlinjen. Den senare binder samman punkter där sysselsättningsutvecklingen är densamma som utvecklingen för riket, dvs. strukturkomponent och regionkomponent har tagit ut varandra. De lokala arbetsmarknader som har fått en punkt på shiftlinjen har således en positiv och en negativ komponent som är lika stora men med olika tecken, vilket således innebär att sysselsättningens utveckling följer rikets utveckling. Alla lokala arbetsmarknader som hamnat till höger om shiftlinjen i diagram 12.11 har haft en sysselsättningsutveckling som är bättre än riksgenomsnittet.

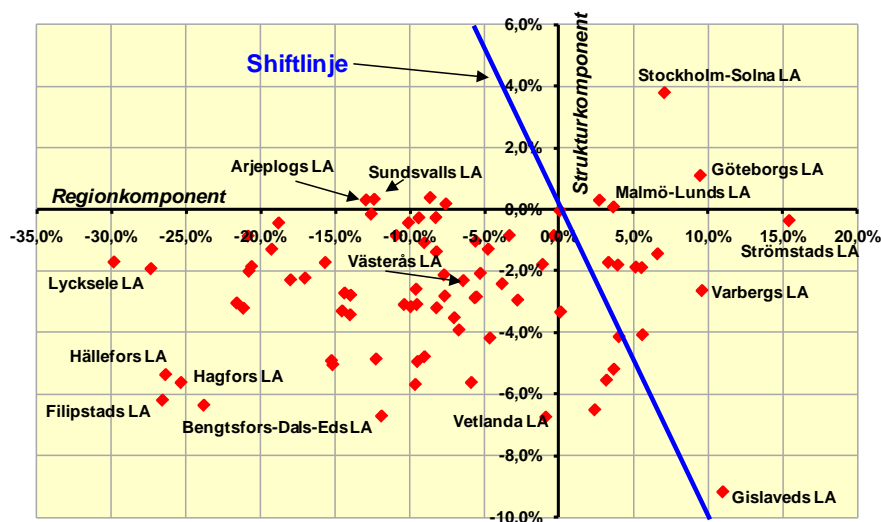
Resultat

Lokala arbetsmarknader

Av diagram 12.11 framgår att av landets lokala arbetsmarknader 2006 hade endast ett fåtal en mer positiv sysselsättningsutveckling än riket under perioden 1990 och 2007. Som också har framgått av tidigare avsnitt, hade storstädernas lokala arbetsmarknader en klart positiv sysselsättningsutveckling. Av diagrammet framgår att storstads-LA, särskilt Stockholm-Solna LA, har haft god hjälp av en förmånlig näringsstruktur, främst i form av en hög andel inom privat dominerade tjänster. För både Stockholm-Solna LA och Göteborgs LA har även regionkomponenten haft en del i framgången, medan Malmö LA hade en regionkomponent som ligger nära noll. Bland övriga lokala arbetsmarknader med positiv sysselsättningsutveckling märks Strömstads LA med den bästa utvecklingen i landet (15 procent), som nästan helt förklaras av regionkomponenten (14 procentenheter förklaras av regionkomponenten och drygt 1 procentenhet av strukturkomponenten). Anmärkningsvärt är också utvecklingen i Gislaveds lokala arbetsmarknad, i vilken även Gnosjö kommun ingår. Trots en särdeles ogynnsam strukturkomponent har Gislaveds LA en positiv sysselsättningsutveckling med nästan 2 procent, som främst beror på en stark regionkomponent på 11 procent. Om Gislaved hade haft samma utveckling per bransch som riket, hade man i stället för uppgång haft en nedgång i sysselsättningen på ca 9 procent. Förklaringen till den starkt positiva regionkomponenten hos Gislaveds LA bör kunna sökas i en säregen framgång inom den dominerande varuproduktionen, där man lyckats betydligt bättre än andra lokala arbetsmarknader.

Diagram 12.11 Komponentanalys av sysselsättningsutvecklingen 1990–2007 i samtliga lokala arbetsmarknader

Diagram 12.11 Shift-share analysis of employment development 1990–2007 in labour market areas. The component of structure indicates the percentage development that would have taken place at each labour market area if it had had the same development per branch as the whole country. The regional component shows the influence of all other conditions at the labour market areas

Anm.: Lokala arbetsmarknader till höger om shiftlinjen har haft en positiv sysselsättningsutveckling under perioden

I ett flertal lokala arbetsmarknader i Bergslagsområdet har låga strukturkomponenter kombinerats med mycket negativa regionkomponenter. I exempelvis Filipstad, Hällefors och Hagfors har således en ogynnsam näringsstruktur förstärkts genom en ovanligt svag utveckling inom varje branschgrupp.

Övriga lokala arbetsmarknader med svag sysselsättningsutveckling domineras av befolkningsmässigt mindre LA i Norrland. Dessa präglas av i första hand starkt negativa regionkomponenter (t.ex. Åsele, Söderhamn, Strömsund, Övertorneå och Pajala). Lägst regionkomponent återfanns i Åsele LA, vars negativa regionkomponent står för nästan hela sysselsättningsminskningen på 31 procent.

En förteckning över samtliga lokala arbetsmarknaders struktur- och regionkomponenter samt total sysselsättningsutveckling finns i bilaga 16.

Strukturgrupper

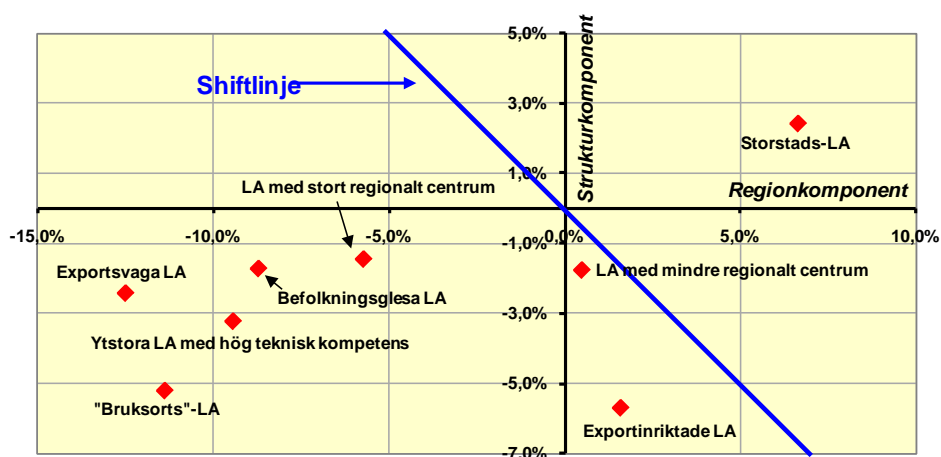
I diagram 12.12 redovisas resultatet av komponentanalysen för de strukturgrupper som tagits fram genom klusteranalys. De extremvärden som uppstod i diagram 12.11, där de enskilda lokala arbetsmarknaderna visades var för sig, försvinner i stort sett genom grupperingen i strukturgrupper. Skillnaderna mellan grupperna är ändå tydliga.

Gruppen "Storstads-LA" med de tre storstädernas lokala arbetsmarknader är den enda som visar positiva värden för både strukturkomponent och regionkomponent. Sysselsättningsökningen för gruppen var 9 procent. I alla övriga strukturgrupper var sysselsättningsutveckling negativ parat med negativa strukturkomponenter.

Vid sidan av Storstads-LA var det endast två grupper som hade positiva regionkomponenter, "LA med mindre regionalt centrum" och "Exportinriktade LA". Båda grupperna hade dock negativ utveckling i antalet sysselsatta. Medan den förstnämnda gruppen minskade sin sysselsättning med 1,3 procent, var nedgången 4,1 procent i "Exportinriktade LA", där flertalet LA är belägna i Småland. Sysselsättningsminskningarna för dessa två grupper är en följd av att den negativa strukturkomponenten vägde tyngre än den positiva regionkomponenten.

Diagram 12.12 Komponentanalys av sysselsättningsutvecklingen 1990–2007 i de lokala arbetsmarknadernas strukturgrupper

Diagram 12.12 Shift-share analysis of employment development 1990–2007 in the structure groups of labour market areas. The component of structure indicates the percentage development that would have taken place at each labour market area if it had had the same development per branch as the whole country. The regional component shows the influence of all other conditions at the labour market areas

Bland resterande fem strukturgrupper var båda komponenterna negativa. Bäst klarade sig "LA med stort regionalt centrum", vars sysselsättning minskade med måttliga 7,5 procent främst genom att strukturkomponenten begränsats till -1,4 procent.

Bland återstående strukturgrupper, med lokala arbetsmarknader belägna främst i inre Norrland och Bergslagen, visar "Exportsvaga LA" och "Bruksorts-LA" de starkast negativa sysselsättningsförändringarna (15 respektive 17 procent). Detta kan till en stor del förklaras av ogynnsam branschfördelning, men den främsta orsaken var kraftigt negativa regionkomponenter.

En förteckning över samtliga strukturgruppers struktur- och regionkomponenter samt total sysselsättningsutveckling finns i bilaga 16.

12.6 Förvärvsintensitetens utveckling i lokala arbetsmarknader

Genom att studera förvärvsintensiteten, dvs. andelen förvärvsarbetande i åldern 20–64 år, kan man tydligare än med andra mått, belysa hur befolkningsgruppers situation på arbetsmarknaden förändras, t.ex. i olika delar av landet.

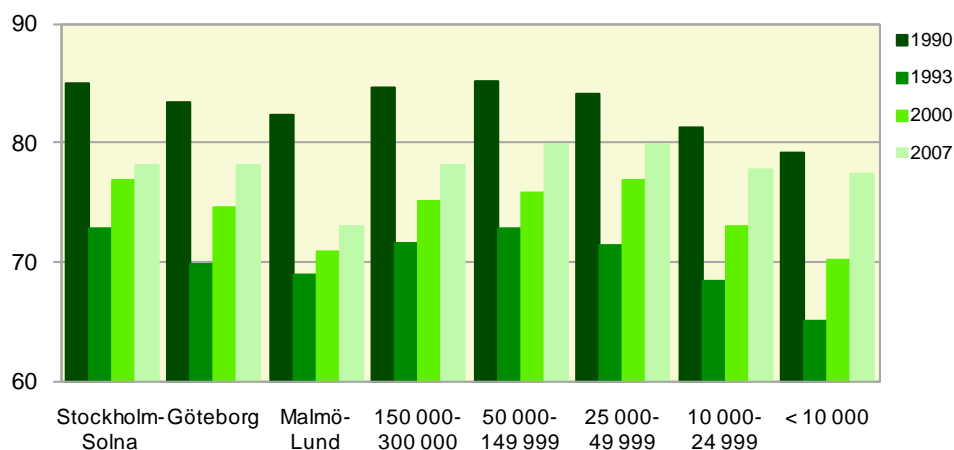
Vid sidan av regionala avvikelser påverkas förvärvsintensiteternas utveckling i hög grad av den tidsperiod som redovisas. Om vi utgår från lågkon-

junkturåret 1993 får vi bilden av en gynnsam utveckling av förvärvsintensiteten i riket från en nivå på drygt 70 procent år 1993 till nästan 78 procent år 2007. Väljer vi att utgå från högkonjunkturåret 1990 blir bilden helt annorlunda. Detta år låg förvärvsintensiteten i riket på 84 procent, en med dagens utgångsläge nästan osannolik nivå. Vi har valt att utgå från år 1990 bl.a. för att kunna belysa djupet i den ekonomiska recession som drabbade Sverige under åren 1991–1993 och svårigheterna för den svenska arbetsmarknaden att återerövra den höga nivån i sysselsättningen som rådde under perioden 1987–1990.

I diagram 12.13 redovisas förvärvsintensiteten efter de lokala arbetsmarknadernas befolkningsstorlek åren 1990, 1993, 2000 och 2007. Alla storleksgrupper utom den minsta hade 1990 en förvärvsintensitet på mellan 81 och 85 procent medan den minsta gruppen hade en förvärvsintensitet knappt under 80 procent. Under år 1993 hade förvärvsintensiteten sjunkit drastiskt. Den låg nu på 73 procent i Stockholm-Solna LA liksom i lokala arbetsmarknader i storleksgruppen 50 000 – 149 000 invånare. I de två minsta grupperna låg den på 69 respektive 65 procent. Under perioden 1995–2007 steg förvärvsintensiteten i alla storleksklasser, för att i huvudsak ligga på 77–80 procent 2007. Det gällde dock inte Malmö-Lunds LA som hade en svagare utveckling än övriga storleksgrupper. Den stora utpendlingen till Danmark, som accelererade från och med Öresundsbronns invigning år 2000, ger en underskattning av förvärvsintensiteten år 2006 med ca 2,5 procent. Det ger en uppskattad förvärvsintensitet på 75,5 procent för Malmö-Lunds LA. Ett annat problem för arbetsmarknaden i Malmö-Lunds LA är att den har svårare än många andra lokala arbetsmarknader att absorbera invandrargrupper på sin arbetsmarknad.

Diagram 12.13 Förvärvsintensitetens utveckling under perioden 1990–2007. Andel förvärvsarbetande 20–64 år i procent

Diagram 12.13 The development of the proportion of employed persons among the population aged 20–64 years of age in four years in the period 1990–2007 in labour market areas grouped by population size

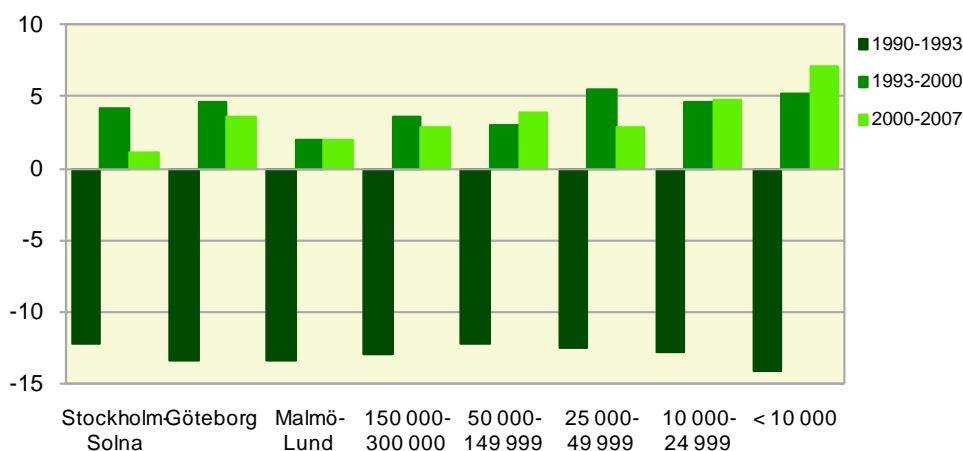
I diagram 12.14 redovisas förändringarna i förvärvsintensiteten för samma storleksgrupper som i föregående diagram. Diagrammet visar den kraftiga nedgången 1990–1993 i alla storleksgrupper av lokala arbetsmarknader och den gynnsamma utvecklingen under perioden 2000–2007, framför allt i

lokala arbetsmarknader med färre än 25 000 invånare. Av storstads-LA hade Göteborgs LA den bästa utvecklingen.

Diagrammen framhäver problemen för storstädernas lokala arbetsmarknader att upprätthålla en hög andel sysselsatta. Trots en relativt stor sysselsättningsökning uppnår de endast en relativt blygsam förvärvsintensitet, som ibland är lägre än bland lokala arbetsmarknader med negativ sysselsättningsutveckling. Orsakerna till detta har vi tidigare berört i delavsnitt 10.6.

Diagram 12.14 Förändringar i förvärvsintensiteten för storleksgrupper av lokala arbetsmarknader under tre perioder mellan 1990 och 2007

Diagram 12.14 Changes in the proportion of employed persons among the population 20–64 years of age in three periods between 1990 and 2007 in labour market areas grouped by population size

12.7 Lönesummans utveckling

Som nämnts i strukturavsnittet (11.9) utgörs lönesumman av samtliga löneutbetalningar som görs under ett år. Variabeln ger därigenom en indikation på en regions ekonomiska utveckling⁴⁰. Lönesumman påverkas av sysselsättningsutvecklingen bland löntagare, förändringar i lönenivåer och arbetstidens omfattning samt av inflationen.

I strukturavsnittet visades att de storstadsdominerade lokala arbetsmarknaderna svarade för drygt 50 procent av lönesumman i Sverige. De tre stora lokala arbetsmarknaderna har således en mycket stark ställning i den svenska ekonomin.

I diagram 12.15 redovisas den procentuella förändringen av lönesumman mellan åren 1990 och 2000 samt mellan 2000 och 2007 fördelad efter befolkningsstorleken i lokala arbetsmarknader. Valet av perioder visar dels återhämtningen från recessionen i början av 1990-talet, dels hur utvecklingen varit hittills under 2000-talet. Förändringen i lönesumman för perioden 1990–2000 visar att ju större lokal arbetsmarknad desto större ökning av lönesumman. I den minsta gruppen ökade lönesumman med ca 25 procent medan storstadsgruppen hade en ökning med ca 60 procent. Detta innebär

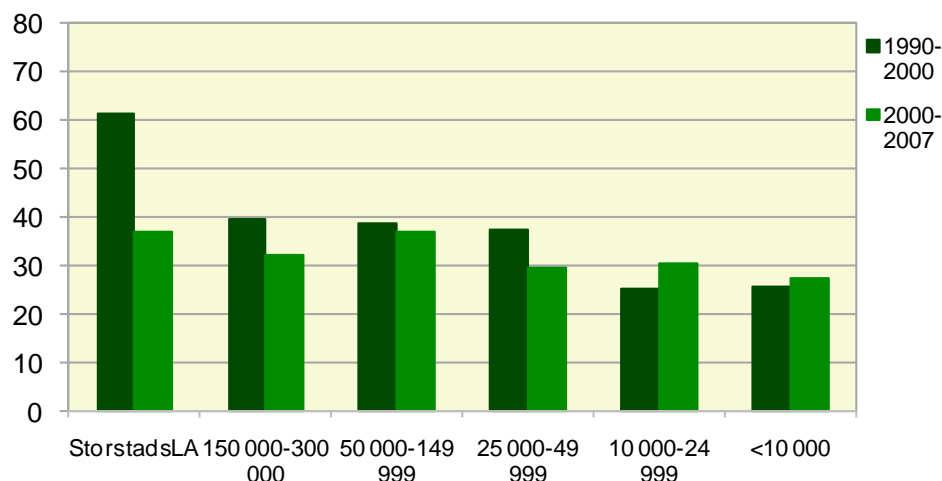
⁴⁰ Den regionala ekonomiska tillväxten beräknas med hjälp av bruttoregionprodukten (BRP). Se vidare i SCB 2005 (1).

att ökningen var mer än dubbelt så stor i storstads-LA som i gruppen LA med färre än 10 000 invånare. LA-grupper i storleken 25 000–300 000 invånare hade ungefär samma procentuella ökning av lönesumman. Den låg på 40 procent eller strax därunder.

Om vi i samma diagram i stället betraktar utvecklingen för perioden 2000–2007 finner vi att den ser något annorlunda ut än för perioden 1990–2000. I storstads-LA uppgick ökningen under perioden 2000–2007 till 37 procent och i den minsta gruppen till 28 procent. Fortfarande har storstadsgruppen den bästa lönesummeutvecklingen och de minsta LA den sämsta, men skillnaderna är relativt små mellan grupperna. Gruppen med 50 000–149 999 invånare har exempelvis haft lika bra lönesummeutveckling som storstads-LA under den senaste perioden.

Diagram 12.15 Procentuell förändring av lönesumman i löpande priser efter storleken på lokala arbetsmarknader under perioderna 1990–2007 och 2000–2007

Diagram 12.15 Changes in the sum of wages and salaries in running prices in percentages in the whole period 1990–2007 and in the late period 2000–2007 by the population size of the labour market areas

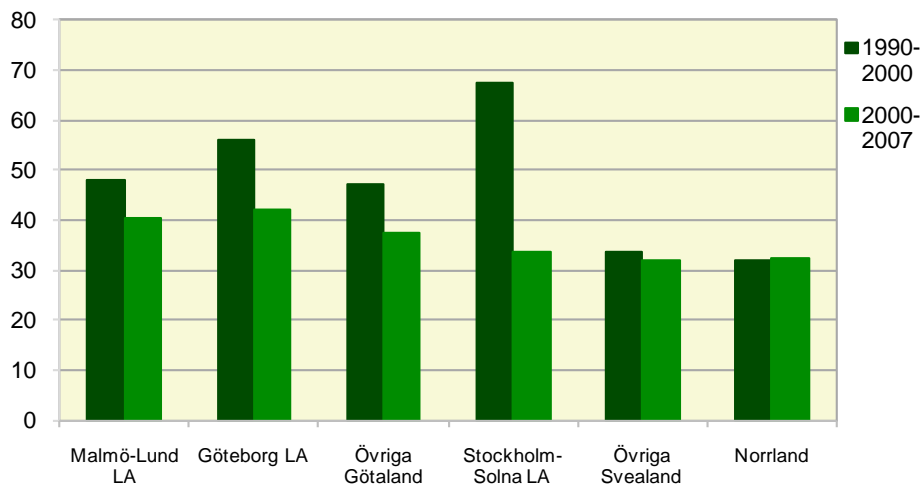
I diagram 12.16 redovisas motsvarande förändringar i lönesummorna, men utifrån ett geografiskt perspektiv. Lönesummeutvecklingen under perioden 1990–2000 var mycket positiv för de flesta lokala arbetsmarknader i Götaland och i Stockholm-Solna LA. Den var betydligt svagare i större delen av övriga Svealand och i Norrland.

I likhet med sysselsättningsutvecklingen var utvecklingen av lönesumman i Norrland något mer positiv under perioden 2000–2007 jämfört med den under 1990-talet.

Under perioden 2001–2004 stagnerade lönesummeutvecklingen i Stockholm/Solna LA främst beroende på en sprucken IT-bubbla under 2001 samtidigt som regionen drabbades av problem inom elektronikindustrin.

Diagram 12.16 Procentuell förändring av lönesumman åren 1990–2000 och 2000–2007 fördelad på regioner i Sverige

Diagram 12.16 Changes in the sum of wages and salaries in percentages in the periods, 1990–2000 and 2000–2007 in the labour markets areas of the three cities and in the three parts of Sweden outside the cities.

13 Arbetsmarknadens funktionssätt 1

– Individernas rörlighet i lokala arbetsmarknader

13.1 Inledning

Med begreppet arbetsmarknadens funktionssätt inkluderas ett flertal företeelser på arbetsmarknaden, exempelvis hur matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft fungerar eller hur lönerna för olika grupper av arbetstagare sätts. Inom politiken diskuteras ofta hur man på olika sätt kan sätta in åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, dvs. på olika sätt underlätta rörlighet och anpassning mellan utbud och efterfrågan. Exempel på sådana åtgärder är effektivare arbetsförmedling, bättre information om lediga jobb, bidrag vid anställning av långtidsarbetslösa, flyttningsbidrag, lokaliseringsbidrag vid nyetablering av arbetsställen, mer flexibel lönesättning eller medlingsinsatser för att undvika konflikter på arbetsmarknaden. Målet är att öka sysselsättningen i hela landet dels genom generella åtgärder, dels i delar av landet via selektiva insatser av regionalpolitisk karaktär.

Att mäta i vilken utsträckning insatta åtgärder har lett till målet högre förvärvsintensitet i olika delar av landet kan vara problematiskt. Förvärvsintensiteterna i lokala arbetsmarknader varierar på ett sätt som inte alltid kan förklaras med näringslivets struktur eller andra arbetsmarknadsförhållanden. De till synes goda förutsättningarna för högt deltagande i arbetslivet i storstäder och regionala centra uppfylls långt ifrån alltid. Andelen förvärvsarbetande i sådana lokala arbetsmarknader påverkas av att det finns andra sätt att försörja sig. Detta gäller inte minst universitetsstudier som oftast fortsätter till 25 eller 30-årsåldern. Många befolkningsrika lokala arbetsmarknader har även en relativt stor andel befolkning med utländsk bakgrund med låg förvärvsintensitet, vilket medverkar till lägre förvärvsintensitet i dessa lokala arbetsmarknader.

Som framgått av avsnitt 11.6 hade Värnamo LA och Gislaveds LA de högsta förvärvsintensiteterna 2006. Bland lokala arbetsmarknader med lägst andel förvärvsarbetande återfanns Malmö-Lunds LA och Söderhamns LA⁴¹.

Fler jobbyten och ökad geografisk rörlighet mellan lokala arbetsmarknader i form av flyttningar eller arbetspendling ingår i de delar av arbetsmarknadens funktionssätt som bidrar till större anpassning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft och därmed till ökad sysselsättning. Dessa former av rörlighet ingår därför bland de företeelser som arbetsmarknadspolitikerna vill stimulera och underlätta. Storleken på nämnda flöden kan ses en indikator på hur arbetsmarknaden fungerar. En hög rörlighet kan tyda på att arbetsmarknaden fungerar väl och att det inte föreligger onödigt många hinder eller brist på möjligheter för fri rörlighet och anpassningar.

⁴¹ Allra lägst förvärvsintensitet i statistiken hade Haparanda LA och Årjängs LA. De låga andelarna för dessa LA beror till stor del på att de som arbetade på andra sidan riksgården inte klassats som förvärvsarbetande.

I detta avsnitt görs en genomgång av individernas rörlighet och dess regionala variationer, delvis med utgångspunkt från de lokala arbetsmarknadernas storlek och andra egenskaper.

13.2 Former av arbetskraftsflöden

De former av rörlighet på arbetsmarknaden som kommer att belysas är jobbyten bland sysselsatta, in- och utträde på arbetsmarknaden i kombination med geografisk rörlighet i form av flyttningar och pendling mellan lokala arbetsmarknader

I den följande texten har vi således valt att studera individernas rörlighet på arbetsmarknaden. Det bör dock nämnas att även på efterfrågesidan strävar man efter anpassning, t.ex. genom val av lokaliseringsort vid bildandet av nya företag eller genom att flytta befintliga företag och arbetsställen till orter där det finns ledig lämplig arbetskraft. Det senare har betydelse för matchningsprocesserna och påverkar t.ex. möjligheterna för personer att leva kvar och försörja sig i små lokala arbetsmarknader.

13.3 Jobbyten i lokala arbetsmarknader

Andelen sysselsatta som bytt jobb⁴² under 2006 bland dem som var sysselsatta både i november 2005 och november 2006 var i hela riket 11,6 procent.

En ofta förekommande uppfattning är att benägenheten att byta jobb borde vara störst i storstadsregioner och minst i små lokala arbetsmarknader.

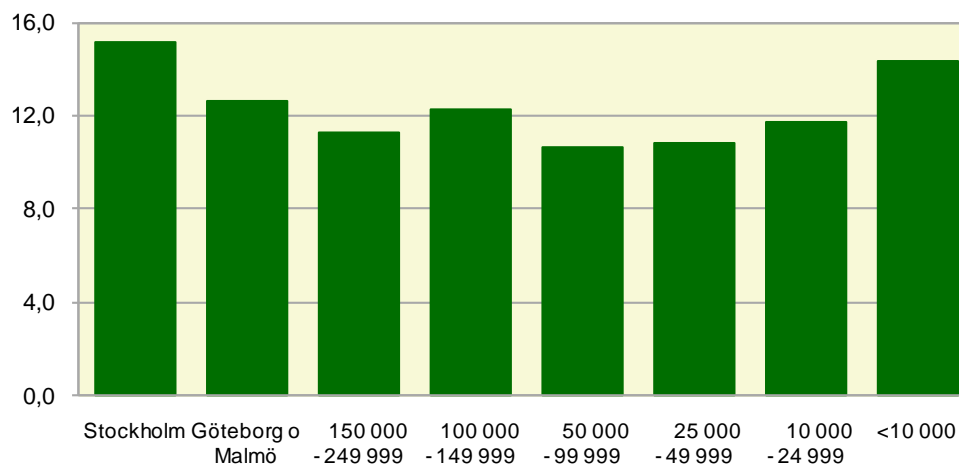
Uppfattningen bygger på att det i storstads-LA finns många fler arbeten att välja mellan, vilket bl.a. innebär kortare väntetider för dem som önskar byta till ett annat jobb. Detta skulle i sin tur innebära att andelen jobbytare och personalomsättning är högst i storstads-LA och lägst i små LA.

I diagram 13.1 tycks denna uppfattning få ett visst, men inte odelat, stöd. Andelen jobbytare i storstadsregionerna ligger på en högre nivå än i flertalet andra lokala arbetsmarknader. Framför allt är det mycket vanligt att sysselsatta i Stockholm-Solna LA byter jobb. Här är andelen jobbytare hela 15,2 procent av de sysselsatta.

⁴² Med jobb avses anställningsförhållanden och eget företagande. Alla jobb finns registrerade varje år i SCB:s Jobbregister. Jobben identifieras med hjälp av jobbinnehavarens personnummer, företagets organisationsnummer och arbetsställets CFAR-nummer. Jobbyte anses ha inträffat för personer som under ett år bytt både företags- och arbetsställeidentitet minst en gång. Ett särskilt "Jobbytarregister" har utvecklats av Jan Andersson (SCB) med denna definition av jobbyten.

Diagram 13.1 Andel jobbytare 2006 efter den lokala arbetsmarknadens storlek

Diagram 13.1 Proportion of employed changing jobs in 2006 by the size of the labour market area

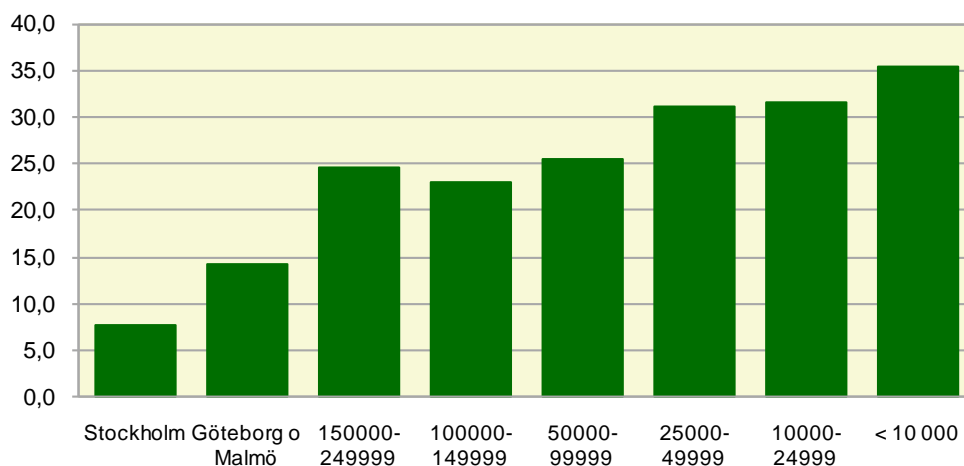
Paradoxalt nog visar det sig att jobbyten också är mycket vanliga bland dem som bor i de från befolkningssynpunkt allra minsta lokala arbetsmarknaderna. Att andelen jobbytare är så hög i dessa LA, skulle kunna förklaras med att den begränsade tillgången till jobb innebär att många sysselsatta inte lyckats få de jobb som de önskar och är kvalificerade till. De mest eftertraktade jobben kan finnas någon annanstans och därmed innebära att utflyttning eller utpendling blir vanligare, vilket i sin tur leder till fler vakanser som behöver tillsättas.

I många av landets minsta LA leder bristen på jobb också till att många tar ströjobb eller säsongsinriktade jobb, som de kan varva med exempelvis arbetslöshetsunderstöd. Även detta förhållande kan förklara varför jobbyten oftare förekommer i de minsta lokala arbetsmarknaderna. Med andra ord är den lokala ekonomin så liten att verksamheten i vissa företag inte räcker till för helårsanställningar, utan när behov finns sker en anställning och när jobbet tar slut går personen till ett annat jobb eller lämnar arbetsmarknaden och kommer in igen när det uppstår ett nytt behov av personens tjänster.

Av diagram 13.2 framgår att jobbyten som görs i samband med flyttning eller pendling till en annan lokal arbetsmarknad är vanligast bland dem som i utgångsläget bor i de minsta lokala arbetsmarknaderna.

Diagram 13.2 Andel jobbytare som flyttat, börjat eller fortsatt att pendla till annan LA efter jobbyte 2006 uppdelat efter de lokala arbetsmarknadernas storlek

Diagram 13.2 Proportion of employed, either moving to other labour market areas, starting commuting or continuing to commute to other labour market areas 2006 by the size of the labour market area

Bland sysselsatta i lokala arbetsmarknader med den lägsta befolkningsstorleken, färre än 10 000 invånare, flyttade eller pendlade 35 procent, dvs. fler än var tredje jobbytare, till en annan lokal arbetsmarknad i samband med jobbytet. Motsvarande andel för Stockholm-Solna LA var endast 8 procent.

Diagrammet visar således ett tydligt samband mellan de lokala arbetsmarknadernas befolkningsstorlek och den andel som flyttar eller behöver pendla över LA-gräns efter att ha bytt jobb. En sådan geografisk rörlighet som främst drabbar jobbytare som bor i mindre LA är dessutom ofta förknippad med stora förändringar i livsmönstret. Att behöva flytta eller långpendla kan innebära stora sociala omställningar för dem som berörs.

I följande avsnitt studeras flyttningar och pendlingsmönster separat och mer ingående.

13.4 Flyttningar mellan lokala arbetsmarknader bland sysselsatta

Flyttningar bland samtliga sysselsatta

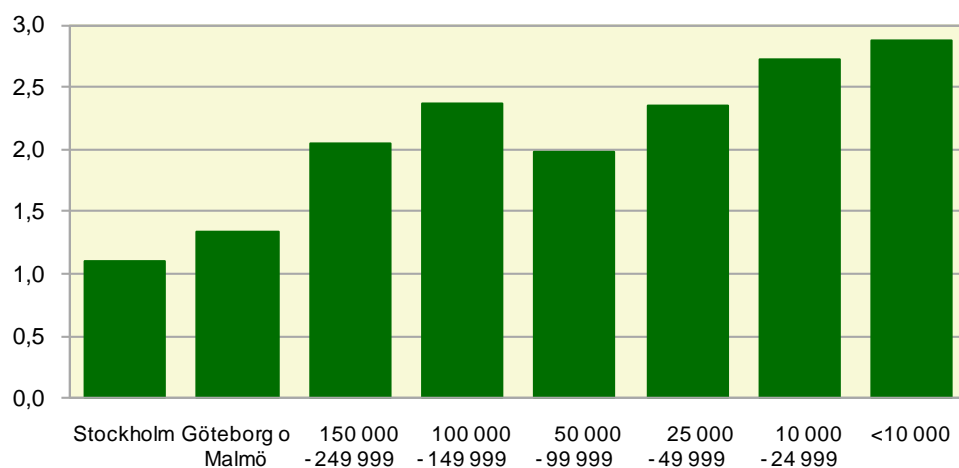
Med flyttare avses i rapporten personer som flyttat mellan lokala arbetsmarknader⁴³. Flyttningar bland sysselsatta behöver inte alltid ske av arbetsmarknadsskäl. Men även då sådana skäl inte är avgörande för beslutet att flytta, får de ändå konsekvenser för arbetslivet för dem som fortsätter att arbeta, antingen i form av nytt jobb eller ändrat pendlingsmönster.

⁴³ Flyttningar inom lokala arbetsmarknader görs i regel inte av arbetsmarknadsskäl. Detta föranleder att sådana flyttningar snarare bör betraktas som bostadsbyten och inte som flyttningar.

Om man följer samtliga personer som varit sysselsatta både 2005 och 2006 visar det sig att ca 1,7 procent flyttat till en annan lokal arbetsmarknad under 2006. Ett klart samband mellan flyttningsbenägenheten och den lokala arbetsmarknadens befolkningsstorlek kan konstateras. Andelen flyttare bland sysselsatta som vid årsskiftet bodde i Stockholm-Solna LA var endast drygt 1 procent. Motsvarande andel var närmare tre gånger så stor i de minsta lokala arbetsmarknaderna (diagram 13.3).

Diagram 13.3 Andel flyttare till annan LA 2006 bland sysselsatta både 2005 och 2006 efter befolkningsstorleken på bostadens LA 2005

Diagram 13.3 Proportion movers to other labour market areas among employed both in 2005 and 2006 by the size of labour market areas of the dwelling

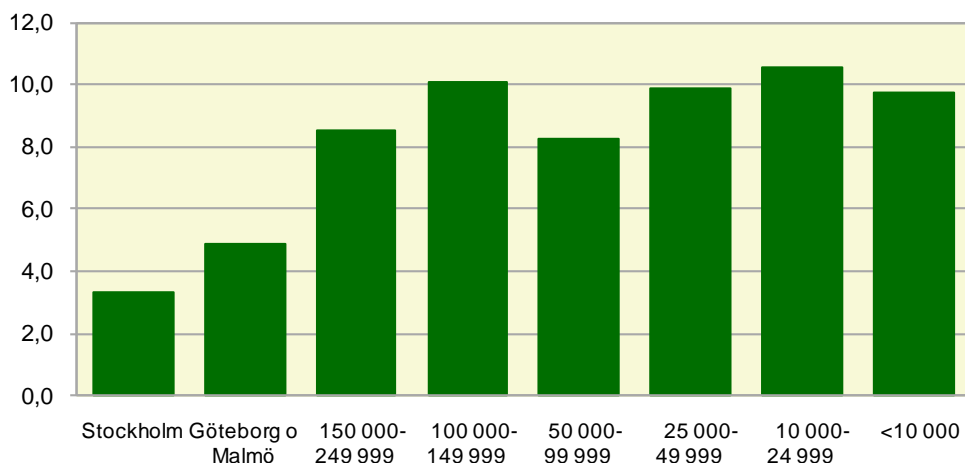

Flyttningar bland jobbytare

Begränsar man sig till dem som bytt jobb under året blir andelen flyttare betydligt större. Totalt i hela landet flyttade 6,4 procent i samband med jobbyte 2006. Av diagram 13.4 framgår att andelen flyttare också bland jobbytare är betydligt lägre i Storstads-LA än i övriga landet. Medan andelen flyttare i Stockholm-Solna LA var så låg som 3,3 procent och i Göteborgs och Malmö-Lunds LA ca 4,9 procent, låg den på mellan åtta och tio procent i övriga storleksgrupper.

Diagram 13.4 Andel sysselsatta som flyttat till annan lokal arbetsmarknad i samband med jobbytet 2006 efter den lokala arbetsmarknadens storlek

Diagram 13.4 Proportion of employed moving to other labour market areas in connection with job changing in 2006 by the size of the labour market area

13.5 Pendling mellan lokala arbetsmarknader

Utpendling bland samtliga sysselsatta

Behovet liksom möjligheten att pendla mellan bostad och arbetsställe har ökat kraftigt under de senaste decennierna, vilket också lett till den tidigare beskrivna regionförstoringen (se avsnitt 9). Såväl pendlingen mellan grannkommuner som pendlingen på längre avstånd har ökat.

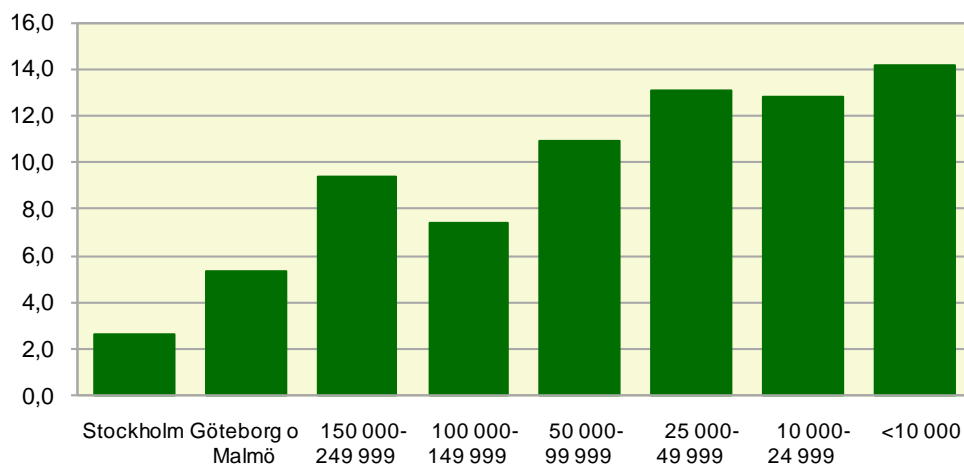
Pendling mellan lokala arbetsmarknader behöver inte alltid innebära långa resor till arbetet. För dem som har sitt arbete och sin bostad på var sin sida om den gemensamma gränsen mellan två lokala arbetsmarknader, kan resan till arbetet bli kort. För det stora flertalet som pendlar mellan lokala arbetsmarknader, innebär dock pendlingsresorna relativt långa dagliga resor. Även pendling som inte företas varje dag, t.ex. veckopendling ingår i kategorin pendlare över LA-gräns.

Av diagram 13.5 framgår att bostadsortens geografiska belägenhet har stor betydelse för hur vanligt det är att man pendlar över LA-gränser. Den genomsnittliga andelen som pendlar mellan lokala arbetsmarknader är 7 procent av samtliga sysselsatta.

Bland dem som bor i de mest folkrika lokala arbetsmarknaderna är det relativt ovanligt att man pendlar till en annan lokal arbetsmarknad. Den låga andelen utpendlare från storstadsregionerna kan delvis bero på att de lokala arbetsmarknaderna här är ytmässigt stora, men den viktigaste förklaringen är att tillgången och variationen på jobb är så stor att man i allmänhet inte behöver pendla till en annan lokal arbetsmarknad. I Stockholm-Solna LA är andelen utpendlare 2,7 procent och i övriga storstads-LA 5,4 procent.

Diagram 13.5 Andel utpendlare 2006 till annan LA bland samtliga sysselsatta både 2005 och 2006 efter storleken på bostadens LA

Diagram 13.5 Proportion of commuters to other labour market areas among employed both in 2005 and 2006 by size of the labour market area of the dwelling

Andelen utpendlare stiger sedan relativt regelbundet med sjunkande befolkningsstorlek. I de fyra grupperna med färre än 100 000 invånare ligger andelen som pendlar ut som lägst på en nivå över 10 procent. I lokala arbetsmarknader med högst 10 000 invånare är andelen utpendlare så hög som 14,1 procent.

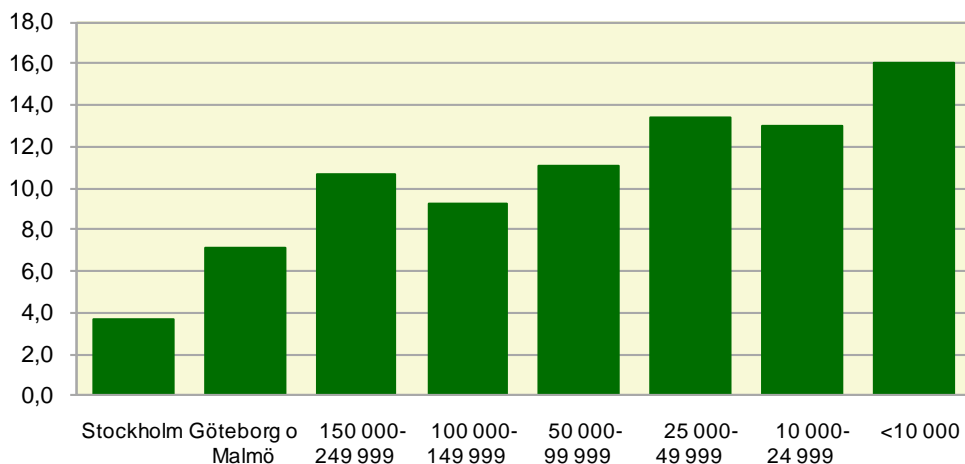
Börjar pendla efter jobbyte

I samband med jobbyten, där det nya jobbet är beläget i en annan LA än bostaden, är det inte ovanligt att man för kortare eller längre tid väljer att pendla i stället för att flytta. Nästan 8 procent av alla som bytte jobb i Sverige började pendla till en annan lokal arbetsmarknad 2006.

Av diagram 13.6 framgår att endast 3,7 procent av dem som bodde i Stockholm-Solna LA började pendla i samband med jobbytet 2006. Motsvarande andel utpendlare i övriga storleksklasser av lokala arbetsmarknader var betydligt högre. I gruppen med de befolkningsmässigt minsta lokala arbetsmarknaderna började 16 procent att pendla i samband med att man fick ett nytt jobb.

Diagram 13.6 Andel jobbytare som börjat pendla till annan LA i samband med jobbytet 2006 efter den lokala arbetsmarknadens storlek

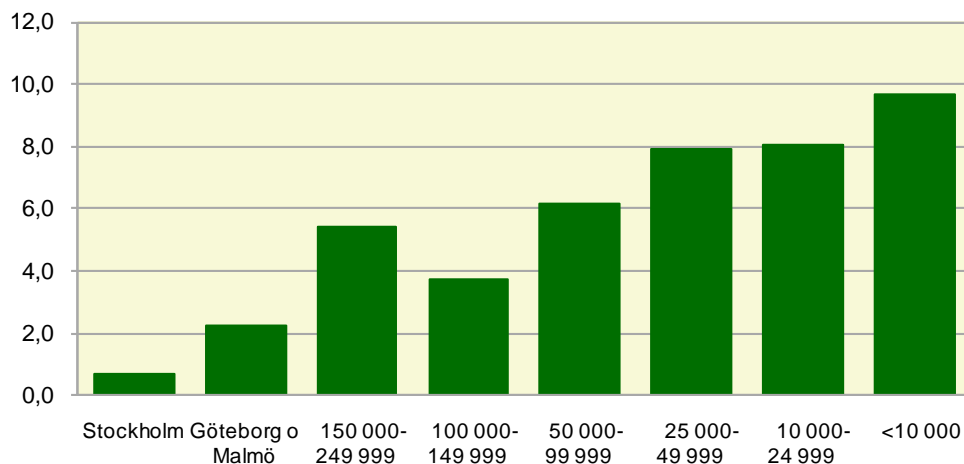
Diagram 13.6 Proportion of job changers having started to commute to any other labour market area in connection with the job changes in 2006 by the size of the labour market area

Fortsätter att pendla efter jobbyte

En annan grupp pendlare utgörs av dem som har bytt jobb men ändå fortsatt att pendla till en annan lokal arbetsmarknad än den som de var bosatta i (diagram 13.7). Totalt tillhörde 3,4 procent av jobbytarna den kategorin, men de regionala variationerna var även här betydande. Bland boende i Stockholm-Solna LA var det bara 0,7 procent av jobbytarna som fortsatte att pendla till en annan lokal arbetsmarknad efter att ha bytt jobb. Andelarna stiger sedan med de lokala arbetsmarknadernas minskande befolkningsstorlek. För lokala arbetsmarknader med färre än 10 000 invånare var denna andel så hög som 9,7 procent.

Diagram 13.7 Andel jobbytare som fortsätter att pendla till annan LA i samband med jobbytet 2006 efter den lokala arbetsmarknadens storlek

Diagram 13.7 Proportion of job changers continuing to commute to any other labour market area in connection to job changes in 2006 by the size of the labour market

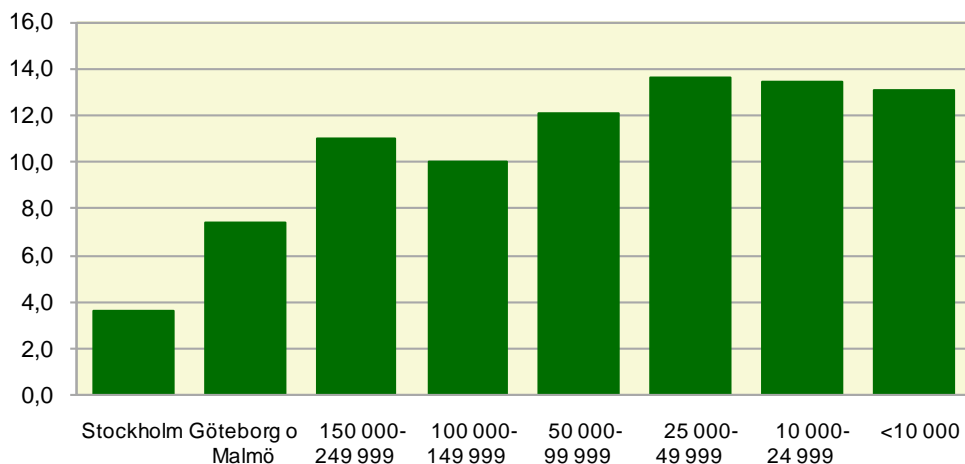
Slutar pendla efter jobbyte

Slutligen finns gruppen som efter jobbytet har upphört att pendla utan att ha flyttat. Personerna i denna grupp har således lyckats få ett jobb i samma lokala arbetsmarknad som bostaden och behöver därför inte pendla till en annan lokal arbetsmarknad i fortsättningen. Bland samtliga jobbytare utgjorde dessa 8,2 procent.

I diagram 13.8 visas att Stockholm-Solna lokala arbetsmarknad även denna gång har den överlägset lägsta andelen (3,7 procent). Bland lokala arbetsmarknader utanför storstadsregionerna låg andelen som slutat pendla efter jobbytet på mellan 10 och 14 procent. De högsta andelarna återfanns i de tre grupperna med de lägsta invånarantalen. Det senare ger en antydning om att möjligheterna ändå finns att få jobb i små lokala arbetsmarknader efter att ha långpendlat under kortare eller längre tid.

Diagram 13.8 Andel jobbytare 2006 som slutat pendla till annan LA i samband med jobbytet efter storleken på bostadens LA

Diagram 13.8 Proportion of job changers ending to commute to other labour market areas in connection with the job change in 2006 by the size of the labour market area

13.6 Inträde på arbetsmarknaden och geografisk rörlighet

Inledning

Totalt 384 000 personer övergick från att vara utan jobb till sysselsättning under 2006. Det motsvarar 9,8 procent av dem som var sysselsatta i november 2006. De nyinträdande på arbetsmarknaden var därmed något färre än de som hade bytt jobb under året. Den senare gruppen utgjorde 12,6 procent av de sysselsatta.

I samband med att personer övergår till sysselsättning händer det ofta att de jobb som står till buds inte finns på den egna lokala arbetsmarknaden. Många måste då välja mellan att flytta eller bo kvar och börja pendla.

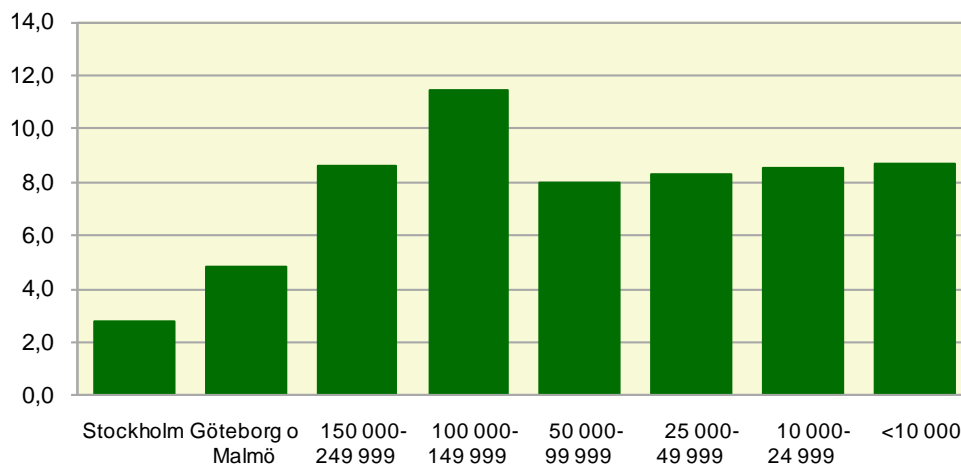
Bland samtliga som blev sysselsatta under 2006 flyttade drygt 24 000 (6,5 procent) till en annan lokal arbetsmarknad under året. Betydligt fler, drygt 35 000 (9,6 procent) började pendla i samband med övergången till sysselsättning. Ett mindre antal, ca 6 100 eller 1,6 procent, av dem som fått sysselsättning valde av något skäl att både flytta och börja pendla mellan lokala arbetsmarknader när de fått jobbet.

Andel flyttare

Den geografiska rörligheten i form av flyttning i samband med inträde i sysselsättning varierar kraftigt mellan lokala arbetsmarknader. Även för denna grupp visar det sig att de lokala arbetsmarknadernas befolkningsstorlek har betydelse för hur vanligt det är att flytta (diagram 13.9). Sambandet är dock inte lika tydligt som för exempelvis jobbytare.

Diagram 13.9 Andel flyttare till annan lokal arbetsmarknad i samband med inträde i sysselsättning 2006 efter den lokala arbetsmarknadens storlek

Diagram 13.9 Proportion of newly employment persons moving to other labour market areas in connection with entering in employment by the size of the labour market area

Bland personer som bor i storstädernas lokala arbetsmarknader visar det sig att flyttning var relativt ovanligt i samband med inträde på arbetsmarknaden. Särskilt fåtaliga, i relation till folkmängden, var flyttarna som bodde i Stockholm-Solna LA året innan. Därefter stiger andelen flyttare med minskande befolkningsstorlek för att nå som högst (nästan 12 procent) i gruppen LA med mellan 100 000 och 150 000 invånare. En möjlig förklaring till att de två LA-grupper som storleksmässigt ligger närmast storstads-LA har en så stor utflyttning i samband med inträdet på arbetsmarknaden, kan vara att flertalet av dessa lokala arbetsmarknader utbildar ungdomar på universitet eller högskolor⁴⁴. Efter färdig högskoleutbildning finns större möjligheter att få kvalificerade jobb i främst storstadsområdena, vilket i många fall orsakat den konstaterade höga utflyttningen.

I LA-grupperna med färre än 100 000, invånare låg andelen utflyttare, bland dem som inträtt på arbetsmarknaden, på en stabil nivå på omkring åtta procent.

Andel pendlare

De som kommit in på arbetsmarknaden mellan 2005 och 2006 och fått jobb utanför bostadens lokala arbetsmarknad, men ändå inte valt att flytta, utgör restgruppen pendlare. Av diagram 13.10 framgår hur denna pendling varierade med de lokala arbetsmarknadernas folkmängd. Jämfört med flyttarna i föregående avsnitt, visar diagrammet ett starkare samband mellan andelen pendlare och befolkningsstorlek.

⁴⁴ I storleksgruppen med störst andel flyttare (100 000 – 149 999 invånare) finns sammanlagt nio LA. I två av dessa, Växjö och Umeå LA, finns universitet. I fyra andra LA finns stora högskolor (Kalmars LA, Halmstads LA, Sundsvalls LA och Östersunds LA). Även i de tre återstående lokala arbetsmarknaderna (Eskilstunas, Borås och Falun-Borlänge LA) finns högskoleutbildning.

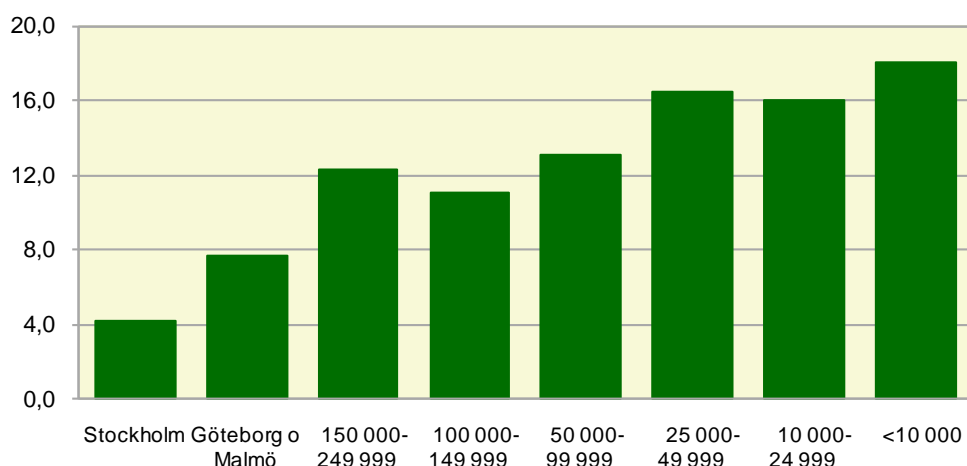
Storstädernas lokala arbetsmarknader präglades även här av låg geografisk rörlighet och andelen pendlare låg på en nivå mellan 4 och 8 procent av de nytilkomna, vilket innebär att fler hade börjat pendlat än flyttat i samband med inträde i sysselsättning.

Även i storleksgruppen 100 000 till 150 000 invånare var andelen pendlare relativt låg. För denna grupp kan den låga andelen pendlare vara ett resultat av gruppens relativt höga andel flyttare i samband med inträdet på arbetsmarknaden, vilket framgår av diagram 13.9.

De tre grupperna av LA med de lägsta befolkningstalen visar däremot förväntat höga andelar pendlare bland de nytilträdande på arbetsmarknaden. Drygt 16 procent i dessa LA pendlade 2006, vilket är dubbelt så många som flyttarna. I de befolkningsmässigt minsta lokala arbetsmarknaderna föredrog således fler, åtminstone som ett första steg, att pendla i stället för att flytta i samband med inträdet på arbetsmarknaden.

Diagram 13.10 Andel som börjat pendla från bostadens LA i samband med inträde i sysselsättning fördelat efter de lokala arbetsmarknadernas storleksklasser

Diagram 13.10 Proportion of newly employed starting commuting to other labour market areas in connection to the employment entering in 2006 by the size of the labour market area

14 Arbetsmarknadens funktionssätt 2

– Företag och arbetsställen i lokala arbetsmarknader

14.1 Personalomsättning

Inledning

Personalomsättning är ytterligare en företeelse som speglar arbetsmarknadens funktionssätt och som varierar mellan olika lokala arbetsmarknader. Hög personalomsättning betraktas ofta som positiv, särskilt om den ses som ett tecken på dynamik. Den kan tyda på kontinuerlig anpassning av personalkompetens till nya krav.

De negativa sidorna av hög personalomsättning kan vara att företagen allt för snabbt blir av med kompetent personal och får höga kostnader för nyrekrytering och internutbildning. Under perioder av högkonjunktur har konkurrensen om arbetskraften ofta lett till alltför hög personalomsättning, som drivit upp lönerna i vissa regioner.

Resultaten från beräkningar av personalomsättningen i lokala arbetsmarknader som redovisas i denna rapport bygger på statistik för år 2007. Detta år kan betraktas som ett relativt bra år ur sysselsättningssynpunkt med en total sysselsättningsökning motsvarande drygt 100 000 arbetstillfällen.

Vid beräkningar av personalomsättningens storlek följer man inte de enskilda individernas rörelser på arbetsmarknaden. I stället observerar man personalförändringar vid företag och arbetsställen. Man begränsar sig således till iakttagelser utifrån arbetsmarknadens efterfrågesida, även om personalomsättning i grunden orsakas av extern rörlighet bland individer. I engelskan skiljer man mellan begreppen "labour mobility", som betecknar individernas rörlighet och "labour turn over" som handlar om personalomsättningen i företag eller arbetsställen.

Mått på personalomsättning i rapporten

Det mått som används för att kvantifiera personalomsättningen i denna rapport fokuseras på hur stor del av personalen vid arbetsställen, som blir utbytt under ett år. Måttet är konstruerat så att personalökningar eller personalneddragningar netto inte påverkar resultatet⁴⁵. Antalet utbytt bland de sysselsatta divideras med det antal som har varit möjliga att byta ut, vilket är detsamma som arbetsstyrkans lägsta antal vid jämförelse mellan mätperiodens början och slut. Detta mått innebär att arbetsställen som får hela sin personal utbytt under den studerade perioden får en personalomsättning på 100 procent, medan arbetsställen som inte får någon person alls utbytt får en personalomsättning på 0 procent.

45 Ett snarlikt mått har tidigare använts vid rapportering från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Detta mått har här modifierats något, så att framräknade värden blir oberoende av om arbetsstället är växande eller krympande.

I bilaga 3 redovisas den definition och de formler som tillämpas i denna rapport för beräkningen av personalomsättningen. Bilagan beskriver också vilka mått som brukar användas internationellt bland arbetsmarknadsforskare för att beräkna personalomsättningen.

Den totala personalomsättningen i Sverige

Personalomsättningen i landet 2007 var 15,4 procent. Slutsatsen är att mer än var 7:e anställd byts ut under ett relativt normalt år. Detta resultat kan jämföras med att nettoökningen av antalet sysselsatta i landet var ca 2 procent under mätperioden.

Personalomsättningen i lokala arbetsmarknader

Personalomsättningens storlek varierade mellan lokala arbetsmarknader från drygt 18 procent i Malungs, Härjedalens och Stockholm-Solna LA till strax över 10 procent i Hagfors LA. I den följande regionala analysen kommer personalomsättningen att studeras dels för enskilda lokala arbetsmarknaderna, dels för de åtta "strukturgrupperna".

Lokala arbetsmarknader med högst personalomsättning

Bland de tio lokala arbetsmarknaderna med de högsta personalomsättningarna (tablå 14.1) ingår de tre storstädernas lokala arbetsmarknader (i strukturgruppen "Storstads-LA"). Bland övriga sju LA med högst personalomsättning tillhör fem strukturgruppen "Befolkningsglesa LA".

Tablå 14.1 De 10 lokala arbetsmarknaderna med högst personalomsättning
Table 14.1 The ten labour market areas with the highest percentage of labour turnover

Rang	LA	Personalomsättning
1	Malung	18,3 %
2	Härjedalen	18,2 %
3	Stockholm-Solna	18,1 %
4	Arjeplog	18,1 %
5	Strömstad	17,0 %
6	Pajala	16,9 %
7	Östersund	16,6 %
8	Göteborg	15,7 %
9	Malmö-Lund	15,4 %
10	Kiruna	15,0 %

Förklaringen till att det på tio i topplistan finns fem relativt små lokala arbetsmarknader är att dessa LA kännetecknas av ett i hög grad säsongstyrt näringsliv. Landets stora vintersportorter är belägna i Härjedalens LA, Malungs LA och i Östersunds LA. I Arjeplogs LA finns en stor verksamhet baserad på vintertest av bilar och i Strömstads LA har man en omfattande sommarturism. Dessa verksamheter har av naturliga skäl en stor personalomsättning, då många jobb är tidsmässigt begränsade.

LA med lägst personalomsättning

Hälften av de tio LA som har lägst personalomsättning (tablå 14.2) ingår i strukturgruppen "Bruksorts-LA" som huvudsakligen ligger i Bergsslagen och tre finns bland "Befolkningsglesa LA" i Norrland".

Tablå 14.2 De 10 lokala arbetsmarknaderna med lägst personalomsättning

Table 14.2 The ten labour market areas with the lowest percentages of labour turnover

Rang	LA	Personalomsättning
70	Söderhamn	12,1 %
71	Ludvika	12,0 %
72	Filipstad	11,8 %
73	Lidköping-Götene	11,7 %
74	Storuman	11,7 %
75	Hällefors	11,2 %
76	Bollnäs	11,2 %
77	Dorotea	10,9 %
78	Olofström	10,8 %
79	Hagfors	10,2 %

Lokala arbetsmarknader med lägst personalomsättning har sin tyngdpunkt i små LA företrädesvis belägna i delar av Norrland samt i och omkring Bergslagsområdet. Anmärkningsvärt är att LA i strukturgruppen "Befolkningsglesa LA" som totalt innehåller 18 lokala arbetsmarknader, är starkt representerade både bland LA med högst och med lägst personalomsättning. Det är dock inte ovanligt att områden med små befolkningstal bidrar med extremvärden av olika skäl som har med lokala förhållanden att göra. Ett försök till förklaring av den höga andelen jobbytare i vissa LA med liten folkmängd gjordes tidigare i kommentarerna till diagram 13.1. Den relativt stora omfattningen av strö- och säsongjobb i orter med olika former av turism, kan av samma skäl leda till den höga personalomsättningen.

Den extremt låga personalomsättningen i andra små LA kan dels bero på avsaknaden av säsongjobb, dels på att dessa LA snarare kan karakteriseras som typiska bruksorter med endast en eller ett par dominerande arbetsgivare. Hällefors LA och Olofströms LA är typexempel på sådana lokala arbetsmarknader. Ett mer utförligt resonemang om detta fortsätter i nästa avsnitt, där LA delats upp i strukturgrupper.

Hela listan med personalomsättning i LA finns i bilaga 17.

Personalomsättningen i strukturgrupper

Hur personalomsättningen varierar mellan de åtta strukturgrupperna framgår av diagram 14.1. Ordningen mellan grupperna har satts efter varje strukturgrupps genomsnittliga befolkningstäthet med storstads-LA först och "Befolkningsglesa LA" sist.

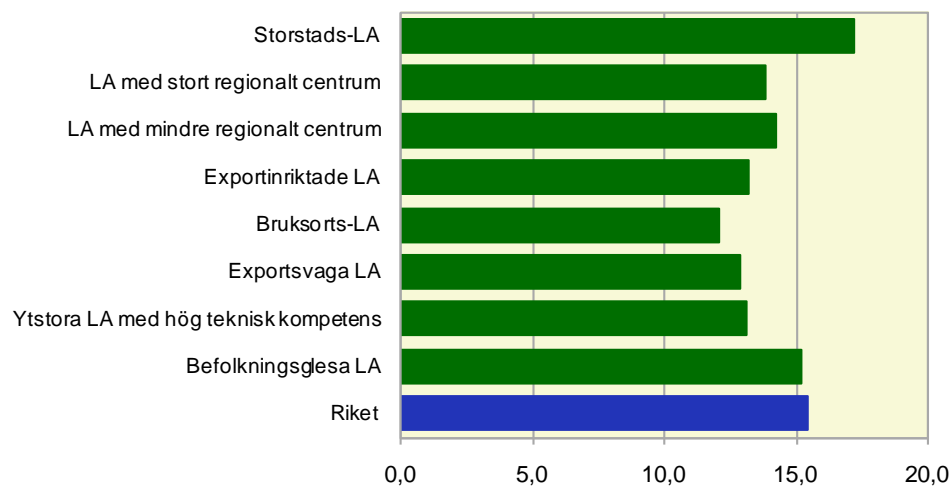
Personalomsättningen visar sig ligga på en hög nivå i storstads-LA liksom i både större och mindre regionala centra, men också i de befolkningsglesa arbetsmarknaderna som företrädesvis återfinns i Norrland. Den höga personalomsättningen i den senare strukturgruppen kan delvis förklaras av

att flera LA i gruppen präglas av turistanläggningar och annan verksamhet som innebär säsongsmässig efterfrågan på arbetskraft⁴⁶.

En annan tydlig bild är att de arealmässigt och befolkningsmässigt små lokala arbetsmarknaderna av bruksortskaraktär har den lägsta personalomsättningen. En stor del av dessa ligger i eller nära Bergslagsområdet.

Diagram 14.1 Personalomsättningen 2006 i arbetsställen fördelade efter den lokala arbetsmarknadens "strukturgrupp"

Diagram 14.1 Labour turnover rates of establishments by the location of the labour market areas grouped in "structure groups" in 2006

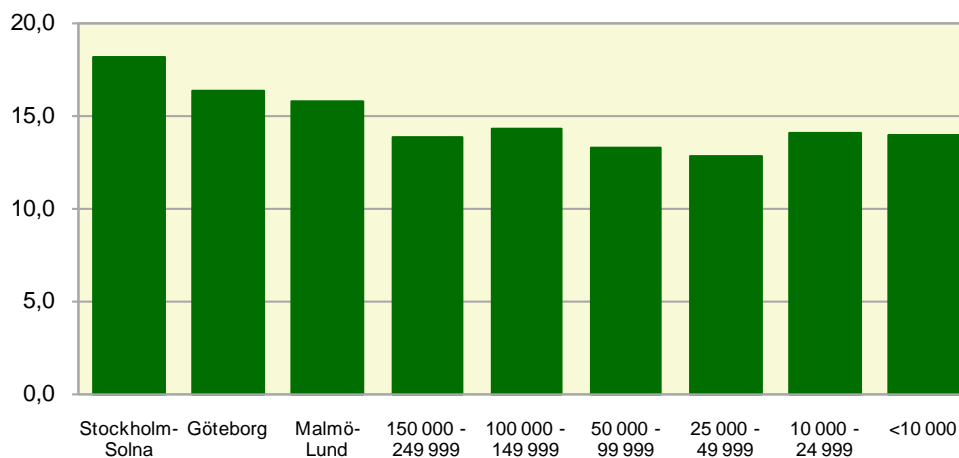
Personalomsättning fördelad på storleksklasser av lokala arbetsmarknader

Grupperar man i stället de lokala arbetsmarknaderna efter befolkningsstorlek kan man se ett ganska tydligt samband mellan personalomsättning och befolkningens storlek (diagram 14.2). De tre lokala arbetsmarknaderna kring storstäderna Stockholm, Malmö och Göteborg har alla en personalomsättning på ca 16 procent eller mer. Därefter finner man att personalomsättningarna som högst når 14 procent bland övriga storleksgrupper av LA. Lägst personalomsättning återfinns bland LA i gruppen med 25 000 till 50 000 invånare.

⁴⁶ Exempel på verksamheter som innebär säsongsmässig verksamhet i befolkningsglesa LA är skidanläggningar (t.ex. i Sälen i Malungs LA) och biltester i kallt klimat (Arjeplogs LA). I SCB:s statistikpaket AMPAK finns statistik över andel som bytt företag och andel som trätt in i sysselsättning. Denna statistik ger också stöd för påståendet om den allmänt höga rörligheten på arbetsmarknaden i befolkningsglesa LA som Malung och Arjeplog.

Diagram 14.2 Personalomsättningen 2006 i lokala arbetsmarknader efter LA:s befolkningsstorlek

Diagram 14.2 Labour turnover of establishments by size of the labour market areas in 2006

Komponentanalys av personalomsättningen

Komponentanalys eller shift share-analys innebär att man försöker förklara de regionala avvikelserna jämfört med riksutvecklingen genom att dela upp avvikelsen i komponenter. Den vanligaste tillämpningen är den som gjorts i avsnitt 12.4 och där skillnaderna i sysselsättningsutveckling analyseras med hjälp av (närlings)struktur- och regionkomponenter.

Syftet med komponentanalysen i detta avsnitt är att genomföra ett första steg för att hitta den faktor som i första hand kan förklara variationerna i personalomsättningen mellan lokala arbetsmarknader eller grupper av LA.

Från en tidigare studie, som SCB medverkat i, vet vi att arbetsställdas personalomsättning varierar starkt med näringsgrenstillhörighet⁴⁷. En fråga som naturligt infinner sig är därför hur stor del av avvikelserna mellan regionernas personalomsättning som beror på olikheter i näringsgrensfördelningen och hur mycket som beror på andra egenskaper hos de lokala arbetsmarknaderna. Regioner med stark överrepresentation av branscher som kännetecknas av hög personalomsättning, kan också förmodas ha en hög personalomsättning av just detta skäl.

Tre näringsgrensgrupper

I denna komponentanalys används samma uppdelning i tre näringsgrensgrupper som användes i komponentanalysen av sysselsättningsutvecklingen i avsnitt 12.4. Näringsgrensgrupperna är varuproduktion, offentligt dominerade tjänster och privat dominerade tjänster.

En första indikation på vad sammansättningen i näringslivsgrupperna kan betyda för personalomsättningen får man genom att se hur personalomsättningen varierar på riksnivå mellan de tre grupperna (tablå 14.3). Att fördelningen av sysselsatta i de tre näringslivsgrupperna dessutom skiljer sig kraftigt mellan lokala arbetsmarknader framgick också av diagram 11.8.

⁴⁷ TCO-rapport nr 10/06

Tablå 14.3 Personalomsättningen i tre näringslivsgrupper i riket 2006*Table 14.3 Labour turnover in three branches in 2006*

Näringslivsgrupper	Personalomsättning
Varuproduktion	10,9 %
Offentligt dominerade tjänster	15,7 %
Privat dominerade tjänster	18,2 %

Strukturkomponent

Det första steget i komponentanalysen blir att visa hur stor personalomsättningen i var och en av de lokala arbetsmarknaderna skulle ha blivit om man genomgående haft samma personalomsättning som riket inom var och en av de tre näringsgrensgrupperna. Det skulle t.ex. innebära att regioner med en hög andel sysselsatta inom privat dominerade tjänster och med låg andel inom varuproduktion skulle få en relativt hög personalomsättning.

Med utgångspunkt från dels personalomsättningen i riket för de tre näringslivsgrupperna, dels varje lokal arbetsmarknads andel av respektive näringslivsgrupp, beräknas först en fiktiv personalomsättning för varje LA. Utifrån dessa beräknade personalomsättningar beräknas avvikelse från riksgenomsnittet. Dessa avvikelser från riksgenomsnittet utgör strukturkomponenterna för varje lokal arbetsmarknad

Regionkomponent

Genom att för varje lokal arbetsmarknad jämföra den verkliga personalomsättningens avvikelse från riksgenomsnittet med värdet för strukturkomponenten, får man fram en differens som betecknas som regionkomponent. Om regionkomponenten skulle bli noll, är det den lokala arbetsmarknadens branschammansättning som helt och hållet förklarar eventuella avvikelser från personalomsättningens riksgenomsnitt. Andra regionala förhållanden hos den lokala arbetsmarknaden påverkar då inte personalomsättningen.

Oftast avviker regionkomponenten från noll, vilket förklaras av att också andra faktorer än branschstrukturen bidragit till att personalomsättningen avviker från riksgenomsnittet. Sådana faktorer kan utgöras av en mängd lokala förhållanden och egenskaper som befolkningsstorlek, utbildningsnivå eller arbetsplatsförhållanden.

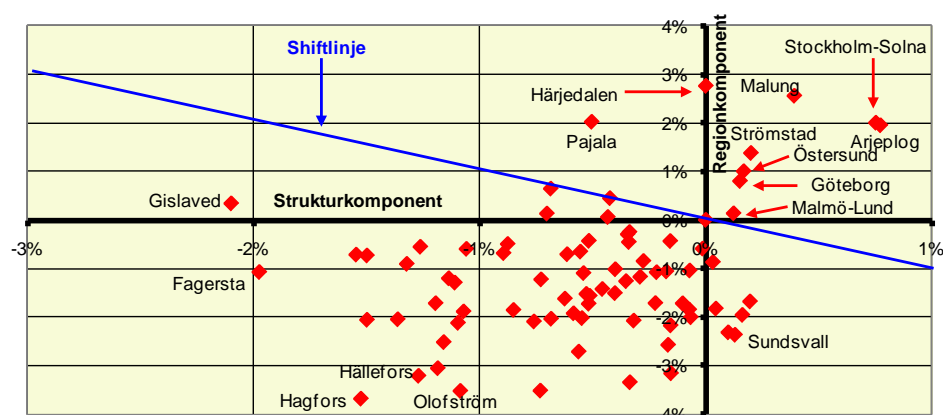
Resultat av komponentanalysen över personalomsättning

Lokala arbetsmarknader

I diagram 14.3 visas hur de lokala arbetsmarknadernas personalomsättning avviker från rikets genomsnitt och hur dessa avvikelser fördelas på strukturkomponenter och regionkomponenter. För flertalet lokala arbetsmarknader är båda komponenterna negativa vilket visar en lägre personalomsättning än riket. Detta förklaras av såväl näringslivsstruktur som andra regionala faktorer. I denna grupp återfinns flertalet små lokala arbetsmarknader.

Diagram 14.3 Komponentanalys av personalomsättningen 2006 i landets 79 lokala arbetsmarknader. Strukturkomponentens värden anger den procentuella avvikelse från riksgenomsnittet som skulle ha inträffat om var och en av de tre näringsgrensgrupperna hade haft samma personalomsättning som riket. Regionkomponenten visar hur mycket alla andra faktorer betyder för personalomsättningen

Diagram 14.3 Shift-share analysis of labour turnover in the 79 labour market areas of Sweden in 2006. The component of structure indicates for each labour market area the percentage deviation from the average labour turnover if it had had the same labour turnover per branch as the whole country. The regional component shows the influence on labour turnover of all other conditions at the labour market areas

Anm.: Skiftlinjen binder samman alla kombinationer av värden som innebär att strukturkomponenten och regionkomponenten tar ut varandra. Värden som ligger på shiftslinjen innebär samma personalomsättning som riket, medan värden ovanför linjen innebär en högre personalomsättning än i riket.

Endast ett fåtal lokala arbetsmarknader har både positiv struktur- och regionkomponent. Bland dessa LA återfinns de tre storstädernas LA, vilka väger tungt och bidrar till rikets relativt höga genomsnittliga personalomsättning.

I diagram 14.3 har även den s.k. shiftlinjen ritats in. Lokala arbetsmarknader som eventuellt hamnat på shiftlinjen har lika stora komponentvärden men med olika tecken. Det innebär att de har lika hög personalomsättning som riket. I praktiken visar det sig att bara ett fåtal lokala arbetsmarknader hamnat i närheten av shiftlinjen.

En annan egenskap hos shiftlinjen är att alla lokala arbetsmarknader ovanför (eller till höger om) linjen har en personalomsättning som ligger högre än riksgenomsnittet. Stockholm-Solna LA med en av de högsta personalomsättningarna i landet är ett exempel på detta. Här är strukturkomponenten +0,8 procentenheter och regionkomponenten +2,0 procentenheter, vilket ger Stockholm-Solna LA en personalomsättning som är nästan 3 procentenheter högre än riket som helhet (18,1 % respektive 15,4 %).

Den lägsta personalomsättningen återfinns i Hagfors LA, där strukturkomponenten ligger på -1,5 procentenheter och regionkomponenten på -3,7 procentenheter. Den sammanlagda differensen gentemot riksgenomsnittet är här således -5,2 procentenheter (lika med 10,2 % personalomsättning).

Sammanfattningsvis visar diagram 14.3 att lokala arbetsmarknader med högre personalomsättning än riket i regel har både en struktur- och en regionkomponent med positiva förtecken. Motsvarande gäller för LA med lägre personalomsättning än riket, där båda komponenterna i regel är negativa. En annan slutsats är att regionkomponenten oftast har en större del i förklaringen av regionala avvikelser från riksgenomsnittet än strukturkomponenten. Näringslivssammansättningen förklarar visserligen en del av personalomsättningens storlek i de lokala arbetsmarknaderna, men andra regionala faktorer och egenskaper betyder i allmänhet mer.

Lokala arbetsmarknader grupperad i strukturgrupper

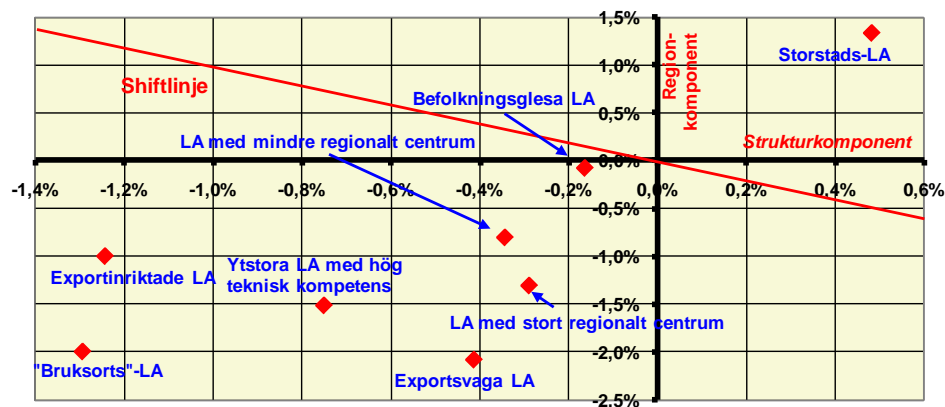
I diagram 14.4 är de genomsnittliga värdena för de åtta strukturgrupperna inprickade på samma sätt som LA i diagram 14.3. Struktur- och regionkomponenternas värden visar i stort sett samma mönster som i föregående diagram. Den enda strukturgrupp som har en personalomsättning över riksgenomsnittet är "Storstads-LA". Alla övriga strukturgrupper ligger fördelade dels under shiftlinjen, dels i den kvadrant, där både struktur- och regionkomponenterna är negativa. Det senare tyder på att både näringsgrensfördelning och andra regionala egenskaper i dessa grupper bidrar med en lägre personalomsättning än i riket.

Den mycket låga personalomsättningen i "Bruksorts-LA" beror främst på en starkt negativ regionkomponent i denna grupp, vars flesta LA ligger i Bergslagen. Även strukturkomponenten för denna strukturgrupp är den lägsta bland de grupper som jämförs, men har trots detta inte lika stor betydelse som förklaring till den låga personalomsättningen.

Den strukturgrupp som har den näst högsta personalomsättningen och därmed ligger närmast "Storstads-LA" är "Befolkningsglesa LA". Denna grupp LA finns företrädesvis representerad i inre Norrland. Rimliga förklaringar till den relativt höga personalomsättningen i denna strukturgrupp kan vara brist på fasta jobb och förekomsten av säsongsmässiga anställningar, bl.a. inom turismnäringen.

Diagram 14.4 Komponentanalys av personalomsättningen 2006 i grupper av lokala arbetsmarknader. Strukturkomponentens värden anger den procentuella avvikelse från riksgenomsnittet som skulle ha inträffat om var och en av de tre näringsgrensgrupperna i grupperna av LA hade haft samma personalomsättning som riket. Regionkomponenten visar hur mycket alla andra faktorer betyder för avvikelser från riksgenomsnittets personalomsättning

Diagram 14.4 Shift-share analysis of labour turnover in the structure groups of labour market areas in 2006. The component of structure indicates for each structure group the percentage deviation from the average labour turnover if it had had the same deviation per branch as the whole country. The regional component shows the influence on the labour turnover of all other conditions of the structure groups

Anm.: Shiftslinjen binder samman alla kombinationer av värden som innebär att strukturkomponenten och regionkomponenten tar ut varandra. Värden som ligger på shiftslinjen innebär samma personalomsättning som riket, medan värden ovanför linjen innebär en högre personalomsättning än i riket.

14.2 Arbetsställdens dynamik i lokala arbetsmarknader

Dynamiken bland arbetsställen

Riksnivå

Med dynamik bland arbetsställen avses hur arbetsställen uppstår och upphör. Av tabell 14.4 framgår att andelen arbetsställen år 2006 som fanns kvar sedan föregående år utgjorde ca 73 procent av samtliga arbetsställen som existerat under året. Drygt 14 procent hade etablerats antingen som helt nya eller genom avknoppning under året, medan 12,5 procent hade upphört helt och hållet eller genom sammanslagning.

Tablå 14.4 Andel nybildade, kvarvarande och nedlagda arbetsställen 2006 i riket bland samtliga arbetsställen med sysselsatta personer som existerat under året

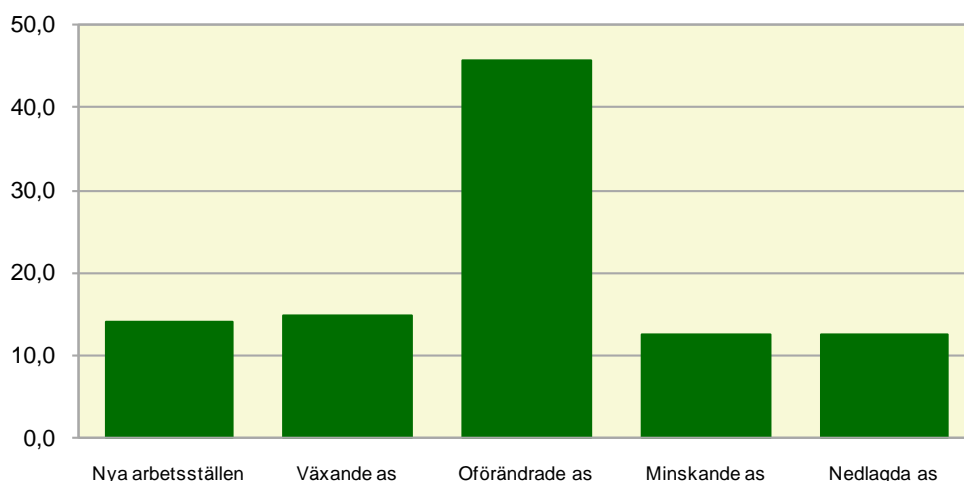
Table 14.4 Number of newly started, remaining and laid down establishments in the whole country in 2006

Nybildade arbetsställen	Kvarvarande arbetsställen	Nedlagda arbetsställen
14,2 %	73,2 %	12,5 %

I diagram 14.5 förtydligas den relativa fördelningen mellan nyetablerade, nedlagda och kvarvarande arbetsställen. De arbetsställen som fanns kvar sedan föregående år är i diagrammet dessutom uppdelade på sådana med växande, oförändrad respektive krympande arbetsstyrka. Den största gruppen i diagrammet utgörs av kvarvarande arbetsställen som inte har ändrat sin arbetsstyrkas storlek under året. Detta i sin tur förklaras av att flertalet arbetsställen är små med intakt arbetsstyrka.

Diagram 14.5 Andel arbetsställen (as) som existerat 2006 fördelade på nyetablerade och nedlagda samt på kvarvarande med uppdelning på personalmässigt växande, oförändrade och krympande arbetsställen i riket

Diagram 14.5 Proportions of establishments having existed in 2006 by newly started and laid down and by growing, unchanged and shrinking establishments

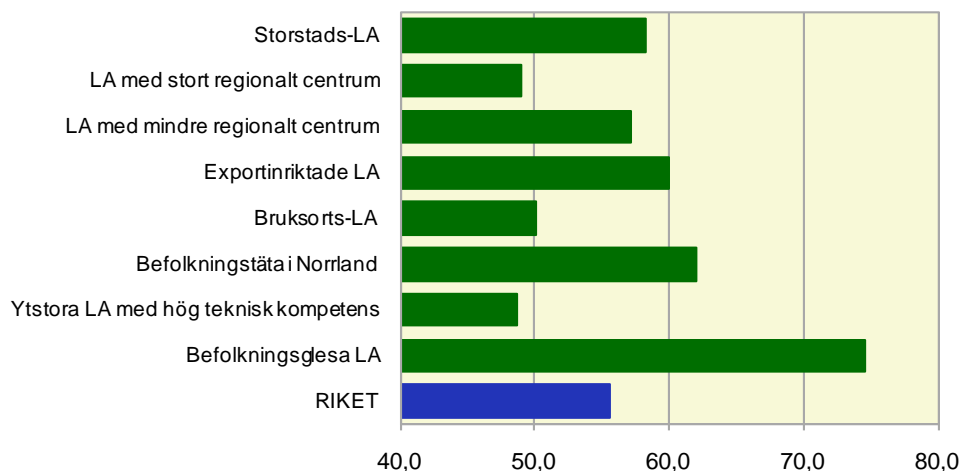

Regionala aspekter

framgår av diagram 14.6, där LA är grupperade i de åtta strukturgrupperna. Tendensen är att befolkningsglesa LA har fler arbetsställen per capita men i allmänhet mindre arbetsstyrka per arbetsställe. Dessa förhållanden tillsammans med olikheter i branschtillhörighet m.m. bidrar till regionala olikheterna i fråga om dynamiken bland arbetsställen

Diagram 14.6 Antal arbetsställen per 1 000 invånare i lokala arbetsmarknader grupperade efter strukturgrupper 2006

Diagram 14.6 Number of establishments per 1 000 inhabitants in labour market areas grouped by the location in "structure groups"

Variationen i dynamiken bland arbetsställen i de olika strukturgrupper framgår av tablå 14.5, som visar andelen nytillkomna, kvarvarande och nedlagda arbetsställen. Av fördelningen på strukturgrupper framgår det att den största dynamiken, mätt som den lägsta andelen kvarvarande arbetsställen, föreligger i Storstads-LA och i Befolkningsglesa LA med färre än 72 procent kvarvarande arbetsställen. Vad gäller storstädernas LA förklaras den låga procentsatsen kvarvarande av en hög andel nyetablerade (15,7 % jämfört med 14,2 % för riket) och för Befolkningsglesa LA av den höga andelen nedlagda arbetsställen (14,1 % jämfört med 12,6 % för riket). Bland övriga strukturgrupper föreligger inga extremvärden och dynamiken är något mindre än i de två nämnda strukturgrupperna.

I tablå 14.5 redovisas nya arbetsställen efter om de är helt nya eller "övriga nya". Övriga nya arbetsställen är sådana som uppstått i samband med uppsplittring av ett existerande arbetsställe och behöver därför inte betraktas som helt nytt. Likaså görs åtskillnad mellan helt nedlagda och "övriga nedlagda". På motsvarande sätt har övriga nedlagda försvunnit i samband med sammanslagning med annat arbetsställe och kan därför inte betraktas som helt nedlagt⁴⁸.

⁴⁸ Distinktionen mellan helt nya och övriga nya liksom mellan helt nedlagda och övriga nedlagda har kunnat göras genom en metod som tagits fram vid SCB. Metoden kallas "Företagens och arbetsställets dynamik" (FAD) och innebär att man följer personalens övergångar mellan arbetsställen i samband med uppkomst och nedläggning av arbetsställen. Därigenom kan man kunnat spåra uppsplittringar och sammanslagningar av arbetsställen.

Tablå 14.5 Arbetsställen fördelade på helt nya, övriga nya, kvarvarande, helt nedlagda och övriga nedlagda under år 2006 i LA grupperade i strukturgrupper

Table 14.5 Establishments divided by completely new, other new, remaining, completely laid down and other laid down establishments in 2006

Strukturgrupp	Helt nya as	Övriga nya as	Kvarvarande as	Helt nedlagda as	Övriga nedlagda as
Storstads-LA	14,7 %	0,6 %	71,8 %	12,6 %	0,3 %
LA med stort regional centrum	12,6 %	0,5 %	74,4 %	12,1 %	0,3 %
LA med mindre regional centrum	12,6 %	0,5 %	75,0 %	11,7 %	0,3 %
Exportinriktade LA	12,3 %	0,3 %	75,9 %	11,2 %	0,3 %
"Bruksorts"-LA	12,4 %	0,4 %	75,3 %	11,5 %	0,4 %
Exportsvaga LA	12,9 %	0,4 %	73,9 %	12,6 %	0,2 %
Ytstora LA med hög teknisk kompetens	13,4 %	0,5 %	73,2 %	12,5 %	0,4 %
Befolkningsglesa LA	14,0 %	0,4 %	71,6 %	13,9 %	0,2 %
Riket	13,7 %	0,5 %	73,2 %	12,3 %	0,3 %

Sysselsättningsförändringar till följd av dynamiken bland arbetsställen

Effekterna på sysselsättningen av dynamiken bland arbetsställen är naturligtvis av stor vikt. Klart är att sysselsättningen ökar när nya arbetsställen etableras, särskilt om det sker i form av helt nya arbetsställen. Lika klart är att sysselsättningen minskar då arbetsställen läggs ner helt utan att slås samman med ett annat arbetsställe. Bland redan existerande arbetsställen kan sysselsättningen både öka och krympa.

I diskussioner om sysselsättningens tillväxt har vikten av nyetableringar av företag betonats, som det främsta medlet att öka sysselsättningen, medan det som händer vid redan existerande företag och arbetsställen i form av nyrekryteringar av personal kommit i bakgrunden. Av tablå 14.6 framgår att de största sysselsättningsförändringarna, både ökningarna och minskningarna, ägt rum bland redan existerande arbetsställen som växt eller krympt sin personalstyrka under 2006. Sysselsättningsökning bland växande arbetsställen var 7,3 procent jämfört med 3,9 procent i nyetablerade arbetsställen.

Tablå 14.6 Sysselsättningsökning bland nyetablerade och växande arbetsställen (as) samt sysselsättningsminskning i nedlagda och krympande arbetsställen i förhållande det totala antalet sysselsatta i arbetsställen som existerat under år 2006

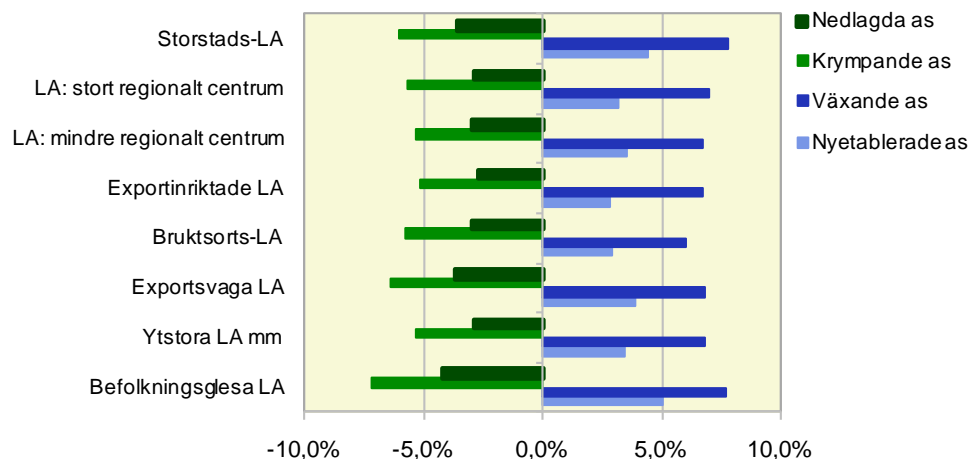
Table 14.6 Increases in employment among newly started and growing establishments and decreases in employment among shrinking and laid down establishments in 2006

Nyetablerade arbetsställen	Växande arbetsställen	Krympande arbetsställen	Nedlagda arbetsställen
3,9 %	7,3 %	-5,8 %	-3,3 %

Storstads-LA visar en relativt hög andel växande och nyetablerade arbetsställen. Denna positiva utveckling motsvarades inte av en lika stor personalminskning bland nedlagda eller krympande arbetsställen. Storstads-LA hade således en nettoökning i sysselsättningen. Övriga strukturgrupper hade lägre sysselsättningsstillväxt, som främst utmärktes av en relativt liten sysselsättningseffekt i samband med nyetableringar av arbetsställen.

Diagram 14.7 Sysselsättningsförändringar 2006 i procent av samtliga sysselsatta vid arbetsställen (as) som funnits under året. Sysselsättningsförändringarna har fördelats på nyetablerade och nedlagda arbetsställen samt kvarvarande växande och krympande arbetsställen. Fördelning på strukturgrupper

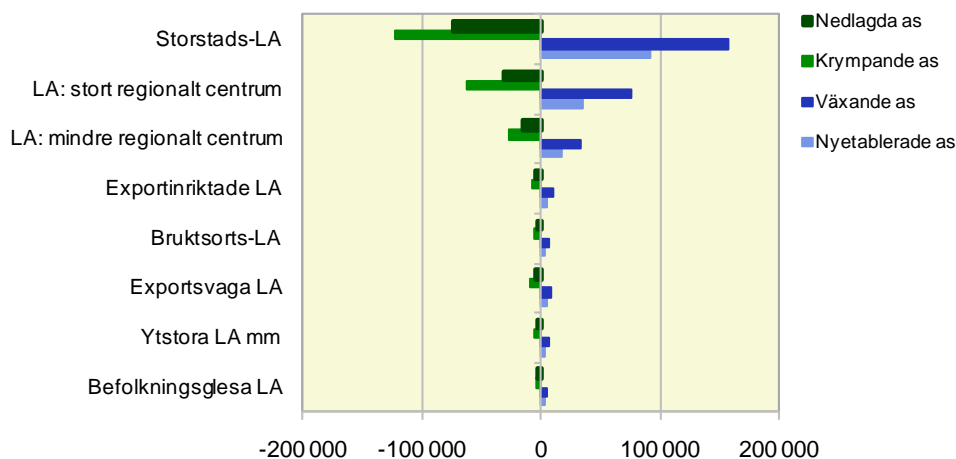
Diagram 14.7 Changes in employment in percentage of all employed at establishments that have existed during the year of 2006. Employment changes have been divided in newly started and laid down establishments while remaining establishments have been divided in growing and shrinking units

I diagram 14.8 redovisas sysselsättningsförändringar föranledda av arbetsställets dynamik i absoluta tal. Av diagrammet framgår de stora skillnaderna som rådde mellan strukturgrupperna beträffande dynamikens effekter på sysselsättningen. Storstads-LA låg här i en klass för sig med bruttoökning med nästan 250 000 personer i nya och växande arbetsställen. Motsvarande sysselsättningsökning i de två strukturgrupperna med regionala centra och som totalt utgörs av 23 lokala arbetsmarknader var 150 000. Övriga strukturgrupper med totalt 53 lokala arbetsmarknader stod för något över 50 000 nyanställningar i nya eller växande arbetsställen.

Diagram 14.8 Sysselsättningsförändringar under 2006 bland nyetablerade och nedlagda arbetsställen samt vid växande, oförändrade och krympande arbetsställen i lokala arbetsmarknader grupperade i strukturgrupper

Diagram 14.8 Changes of employment in 2006 as a consequence of newly started and laid down establishments and in connection with growing and shrinking establishments

14.3 Överlevnad bland nya företag i lokala arbetsmarknader⁴⁹

Inledning

Av föregående avsnitt framgick att andelen nyetablerade företag och arbetsställen varierar mellan olika typer av lokala arbetsmarknader och att sysselsättningen påverkas av nyetableringarna. I detta avsnitt studeras de arbetsställen som etablerades under perioden 1990 till 2005 med fokus på vad som hände med dessa ett par år efter etableringen. Avsikten är bl.a. att belysa och jämföra effekterna över tiden av nyetableringarna med avseende på dels arbetsställets överlevnad, dels vilka följder detta fått för sysselsättningen. Jämförelser mellan olika typer av regioner görs med hjälp av indelningen i strukturgrupperna.

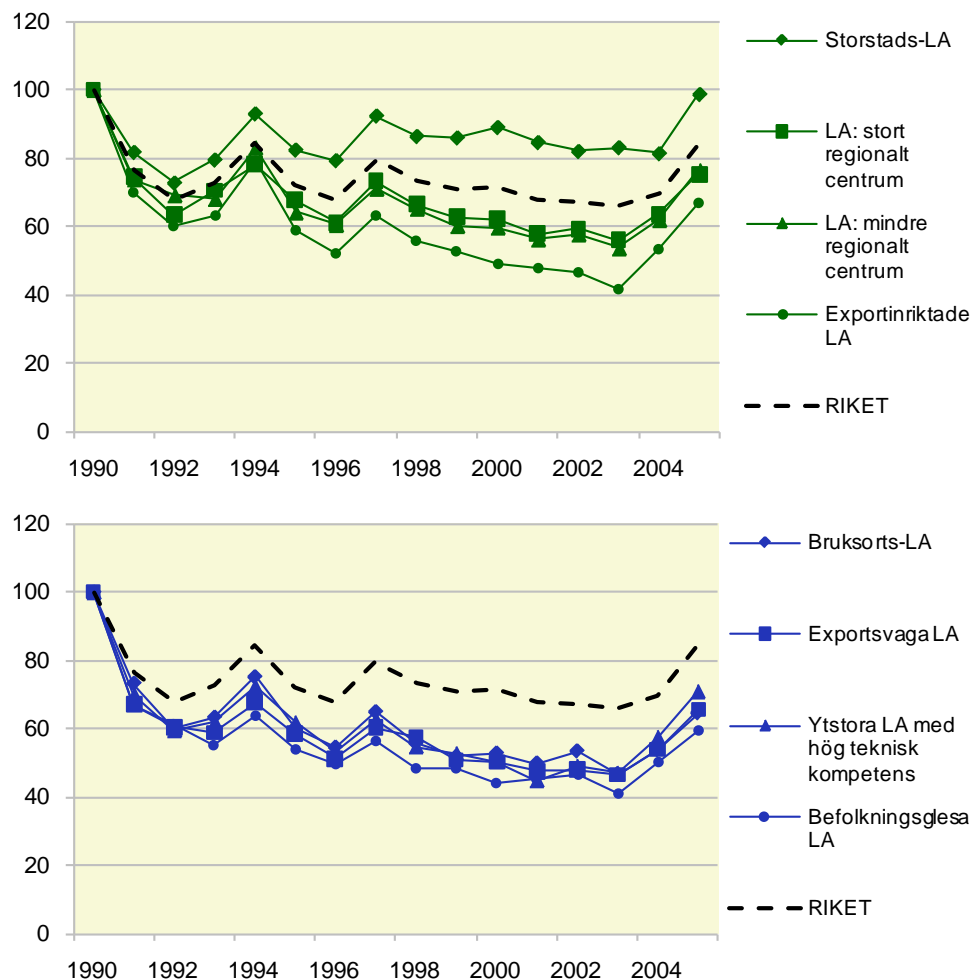
Nystartade arbetsställen 1990–2005

I diagram 14.9 visas hur utvecklingen över tiden för nystartade arbetsställen ser ut i de åtta strukturgrupperna. Här ingår enbart nystartade företag med ett arbetsställe, vilket i praktiken innebär att nystartade arbetsställen är detsamma som nystartade företag. Enbart arbetsställen inom näringslivet ingår i studien. I diagrammet används index för att belysa hur antalet nyetableringar ökat eller minskat över tiden. Antalet nyetableringar 1990 har fått index = 100.

⁴⁹ De metoder som används i detta avsnitt för att belysa olika aspekter på överlevnad av arbetsställen har utarbetats av Jan Andersson vid SCB

Diagram 14.9 Utvecklingen av antalet nystartade arbetsställen inom näringslivet uppdelad på strukturgrupper med index 1990 = 100. Enbart arbetsställen i företag som tidigare inte hade något arbetsställe ingår

Diagram 14.9 Development of the number of newly started establishments in trade and industry by structure groups. INDEX 1990=100.

Diagrammet visar att antalet nystartade arbetsställen efter det första året (1990) sjönk kraftigt från en hög nivå i alla LA oavsett strukturgruppstillhörighet. Efter den omfattande lågkonjunkturen i början på 90-talet skedde en viss återhämtning av antalet nyetableringar i mitten på decenniet. Därefter fortsatte antalet nyetablerade arbetsställen att minska om än i en relativt långsam takt i alla strukturgrupper. Först ett par år in på 2000-talet ökade nyetableringarna igen i alla grupper enligt diagram 14.9. Enbart gruppen storstads-LA återfick slutligen samma höga nyetableringstakt som 1990. I de "Befolkningsglesa LA" sjönk nyetableringen 2003 till en nivå som var endast drygt 40 procent av den som gällde 1990, men steg de två sista åren till ca 60 procent jämfört med utgångsläget 1990.

Sysselsättningseffekter av nyetablerade arbetsställen

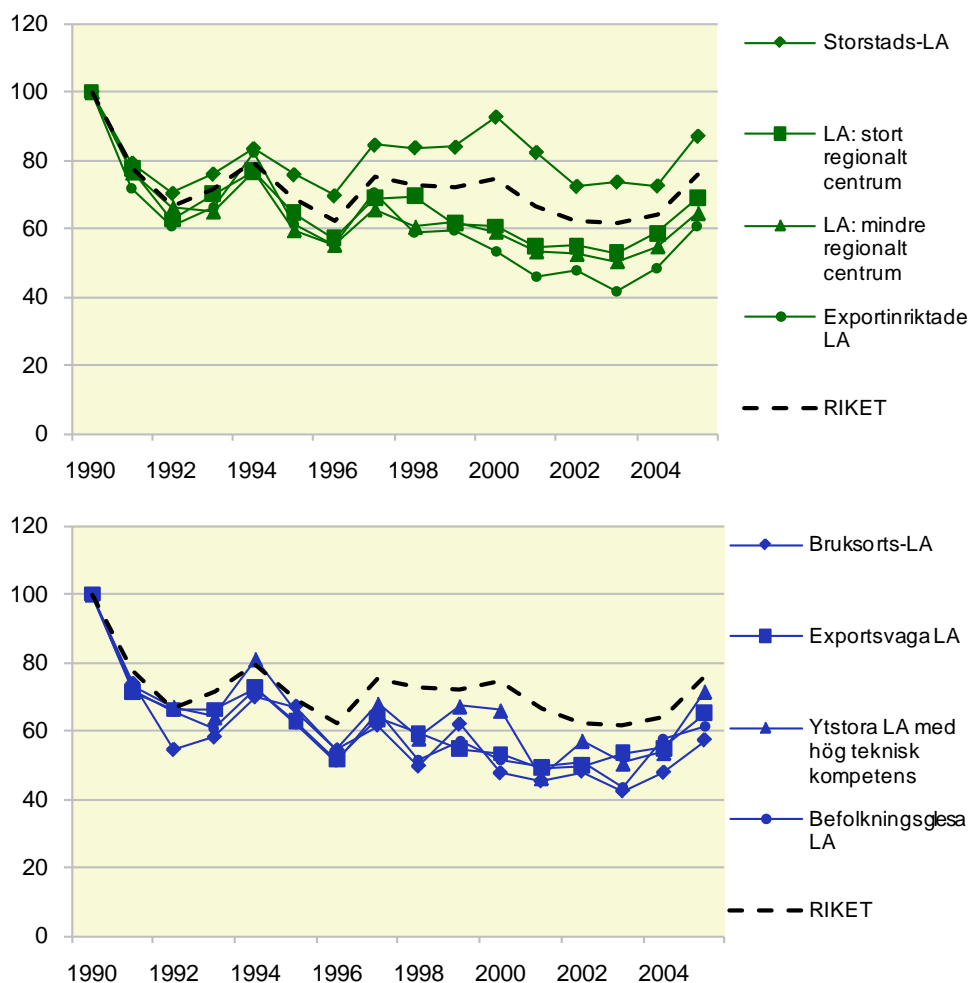
Effekterna på sysselsättningen i samband med nyetableringar av arbetsställen under perioden 1990 till 2005 följer i stora drag utvecklingen av antalet nya arbetsställen, men på en något lägre nivå. Av diagram 14.10 framgår att ingen strukturgrupp under perioden kom upp i samma sysselsättningseffekt genom nyetableringar som den som ägde rum startåret 1990.

Gruppen storstads-LA fick det sista året i perioden ett sysselsättnings-tillskott som motsvarar knappt 90 procent av tillskottet 1990. I samband med högkonjunkturen i slutet på 90-talet nyanställdes dock i denna strukturgrupp fler än 2005 vid nyetablerade arbetsställen, men inte lika många som 1990.

Den svagaste utvecklingen av nyanställningar i nya arbetsställen stod "Bruksorts"-LA för. Under de första åren på 2000-talet innebar nyetableringarna här ett tillskott i arbetsstyrkan som motsvarar ca 40 procent av tillskottet 1990. Uppgången 2005 ledde till att antalet nyanställda vid de nya arbetsställena steg till en nivå som motsvarar nästan 60 procent av antalet nyanställda utgångsåret 1990.

Diagram 14.10 Sysselsättningsutveckling under året i nystartade arbetsställen 1990–2005 inom näringslivet uppdelat på strukturgrupper. Index för sysselsättningsutvecklingen i alla strukturgrupper 1990 = 100. Enbart sysselsatta vid arbetsställen i företag som inte tidigare hade något arbetsställe ingår (så kallade ett-arbetsställe-företag)

Diagram 14.10 Employment developments each year in newly started establishments in trade and industry in the period 1990–2006 by regional "structure groups". INDEX 1990=100. Only employed at establishments at enterprises with no earlier activity are included

Överlevnadsgrad bland nyetablerade arbetsställen

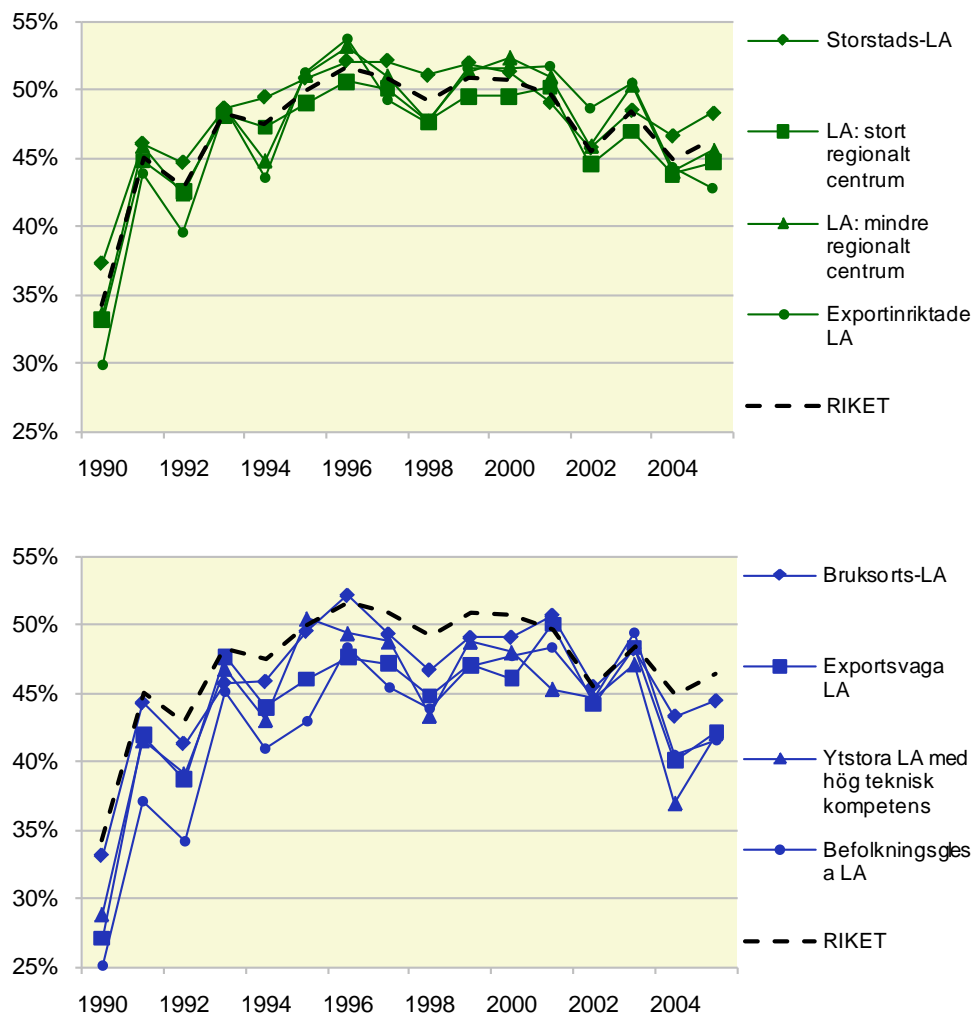
Även om tendensen under undersökningsperioden varit att allt färre arbetsställen har skapats och att sysselsättningseffekten via nyetableringar därigenom fått en allt mindre betydelse för sysselsättningsutvecklingen, finns en positiv faktor i utvecklingen. Det har visat sig att allt fler av de nya arbetsställena fanns kvar efter två år. I diagram 14.11 visas med fördelning på strukturgrupper hur stor andel av de arbetsställen som etablerades under perioden 1990–2005 som fanns kvar efter den inledande tvåårsperioden.

Av diagram 14.11 framgår också att i genomsnitt ca 35 procent av de arbetsställen som startade 1990 fanns kvar 1992. Under det sista året under perioden, som beskriver arbetsställen som skapades 2005, fanns drygt 45 procent kvar 2007. Mitt under den studerade perioden, i slutet av 90-talet och de första åren på 2000-talet låg överlevnadsgraden på drygt 50 procent. Detta innebär att den lägre nyetableringsgraden, som konstaterades i föregående avsnitt, till en del kompenseras av en ökande överlevnadsgrad.

Den högsta och jämnaste överlevnadsgraden förelåg i Storstads-LA, medan de strukturgrupper som omfattar lokala arbetsmarknader, som företrädesvis ligger i Norrland genomgående visade den lägsta överlevnadsgraden. Anmärkningsvärt är att skillnaderna mellan strukturgrupperna krympte under periodens gång. Detta indikerar att möjligheterna att driva nystartade företag vidare har förbättrats särskilt mycket i befolkningsglesa LA.

Diagram 14.11 Andelen överlevande arbetsställen två år efter startåret bland samtliga nystartade arbetsställen inom näringslivet uppdelat på strukturgrupper. Enbart arbetsställen i företag som inte tidigare hade något arbetsställe ingår

Diagram 14.11 Proportion of surviving establishments two years after the year of start among all newly started establishments in trade and industry by the regional "structure groups". Only employed at establishments at enterprises with no earlier activity are included

Anm. Årgångarna i diagrammet avser situationen två år efter etableringen. De överlevnadsandelar som anges år 1992 gäller således arbetsställen som startats 1990 o.s.v.

Sysselsättningseffekter av ökad överlevnadsgrad

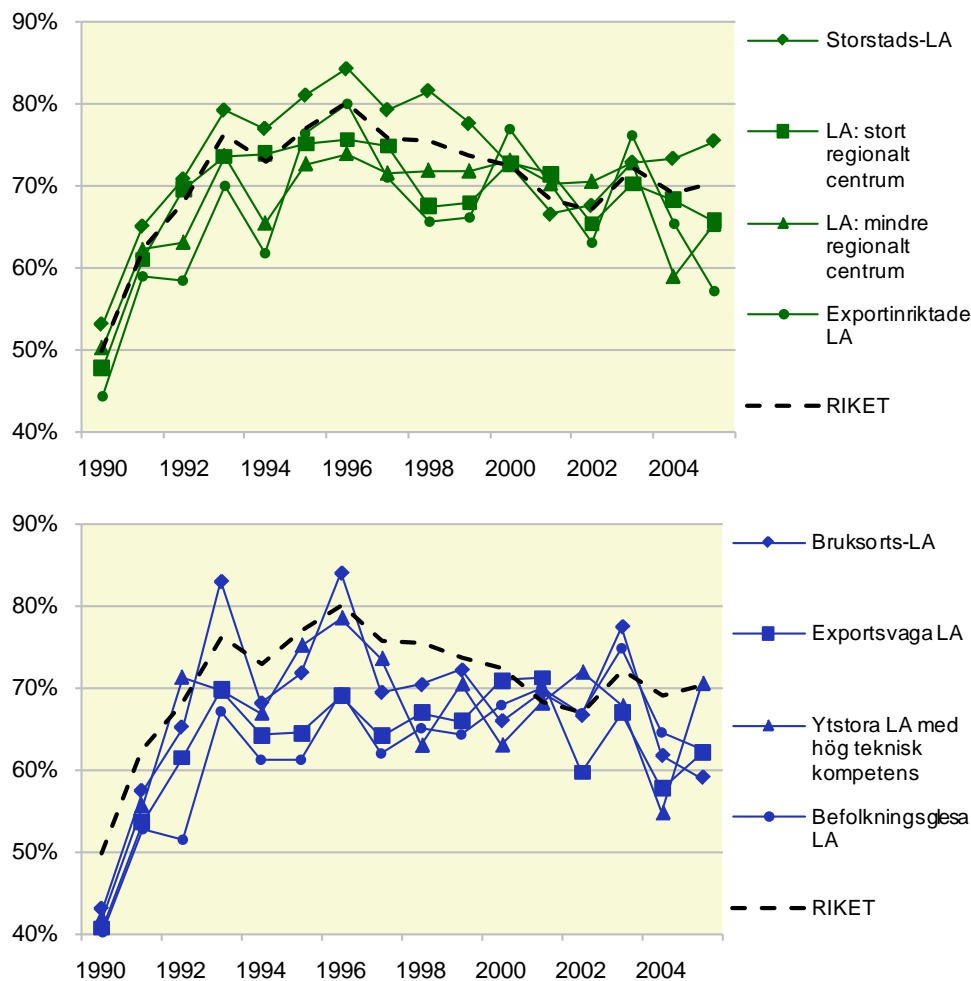
I föregående avsnitt konstaterades att endast mellan 25 och 54 procent av de nystartade företagen fanns kvar två år senare i samtliga strukturgrupper. Överlevnadsgraden ökade dock under mätperioden 1990–2005.

Diagram 14.12 visar vad detta innebär för sysselsättningen två år efter företagets etablering. Av samtliga personer som fick jobb i nystartade arbetsställen i riket 1990 fanns 50 procent kvar i sysselsättning i något av dessa 1992. Detta trots att endast 35 procent av de nystartade arbetsställena 1990 fanns kvar 1992. Motsvarande andel sysselsatta vid arbetsställen som startade 2005 och som fanns kvar efter två år var för hela riket ca 70 procent. Denna ökning förklaras av att den förbättrade konjunkturen, som medförde att en större andel av de nystartade företagen överlevde. Av

diagram 14.12 framgår även att andelen sysselsatta som fanns kvar efter två år var högst i Storstads-LA och oberoende av konjunkturläge lägst i de lokala arbetsmarknader som ingår i de mer befolkningsglesa strukturgrupperna.

Diagram 14.12 Total sysselsättningseffekt efter två år mätt som andel sysselsatta personer i nya arbetsställen efter två år i förhållande till samtliga som fick jobb i nya arbetsställen. Fördelning på strukturgrupper

Diagram 14.12 Total effect on employment after two years measured as the proportion of employed persons at newly started establishments after two years in relation to all that got jobs at the newly started establishments by regional "structure groups"

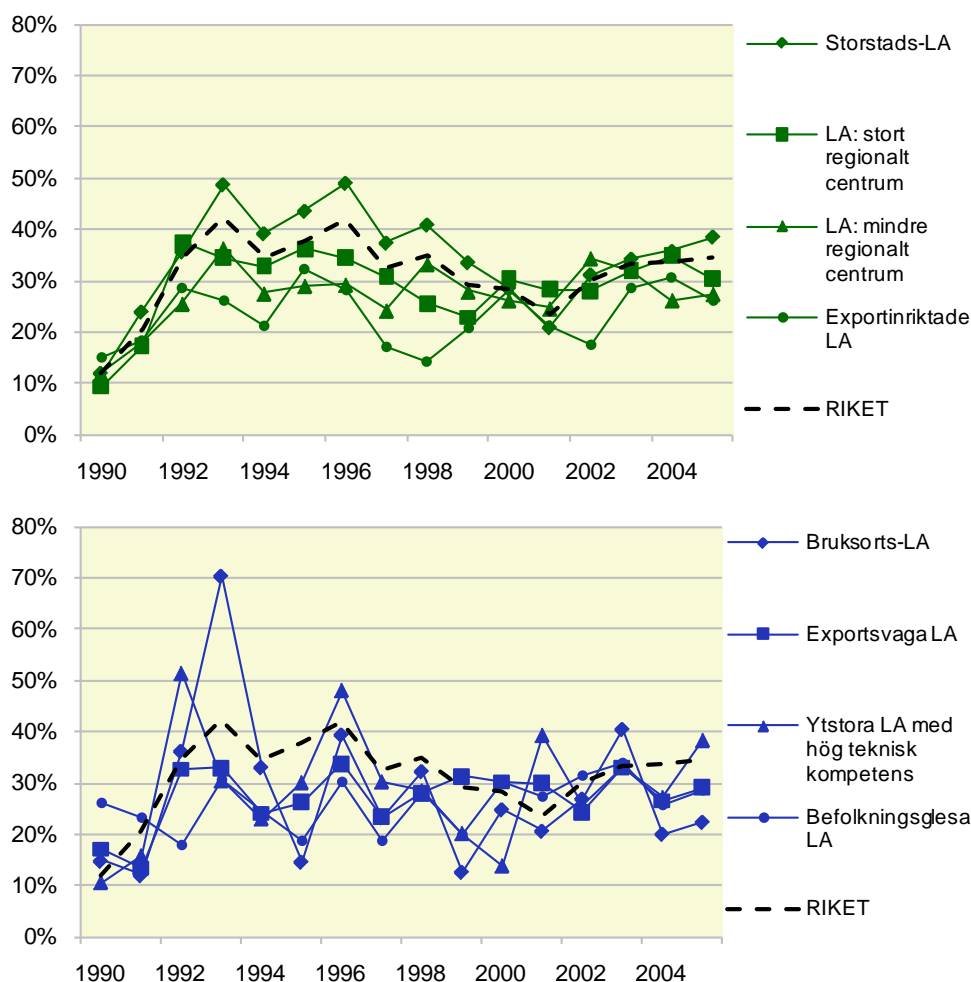
Sysselsättningseffekter bland överlevande arbetsställen

Ytterligare en aspekt av arbetsställens överlevnad efter två år visas i diagram 14.13. Här framgår hur sysselsättningen har förändrats om man begränsar sig till de arbetsställen som verkligen överlevt de två första åren. Procentalen i diagrammet visar hur mycket sysselsättningen hos dessa överlevande arbetsställen förändrats under de två första åren efter etableringen under perioden 1990 till 2005. För hela riket visade det sig att de arbetsställen som etablerades 1990 hade ökat sin arbetsstyrka med drygt 10 procent under de två första åren. Femton år senare var motsvarande personalökning under de två första åren ca 35 procent.

Fördelat på strukturgrupper visar diagram 14.13 en splittrad bild under perioden, även om tendensen är densamma som för riket. Storstads-LA gjorde en djupdykning under IT-krisen de första åren på 2000-talet, men har annars haft en hög sysselsättningsökning bland nyetablerade överlevande arbetsställen. Flera strukturgrupper med låga befolkningsunderlag kännetecknades av kraftiga variationer mellan åren. Detta kan till en del kunna förklaras av konjunkturkänslig verksamhet, men kan också bero på andra händelser som tillfälligt påverkat personalbehovet och gett opropor-tionerligt stora utslag i många lokala arbetsmarknader med svagt befolk-ningsunderlag.

Diagram 14.13 Sysselsättningseffekten efter två år, begränsad till de arbetsställen som fanns kvar efter två år, mätt som andel sysselsatta bland överlevande arbetsställen i förhållande till dem som fick jobb i dessa vid etableringen. Fördelning på strukturgrupper

Diagram 14.13 Effect on employment after two years limited to establishments still existing after the two years, measured as the proportion of employed persons at newly started establishments after two years in relation to all that got jobs at the newly started establishments by regional "structure groups"

15 Sammanfattande aspekter på arbetsmarknadens funktionssätt

Individerlighet

Med de stora skillnaderna som föreligger, inte minst befolkningsmässigt, mellan de lokala arbetsmarknaderna i Sverige, är det föga förvånande att individernas rörlighetsmönster tar sig olika former och utveckling. Av landets 79 lokala arbetsmarknader har 49 mindre än 50 000 invånare. I dessa relativt små regioner finns relativt få jobb tillfällen tillgängliga för dem som önskar byta jobb eller träda in på arbetsmarknaden som sysselsatt. Stockholm-Solna LA har en befolkning på över 2,3 miljoner, medan antalet invånare i Malmö-Lunds LA och Göteborgs LA är ca en miljon. Trots dessa påtagliga kontraster i fråga om befolkningsstorlek är de regionala skillnaderna i andelen jobbytare inte så stora som man skulle kunna förvänta (diagram 13.1). Visserligen är jobbyten vanligast i Stockholm-Solna LA med 15 procent jobbytare under ett år, men nästan lika vanligt är det att man byter jobb i den befolkningsmässigt minsta gruppen lokala arbetsmarknader. I lokala arbetsmarknader med färre än 10 000 invånare är andelen jobbytare nästan lika stor eller drygt 14 procent. I övriga lokala arbetsmarknader ligger nivån på 10–12 procent jobbytare.

Den likartade fördelningen av jobbyten mellan små och stora lokala arbetsmarknader innebär dock inte att det är lika lätt att finna jobb i befolkningsmässigt små lokala arbetsmarknader. Förklaringen är att jobbyten liksom inträden i sysselsättning, bland dem som är bosatta i de minsta lokala arbetsmarknaderna, i stor utsträckning kombineras med utflyttning eller pendling till annan lokal arbetsmarknad.

Dynamiken bland arbetsställen och företag

Personalomsättning, expanderande och krympande arbetsställen, nyetableringar och nedläggningar av arbetsställen är några av de företeelser som förknippas med arbetsmarknadens efterfrågesida. En slutsats av tidigare genomgång har varit att dessa företeelser varierar mellan lokala arbetsmarknader beroende på storlek och andra egenskaper hos dessa.

Personalomsättningen har visat sig vara betydligt lägre i befolkningsmässigt små lokala arbetsmarknader jämfört med stora och allra lägst i dem som domineras av sysselsatta inom varuproduktion.

Studien av dynamiken bland arbetsställena i form av nyetableringar och nedläggningar av arbetsställen visar att 27 procent av de företag som existerat någon gång under 2006 hade nybildats eller lagts ner under året. Ca 7,2 procent av arbetsstyrkan fick nytt jobb eller blev av med sitt jobb i samband med detta.

Arbetsställen som enbart vuxit eller krympt under året ledde till att 13,1 procent av arbetsstyrkan nyanställdes eller slutade sitt jobb.

Det regionala mönstret i fråga om denna dynamik visar inga större avvikelser mellan olika typer av lokala arbetsmarknaderna. De strukturgrupper som hade den största andelen nyanställningar och avgångar var Storstads-

LA och Befolkningsglesa LA. Den enda påtagliga skillnaden mellan dessa två strukturgrupper var att personalavgångar var vanligare i de glest befolkade lokala arbetsmarknaderna, vilket också innebar en sämre sysselsättningsutveckling för denna grupp.

Om man i stället betraktar graden av överlevnad bland nyetablerade arbetsställen under tidsperioden 1990–2005, kan man inte bara se stora variationerna mellan åren, utan även tydliga skillnader mellan strukturgrupperna. Överlevnadsgraden två år efter etableringen av arbetsställen är genomgående högre i Storstads-LA och i allmänhet lägst i Befolkningsglesa LA, Exportinriktade LA och "Bruksorts"-LA.

Samband mellan individrörlighet och händelser på företagssidan

I de två föregående avsnitten har rörligheten och dynamiken på arbetsmarknaden beskrivits inte minst med avseende på regionala aspekter. Resonemanget har således genomförts både utifrån arbetsmarknadens utbudssida som efterfrågesida. I allmänhet kan individrörlighet och dynamik på företagssidan betraktas som två sidor av samma mynt. Frågan är om man kan spåra vad som i första hand initierar och förklarar dynamiken och rörligheten på arbetsmarknaden och hur detta skiljer sig åt regionalt.

Av vad som visats i avsnitt 13 kan man konstatera att i storstädernas lokala arbetsmarknader är byten av arbetsgivare det mest frekventa och påtagliga i individernas rörlighet (diagram 13.1). Detta bidrar samtidigt till en hög personalomsättningen i de större lokala arbetsmarknaderna.

I de befolkningsmässigt små och medelstora lokala arbetsmarknader präglas däremot rörligheten av geografiska omflyttningar i form av pendling och flyttning både vid jobbyten och i samband med inträdet på arbetsmarknaden. Samtidigt visar det sig att personalomsättningen i dessa LA är betydligt lägre än i storstädernas LA.

Vakanskedjor

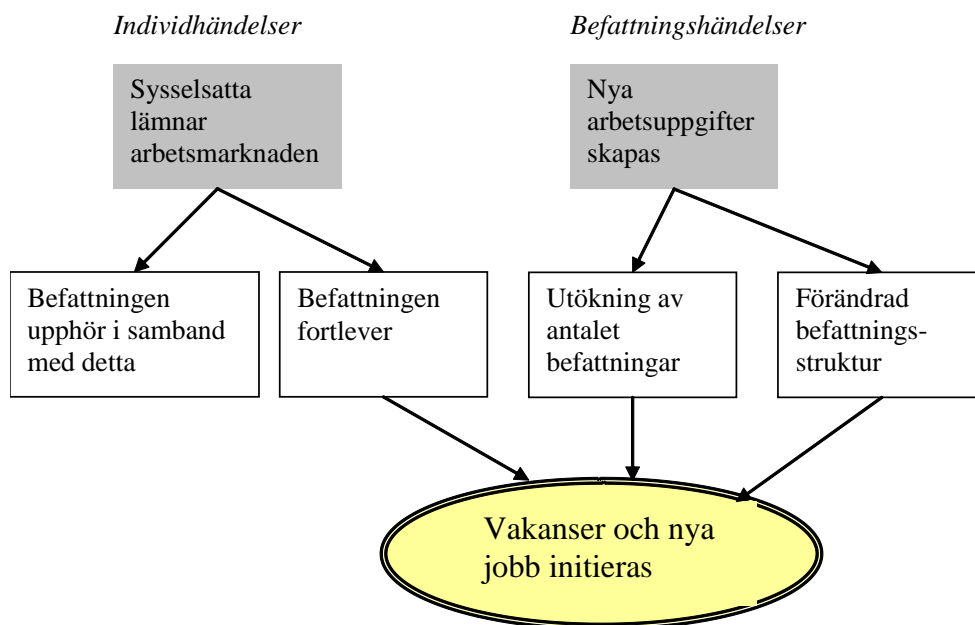
Sambandet mellan individrörlighet och dynamiken bland arbetsställen kan belysas med hur nya jobb och vakanser uppstår. I figur 15.1 görs ett försök att illustrera vilka händelser och förhållanden som innebär att vakanser eller lediga tjänster initialt uppstår. Dessa händelser och situationer kan också ses som motorn i all rörlighet och dynamik på arbetsmarknaden.

Hur vakanser uppstår initialt

På individsidan uppstår lediga jobb initialt när sysselsatta går i pension eller av annat skäl lämnar arbetsmarknaden. Om arbetsgivaren samtidigt önskar att den arbetsuppgift, som därmed blir obemannad, ska leva kvar och detta inte kan lösas genom interna omplaceringar, kan det bli fråga om en vakans som kan tillträdas av en utomstående person. En vakanskedja kan i detta fall ha sett sin början.

Figur 15.1. Initialfasen för hur vakanser och nya jobb uppstår vid arbetsställen

Figure 15.1 The initial stage for the creation of vacancies and new jobs at establishments

På företagssidan uppstår vakanser initialt vid arbetsställen som expanderar personalmässigt eller genomgår strukturförändringar som innebär att man behöver anställa arbetskraft med annan kompetens.

Hur vakanskedjor fortlever och upphör

De ovan beskrivna förutsättningarna för att vakanser eller lediga tjänster initialt ska uppstå, kan inträffa på ungefär samma sätt oberoende av de lokala arbetsmarknadernas storlek och struktur. Dock behöver växande lokala arbetsmarknader i främst storstadsregionerna anställa fler i samband med expansionen. Det som annars skiljer de lokala arbetsmarknaderna från varandra är vad som händer när en vakanskedja väl har uppstått. Vakanskedjornas längd kan i vissa fall bli mycket långa och pågå så länge som vakanserna tillträds av personer som i sin tur lämnar vakanser efter sig. Vakanskedjorna upphör först när den senast anställda tillhört en studerandegrupp eller av annat skäl inte varit anställd. Likaså upphör en vakanskedja när arbetsgivare väljer att inte ersätta den som slutat.

Regionala konsekvenser av vakanskedjornas längd

Om man fortsätter resonemanget om vakanskedjor på regional nivå uppstår nya begränsningar för vakanskedjornas fortlevnad. En vakanskedja upphör i en region när den senast anställda kommer utifrån, dvs. varit anställd utanför den lokala arbetsmarknaden. Vakanskedjan fortsätter visserligen, men exporteras till en annan lokal arbetsmarknad.

Resonemanget ovan innebär att förutsättningarna för långa vakanskedjor är mer gynnsamma storstädernas LA. I dessa är det betydligt vanligare att den senast anställda redan har haft ett jobb samma LA. I mindre lokala arbetsmarknader blir vakanskedjorna i stället korta, eftersom de upphör så

snart ett jobb tillsatts av någon som flyttat eller pendlat in från en annan lokal arbetsmarknad.

Förslag till fortsatta ansatser

Svagheten med det förda resonemanget är att det inte går att klart urskilja befattningar och att öronmärka de vakanser som uppstår när någon slutar. Det innebär i sin tur att det blir svårt att följa vakanskedjor. I praktiken rör det sig således om mera diffusa behov av personalförstärkningar vid olika situationer, utan att man kan peka ut vem eller vilka som ersätts. Ofta kvarstår lediga jobb under längre perioder, utan att man lyckas anställa någon, vilket kan betyda tillfälliga eller bestående uppehåll i processen.

Att få fram statistik över vakanskedjor är således svårt. Trots detta ger ansatsen med vakanskedjor en illustration av sambandet mellan de processer som äger rum och som påverkar den ständigt pågående anpassningen på arbetsmarknaden.

Syftet med avsnittet om vakanskedjor har varit att ge en bild av den del av arbetsmarknadens funktionssätt som i första hand illustrerar länken mellan individernas rörlighet och dynamiken bland företag och arbetsställen.

Även om vakanskedjorna är svåra att följa fullt ut på individnivå, finns andra möjligheter att beräkna deras längd i tid, antalet länkar samt hur de förflyttar sig geografiskt. Detta kräver dock att man går djupare i det statistiska materialet och studerar övergångar bland individer liksom avgångar och nyanställningar vid enskilda arbetsställen. Ett förslag är att samla data från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken för att belysa utbytet av personal i arbetsställen mellan årgångarna. Trots att det inte går att få en klar uppfattning om vem som ersätter vem på arbetsställen, kan man ändå spåra varje persons sysselsättningsmässiga ursprung och destination. Därmed kan kunskapen om rekryteringarnas och avgångarnas mönster och konsekvenser utvecklas.

16 Indelningen i lokala arbetsmarknader i Norden

I Sverige används lokala arbetsmarknader i flera olika sammanhang medan lokala arbetsmarknader i övriga Norden är en relativt marginell företeelse. Nordiska ministerrådet har väckt frågan och finansierat ett projekt kallat Nordisk Pendlingskarta. Syftet med projektet har varit att bl.a. mäta arbets- och löneinkomstströmmar mellan de nordiska länderna och att beskriva lokala arbetsmarknader i ett gränslöst Norden. Den metod som används för att avgränsa lokala arbetsmarknader i den Nordiska pendlingskartan är SCB:s modell. Det finns även andra modeller för avgränsning av lokala arbetsmarknader som används i våra grannländer. Dessa modeller används dock inte av de nationella statistikbyråerna i Danmark och Norge utan av andra aktörer. I Finland använder sig Statistikcentralen av en modifierad version av SCB:s modell.

Nedan ges en kort översikt över de modeller för lokala arbetsmarknader som används i Norden. Därefter beskrivs i korthet hur den gränsregionala pendlingsstatistiken har vuxit fram och resultat från Nordisk pendlingskarta 2006 samt lokala arbetsmarknader som sträcker sig över riksgräns. Avsnittet avslutas med en kort beskrivning av möjligheterna att i Sverige mäta arbetspendling med utomnordiska länder

16.1 Modeller använda för avgränsning av lokala arbetsmarknader i Norden

Danmark

Anvendt Kommunal Forskning (AKF) i Köpenhamn har utkommit med en rapport om pendlingsoplande i Danmark och Østdanmark⁵⁰. Med ett pendlingsoplande menas ett avgränsat geografiskt område inom vilket en större andel av de förvärvsarbetande bor och arbetar. I Danmark fanns det år 1981 enligt AKF 79 pendlingsoplande, 1994 var antalet 38 och 2004 hade antalet minskat ytterligare till 23, där bl.a. Själland utgör ett enda pendlingsoplande.

Den modell som AKF använder sig av vid avgränsningen bestämmer först möjliga kommuner som kan vara ett centrum i ett pendlingsoplande. En kommun är ett möjligt centrum om en viss andel av de förvärvsarbetande i kommunen bor och arbetar i den egna kommunen. De kommuner som inte klassas som centrum förs till det centrum med vilket de har den största interaktionen (in- och utpendling). I ett tredje steg avgörs om det presumtiva pendlingsoplande är tillräckligt slutet. Om området har alltför stort pendlingsläckage upplöses det och kommunerna förs till ett annat centrum. Denna process utförs till dess att alla pendlingsoplande är tillräckligt slutna

⁵⁰ Pendlingsoplande i Østdanmark af Morten Marott Larsen. Alf working paper 10. august 2006 J.nr. 2740.

Landsplaneafdelningen vid Miljøministeriet använder sig av en indelning som liknar den modell som AKF använder sig av. Den utgår från att antalet sysselsatta inom regionen ska vara minst dubbelt så många som den totala in- och utpendlingen till och från regionen⁵¹.

Finland

I Finland tillämpar Statistikcentralen SCB:s avgränsningsmodell men med procenttalen högst 25 procent total utpendling (p1) och högst 10 procent utpendling till enskild kommun (p2) för att kommunen ska räknas som centrum i en lokal arbetsmarknad. Modifieringen av SCB:s modell baseras på att det i Finland finns drygt 400 kommuner jämfört med 290 i Sverige. Det innebär att kommunerna i Finland är betydligt mindre än i Sverige både befolknings- och ytmässigt.

Norge

I Norge tillämpar Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) en normativ indelning som utgår från en centrumstruktur i fyra nivåer från storstad till små centra. Övriga kommuner knyts till de centrumkommuner till vilka de har den största utpendlingen med vissa begränsningar. Det krävs att utpendlingen till centrumkommunen ska vara minst 10 procent och restiden får inte överstiga 75 minuter. Om restiden är mindre än 30 minuter behöver inte 10 procentkravet vara uppfyllt.

16.2 Gränsöverskridande pendling och gemensamma LA

Den gränsöverskridande arbetspendlingen i Norden har stor påverkan på den nationella statistiken vid gränssnitt med relativt stor arbetspendling över riksgräns. Eftersom man i den nationella statistiken inte beaktar pendling över riksgräns får det till följd att de personer som exempelvis bor i Sverige och arbetar i Norge räknas som ej förvärvsarbetande i Sverige och de ingår inte heller i den norska statistiken över förvärvsarbetande. Dessa personer blir således osynliga i ländernas sysselsättningsstatistik. Konsekvensen blir att kommuner med stor pendlingsinteraktion med ett grannland får för få sysselsatta och därmed för låga förvärvsintensiteter.

Förutsättningarna för att mäta arbetspendling över riksgräns är inte riktigt desamma som att mäta arbetspendling inom respektive länder:

- Gränspendlingen omfattar endast personer med anställning. Egna företagare som tar uppdrag i ett grannland i den egna firman kan inte redovisas då det saknas statistikkällor för sådana studier
- Personer som bor i Sverige och arbetar utomlands och som har sin anställning från Sverige och får sin lön från en svenskregistrerad organisation ingår i den nationella svenska sysselsättningsstatistiken och redovisas som boende i Sverige och förvärvsarbetande utomlands. Antalet personer som redovisas på detta sätt är knappt 10 000 personer. Deras arbetsland är okänt. Få personer i denna grupp är anställda av företag. Många arbetar i exempelvis hjälporganisationer och i den svenska utrikesförvaltningen.

⁵¹ Akf working paper. Pendlingsoplande i Østdanmark af Morten Marott Larsen

Öresundsregionen

I Öresundsregionen försökte man tidigt få en uppfattning om storleken av arbetspendlingen över Öresund. En undersökning om arbetspendling över sundet som gjordes i mitten av 1970-talet visade att arbetspendlingen var ytterst begränsad. Den svenska och danska regeringens beslut 1991 att bygga en bro över Öresund ökade intresset för att mäta storleken på öresundspendlingen. SCB och Danmarks statistik utvecklade tillsammans en metod för att mäta pendling över riksgräns. Metoden är en totalundersökning som baseras på svenska kontrolluppgifter och danska upplysningssedlar. Arbetet kräver utbyte av personuppgifter mellan länderna. Redovisningen av arbetspendling sker årligen och den sker på kommunnivå för hela Öresundsregionen. Den första redovisningen av arbetspendling över Öresund baserades på uppgifter från år 1997, vilket var tre år före bronns färdigställande.

16.3 Nordisk pendlingskarta

Nordiska ministerrådet uppmärksammade det utvecklingsarbete för mätning av arbetspendling över riksgräns som gjordes för Öresundsregionens räkning och gav statistikmyndigheterna i de fyra stora nordiska länderna i uppdrag att framställa en Nordisk pendlingskarta över bl.a. arbetspendling mellan de nordiska länderna. Syftet var att redovisa pendlings- och löneinkomstströmmar mellan de nordiska länderna och att redovisa lokala arbetsmarknader för ett gränslöst Norden. Den modell för redovisningen som skulle användas var den som användes för öresundsstatistiken. Det visade sig dock att lagstiftningen i Finland och Danmark inte överensstämde med varandra. Detta medförde att det inte blev möjligt att utbyta individuppgifter mellan dessa båda länder, vilket var en förutsättning för att kunna bestämma antalet arbetspendlare över riksgränsen. Arbetspendlingen mellan Danmark och Finland bedömdes dock ha liten betydelse. Efter det att den legala prövningen av arbetet var gjord kunde tio av tolv pendlingsströmmar mellan de nordiska länderna beräknas. Nordisk pendlingskarta har hittills framställts för åren 2001 och 2004–2006.

Pendlingsströmmarnas storlek

Arbetspendlingen mellan de nordiska länderna uppgick under år 2006 till drygt 44 000 arbetspendlare. Av dessa utgjorde arbetspendlarna från Sverige till grannländerna ca 33 000 personer. Sedan den första mätningen av arbetspendling mellan de nordiska länderna genomfördes år 2001 har den totala arbetspendlingen mellan länderna ökat med ca 50 procent. Pendlingen från Sverige till Danmark står för den klart största andelen av ökningen och har under tidsperioden stigit med 210 procent, till drygt 14 000 arbetspendlare.

Den intensivaste pendlingsströmmen över riksgränsen gick inom Öresundsregionen. År 2006 arbetspendlade ca 13 500 personer i båda riktningarna över Öresund. Den största enskilda strömmen i regionen med ca 4 100 personer gick från Malmö kommun till Köpenhamns kommun. Andra nordiska gränsregioner av betydelse är, med ca 1 000 arbetspendlare 2006, interregiområdet Gränslöst samarbete (GSA) som utgörs av 13 kommuner i Västra Götaland och nio kommuner i Östfolds fylkeskommun. I Inre Skandinavien pendlade ca 1 300 personer över riksgränsen. Även Inre Skandinavien är ett interregiområde som omfattar Värmland och Dalarna på den svenska sidan och på den norska sidan Hedmarks fylkeskommun samt delar av Akershus och Östfolds fylkeskommuner.

Både Gränsregionalt samarbete och Inre Skandinavien ligger i det södra gränsavsnittet av gränsen mellan Sverige och Norge. I Tornedalen finns ett annat intressant gränsavschnitt som domineras av tvillingkommunerna Haparanda och Torneå. Båda kommunerna ingår i en gränsöverskridande lokal arbetsmarknad. Totalt arbetspendlade cirka 530 personer i båda riktningarna över Torne älv. Strömmen från den svenska till den finska delen var något större än i den motsatta riktningen. Pendlingen från Haparanda till Torneå är dock underskattad på grund av ett relativt stort bortfall på den finska sidan av kommunkoder för arbetspendlarnas arbetsställen.

De kommuner som hade den största inpendlingen över riksgräns i Norden år 2006 var Köpenhamn och Oslo. Till Köpenhamns kommun pendlade 6 360 personer in över riksgräns varav 6000 från Skåne dvs. den svenska delen av Öresundsregionen. Till Oslo kommun arbetspendlade ca 5 770 personer från Sverige varav det största antalet från Göteborg med ca 400 personer. Medan inpendlingen över riksgräns till Köpenhamn är starkt koncentrerad till den svenska delen av Öresundsregionen, kommer inpendlarna till Oslo från alla delar av Sverige.

Lokala arbetsmarknader över riksgräns

I och med att det finns studier gjorda av pendling över riksgräns i Norden är det även möjligt att beräkna lokala arbetsmarknader i ett gränslöst Norden. De uppgifter som behövs är den nationella pendlingen i respektive land på kommunnivå samt uppgifter om samtliga pendlingsströmmar över riksgräns likaledes på kommunnivå. Därefter används samma regler vid avgränsningen som för SCB:s indelning i lokala arbetsmarknader. Det visade sig att år 2006 fanns det 269 lokala arbetsmarknader i Norden omfattande 1 236 kommuner.

Det finns två stabila lokala arbetsmarknader i Norden som skär en riksgräns. Den ena är Oslo LA som omfattar bl.a. Årjängs kommun i Värmland. Den andra är finska Torneå-Kemi LA som även omfattar Haparanda kommun i Sverige. Det finns även två lokala arbetsmarknader som bedöms att inom en tioårsperiod kunna utvecklas till riksgränsöverskridande lokala arbetsmarknader. Den största är Köpenhamns LA som kan utsträckas till att även omfatta Malmö-Lunds LA i Skåne. Den andra presumtiva gränsöverskridande lokala arbetsmarknaden är Fredrikstad-Sarpsborgs LA som kan komma att omfatta även Strömstads LA i norra Bohuslän.

16.4 Utomnordisk pendling

Det finns ca 50 000 personer som inte är folkbokförda i Sverige, men som har haft jobb i Sverige och registrerats med kontrolluppgift. De bor således utomlands men har arbetat i Sverige under året. Dessa personer saknar vi uppgifter om. För närvarande är det omöjligt att beskriva denna grupp personer som arbetar i Sverige. Genom att de nordiska länderna har relativt likartade skattesystem är det möjligt för de nationella statistikbyråerna att samarbeta kring gränsregional statistik. Om SCB ska kunna beskriva grupper som arbetar i Sverige och som bor utanför Norden måste registreringen av dessa personer kompletteras med t.ex. bostadsland. För svenskar som bor i Sverige och som arbetar i länder utanför Norden har vi för närvarande inga statistikkällor och kan därför inte bilda oss en uppfattning om storleken på denna företeelse.

17 Lokala arbetsmarknader i EU-länderna

Det kan vara värdefullt att belysa SCB:s modell för avgränsning av lokala arbetsmarknader utifrån ett internationellt perspektiv. Detta avsnitt ger en kort översikt av situationen bland EU:s medlemsländer med avseende på förekomsten av lokala arbetsmarknader eller Labour market areas (LMA:s) som är den engelska term som Eurostat använder sig av.

17.1 Arbetsmarknadsregioner i EU-länderna

Eurostat har gjort en enkät till medlemsländerna för att få en uppfattning om länderna använder sig av Labour Market Areas (LMA)⁵². Femton länder säger sig ha eller planera indelningar för LMA:s. I de flesta fall bygger man upp indelningen utifrån kommuner. Några undantag finns dock. I Tyskland utgår man från NUTS 3, vilken är en nivå ovanför kommunnivån. I Storbritannien bygger man dem utifrån en geografisk indelning som ligger under kommunnivån.

Finland, Italien och Estland har de befolkningsmässigt minsta LMA:s med en medelstorlek under 100 000 invånare. De största har Nederländerna med nästan 500 000 invånare samt Ungern och Tyskland med drygt 300 000 invånare. I Sverige är medelfolkmängden drygt 100 000 invånare. I ungefär hälften av länderna är det den nationella statistikmyndigheten som tar fram indelningarna i LMA. I nedanstående tablå (tablå 17.1) beskrivs översiktligt ländernas indelning i LMA:s.

Tablå 17.1 Medlemsländer i EU år 2007 som har en indelning i Labour Market Areas

Table 17.1 EU member countries in 2007 having a division of Labour Market Areas

Medlemsland	Produceras av	I bruk	Sedan	Minsta enhet	Pendlingskedjor	Antal LMA	Medelfolkmängd
Belgien	Nat stat byrån	Ja	2000	Kommun	Nej	47	225 000
Danmark	Andra	?	1994	Kommun	Ja	25	217 000
Estland	Andra	Ja	2001	Kommun	Nej	15	90 000
Finland	Nat stat byrån	Ja	1990	Kommun	Nej	191	28 000
Frankrike	Nat stat byrån	Ja	1984	Kommun		348	182 000
Grekland	Andra	Ja	2006	Kommun	Ja	60	186 000
Italien	Nat stat byrån	Ja	1981	Kommun	Ja	686	86 000
Nederländerna	Andra	Ja	1995			34	481 000
Polen	Andra	Planerad					
Portugal	Nat stat byrån	under utv.	2007	Kommun	Ja	33	321 000
Slovakien	Andra	Nej	2002	Kommun	Ja	51	106 000
Storbritannien	Nat stat byrån	Ja	1998	Del av kommun	Nej	243	250 000
Sverige	Nat stat byrån	Ja	1991	Kommun	Ja	79	115 000
Tyskland	Andra	Ja	1972	NUTS 3	Nej	267	309 000
Ungern	Nat stat byrån	Ja	1980	Kommun	Nej	23	346 000

⁵² Ett annat begrepp som används internationellt är Local Labour Market Areas (LLMA)

Fakta om statistiken

Förkortningar

AKF

Anvendt kommunal Forskning (AKF) är ett danskt forskningsinstitut som forskar i ämnen kring offentlig service och reglering. Huvudvikten ligger på kommuner och regioner.

ERU

Expertgruppen för forskning om regional utveckling. ERU är numera nerlagd.

F-region

Förvävsregion (SCB). En gruppering av lokala arbetsmarknader.

FAD

Företags- och arbetsställens dynamik är ett longitudinellt register som beskriver företags- och arbetsställens utveckling över tiden.

FA-regioner

Funktionella analys- och planeringsregioner (Nutek fr.o.m. 2005).

FP-region

Funktionell planeringsregion (Nutek efter kön).

LA

Lokal arbetsmarknad (SCB).

LA-region

Lokal arbetsmarknadsregion (Nutek t.o.m. 2005).

Nutek

Verket för näringslivsutveckling ombildades till Tillväxtverket den 1 april 2009.

OECD

Organisation for Economic Co-operation and Development har sitt högkvarter i Paris. OECD är en internationell organisation som arbetar för samarbete mellan industriella länder med representativ demokrati och marknadsekonomi.

NUTS

NUTS är den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning. Förkortningen står för Nomenklaturen för statistiska territoriella enheter.

RAMS

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik är ett system av register som baseras på en totalundersökning. Nästan all redovisning i rapporten baseras på statistik från RAMS-systemet.

SCB

Statistiska centralbyrån

Begreppsförteckning

Arbetskraftsflöden

Redovisning av personers rörlighet på arbetsmarknaden redovisas i RAMS på följande sätt:

- Nyttillkomna till arbetsmarknaden
- Avgångna från arbetsmarknaden
- Personer som bytt företag,
- Personer som lämnat regionen
- Personer som kommit in regionen
- Avlidna personer

Arbetspendling

Regelbundna förflyttningar mellan bostad och arbetsställe som sker över kommungräns. Arbetspendling mäts enligt RAMS utifrån en persons bostadsregion och arbetsställeregion.

Arbetsställe

Varje adress, fastighet eller grupp av fastigheter där företaget har sin verksamhet. Ett företag kan ha många arbetsställen på en ort, i Sverige eller i världen. I RAMS hämtas uppgift om arbetsställe från SCB:s Företagsregister. Ett arbetsställes identitet utgörs av ett åttasiffrigt "CFAR"-nummer som är unikt för varje arbetsställe. I RAMS används dessutom det s.k. arbetsställesnumret, som är högst 5-siffrigt och unikt enbart i kombination med företagets organisationsnummer.

Arbetsställebefolkning/ Bostadsbefolkning

Förvärvsarbetande personer kan antingen redovisas utifrån arbetsställets eller bostadens regionala tillhörighet.

Arbetsställebefolkningen redovisar förvärvsarbetande efter arbetsställets region. Ett annat begrepp som används är dagbefolkning. Redovisning av arbetsställebefolkning används för att beskriva näringslivet i en region.

Redovisning av *förvärvsarbetande bostadsbefolkning* utgår från deras folkbokföringsadress och benämns även förvärvsarbetande nattbefolkning. Redovisningen av bostadsbefolkning används i huvudsak för att beskriva sociala sammanhang.

Bransch eller Näringsgren

Bransch eller näringsgren utgör ett område för en verksamhet. I RAMS utgår man från arbetsställets näringsgren. Den nomenklatur som används är Svensk näringsgrensindelning (SNI), som bygger på EU:s standard, NACE Rev.2. SNI är primärt en aktivitetsindelning. Produktionsenheter, som företag och arbetsställen klassificeras efter den aktivitet som bedrivs. Ett företag, arbetsställe kan ha flera aktiviteter (SNI-koder). I rapporten används SNI 2002. En ny näringsgrensindelning (SNI 2007) infördes i SCB:s Företagsdatabas vid årsskiftet 2007/2008 och används vid all näringsgrenskodning i databasen från 2008 (av Skattemyndigheten från 071210).

I rapporten används en gruppering av branscher i tre grupper Varuproduktion, Privat dominerade tjänster och Offentligt dominerade tjänster. *Varuproduktion* omfattar jordbruk m.m., utvinning, tillverkning, energi- och vattenförsörjning, avfallshantering samt byggindustri. *Privat dominerade*

tjänster omfattar handel, transporter, kommunikationer, personliga och kulturella tjänster samt finansiell verksamhet och företags tjänster. *Offentligt dominerade tjänster* omfattar vård, omsorg, utbildning, forskning samt offentlig förvaltning m.m.

Bruksort

Bruksort eller brukssamhälle är ett mindre samhälle uppbyggt kring en dominerande industri, ett bruk.

Eurostat

EU:s statistikmyndighet beläget i Luxembourg.

Flerkärnig lokal arbetsmarknad

En lokal arbetsmarknad i vilken fler än den självständiga kommunen har kommuner knutna till sig via arbetspendling.

Folk- och bostadsräkningar (FoB)

SCB genomförde Folk- och bostadsräkningar vart femte år under perioden 1960–1990. De var totalundersökningar baserade på enkäter till hushåll och fastighetsägare. De omfattade uppgifter om befolkning, sysselsättning, arbetspendling, hushåll, lägenheter och fastigheter och kunde redovisas på låg regional nivå. Före 1960 genomförde SCB Folkräkningar och Bostadsstyrelsen Bostadsräkningar. EU har beslutat om att en ny Folk- och bostadsräkning (Census) ska genomföras kring 2010. Nästa FoB i Sverige kommer att äga rum 2011 och vara helt registerbaserad.

Funktionella (eller analytiska) regioner definieras utifrån analytiska krav.

De sammanför områden utifrån geografiska kriterier (t.ex. höjd över havet eller jordart) eller med hjälp av socioekonomiska kriterier (t.ex. homogenitet, regionala ekonomiers komplementaritet eller polaritet). Inom arbetsmarknadsområdet innebär funktionell regional indelning att man utgår från hur verkligheten fungerar, t.ex. verkliga pendlingsströmmar i stället för att sätta upp normer som kan innebära maximal pendlingstid eller avstånd. Motsatsen till funktionella regioner är normativa regioner.

Funktionella analys- och planeringsregioner (FA-regioner)

En indelning av Nutek baserad på SCB:s lokala arbetsmarknader, som syftar till att beskriva hur de lokala arbetsmarknaderna kan se ut om fem till tio år.

Företag

I den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) begränsas begreppet företag till juridiska eller fysiska personer, som bidragit med arbetstillfällen under året och som finns med i de skatteadministrativa registren. Inaktiva företag ingår således inte. Företag kan vara aktiebolag, egna företagare eller handelsbolag.

Företagens identitet utgörs av organisationsnummer, som är uppbyggda på samma sätt som personnummer. Om sekelsiffran är 5–8 är företaget ett aktiebolag (5), enkelt bolag (6), ekonomisk förening (7) eller slutligen en ideell förening eller stiftelse (8). Är sekelsiffran en 2:a är det fråga om en offentlig arbetsgivare. För egenföretagare m.fl. som inte är aktiebolag utgörs organisationsnumret av innehavarens eller huvudägarens personnummer. Grundinformationen om företag hämtas från SCB:s Företagsregister.

Företagens- och arbetsställes dynamik (FAD)

Företagens- och arbetsställes dynamik är en metod som utarbetats vid SCB med hjälp av företagens och arbetsställes identiteter och kopplingarna till sysselsatta personer enligt RAMS. Med hjälp av metoden är det möjligt att följa vad som händer med företag eller arbetsställen mellan åren i fråga om nyetableringar och nedläggningar liksom avknoppningar och sammanslagningar. Metoden bygger på att man kan följa personalstyrkan vid samtliga företag och arbetsställen och därmed spåra och identifiera vilken typ av förändringar som inträffar. Exempelvis är det möjligt att se om ett nytt företag eller arbetsställe är helt nytt eller uppstått genom upp-splittring av någon redan befintlig enhet.

Förvärvsintensitet

Ett mått som mäter den andel av befolkningen i en viss åldersgrupp som har förvärvsarbete. I RAMS redovisas förvärvsintensiteten oftast för personer i åldern 20–64 år men det är möjligt att redovisa förvärvsintensiteten för varje åldersgrupp.

Förvärvsregioner

En gruppering av lokala arbetsmarknader efter gemensamma egenskaper. I den ursprungliga indelningen i lokala arbetsmarknader baserad på data från 1988 skapades grupper för lokala arbetsmarknader. En ny gruppering i förvärvsregioner redovisas i rapporten.

Förvärvsarbete

Enligt RAMS definieras en person ha förvärvsarbete om denna arbetar minst 4 timmar under november månad. Definitionen är en anpassning av ILO:s regel om att arbeta minst en timme under en vecka.

Gränsregional statistik

Statistik som i första hand tas fram för att belysa rörligheten i gränstrakterna mellan två eller flera länder. Vanligen avser statistiken pendling och flyttning över riksgräns. Förutsättningarna för att ta fram gränsregional statistik är störst i de nordiska länderna, där det finns årlig tillgång till registerdata på individnivå. Statistiken inkluderar både befintlig statistisk information och specialbearbetad statistik som görs jämförbar för ingående länder.

Gränsöverskridande arbetspendling

Arbetspendling som sker över en riksgräns

Inkomstregioner

Nutek har skapat en indelning för att beskriva hur kommuner hänger samman utifrån förvärvsinkomst. I stället för att mäta antal arbetspendlare som i LA utgår man från var personens förvärvsinkomst intjänas. Samma regler och procenttal används som för avgränsningen av LA.

Jobb

Ett jobb enligt RAMS är en arbetsinsats som man får ersättning för antingen som anställd eller som egen företagare. En person kan ha många olika jobb under ett år. Samtliga jobb finns uppgifter om i det s.k. Jobbregistret som ingår i RAMS registerinnehav.

Jobbyten

För att en person ska räknas som jobbytare enligt SCB:s definition, krävs att personen ska ha räknats som förvärvsarbetande i Sysselsättningsregistret

under de två år mellan vilka jobbytet ägt rum. Själva jobbytet innebär att personen bytt både arbetsställeidentitet och organisationsnummer mellan åren. Enbart byte av arbetsställe vid samma företag räknas således inte som jobbyte även om det nya arbetsstället inte ligger på samma ort eller lokal arbetsmarknad.

Komponentanalys

Med hjälp av komponentanalys (eller shift share analys) kan man dela upp regionernas utveckling i ett par komponenter. Därigenom kan man se hur stor del som beror på den komponent eller variabel som man i första hand vill undersöka effekten av och hur mycket som beror på alla övriga faktorer.

Exempelvis kan komponentanalys användas om man vill se vilken betydelse en regions näringsstruktur har för sysselsättningsutvecklingen. Man beräknar då hur sysselsättningsutvecklingen skulle ha sett ut om regionen haft samma utveckling som riket i var och en av de branscher som man valt att dela in näringslivet i. Resultatet blir den s.k. *strukturkomponenten*, som är positiv om regionen har en övervikt i de branscher som gått bra i riket. Den verkliga utvecklingen i regionen jämförs därefter med den procentuella utvecklingen enligt strukturkomponenten. Är den verkliga utvecklingen mer positiv än strukturkomponenten blir den s.k. *regionkomponenten* positiv. Detta innebär att det finns andra förhållanden utöver branschammansättningen, som varit fördelaktiga för regionens sysselsättningsutveckling. Läger man ihop de två komponenterna får man den verkliga sysselsättningsutvecklingen i regionen.

Ofta illustreras resultatet från komponentanalysen i ett koordinatsystem, där de regioner som ingår i analysen representeras av punkter. De två axlarna utgörs av en strukturkomponent (eller någon annan variabel) och en regionkomponent. Med hjälp av punkternas läge i koordinatsystemet kan man avläsa tecken och värde på de båda komponenterna.

Landsdelar

I Sverige finns det traditionellt tre landsdelar Götaland, Svealand och Norrland. *Götaland* omfattar följande landskap: Östergötland, Småland, Öland, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Bohuslän, Dalsland och Västergötland. *Svealand* omfattar Uppland, Södermanland, Närke, Värmland, Västmanland och Dalarna. *Norrland* omfattar Gästrikland, Hälsingland, Härjedalen, Jämtland, Medelpad, Ångermanland, Västerbotten, Norrbotten och Lappland.

Även EU:s NUTS-indelning har en indelning sin nya reviderade version på NUTS 1-nivå i tre landsdelar: Östra, Södra och Norra Sverige. *Östra Sverige* omfattar följande län: Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Västmanlands och Uppsala. I *Södra Sverige* ingår länen Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Skåne, Hallands och Västra Götaland. *Norra Sverige* omfattar Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens.

Jämförelse mellan landsdelar enligt traditionell uppfattning och enligt NUTS 1

Landsdel	Befolkning 2008	NUTS 1	Befolkning 2008
Götaland	4 449 759	Södra Sverige	4 026 590
Svealand	3 652 922	Östra Sverige	3 526 850
Norrland	1 153 666	Norra Sverige	1 702 907

Lokal arbetsmarknad med flera centra

En lokal arbetsmarknad kan ha två osjälvständiga kommuner som sitt centrum. Villkoret är att de har sin största utpendling till varandra. De bildar då ett gemensamt lokalt centrum. Exempel på sådana lokala arbetsmarknader är Stockholm-Solna LA, Malmö-Lunds LA och Falun-Borlänge LA.

Lokal arbetsmarknad över riksgrens

I Norden finns det för närvarande två stabila lokala arbetsmarknader som berör två länder. Den ena är Oslo LA som förutom kommuner i Norge innefattar Årjängs kommun i Sverige. Den andra lokala arbetsmarknaden över riksgrens är Torneå-Kemi LA i Finland som även omfattar svenska Haparanda kommun. På sikt kan man även räkna med att Malmö-Lunds LA kommer att uppgå i Köpenhamns LA. Inom Öresundsregionen betraktar man redan nu Malmö-Lund LA som en del av Köpenhamns lokala arbetsmarknad.

Lokala arbetsmarknaders självständighet

Lokala arbetsmarknaders självständighet mäts utifrån den andel av befolkningen i en lokal arbetsmarknad som bor och arbetar i samma LA.

Lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner)

En tidigare benämning på Nutek:s FA-regioner. Se FA-regioner.

Lokalt centrum

Ett lokalt centrum utgörs enligt reglerna för avgränsning av lokala arbetsmarknader en kommun som ska vara relativt självständig i utpendlingshänseende. Den totala utpendlingen får inte överstiga 20 procent av det totala antalet förvärvsarbetande. Den största utpendlingsströmmen till en enskild kommun måste dessutom vara mindre än 7,5 procent av det totala antalet förvärvsarbetande.

Lönesummestatistik

Kontrolluppgiftsbaserad lönesummestatistik är en årlig totalräknad statistikprodukt som utgår från de kontrolluppgifter (KU), som lämnas av utbetalare av lön, arvode, andra ersättningar eller förmåner som utgör skattepliktig inkomst av tjänst. Statistiken syftar till att belysa nivå och utveckling av lönesummor, skattepliktiga sociala ersättningar samt preliminär A-skatt. Redovisningen av lönesummor görs regionalt, efter företagets sektor och efter arbetsställets näringsgren.

Nattbefolkning/ dagbefolkning

Begreppen nattbefolkning och dagbefolkning är synonymer till arbetsställebefolkning respektive bostadsbefolkning. Förvärvsarbetande personer kan antingen redovisas utifrån bostadens eller arbetsställets regionala tillhörighet.

Förvärvsarbetande nattbefolkning är en benämning som avser bostadens geografiska belägenhet. Man utgår då från personernas folkbokföringsadress. Begreppet används huvudsakligen vid redovisningar av sociala sammanhang.

Dagbefolkningen redovisar förvärvsarbetande efter arbetsställets belägenhet. Redovisning av dagbefolkning används oftast för att beskriva individernas kopplingar till näringslivet i en region.

Nordisk pendlingskarta

Nordisk pendlingskarta är ett projekt som syftar till att belysa pendlings och lönesummeströmmar över riksgrens mellan de fyra stora nordiska länderna. Projektet finansieras av Nordiska ministerrådet och genomförs i ett samarbete mellan berörda länders statistikmyndigheter. Redovisningen går ned på kommunnivå. Nordisk pendlingskarta har framställts för åren 2001, 2004, 2005 och 2006.

Normativa regioner är uttrycket för en politisk vilja. Deras gränser fastställs utifrån de uppgifter som tilldelats de territoriella samhällena, utifrån storleken på den befolkning som behövs för att utföra dessa uppgifter effektivt och ekonomiskt samt utifrån historiska, kulturella och andra faktorer. Vid bildandet av arbetsmarknadsregioner får man ett normativt inslag i indelningen om man i stället för att utgå från pendlingsstatistik använder sig av normer såsom maximal restid eller maximerar avståndet vid bestämning av vilka områden som tillsammans ska ingå i respektive arbetsmarknadsregion. Motsatsen till normativa regioner är funktionella regioner.

Nutek

Närings- och utvecklingsverket som den 1 april 2009 ändrade namn till Tillväxtverket.

Näringslivet

Ordet näringsliv är ett sammanfattande ord för de olika värdeskapande verksamheter som finns inom ett geografiskt område, såsom en offentlig eller privat registrerad myndighet, företag eller förening. I en snävare betydelse används ordet i RAMS som en beteckning på verksamhet som privat och offentligt ägda aktiebolag,

Parameterfria indelningar

Indelning av funktionella regioner utan procenttal.

Pendlingskedjor

Vid avgränsningen av lokala arbetsmarknader kan det uppstå pendlingskedjor med fler än två länkar. Enligt reglerna för avgränsningen i lokala arbetsmarknader ska man bryta efter två länkar. Men vid analys av de aktuella fallen har SCB tillåtit tre länkar i en pendlingskedja.

Pendlingsomland

Pendlingsomland är en indelning som visar en kommuns in- eller utpendlingsomland. Ett inpendlingsomland omfattar de kommuner som krävs för att 90 procent av kommunens arbetsställebefolkning (inpendlingsomland) ska ingå. På motsvarande sätt beräknas en kommuns utpendlingsomland baserad på förvärvsarbetande bostadsbefolkning.

Personalomsättning

Måttet på personalomsättning i denna rapport har beräknats utifrån hur stor del av personalen på ett arbetsställe som blir utbytt under ett år. Måttet är konstruerat så att personalökningar eller personalneddragningar netto inte påverkar resultatet utan mäts i särskild ordning. Arbetsställen som får hela sin personal utbytt under en period får en personalomsättning på 100 procent, medan arbetsställen som inte får någon person alls utbytt får en personalomsättning på 0 procent. Detta gäller oberoende av om det skett nettoförändringar i antalet sysselsatta. Formeln för beräkning av personalomsättningen (po) redovisas nedan:

$$po = \frac{\sum_{i=1}^a \{ (y_i + z_i) - | y_i - z_i | \} / 2}{\sum_{i=1}^a ((x_{1i} + x_{2i}) - | x_{1i} - x_{2i} |) / 2} * 100$$

där

x_{1i} = antal anställda på arbetsställe i vid tidpunkt 1

x_{2i} = antal anställda på arbetsställe i vid tidpunkt 2

y_i = antal nyanställda på arbetsställe i mellan tidpunkt 1 och 2

z_i = antal avgångar från arbetsställe i mellan tidpunkt 1 och 2

a = antal arbetsställen i redovisningsgruppen

Regionfamiljer (Nutek)

Nutek:s gruppering av FA-regioner efter deras egenskaper.

Regionförstoring

Regionförstoring mäts i huvudsak genom förändringar i lokala arbetsmarknader. Antalet LA har minskat avsevärt sedan 1970-talet, vilket ses som ett mått på att det förekommer en regionförstoring i landet. Det har även i enstaka förekommit regionförminskning som berört enskilda lokala arbetsmarknader.

Regionförstärkning

Regionförstärkning mäts som förändringen av antal inpendlare till det lokala centrumet från övriga kommuner i den lokala arbetsmarknaden i förhållande till dessa kommuners förvärvsarbetande bostadsbefolkning.

Regionförtätning

Förändring av pendlingen mellan kommuner inom en lokal arbetsmarknad i relation till den förvärvsarbetande bostadsbefolkningen.

Regionkomponent

Regionkomponenten är den ena komponenten i de komponentanalyser som genomförts i rapporten. Den andra är strukturkomponenten. Regionkomponenten förklarar hur stor del av en regions avvikelser från rikets sysselsättningsutveckling som beror på ett antal oidentifierade regionala faktorer, när man tagit hänsyn näringsstrukturen i regionen. En positiv regionkomponent innebär att regionen klarat sig bättre än förväntat jämfört med riksutvecklingen när hänsyn tagits till näringsstrukturen i regionen.

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik är ett system för totalredovisad arbetsmarknadsstatistik. I huvudsak all statistik i rapporten härrör från RAMS.

Shiftlinje

Shiftlinjen binder ihop de punkter i diagrammet för en genomförd komponentanalys, där regionernas positiva strukturkomponenter motsvaras av respektive regionens negativ regionkomponent så att utvecklingen blir densamma som för hela riket. De regioner som i diagrammet ligger ovanför (och till höger) om shiftlinjen har totalt sett haft en bättre utveckling än riksgenomsnittet.

Solitära lokala arbetsmarknader

En lokal arbetsmarknad som omfattar endast en kommun.

Storstads-LA

De tre storstädernas lokala arbetsmarknad dvs. Stockholm-Solna LA, Malmö-Lunds LA och Göteborg LA.

Strukturgrupper

Med strukturgrupper avses i rapporten de åtta grupper av lokala arbetsmarknader som bildats med hjälp av klusteranalys utifrån variabler som speglar förutsättningar för regional tillväxt och arbetsmarknadens funktionssätt

Strukturkomponent

Strukturkomponenten är den ena komponenten i komponentanalysen som genomförts i rapporten. Den andra är regionkomponenten. Strukturkomponenten förklarar hur stor del av en regions avvikelser från rikets sysselsättningsutveckling som beror sammansättningen av branscher. En positiv strukturkomponent innebär att regionen har en mer fördelaktig branschstruktur än riket om man förutsätter att varje bransch i regionen haft samma utveckling som riket.

Strukturuområden

I rapporten används variabler inom fyra områden för att genomföra en klusteranalys och gruppera de lokala arbetsmarknaderna i åtta strukturgrupper. De fyra strukturuområdena är: *Areal och befolkningsstruktur, Utbildningsstruktur, Näringsstruktur och Företagsstruktur.*

Sysselsättning

Används här som synonym till förvärvsarbete.

Tillväxtverket

Det nya ämbetsverk som ersatte Nutek den 1 april 2009. Tillväxtverket arbetar för fler och växande företag samt ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i alla delar av landet. I Tillväxtverket ingår verksamhet som tidigare har funnits inom Nutek och Glesbygdsverket samt Konsumentverkets uppdrag kring kommersiell och offentlig service.

Tätort

En **tätort** definieras i Sverige, Norge och Danmark som ett bebyggt område med minst 200 invånare och högst 200 meter mellan husen. I Sverige avgränsar SCB tätorter vart femte år.

Tätortspendlingsområden

Region Skåne har skapat en indelning av regionen i tätortspendlingsområden baserade på elva tätorter som är självständiga ur pendlingssynpunkt.

Öresundsregionen

Öresundsregionen är Nordens största och tätast befolkade storstadsregion. Begreppet etablerades i samband med att Öresundsbron byggdes åren 1995–2000. Regionen omfattar, enligt Öresundskommitténs definition Östdanmark och Skåne.

Östdanmark

Östdanmark är en beteckning på de danska öarna öster om Stora Bält dvs. Själland, Lolland, Falster, Mön och Bornholm.

Referenser

- Akf working paper. *Pendlingsoplande i Østdanmark* af Morten Marott Larsen
- Amcoff, Jan. "Regionförstoring – idé, mätproblem och framtidsutsikter". Institutet för framtidsstudier 2007:7.
- Andersen, A.K. (2004): *Den fremtidige kommunestruktur – streger på et landkort*. Akf forlaget, København.
- Andersson J, Tegsjö B (2006). *En rörlig arbetsmarknad – dynamiken mellan jobb, individer och företag*. Fokus på näringsliv och arbetsmarknad hösten 2005, IAM 2006:1, SCB.
- Arbetsmarknadsstyrelsen. "Arbetsmarknadsstyrelsens regionindelning. A- och B-regioner". 1961.
- Forsström, Åke. "En alternativ metod för att bilda lokala arbetsmarknadsregioner". Kulturgeografiska institutionen vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet.
- Hedin, G, Tegsjö B (2006). *Lokala arbetsmarknader – egenskaper, struktur och utveckling*. Fokus på näringsliv och arbetsmarknad hösten 2005, IAM 2006:1, SCB.
- Linder, B, Söderlund J. *Personalstatistik*. Personaladministrativa Rådet 1970.
- Nutek 2001. "Regionförstoring. Hur kan åtgärder i transportsystemet bidra till vidgade lokala arbetsmarknadsregioner?" (R 2001:7).
- Nutek 2004. "Regional utveckling – utsikter till 2020" Bilaga 3 till LU 2003/04.
- Nutek 2007. "Regioner och arbetsmarknad. Metoder för regionindelningar utifrån arbetsmarknadens funktionssätt" (Info 078-2007).
- Orkan, Lennart: *Personalomsättning – orsaker, konsekvenser och regional struktur*. Umeå 1974.
- Region Skåne (2008): *Arbetspendlingens struktur i Skåne. Underlagsrapport till Regional systemanalys för infrastrukturen i Skåne*.
- SCB, AMPAK. Årligt statistikpaket. Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik enligt AMPAK samt tabeller på riksnivå.
- SCB och ERU 1991. "Lokala arbetsmarknader och förvävsregioner – Nya geografiska indelningar för regionala analyser". Information om arbetsmarknaden 1991:7. Författare: Folke Carlsson, Mats Johansson, Lars Olof Persson och Björn Tegsjö.
- SCB 2004. "Regionala indelningar och koder". Metodrapport. Avdelningen för miljö- och regionalstatistik. November 2004. Författare: Sten-Åke Hallén och Birgitta Bergman.
- SCB 2005 (1). "Regional ekonomisk tillväxt – förutsättningar, indikatorer och mått". Bakgrundsfakta till regional- och miljöstatistik 2005:1. Författare: Henrik Alfredson, Hans Björklund, Folke Carlsson, Birgitta Edberg, Lena Andersson och Björn Tegsjö.
- SCB 2005 (2) Meddelande i samordningsfrågor MIS 2005:2. Geografin i statistiken – regionala indelningar i Sverige
- SCB 2005 (3). "Om Lokala arbetsmarknader (LA)". Arbetspapper från AM/FRS 2005-11-28. Författare: Gunnar Hedin.
- SCB Arbetspapper, "Avgränsning av pendlingsregioner i Sverige. Arbetspapper från Torbjörn Carlquist, A/NA, SCB.

SCB 2008. *"Den regionala tillväxtens struktur och förutsättningar"* Bakgrundsfakta till regional- och miljöstatistik 2008:1. Författare: Hans Björklund och Björn Tegsjö.

SOU 2007:35 Flyttning och pendling i Sverige. Bilaga 3 till Långtidsutredningen 2008.

TCO-rapport nr 10/06. *"Rörlighet och nya jobb på den svenska arbetsmarknaden 2002–2003"*. Författare: Jan Andersson och Björn Tegsjö, SCB. 2006-06-08.

TRUM-rapport 2007:01. Transportforskningsenheten vid Umeå universitet. *"Regionförstoring i glesa områden – Kollektivtrafikens möjligheter och betydelse"*. Författare: Erika Sandow och Kerstin Westin.

Bilaga 1

Statistikprodukten Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) är en totalräknad statistikprodukt, som består av ett system register avsedda för att ge årlig statistik om befolkningens sysselsättning utifrån ett flertal aspekter, såväl för hela riket som på en regional och lokal nivå. RAMS utgör en årlig tidsserie från år 1985, då statistiken producerades för första gången i anslutning 1985 års folk- och bostadsräkning.

Källor och innehåll

Den viktigaste källan för RAMS är uppgifter från skatteadministrationens register. Information om samtliga anställningsförhållanden återfinns på de kontrolluppgifter som varje arbetsgivare är skyldig att lämna till Skatteverket. Uppgifter om egna företagare hämtas dels från inkomstdeklarationens uppgifter om näringsverksamhet, dels från en bilaga till deklarationen, s.k. standardiserade räkenskapsutdrag (SRU). SCB får tillgång till båda dessa material genom överföring från Skatteverkets databas.

RAMS-systemet utgörs av en mängd delregister som Sysselsättningsregistret, Arbetsställregistret, Jobbregistret samt produkten Företagens och Arbetsställets Dynamik (FAD). Det senare innebär att stabila identiteter skapats, som gör det möjligt att beskriva hur företag och arbetsställen lever kvar, nybildas och upphör på ett adekvat sätt. Yrkesregistret och Lönesummeregistret kan också betraktas som delar av RAMS-familjen. Slutligen pågår utveckling av gränsregional sysselsättningsstatistik gentemot Danmark och Norge, där uppgifter från dessa länders motsvarighet till RAMS utgör statistikällor. Även delar av den gränsregionala statistiken ingår i RAMS-familjen.

Användning av RAMS

Registersystemen i RAMS möjliggör framställning av statistik över sysselsättningsförhållanden inom en rad områden. Varje år produceras grundläggande tabeller för användning i främst kommuner och län. Även en rikspublikation med alla grundtabeller på riksnivå tas fram årligen. Den grundläggande informationen i RAMS bastabeller utgörs av uppgifter om individernas förvärvsarbete och pendlingsmönster kombinerat med uppgifter om individernas ålder, kön och utbildning, företagets storlek, näringslivs- och sektortillhörighet, information om arbetskraftsflöden under året m.m.

Utöver den grundläggande statistiken används RAMS för att belysa personalstrukturer i företag och arbetsställen eller händelser och flöden på arbetsmarknaden utifrån longitudinella ansatser. Den ger således ett underlag för att studera arbetsmarknadens funktions sätt.

Vidareutveckling av RAMS

RAMS-systemet har under en lång tid varit under uppbyggnad, främst i samverkan med kulturgeografer och nationalekonomer samt myndigheter som ERU, VINNOVA, Nutek och ITPS. Numera har även företrädare för

arbetsmarknadens parter kommit i fokus som beställare av statistik för analysändamål. Dialogen med uppdragsgivarna har varit värdefull och påskyndat utvecklingen av RAMS. Utbyggnaden av registersystemet i RAMS har inneburit större användning av registren i samband med analyser av arbetsmarknadens funktionssätt och för uppföljning och utvärdering av närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitik. Exempel på denna vidareutveckling av statistiken är beskrivningar av lokala förhållanden på arbetsmarknaden, där SCB:s funktionella indelning i lokala arbetsmarknader (LA) används.

Bilaga 2

Pendlingsomland kring kommuner

Inledning

Syftet med att bilda pendlingsomland är att bestämma det geografiska område från vilket en kommuns arbetsstyrka i huvudsak hämtas. Modellen baseras på kommuner som minsta enhet. Flertalet pendlingsomland är geografiskt sammanhängande, trots att några sådana krav inte ställs.

Pendlingsomland kan definieras både som *inpendlingsomland* och *utpendlingsomland*.

- Inpendlingsomland anger från vilket geografiskt område arbetsstyrkan i en viss kommun kommer ifrån.
- Utpendlingsomland anger inom vilket geografiskt område befolkningen i en viss kommun i huvudsak har sitt förvärvsarbete.

Nedan presenteras principerna för avgränsning av inpendlingsomland. Eftersom indelningen i in- och utpendlingsomland styrs av samma regler skulle i princip samma beskrivning kunna gälla vid indelning i utpendlingsomland.

Avgränsningsregler

En kommuns inpendlingsomland utgörs av kommunen själv plus de omgivande kommuner som mest bidrar med arbetskraft genom arbetspendling.

För att kunna avgöra vilka kommuner som ingår i en kommuns pendlingsomland studeras data dels för undersökningskommunen, dels för de kommuner som kan förväntas ingå i den aktuella kommunens pendlingsomland. Arbetet sker i två steg:

Steg 1: Rangordning av styrkan i de andra kommunernas bindning till undersökningskommunen. Det mått som används är andelen utpendlare till undersökningskommunen i procent av den aktuella kommunens förvärvsarbetande bostadsbefolkning.

Steg 2: Stegvis summering av omkringliggande kommuners antal inpendlare till undersökningskommunen enligt rangordningen i steg 1. Efter varje summering noteras vilken andel av den totala dagbefolkningen i undersökningskommunen som uppnåtts. Summeringen avbryts då minst 90 procent av undersökningskommunens dagbefolkning har täckts. För att så långt som möjligt göra pendlingsomlandena geografiskt sammanhållna måste minst 10 personer ingå i varje pendlingsström.

Exempel på inpendlingsomland

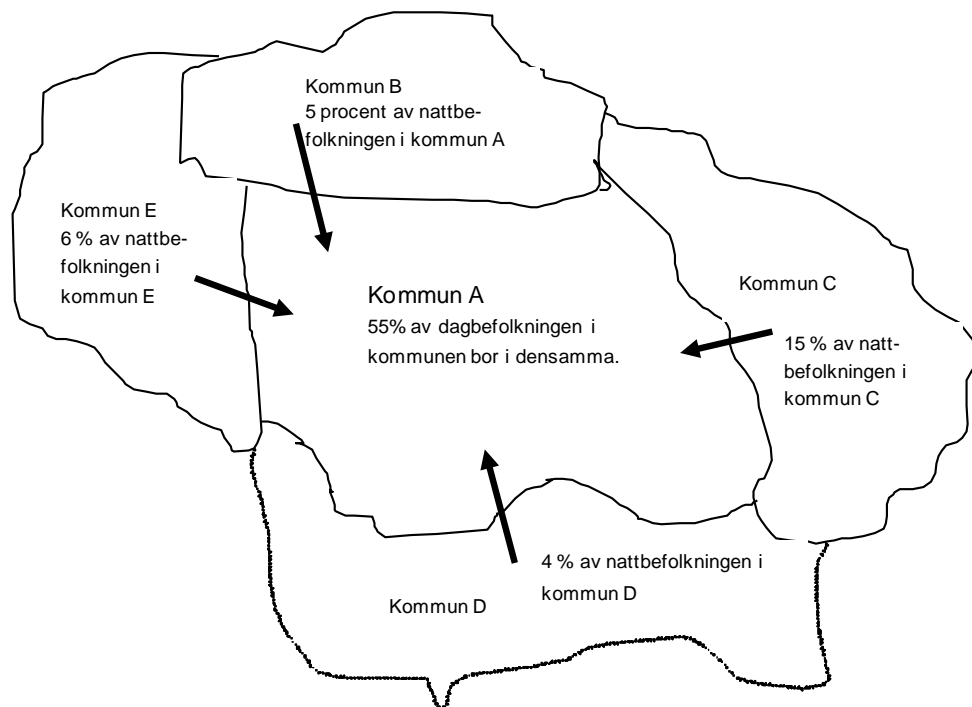
I figur B2.1 är kommun A undersökningskommunen medan kommunerna B till E är kommuner som bidrar till kommun A:s arbetsstyrka.

Steg 1. Omgivande kommuner rangordnas efter hur stor andel av förvärvsarbetande nattbefolkning i respektive kommun som pendlar till kommun A. Rangordningen i figur B15.1 är följande:

Kommun C 15 procent, kommun E 6 procent, kommun B 5 procent och kommun D 4 procent.

I kommun A är andelen som bor och arbetar i kommunen 55 procent av förvärvsarbetande nattbefolkning.

Figur B2.1 Steg 1. Rangordning av kandidater

Steg 2 avgör vilka kommuner som ska ingå i kommun A:s inpendlingsområde. Enligt modellen uppnås gränsen när minst 90 procent av undersökningskommunens arbetsstyrka (dagbefolkning) har uppnåtts. I figur B2.1 anges hur stor andel av respektive kommuns inpendling till kommun A betyder i relation till kommun A:s dagbefolkning.

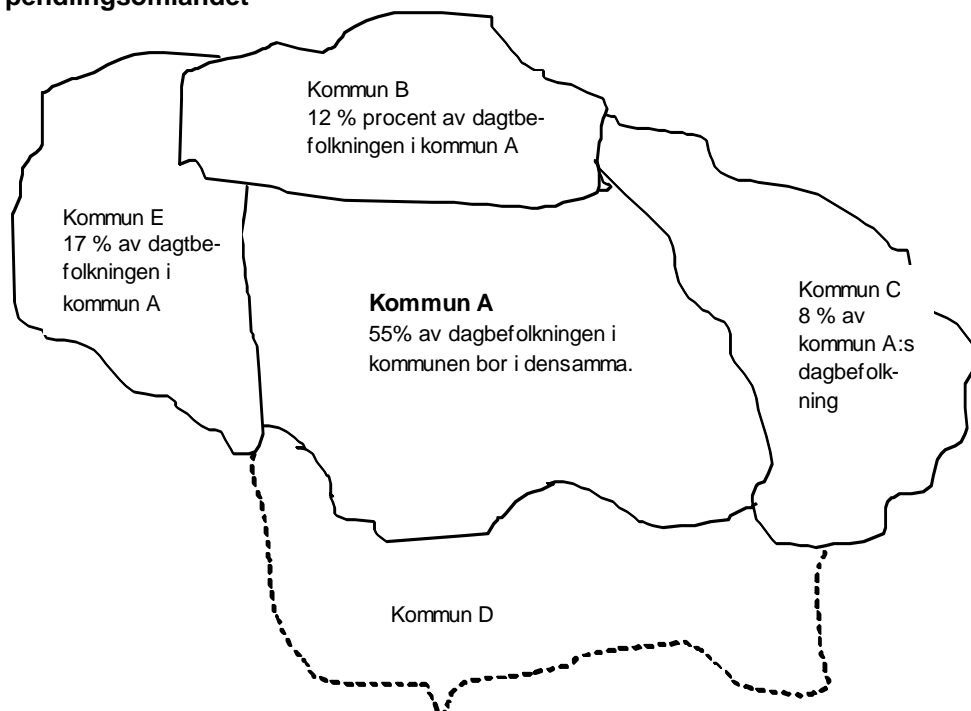
Kommun C med den starkaste bindningen till kommun A bidrar med 8 procent till kommun A:s dagbefolkning. Därefter följer kommun E som bidrar med 17 procent och kommun B med 12 procent

Kommunernas bidrag till kommun A:s dagbefolkning:

Kommun A = 55 % + kommun E 17 %, + kommun B 12 %, kommun C 8 % = 92 %

Med kommun A och kommunerna B, C och E täcks 92 procent av dagbefolkningen i kommun A. Det betyder att kommun D hamnar utanför kommun A:s inpendlingsområde.

Figur B2.2 Steg 2. Bestämning av vilka kommuner som ingår i pendlingsområdet

Bilaga 3

Begrepp och formler vid beräkning av personalomsättning

Inledning

Kvantifieringen av personalomsättningen avser här enbart den externa rörligheten mellan företag eller arbetsställen. För att mäta detta har information från SCB:s register utnyttjats. Måttet bygger på uppgifter om hur många personer som börjat och slutat arbeta vid företag eller arbetsställe under ett år. Utifrån dessa uppgifter kan den externa rörligheten mätas som den andel personer som blivit utbytta under året

Personalflöden in i och ut ur ett arbetsställe medför att personalstyrkan netto kan öka, minska eller förbli oförändrad. Det är dock viktigt att framhålla att små eller inga nettoförändringar vid ett företag kan inträffa samtidigt som bruttorörligheten är omfattande och i extremfallet kan innebära att hela personalstyrkan byts ut.

För att få en översiktlig bild över vad som hänt på personalsidan vid företag och arbetsställen bör måttet på personalomsättning kompletteras med uppgifter om nettoförändringar bland personalen.

Det finns behov av att på ett effektivt och likformigt sätt beskriva hur stor personalomsättningen vid ett arbetsställe är jämfört med andra arbetsställen. Likaså kan det vara intressant att jämföra personalomsättningen bland grupper av företag eller arbetsställen, t.ex. grupperade efter branscher, sektorer eller regioner. Slutligen kan man betrakta varje bransch eller sektor som en särskilt avgränsad enhet och studera den omsättning som sker genom rörlighet mellan hela branscher eller sektorer.

Allmänt om mått på personalomsättning

Alternativa mått i litteraturen

Vid studier av litteratur som innehåller mått på personalomsättning framgår att man oftast inkluderar nettoförändringar i personalomsättningsmåttet. Det innebär att måttet på personalomsättningen ger högre värden för arbetsställen eller företag som expanderat eller krympt jämfört med dem som enbart bytt ut personal men behållit personalstyrkans storlek.

Det mest använda operationella måttet på personalomsättning⁵³ som nämns i litteraturen är det s.k. "crude labour turnover rate", där man sätter antalet som slutat på företaget i relation till det genomsnittliga antalet sysselsatta under mätperioden. Personalomsättningen (PO) i procent blir således lika med:

⁵³ Se även Orkan, Lennart: Personalomsättning – orsaker, konsekvenser och regional struktur. Umeå 1974.

*Antalet avgångna/Genomsnittligt antal sysselsatta under perioden * 100.*

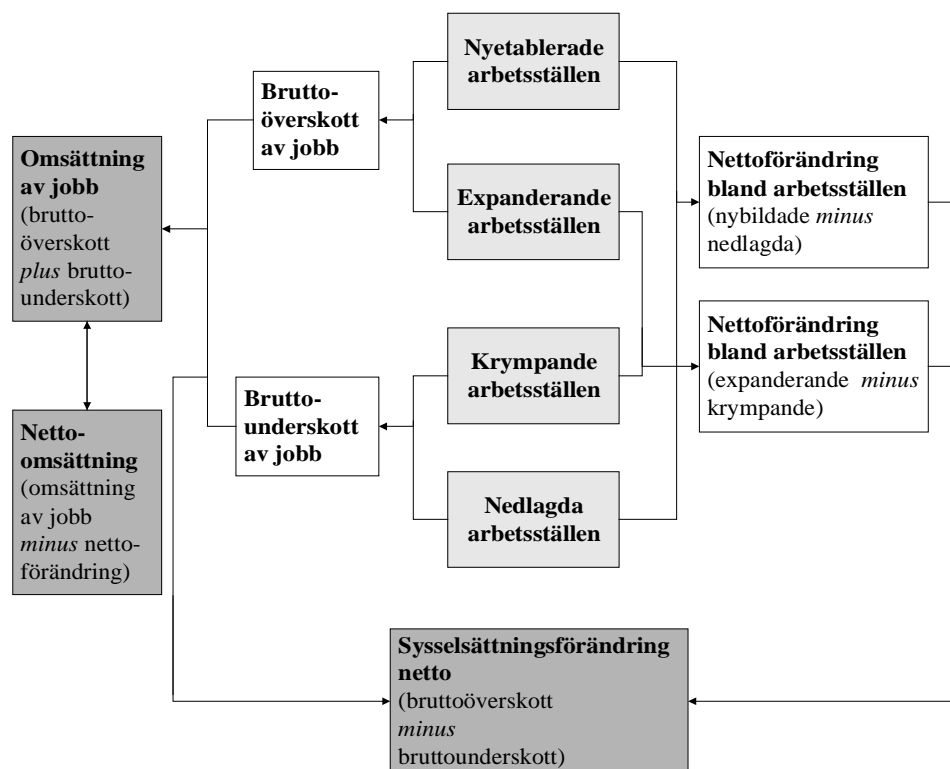
Ett antal variationer på ovanstående mått har tillämpats av forskare. Framför allt gäller det vad man ska dividera antalet avgångna med. Två exempel tas upp av Orkan 1974. Det ena innebär att man sätter antalet avgångna i relation till antalet sysselsatta under perioden (Linder och Söderlund, 1970) och det andra att man dividerar de avgångna med summan avgångna plus antalet sysselsatta vid mätperiodens slut.

I en stor del av litteraturen som behandlar personalomsättning anges procentuella personalomsättningar utan att det mått som använts för att ta fram omsättningen angivits. Det mest troliga är antagligen att man då använt "the crude labour turnover rate", som är det vanligaste måttet. Detta mått innebär att företag som krympt kraftigt under mätperioden alltid får en hög personalomsättning även om ingen nyrekrytering ägt rum.

I länder utanför Norden saknas totalräknade register med mikrodata och därmed totalräknade uppgifter om hur många och vilka personer som rekryterats eller slutat på företags- och arbetsställenivå. I brist på detta utnyttjas ofta i stället uppgifter om nettoförändringar i företag och arbetsställen. När t.ex. OECD sammanställer internationella uppgifter om personalomsättning är man därför tvungen att använda mått, som bygger på nettoförändringar i arbetsstyrkan per arbetsställe. En sådan begränsning av måttet medför att tillskott på jobb enbart registreras i expanderande eller nya arbetsställen. Neddragning av jobb kan på samma sätt beräkningsmässigt enbart ske vid nedlagda eller krympande arbetsställen. Övriga nyanställningar eller personalavgångar som inträffar samtidigt som arbetsstället krymper respektive expanderar ignoreras helt (se figur B3.1).

Med OECD:s sätt att mäta personalomsättningen, utgörs den av summan av två bruttoförändringar "bruttoöverskottet" och "bruttounderskottet". OECD för härigenom fram ett bruttomått på personalomsättningen genom att separera nyetablerade och expanderande arbetsställen från nedlagda och krympande arbetsställen och betrakta dessa två grupper separat.

Figur B3.1 OECD:s "bruttomodell" för att belysa omsättning av jobb med uppdelning på expanderande och krympande arbetsställen. Källa: Employment outlook. July 1994

Mått på personalomsättning i denna rapport

Inledning

Vid SCB och övriga statistikbyråer i Norden finns möjlighet att via tillgång till administrativa register gå djupare i rörlighet vid varje arbetsställe och företag och därigenom få fram mått på personalomsättningen som är fokuserat på varje företags eller arbetsställes bruttorörlighet.

Det mått som föreslås och redovisas i denna rapport avser i första hand personalomsättningen bland sysselsatta vid arbetsställen⁵⁴. Det föreslagna måttet har utformats så, att den del av personalrörligheten, som är en följd av att arbetsstället netto växer eller krymper hålls utanför. Nettoförändringarna föreslås i stället redovisas för sig.

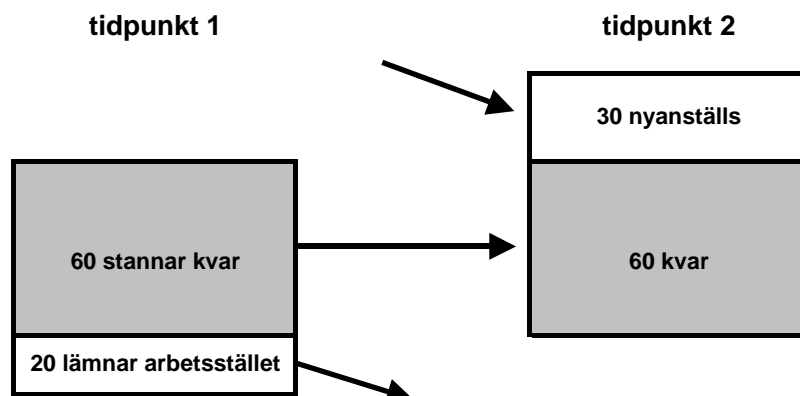
Figur B3.2 visar ett exempel på vad som kan hända på ett arbetsställe mellan två tidpunkter. Vid arbetsstället är 80 personer sysselsatta vid tidpunkt 1 och 90 personer vid tidpunkt 2. Nettoförändringen utgör en tillväxt på 10 personer. Tillväxten är ett resultat av att 20 personer lämnat arbetsstället och 30 personer tillkommit utifrån. Antalet utbytta personer är 20. Detta antal divideras slutligen med det antal som är anställda vid arbetsstället vid periodens början om det är fråga om växande arbetsställen eller vid

⁵⁴ En ytterligare förfining av personalomsättningsmättet skulle kunna vara att i stället för arbeta med arbetsställen eller företag belysa personalomsättningen med hjälp av "företagsförekomster", som är summan av arbetsställen i samma företag belägna i samma region (t.ex. lokala arbetsmarknad). Detta för att undvika effekter av den personalomsättning som äger rum när ett företag flyttar personal mellan arbetsställen på samma ort.

periodens slut om arbetsstället är krympande. Nämnaren i bråket utgörs således av det antal personer som har varit möjliga att byta ut. I exemplet nedan är således de 80 personer som fanns från början möjliga att byta ut och personalomsättningen blir därför $20/80=25$ procent.

Om det i stället hade varit fråga om ett krympande arbetsställe hade antalet utbytta personer vid tidpunkt 2 definitionsmässigt inte kunnat överstiga antalet sysselsatta vid denna tidpunkt.

Figur B3.2 Illustration till den externa rörligheten vid ett arbetsställe mellan två tidpunkter (årgångar)

Nettoförändring: +10 sysselsatta

Personalomsättning: 20 sysselsatta

Formel för personalomsättning i denna rapport

För aggregat av arbetsställen med såväl växande som minskande personalstyrka, beräknas personalomsättningen (po) enligt nedan:

$$po = \frac{\sum_{i=1}^a \{ (y_i + z_i) - |y_i - z_i| \} / 2}{\sum_{i=1}^a ((x_{1i} + x_{2i}) - |x_{1i} - x_{2i}|) / 2} * 100$$

där

x_{1i} = antal anställda på arbetsställe i vid tidpunkt 1

x_{2i} = antal anställda på arbetsställe i vid tidpunkt 2

y_i = antal nyanställda på arbetsställe i mellan tidpunkt 1 och 2

z_i = antal avgångar från arbetsställe i mellan tidpunkt 1 och 2

a = antal arbetsställen i redovisningsgruppen

Innebörden av måttet är att man beräknar summan av antalet nyrekryterade och antalet avgångna. Från summan dras det absoluta värdet av en eventuell nettoförändring bort och den differens som finns kvar divideras med 2. Det uppnådda resultatet visar det antal personer som slutat och ersatts vid de företag eller arbetsställen som ingår i beräkningen.

För att få en kvot som visar antalet utbytta i relation till företagets personalstorlek divideras antalet personer som bytts ut med summan av utbytta och kvarvarande. Det innebär i praktiken att man dividerar med det antal

sysselsatta som är lägst vid jämförelse mellan tidpunkt 1 och tidpunkt 2. Detta antal motsvarar också det antal personer som är möjliga att byta ut⁵⁵. Måttets konstruktion innebär att om hela personalen blir utbytt under perioden, blir personalomsättningen alltid lika med 100 procent. Om ingen byts ut är personalomsättningen noll procent.

Eftersom måttet enbart visar utbyte av personalen, bör det kompletteras med uppgifter om nettoutvecklingen för det enskilda arbetsstället eller den grupp företag eller arbetsställen som observeras. Detta bör göras för att åstadkomma en komplett bild av vad som hänt.

Med hjälp av omsättningsmåttet kan man sätta upp gränser för vad som kan betraktas som hög och låg omsättning och därmed lättare kunna göra jämförelser mellan branscher, små och stora företag, växande och krympande företag eller mellan olika regioner.

Måtten skulle också kunna utnyttjas för att exempelvis studera hur personalomsättning påverkas av varsel vid enskilda arbetsställen. Även i samband med andra stora omvälvningar, såsom omorganisationer, kan omsättningsmåttet användas för att belysa förändringar i personalrörligheten.

⁵⁵ Måttet bygger på synsättet att personalomsättning inte är fråga om en utveckling som sker under en period från tidpunkt 1 till tidpunkt 2, vilket skulle motivera att antalet utbytt skulle divideras med antalet sysselsatta vid tidpunkt 1. I stället ses måttet som storleken på en process som äger rum under en period, helt vid sidan av nettoutvecklingen.

Bilaga 4

Förteckning över lokala arbetsmarknader 2006

Typ av kommun

- 11 Lokalt centrum (självständig)
 20 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 11 kommun
 30 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 20 kommun
 50 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 30 kommun

Anknytningskommun är den kommun som mottar flest utpendlare från respektive kommun.

Andel utpendlare

- P1 Total utpendling
 P2 Utpendling till "anknytningskommun"

LA	LA-namn	Kommun-kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
1	Stockholm-Solna	0180	Stockholm	11	0184	0,256	0,059
1	Stockholm-Solna	0184	Solna	11	0180	0,725	0,491
1	Stockholm-Solna	0114	Upplands-Väsby	20	0180	0,655	0,272
1	Stockholm-Solna	0115	Vallentuna	20	0180	0,701	0,271
1	Stockholm-Solna	0117	Österåker	20	0180	0,640	0,268
1	Stockholm-Solna	0120	Värmdö	20	0180	0,630	0,392
1	Stockholm-Solna	0123	Järfälla	20	0180	0,675	0,413
1	Stockholm-Solna	0125	Ekerö	20	0180	0,633	0,419
1	Stockholm-Solna	0126	Huddinge	20	0180	0,696	0,471
1	Stockholm-Solna	0127	Botkyrka	20	0180	0,673	0,371
1	Stockholm-Solna	0128	Salem	20	0180	0,792	0,317
1	Stockholm-Solna	0136	Haninge	20	0180	0,615	0,391
1	Stockholm-Solna	0138	Tyresö	20	0180	0,712	0,488
1	Stockholm-Solna	0139	Upplands-Bro	20	0180	0,674	0,310
1	Stockholm-Solna	0160	Täby	20	0180	0,689	0,389
1	Stockholm-Solna	0162	Danderyd	20	0180	0,754	0,480
1	Stockholm-Solna	0163	Sollentuna	20	0180	0,728	0,409
1	Stockholm-Solna	0181	Södertälje	20	0180	0,296	0,134
1	Stockholm-Solna	0182	Nacka	20	0180	0,683	0,499
1	Stockholm-Solna	0183	Sundbyberg	20	0180	0,793	0,477
1	Stockholm-Solna	0186	Lidingö	20	0180	0,670	0,486
	Stockholm-Solna	0187	Vaxholm	20	0180	0,680	0,324
1	Stockholm-Solna	0188	Norrtälje	20	0180	0,297	0,105
1	Stockholm-Solna	0191	Sigtuna	20	0180	0,445	0,176
1	Stockholm-Solna	0192	Nynäshamn	20	0180	0,497	0,222
1	Stockholm-Solna	0305	Håbo	20	0180	0,669	0,244
1	Stockholm-Solna	0380	Uppsala	20	0180	0,222	0,072
1	Stockholm-Solna	0140	Nykvarn	30	0181	0,748	0,494
1	Stockholm-Solna	0330	Knivsta	30	0380	0,709	0,290
1	Stockholm-Solna	0331	Heby	30	0380	0,428	0,220
1	Stockholm-Solna	0360	Tierp	30	0380	0,342	0,180
1	Stockholm-Solna	0381	Enköping	30	0380	0,383	0,097
1	Stockholm-Solna	0382	Östhammar	30	0380	0,278	0,183
1	Stockholm-Solna	0461	Gnesta	30	0181	0,546	0,243
1	Stockholm-Solna	0486	Strängnäs	30	0181	0,416	0,128
1	Stockholm-Solna	0488	Trosa	30	0181	0,512	0,236
1							
1							

(forts.)

LA	LA-namn	Kommun- kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
2	Nyköping-Oxelösund	0480	Nyköping	11	0481	0,240	0,071
2	Nyköping-Oxelösund	0481	Oxelösund	11	0480	0,341	0,260
3	Eskilstuna	0484	Eskilstuna	11	0180	0,147	0,027
3	Eskilstuna	0482	Flen	20	0484	0,335	0,079
3	Eskilstuna	0483	Katrineholm	30	0482	0,234	0,040
3	Eskilstuna	0428	Vingåker	50	0483	0,387	0,267
4	Linköping	0580	Linköping	11	0581	0,138	0,032
4	Linköping	0513	Kinna	20	0580	0,349	0,221
4	Linköping	0561	Åtvidaberg	20	0580	0,410	0,314
4	Linköping	0583	Motala	20	0580	0,241	0,117
4	Linköping	0586	Mjölby	20	0580	0,388	0,234
4	Linköping	0509	Ödeshöj	30	0586	0,379	0,120
4	Linköping	0560	Boxholm	30	0586	0,447	0,213
4	Linköping	0584	Vadstena	30	0583	0,383	0,181
5	Norrköping	0581	Norrköping	11	0580	0,167	0,057
5	Norrköping	0562	Finspång	20	0581	0,207	0,127
5	Norrköping	0563	Valdemarsvik	20	0581	0,299	0,161
5	Norrköping	0582	Söderköping	20	0581	0,566	0,433
6	Gislaved	0662	Gislaved	11	0683	0,171	0,066
6	Gislaved	0617	Gnosjö	20	0662	0,207	0,085
7	Jönköping	0680	Jönköping	11	0682	0,113	0,016
7	Jönköping	0604	Aneby	20	0680	0,421	0,122
7	Jönköping	0642	Mullsjö	20	0680	0,441	0,250
7	Jönköping	0643	Habo	20	0680	0,550	0,433
7	Jönköping	0665	Vaggeryd	20	0680	0,293	0,147
7	Jönköping	0682	Nässjö	20	0680	0,256	0,094
7	Jönköping	0686	Eksjö	30	0682	0,217	0,070
8	Värnamo	0683	Värnamo	11	0617	0,157	0,048
9	Vetlanda	0685	Vetlanda	11	0686	0,162	0,040
9	Vetlanda	0684	Sävsjö	20	0685	0,273	0,070
10	Tranås	0687	Tranås	11	0604	0,173	0,025
10	Tranås	0512	Ydre	20	0687	0,427	0,218
11	Älmhult	0765	Älmhult	11	0780	0,153	0,026
11	Älmhult	1273	Osby	20	0765	0,422	0,160
12	Växjö	0780	Växjö	11	0764	0,151	0,037
12	Växjö	0760	Uppvidinge	20	0780	0,187	0,111
12	Växjö	0761	Lessebo	20	0780	0,400	0,257
12	Växjö	0763	Tingsryd	20	0780	0,260	0,130
12	Växjö	0764	Alvesta	20	0780	0,385	0,289
13	Ljungby	0781	Ljungby	11	0780	0,120	0,025
13	Ljungby	0767	Markaryd	20	0781	0,202	0,056
14	Kalmar	0880	Kalmar	11	0881	0,180	0,036
14	Kalmar	0834	Torsås	20	0880	0,322	0,155
14	Kalmar	0840	Mörbylånga	20	0880	0,476	0,372
14	Kalmar	0881	Nybro	20	0880	0,251	0,141
14	Kalmar	0885	Borgholm	20	0880	0,271	0,155
14	Kalmar	0862	Emmaboda	30	0881	0,205	0,052
15	Oskarshamn	0882	Oskarshamn	11	0861	0,102	0,022
15	Oskarshamn	0821	Högsby	20	0882	0,406	0,180
15	Oskarshamn	0861	Mönsterås	20	0882	0,330	0,157
16	Västervik	0883	Västervik	11	0884	0,112	0,021
17	Vimmerby	0884	Vimmerby	11	0860	0,172	0,051
17	Vimmerby	0860	Hultsfred	20	0884	0,241	0,085
18	Gotland	0980	Gotland	11	0180	0,057	0,018
19	Olofström	1060	Olofström	11	1082	0,194	0,063
19	Olofström	1082	Karlshamn	20	1060	0,262	0,069
20	Karlskrona	1080	Karlskrona	11	1081	0,131	0,047
20	Karlskrona	1081	Ronneby	20	1080	0,268	0,152
21	Malmö-Lund	1280	Malmö	11	1281	0,218	0,071
21	Malmö-Lund	1281	Lund	11	1280	0,355	0,168
21	Malmö-Lund	1230	Staffanstorps	20	1280	0,744	0,315
21	Malmö-Lund	1231	Burlöv	20	1280	0,694	0,435

(forts.)

LA	LA-namn	Kommun- kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
21	Malmö-Lund	1233	Vellinge	20	1280	0,693	0,483
21	Malmö-Lund	1261	Kävlinge	20	1281	0,673	0,256
21	Malmö-Lund	1262	Lomma	20	1280	0,766	0,338
21	Malmö-Lund	1263	Svedala	20	1280	0,688	0,463
21	Malmö-Lund	1264	Skurup	20	1280	0,578	0,267
21	Malmö-Lund	1265	Sjöbo	20	1281	0,494	0,134
21	Malmö-Lund	1266	Hörby	20	1281	0,497	0,127
21	Malmö-Lund	1267	Höör	20	1281	0,546	0,124
21	Malmö-Lund	1283	Helsingborg	20	1280	0,229	0,038
21	Malmö-Lund	1285	Eslöv	20	1281	0,492	0,200
21	Malmö-Lund	1286	Ystad	20	1280	0,338	0,104
21	Malmö-Lund	1287	Trelleborg	20	1280	0,413	0,252
21	Malmö-Lund	1257	Örkelljunga	30	1283	0,353	0,061
21	Malmö-Lund	1260	Bjuv	30	1283	0,544	0,334
21	Malmö-Lund	1270	Tomelilla	30	1286	0,453	0,112
21	Malmö-Lund	1276	Klippan	30	1283	0,444	0,108
21	Malmö-Lund	1277	Åstorp	30	1283	0,540	0,269
21	Malmö-Lund	1282	Landskrona	30	1283	0,363	0,116
21	Malmö-Lund	1284	Höganäs	30	1283	0,480	0,314
21	Malmö-Lund	1291	Simrishamn	30	1286	0,282	0,071
21	Malmö-Lund	1292	Ängelholm	30	1283	0,416	0,158
21	Malmö-Lund	1214	Svalöv	50	1282	0,604	0,153
21	Malmö-Lund	1278	Båstad	50	1292	0,371	0,124
22	Kristianstad	1290	Kristianstad	11	1293	0,198	0,045
22	Kristianstad	1256	Östra Göinge	20	1290	0,405	0,194
22	Kristianstad	1272	Bromölla	20	1290	0,459	0,171
22	Kristianstad	1293	Hässleholm	20	1290	0,252	0,070
22	Kristianstad	1083	Sölvesborg	30	1272	0,350	0,095
22	Kristianstad	1275	Perstorp	30	1293	0,337	0,067
23	Halmstad	1380	Halmstad	11	1382	0,138	0,021
23	Halmstad	1315	Hylte	20	1380	0,228	0,077
23	Halmstad	1381	Laholm	20	1380	0,362	0,186
24	Varberg	1383	Varberg	11	1480	0,198	0,050
24	Varberg	1382	Falkenberg	20	1383	0,204	0,065
25	Bengtsfors-Dals-Ed	1438	Dals-Ed	11	1460	0,218	0,091
25	Bengtsfors-Dals-Ed	1460	Bengtsfors	11	1438	0,221	0,048
26	Göteborg	1480	Göteborg	11	1481	0,173	0,051
26	Göteborg	1384	Kungsbacka	20	1480	0,542	0,362
26	Göteborg	1401	Härryda	20	1480	0,659	0,447
26	Göteborg	1402	Partille	20	1480	0,738	0,572
26	Göteborg	1407	Öckerö	20	1480	0,576	0,483
26	Göteborg	1415	Stenungsund	20	1480	0,493	0,266
26	Göteborg	1419	Tjörn	20	1480	0,541	0,199
26	Göteborg	1421	Orust	20	1480	0,445	0,135
26	Göteborg	1440	Ale	20	1480	0,656	0,455
26	Göteborg	1441	Lerum	20	1480	0,664	0,476
26	Göteborg	1443	Bollebygd	20	1480	0,652	0,233
26	Göteborg	1462	Lilla Edet	20	1480	0,527	0,187
26	Göteborg	1463	Mark	20	1480	0,366	0,102
26	Göteborg	1481	Mölnadal	20	1480	0,621	0,497
26	Göteborg	1482	Kungälv	20	1480	0,541	0,397
26	Göteborg	1489	Alingsås	20	1480	0,382	0,165
26	Göteborg	1442	Vårgårda	30	1489	0,405	0,190
27	Strömstad	1486	Strömstad	11	1435	0,107	0,038
27	Strömstad	1435	Tanum	20	1486	0,272	0,082
28	Trollhättan-Vänersborg	1487	Vänersborg	11	1488	0,434	0,291
28	Trollhättan-Vänersborg	1488	Trollhättan	11	1487	0,221	0,072
28	Trollhättan-Vänersborg	1444	Grästorps	20	1488	0,563	0,194
28	Trollhättan-Vänersborg	1461	Mellerud	20	1487	0,286	0,112
28	Trollhättan-Vänersborg	1485	Uddevalla	20	1488	0,260	0,063
28	Trollhättan-Vänersborg	1430	Munkedal	30	1485	0,424	0,171

(forts.)

LA	LA-namn	Kommun- kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
28	Trollhättan-Vänersborg	1439	Färgelanda	30	1485	0,425	0,204
28	Trollhättan-Vänersborg	1484	Lysekil	30	1485	0,235	0,079
28	Trollhättan-Vänersborg	1427	Sotenäs	50	1484	0,250	0,055
29	Borås	1490	Borås	11	1480	0,147	0,041
29	Borås	1452	Tranemo	20	1490	0,277	0,075
29	Borås	1465	Svenljunga	20	1490	0,360	0,146
29	Borås	1466	Herrljunga	20	1490	0,334	0,086
29	Borås	1491	Ulricehamn	20	1490	0,322	0,157
30	Lidköping-Götene	1471	Götene	11	1494	0,369	0,151
30	Lidköping-Götene	1494	Lidköping	11	1471	0,256	0,066
30	Lidköping-Götene	1470	Vara	20	1494	0,280	0,061
30	Lidköping-Götene	1445	Essunga	30	1470	0,483	0,131
31	Skövde	1496	Skövde	11	1499	0,181	0,022
31	Skövde	1446	Karlsborg	20	1496	0,320	0,121
31	Skövde	1472	Tibro	20	1496	0,386	0,254
31	Skövde	1493	Mariestad	20	1496	0,271	0,113
31	Skövde	1495	Skara	20	1496	0,341	0,112
31	Skövde	1497	Hjo	20	1496	0,412	0,209
31	Skövde	1498	Tidaholm	20	1496	0,275	0,101
31	Skövde	1499	Falköping	20	1496	0,248	0,105
31	Skövde	1447	Gullspång	30	1493	0,306	0,084
31	Skövde	1473	Töreboda	30	1493	0,379	0,136
32	Torsby	1737	Torsby	11	1766	0,131	0,041
32	Torsby	1766	Sunne	20	1737	0,227	0,073
33	Årjäng	1765	Årjäng	11	1780	0,109	0,025
34	Karlstad	1780	Karlstad	11	1761	0,179	0,035
34	Karlstad	1715	Kil	20	1780	0,528	0,385
34	Karlstad	1761	Hammarö	20	1780	0,635	0,550
34	Karlstad	1763	Forshaga	20	1780	0,574	0,433
34	Karlstad	1764	Grums	20	1780	0,379	0,256
34	Karlstad	1781	Kristinehamn	20	1780	0,249	0,092
34	Karlstad	1785	Säffle	20	1780	0,204	0,064
34	Karlstad	1492	Åmål	30	1785	0,208	0,074
35	Filipstad	1782	Filipstad	11	1780	0,175	0,040
36	Hagfors	1783	Hagfors	11	1762	0,172	0,052
36	Hagfors	1762	Munkfors	20	1783	0,253	0,065
37	Arvika	1784	Arvika	11	1730	0,145	0,049
37	Arvika	1730	Eda	20	1784	0,239	0,165
38	Hällefors	1863	Hällefors	11	1880	0,171	0,027
39	Örebro	1880	Örebro	11	1881	0,150	0,025
39	Örebro	1814	Lekeberg	20	1880	0,597	0,419
39	Örebro	1860	Laxå	20	1880	0,276	0,096
39	Örebro	1861	Hallsberg	20	1880	0,420	0,235
39	Örebro	1881	Kumla	20	1880	0,522	0,335
39	Örebro	1882	Askersund	20	1880	0,378	0,115
39	Örebro	1884	Nora	20	1880	0,416	0,222
39	Örebro	1885	Lindesberg	20	1880	0,233	0,125
40	Karlskoga	1883	Karlskoga	11	1880	0,150	0,042
40	Karlskoga	1760	Storfors	20	1883	0,494	0,207
40	Karlskoga	1862	Degerfors	20	1883	0,451	0,308
41	Västerås	1980	Västerås	11	0180	0,153	0,031
41	Västerås	1907	Surahammar	20	1980	0,460	0,311
41	Västerås	1961	Hallstahammar	20	1980	0,398	0,261
41	Västerås	1981	Sala	20	1980	0,356	0,167
41	Västerås	1983	Köping	20	1980	0,226	0,076
41	Västerås	1960	Kungsör	30	1983	0,480	0,195
41	Västerås	1984	Arboga	30	1983	0,368	0,128
42	Fagersta	1982	Fagersta	11	1980	0,174	0,040
42	Fagersta	1904	Skinnskatteberg	20	1982	0,402	0,126
42	Fagersta	1962	Norberg	20	1982	0,494	0,248
43	Vansbro	2021	Vansbro	11	2023	0,162	0,025

(forts.)

LA	LA-namn	Kommun-kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
44	Malung	2023	Malung	11	2021	0,102	0,021
45	Mora	2062	Mora	11	2034	0,135	0,027
45	Mora	2034	Orsa	20	2062	0,428	0,308
45	Mora	2039	Älvdalen	20	2062	0,203	0,106
46	Falun-Borlänge	2080	Falun	11	2081	0,196	0,099
46	Falun-Borlänge	2081	Borlänge	11	2080	0,211	0,114
46	Falun-Borlänge	2026	Gagnef	20	2081	0,465	0,261
46	Falun-Borlänge	2029	Leksand	20	2081	0,274	0,069
46	Falun-Borlänge	2031	Rättvik	20	2080	0,317	0,077
46	Falun-Borlänge	2082	Säter	20	2081	0,517	0,243
47	Avesta	2084	Avesta	11	2083	0,152	0,029
47	Avesta	2083	Hedemora	20	2084	0,257	0,066
48	Ludvika	2085	Ludvika	11	2061	0,154	0,038
48	Ludvika	1864	Ljusnarsberg	20	2085	0,314	0,098
48	Ludvika	2061	Smedjebacken	20	2085	0,431	0,240
49	Ljusdal	2161	Ljusdal	11	2184	0,125	0,027
50	Gävle	2180	Gävle	11	2181	0,160	0,064
50	Gävle	0319	Älvkarleby	20	2180	0,520	0,369
50	Gävle	2101	Ockelbo	20	2180	0,390	0,163
50	Gävle	2181	Sandviken	20	2180	0,207	0,133
50	Gävle	2104	Hofors	30	2181	0,200	0,099
51	Söderhamn	2182	Söderhamn	11	2183	0,170	0,047
52	Bollnäs	2183	Bollnäs	11	2121	0,195	0,052
52	Bollnäs	2121	Ovanåker	20	2183	0,193	0,120
53	Hudiksvall	2184	Hudiksvall	11	2161	0,124	0,023
53	Hudiksvall	2132	Nordanstig	20	2184	0,361	0,224
54	Sundsvall	2281	Sundsvall	11	2262	0,106	0,033
54	Sundsvall	2260	Ånge	20	2281	0,136	0,077
54	Sundsvall	2262	Timrå	20	2281	0,533	0,458
54	Sundsvall	2280	Härnösand	20	2281	0,191	0,086
55	Kramfors	2282	Kramfors	11	2280	0,162	0,046
56	Sollefteå	2283	Sollefteå	11	2282	0,126	0,026
57	Örnsköldsvik	2284	Örnsköldsvik	11	2480	0,062	0,009
58	Strömsund	2313	Strömsund	11	2380	0,135	0,059
59	Härjedalen	2361	Härjedalen	11	2380	0,106	0,024
60	Östersund	2380	Östersund	11	2309	0,108	0,027
60	Östersund	2303	Ragunda	20	2380	0,194	0,094
60	Östersund	2305	Bräcke	20	2380	0,308	0,168
60	Östersund	2309	Krokomb	20	2380	0,449	0,380
60	Östersund	2321	Åre	20	2380	0,202	0,080
60	Östersund	2326	Berg	20	2380	0,254	0,192
61	Storuman	2421	Storuman	11	2481	0,140	0,033
62	Sorsele	2422	Sorsele	11	2506	0,163	0,042
63	Dorotea	2425	Dorotea	11	2313	0,161	0,035
64	Vilhelmina	2462	Vilhelmina	11	2480	0,155	0,028
65	Åsele	2463	Åsele	11	2481	0,168	0,049
66	Umeå	2480	Umeå	11	0180	0,086	0,010
66	Umeå	2401	Nordmaling	20	2480	0,376	0,270
66	Umeå	2403	Bjurholm	20	2480	0,356	0,159
66	Umeå	2404	Vindeln	20	2480	0,251	0,156
66	Umeå	2409	Robertsfors	20	2480	0,343	0,248
66	Umeå	2460	Vännäs	20	2480	0,467	0,404
67	Lycksele	2481	Lycksele	11	2480	0,116	0,033
67	Lycksele	2418	Malå	20	2481	0,200	0,086
68	Skellefteå	2482	Skellefteå	11	2480	0,060	0,015
68	Skellefteå	2417	Norsjö	20	2482	0,162	0,093
69	Arvidsjaur	2505	Arvidsjaur	11	2506	0,140	0,025
70	Arjeplog	2506	Arjeplog	11	2505	0,136	0,034
71	Jokkmokk	2510	Jokkmokk	11	2523	0,120	0,029
72	Överkalix	2513	Överkalix	11	2580	0,119	0,031
73	Kalix	2514	Kalix	11	2580	0,141	0,073

(forts.)

LA	LA-namn	Kommun- kod	Kommun	Typ	Anknyt.	p1	p2
74	Övertorneå	2518	Övertorneå	11	2580	0,188	0,042
75	Pajala	2521	Pajala	11	2584	0,161	0,047
76	Gällivare	2523	Gällivare	11	2584	0,069	0,026
77	Luleå	2580	Luleå	11	2582	0,096	0,026
77	Luleå	2560	Älvsbyn	20	2580	0,244	0,079
77	Luleå	2581	Piteå	20	2580	0,169	0,106
77	Luleå	2582	Boden	20	2580	0,297	0,240
78	Haparanda	2583	Haparanda	11	2514	0,145	0,062
79	Kiruna	2584	Kiruna	11	2580	0,041	0,010

Bilaga 5

Grunddata över lokala arbetsmarknader (enl. indelningen 2006)

LA sorterade efter arbetsställebefolkningens storlek 2007

Lokal arbetsmarknad år 2006	Befolkning 2007		Förvärsarbetande 2007			
	Antal	Förändring 2000-2007	Bostadsbe- folkning	Förändring 2000-2007	Arbetsställe- befolkning	Förändring 2000-2007
Stockholm-Solna	2 316 195	6,7	1 157 485	8,1	1 187 044	8,1
Malmö-Lund	1 026 770	6,9	464 714	12,1	458 738	12,4
Göteborg	964 440	5,8	477 111	12,7	477 280	13,1
Linköping	247 697	2,7	114 771	5,1	113 478	5,2
Västerås	226 536	2,9	105 798	7,1	102 774	5,9
Örebro	223 513	2,5	106 276	8,3	105 163	7,7
Jönköping	206 471	3,5	102 670	9,8	103 042	9,8
Trollhättan-Vänersborg	198 483	1,1	92 786	6,2	90 887	4,3
Karlstad	183 045	1,0	85 299	6,7	83 378	6,0
Skövde	177 645	0,3	85 124	6,4	84 386	7,0
Kristianstad	176 785	2,6	81 519	6,7	78 891	4,0
Norrköping	169 352	2,1	77 285	7,4	75 073	6,5
Borås	155 012	2,5	74 875	6,8	74 525	6,2
Gävle	154 604	0,7	72 865	5,1	72 394	5,6
Eskilstuna	150 778	2,9	68 281	9,6	66 132	9,4
Luleå	150 490	0,6	71 782	8,4	71 686	7,7
Falun-Borlänge	150 308	0,8	71 747	9,4	70 613	9,6
Sundsvall	147 823	0,0	70 455	5,1	70 481	5,8
Umeå	142 610	4,3	70 377	11,8	68 930	11,1
Växjö	128 492	3,3	63 866	8,8	64 691	10,7
Halmstad	123 173	4,0	59 479	12,9	57 664	12,1
Kalmar	122 233	1,0	57 964	7,5	56 635	6,1
Östersund	103 559	-0,6	50 553	8,4	50 051	9,3
Varberg	96 278	5,3	47 506	15,5	45 164	16,7
Karlskrona	90 829	1,8	42 376	6,8	43 094	9,6
Skellefteå	76 470	-0,9	35 890	6,3	35 549	7,1
Lidköping-Götene	72 475	1,1	35 682	7,6	34 838	11,3
Nyköping-Oxelösund	61 908	3,3	29 333	8,3	28 070	11,0
Gotland	57 122	-0,3	27 087	5,0	25 972	3,7
Örnsköldsvik	55 284	-0,8	26 369	7,9	26 232	8,3
Hudiksvall	46 740	-2,1	21 522	5,1	20 433	5,5
Oskarshamn	45 339	-1,3	21 588	3,4	21 584	4,5
Karlskoga	44 386	-4,7	20 150	0,3	20 409	1,5
Olofström	44 250	-1,1	20 258	2,2	20 280	-0,5
Ludvika	41 328	-5,4	18 517	1,6	17 300	-2,2
Gislaved	38 987	-4,2	20 259	-4,2	21 703	-4,1
Bollnäs	38 012	-3,1	17 555	4,1	16 896	5,0
Vetlanda	37 302	-1,0	18 416	6,9	17 738	9,2
Avesta	37 187	-2,7	17 318	6,4	17 249	7,1
Ljungby	36 917	0,1	18 346	4,2	19 201	6,7
Västervik	36 458	-2,6	16 391	1,4	15 488	-0,1
Arvika	34 899	0,1	15 246	8,6	14 899	8,9
Mora	34 596	-0,7	16 201	7,9	16 061	9,3
Värnamo	32 930	2,1	17 183	4,4	17 853	6,4
Vimmerby	29 804	-3,7	13 865	3,4	13 472	4,3
Älmhult	28 001	-0,5	13 679	4,7	14 285	10,4

(forts.)

Lokal arbetsmarknad år 2006	Befolkning 2007		Förvärvsarbetande 2007			
	Antal	Förändring 2000-2007	Bostadsbe- folkning	Förändring 2000-2007	Arbetsställe- befolkning	Förändring 2000-2007
Torsby	26 444	-3,3	11 629	5,2	11 310	4,9
Söderhamn	26 120	-5,6	10 950	-8,2	10 356	-12,8
Strömstad	23 804	2,6	11 096	10,7	11 074	13,9
Kiruna	23 122	-4,9	11 571	10,1	12 156	14,0
Fagersta	22 657	-2,2	10 229	1,2	9 967	1,5
Tranås	21 680	-0,6	10 075	4,7	9 982	5,7
Sollefteå	20 679	-5,9	9 134	0,8	8 769	-1,2
Kramfors	19 663	-8,0	8 585	-1,7	8 231	-5,1
Ljusdal	19 175	-4,2	8 681	3,1	8 438	5,3
Gällivare	18 860	-5,9	9 054	5,8	9 028	8,1
Kalix	17 283	-4,0	7 732	6,0	7 350	5,0
Hagfors	16 873	-7,4	7 099	-1,5	6 747	-1,4
Lycksele	15 841	-5,0	7 411	3,1	7 493	2,1
Bengtssfors-Dals-Ed	14 792	-7,2	6 372	-2,8	6 101	-7,1
Strömsund	12 679	-9,0	5 645	3,2	5 194	0,9
Filipstad	10 782	-7,0	4 561	-1,2	4 382	-2,5
Härjedalen	10 699	-6,3	4 941	0,8	4 938	0,9
Malung	10 428	-3,4	4 940	5,4	5 463	10,6
Haparanda	10 192	-2,1	3 857	16,6	3 635	20,3
Årjäng	9 877	0,9	4 230	5,5	4 260	8,3
Hällefors	7 475	-6,9	3 111	0,5	2 913	1,2
Vilhelmina	7 220	-8,8	3 130	1,7	2 874	-0,6
Vansbro	6 959	-4,6	3 124	1,0	2 934	-2,8
Arvidsjaur	6 751	-5,6	3 080	7,3	3 028	12,9
Pajala	6 522	-12,8	2 657	9,3	2 404	7,6
Storuman	6 383	-7,9	2 853	1,4	2 734	4,7
Jokkmokk	5 406	-10,2	2 523	5,3	2 481	7,4
Övertorneå	5 092	-9,1	2 096	10,2	1 851	4,1
Överkalix	3 795	-9,8	1 620	4,3	1 576	4,1
Åsele	3 265	-9,9	1 322	-4,0	1 199	-8,6
Arjeplog	3 089	-8,7	1 456	0,3	1 518	0,7
Dorotea	2 993	-10,7	1 300	0,5	1 258	5,5
Sorsele	2 811	-12,0	1 243	-4,1	1 209	-5,3
Riket	9 182 927	3,4	4 401 126	8,3	4 207 706	8,4

Bilaga 6

Flerkärniga lokala arbetsmarknader

I vissa lokala arbetsmarknader har även andra kommuner än den självständiga kommunen andra kommuner knutna till sig via arbetspendling. Inom exempelvis Stockholm-Solna LA är Uppsala kommun och Södertälje kommun exempel på sådana kommuner. Dessa s.k. typ 20-kommuner kan ha typ 30- och typ 50-kommuner knutna till sig. Se förklaring nedan.

Enligt 2006 års LA-indelning finns det 15 lokala arbetsmarknader som betecknas som flerkärning. Se förteckning nedan

Typ av kommun

- 11 Lokalt centrum
- 20 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 11 kommun
- 30 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 20 kommun
- 50 Osjälvständig kommun, störst utpendling till typ 30 kommun

Kommun-kod	Namn	Typ av kommun	Kommun-kod	Namn	Typ av kommun
Stockholm-Solna LA			0182	Nacka	20
0180	<i>Stockholm</i>	11	0183	Sundbyberg	20
0184	<i>Solna</i>	11	0186	Lidingö	20
0114	Upplands-Väsby	20	0187	Vaxholm	20
0115	Vallentuna	20	0188	Norrtälje	20
0117	Österåker	20	0191	Sigtuna	20
0120	Värmdö	20	0192	Nynäshamn	20
0123	Järfälla	20	0305	Håbo	20
0125	Ekerö	20	0181	<i>Södertälje</i>	20
0126	Huddinge	20	0140	Nykvarn	30
0127	Botkyrka	20	0461	Gnesta	30
0128	Salem	20	0486	Strängnäs	30
0136	Haninge	20	0488	Trosa	30
0138	Tyresö	20	0380	<i>Uppsala</i>	20
0139	Upplands-Bro	20	0330	Knivsta	30
0160	Täby	20	0331	Heby	30
0162	Danderyd	20	0360	Tierp	30
0163	Sollentuna	20	0381	Enköping	30
			0382	Östhammar	30

Kommun-kod	Namn	Typ av kommun	Kommun-kod	Namn	Typ av kommun
Eskilstuna LA			Kristianstad LA		
0484	<i>Eskilstuna</i>	11	1290	<i>Kristianstad</i>	11
0482	<i>Flen</i>	20	1256	Östra Göinge	20
0483	Katrineholm	30	1272	Bromölla	20
0428	Vingåker	50	1083	Sölvesborg	30
			1293	<i>Hässleholm</i>	20
Linköping LA			1275	Perstorp	30
0580	<i>Linköping</i>	11	Malmö-Lund LA		
0513	Kinda	20	1280	<i>Malmö</i>	11
0561	Åtvidaberg	20	1230	Staffanstorp	20
0583	Motala	20	1231	Burlöv	20
0584	Vadstena	30	1233	Vellinge	20
0586	<i>Mjölby</i>	20	1262	Lomma	20
0509	Ödeshög	30	1263	Svedala	20
0560	Boxholm	30	1264	Skurup	20
Jönköping LA			1287	Trelleborg	20
0680	<i>Jönköping</i>	11	1281	<i>Lund</i>	11
0604	Aneby	20	1261	Kävlinge	20
0642	Mullsjö	20	1265	Sjöbo	20
0643	Habo	20	1266	Hörby	20
0665	Vaggeryd	20	1267	Höör	20
0682	<i>Nässjö</i>	20	1285	Eslöv	20
0686	Eksjö	30	1283	<i>Helsingborg</i>	20
Kalmar LA			1257	Örkelljunga	30
			1260	Bjuv	30
0880	<i>Kalmar</i>	11	1276	Klippan	30
0834	Torsås	20	1277	Åstorp	30
0840	Mörbylånga	20	1284	Höganäs	30
0885	Borgholm	20	1286	<i>Ystad</i>	20
0881	<i>Nybro</i>	20	1270	Tomelilla	30
0862	Emmaboda	30	1291	Simrishamn	30
			1282	<i>Landskrona</i>	30
			1214	Svalöv	50
			1292	<i>Ängelholm</i>	30
			1278	Båstad	50

Bilaga 7

Tabell med kommuner fördelade efter Nutek:s FA-regioner och SCB:s lokala arbetsmarknader (LA)

Kommuner i kommunnummerordning och efter Nuteks FA-regioner och SCB:s lokala arbetsmarknader.

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
0114	Upplands-Väsby	Stockholm	Stockholm-Solna
0115	Vallentuna	Stockholm	Stockholm-Solna
0117	Österåker	Stockholm	Stockholm-Solna
0120	Värmdö	Stockholm	Stockholm-Solna
0123	Järfälla	Stockholm	Stockholm-Solna
0125	Ekerö	Stockholm	Stockholm-Solna
0126	Huddinge	Stockholm	Stockholm-Solna
0127	Botkyrka	Stockholm	Stockholm-Solna
0128	Salem	Stockholm	Stockholm-Solna
0136	Haninge	Stockholm	Stockholm-Solna
0138	Tyresö	Stockholm	Stockholm-Solna
0139	Upplands-Bro	Stockholm	Stockholm-Solna
0140	Nykvarn	Stockholm	Stockholm-Solna
0160	Täby	Stockholm	Stockholm-Solna
0162	Danderyd	Stockholm	Stockholm-Solna
0163	Sollentuna	Stockholm	Stockholm-Solna
0180	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
0181	Södertälje	Stockholm	Stockholm-Solna
0182	Nacka	Stockholm	Stockholm-Solna
0183	Sundbyberg	Stockholm	Stockholm-Solna
0184	Solna	Stockholm	Stockholm-Solna
0186	Lidingö	Stockholm	Stockholm-Solna
0187	Vaxholm	Stockholm	Stockholm-Solna
0188	Norrtälje	Stockholm	Stockholm-Solna
0191	Sigtuna	Stockholm	Stockholm-Solna
0192	Nynäshamn	Stockholm	Stockholm-Solna
0305	Håbo	Stockholm	Stockholm-Solna
0319	Älvkarleby	Gävle	Gävle
0330	Knivsta	Stockholm	Stockholm-Solna
0331	Heby	Stockholm	Stockholm-Solna
0360	Tierp	Stockholm	Stockholm-Solna
0380	Uppsala	Stockholm	Stockholm-Solna
0381	Enköping	Stockholm	Stockholm-Solna
0382	Östhammar	Stockholm	Stockholm-Solna
0428	Vingåker	Eskilstuna	Eskilstuna
0461	Gnesta	Stockholm	Stockholm-Solna
0480	Nyköping	Nyköping	Nyköping-Oxelösund
0481	Oxelösund	Nyköping	Nyköping-Oxelösund
0482	Flen	Eskilstuna	Eskilstuna
0483	Katrineholm	Eskilstuna	Eskilstuna
0484	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna
0486	Strängnäs	Stockholm	Stockholm-Solna

(forts.)

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
0488	Trosa	Stockholm	Stockholm-Solna
0509	Ödeshög	Östergötland	Linköping
0512	Ydre	Tranås	Tranås
0513	Kinda	Östergötland	Linköping
0560	Boxholm	Östergötland	Linköping
0561	Åtvidaberg	Östergötland	Linköping
0562	Finspång	Östergötland	Norrköping
0563	Valdemarsvik	Östergötland	Norrköping
0580	Linköping	Östergötland	Linköping
0581	Norrköping	Östergötland	Norrköping
0582	Söderköping	Östergötland	Norrköping
0583	Motala	Östergötland	Linköping
0584	Vadstena	Östergötland	Linköping
0586	Mjölby	Östergötland	Linköping
0604	Aneby	Jönköping	Jönköping
0617	Gnosjö	Värnamo	Gislaved
0642	Mullsjö	Jönköping	Jönköping
0643	Habo	Jönköping	Jönköping
0662	Gislaved	Värnamo	Gislaved
0665	Vaggeryd	Jönköping	Jönköping
0680	Jönköping	Jönköping	Jönköping
0682	Nässjö	Jönköping	Jönköping
0683	Värnamo	Värnamo	Värnamo
0684	Sävsjö	Vetlanda	Vetlanda
0685	Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda
0686	Eksjö	Jönköping	Jönköping
0687	Tranås	Tranås	Tranås
0760	Uppvidinge	Växjö	Växjö
0761	Lessebo	Växjö	Växjö
0763	Tingsryd	Växjö	Växjö
0764	Alvesta	Växjö	Växjö
0765	Älmhult	Älmhult	Älmhult
0767	Markaryd	Ljungby	Ljungby
0780	Växjö	Växjö	Växjö
0781	Ljungby	Ljungby	Ljungby
0821	Högsby	Oskarshamn	Oskarshamn
0834	Torsås	Kalmar	Kalmar
0840	Mörbylånga	Kalmar	Kalmar
0860	Hultsfred	Vimmerby	Vimmerby
0861	Mönsterås	Oskarshamn	Oskarshamn
0862	Emmaboda	Kalmar	Kalmar
0880	Kalmar	Kalmar	Kalmar
0881	Nybro	Kalmar	Kalmar
0882	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn
0883	Västervik	Västervik	Västervik
0884	Vimmerby	Vimmerby	Vimmerby
0885	Borgholm	Kalmar	Kalmar
0980	Gotland	Gotland	Gotland
1060	Olofström	Blekinge	Olofström
1080	Karlskrona	Blekinge	Karlskrona
1081	Ronneby	Blekinge	Karlskrona

(forts.)

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
1082	Karlshamn	Blekinge	Olofström
1083	Sölvesborg	Kristianstad	Kristianstad
1214	Svalöv	Malmö	Malmö-Lund
1230	Staffanstorps	Malmö	Malmö-Lund
1231	Burlöv	Malmö	Malmö-Lund
1233	Vellinge	Malmö	Malmö-Lund
1256	Östra Göinge	Kristianstad	Kristianstad
1257	Örkelljunga	Malmö	Malmö-Lund
1260	Bjuv	Malmö	Malmö-Lund
1261	Kävlinge	Malmö	Malmö-Lund
1262	Lomma	Malmö	Malmö-Lund
1263	Svedala	Malmö	Malmö-Lund
1264	Skurup	Malmö	Malmö-Lund
1265	Sjöbo	Malmö	Malmö-Lund
1266	Hörby	Malmö	Malmö-Lund
1267	Höör	Malmö	Malmö-Lund
1270	Tomelilla	Malmö	Malmö-Lund
1272	Bromölla	Kristianstad	Kristianstad
1273	Osby	Älmhult	Älmhult
1275	Perstorp	Malmö	Kristianstad
1276	Klippan	Malmö	Malmö-Lund
1277	Åstorp	Malmö	Malmö-Lund
1278	Båstad	Malmö	Malmö-Lund
1280	Malmö	Malmö	Malmö-Lund
1281	Lund	Malmö	Malmö-Lund
1282	Landskrona	Malmö	Malmö-Lund
1283	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund
1284	Höganäs	Malmö	Malmö-Lund
1285	Eslöv	Malmö	Malmö-Lund
1286	Ystad	Malmö	Malmö-Lund
1287	Trelleborg	Malmö	Malmö-Lund
1290	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
1291	Simrishamn	Malmö	Malmö-Lund
1292	Ängelholm	Malmö	Malmö-Lund
1293	Hässleholm	Kristianstad	Kristianstad
1315	Hylte	Halmstad	Halmstad
1380	Halmstad	Halmstad	Halmstad
1381	Laholm	Halmstad	Halmstad
1382	Falkenberg	Halmstad	Varberg
1383	Varberg	Göteborg	Varberg
1384	Kungsbacka	Göteborg	Göteborg
1401	Härryda	Göteborg	Göteborg
1402	Partille	Göteborg	Göteborg
1407	Öckerö	Göteborg	Göteborg
1415	Stenungsund	Göteborg	Göteborg
1419	Tjörn	Göteborg	Göteborg
1421	Orust	Göteborg	Göteborg
1427	Sotenäs	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1430	Munkedal	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1435	Tanum	Strömstad	Strömstad
1438	Dals-Ed	Bengtsfors	Bengtsfors-Dals-Ed

(forts.)

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
1439	Färgelanda	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1440	Ale	Göteborg	Göteborg
1441	Lerum	Göteborg	Göteborg
1442	Vårgårda	Göteborg	Göteborg
1443	Bollebygd	Göteborg	Göteborg
1444	Grästorp	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1445	Essunga	Göteborg	Lidköping-Götene
1446	Karlsborg	Skövde	Skövde
1447	Gullspång	Skövde	Skövde
1452	Tranemo	Värnamo	Borås
1460	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors-Dals-Ed
1461	Mellerud	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1462	Lilla Edet	Göteborg	Göteborg
1463	Mark	Göteborg	Göteborg
1465	Svenljunga	Borås	Borås
1466	Herrljunga	Göteborg	Borås
1470	Vara	Lidköping	Lidköping-Götene
1471	Götene	Lidköping	Lidköping-Götene
1472	Tibro	Skövde	Skövde
1473	Töreboda	Skövde	Skövde
1480	Göteborg	Göteborg	Göteborg
1481	Mölnadal	Göteborg	Göteborg
1482	Kungälv	Göteborg	Göteborg
1484	Lysekil	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1485	Uddevalla	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1486	Strömstad	Strömstad	Strömstad
1487	Vänersborg	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1488	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
1489	Alingsås	Göteborg	Göteborg
1490	Borås	Borås	Borås
1491	Ulricehamn	Borås	Borås
1492	Åmål	Karlstad	Karlstad
1493	Mariestad	Skövde	Skövde
1494	Lidköping	Lidköping	Lidköping-Götene
1495	Skara	Skövde	Skövde
1496	Skövde	Skövde	Skövde
1497	Hjo	Skövde	Skövde
1498	Tidaholm	Skövde	Skövde
1499	Falköping	Skövde	Skövde
1715	Kil	Karlstad	Karlstad
1730	Eda	Eda	Arvika
1737	Torsby	Torsby	Torsby
1760	Storfors	Karlskoga	Karlskoga
1761	Hammarö	Karlstad	Karlstad
1762	Munkfors	Karlstad	Hagfors
1763	Forshaga	Karlstad	Karlstad
1764	Grums	Karlstad	Karlstad
1765	Årjäng	Årjäng	Årjäng
1766	Sunne	Karlstad	Torsby
1780	Karlstad	Karlstad	Karlstad
1781	Kristinehamn	Karlstad	Karlstad

(forts.)

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
1782	Filipstad	Filipstad	Filipstad
1783	Hagfors	Hagfors	Hagfors
1784	Arvika	Karlstad	Arvika
1785	Säffle	Karlstad	Karlstad
1814	Lekeberg	Örebro	Örebro
1860	Laxå	Örebro	Örebro
1861	Hallsberg	Örebro	Örebro
1862	Degerfors	Karlskoga	Karlskoga
1863	Hällefors	Hällefors	Hällefors
1864	Ljusnarsberg	Ludvika	Ludvika
1880	Örebro	Örebro	Örebro
1881	Kumla	Örebro	Örebro
1882	Askersund	Örebro	Örebro
1883	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga
1884	Nora	Örebro	Örebro
1885	Lindesberg	Örebro	Örebro
1904	Skinnskatteberg	Fagersta	Fagersta
1907	Surahammar	Västerås	Västerås
1960	Kungsör	Västerås	Västerås
1961	Hallstahammar	Västerås	Västerås
1962	Norberg	Fagersta	Fagersta
1980	Västerås	Västerås	Västerås
1981	Sala	Västerås	Västerås
1982	Fagersta	Fagersta	Fagersta
1983	Köping	Västerås	Västerås
1984	Arboga	Västerås	Västerås
2021	Vansbro	Vansbro	Vansbro
2023	Malung	Malung	Malung
2026	Gagnef	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2029	Leksand	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2031	Rättvik	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2034	Orsa	Mora	Mora
2039	Älvdalen	Mora	Mora
2061	Smedjebacken	Ludvika	Ludvika
2062	Mora	Mora	Mora
2080	Falun	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2081	Borlänge	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2082	Säter	Falun/Borlänge	Falun-Borlänge
2083	Hedemora	Avesta	Avesta
2084	Avesta	Avesta	Avesta
2085	Ludvika	Ludvika	Ludvika
2101	Ockelbo	Gävle	Gävle
2104	Hofors	Gävle	Gävle
2121	Ovanåker	Söderhamn	Bollnäs
2132	Nordanstig	Hudiksvall	Hudiksvall
2161	Ljusdal	Ljusdal	Ljusdal
2180	Gävle	Gävle	Gävle
2181	Sandviken	Gävle	Gävle
2182	Söderhamn	Söderhamn	Söderhamn
2183	Bollnäs	Söderhamn	Bollnäs
2184	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall

(forts.)

Kommun: Kod	Namn	FA-region enligt 2005 års indelning	Lokal arbetsmarknad (LA) år 2006
2260	Ånge	Sundsvall	Sundsvall
2262	Timrå	Sundsvall	Sundsvall
2280	Härnösand	Sundsvall	Sundsvall
2281	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall
2282	Kramfors	Kramfors	Kramfors
2283	Sollefteå	Sollefteå	Sollefteå
2284	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik
2303	Ragunda	Östersund	Östersund
2305	Bräcke	Östersund	Östersund
2309	Krokom	Östersund	Östersund
2313	Strömsund	Östersund	Strömsund
2321	Åre	Östersund	Östersund
2326	Berg	Östersund	Östersund
2361	Härjedalen	Härjedalen	Härjedalen
2380	Östersund	Östersund	Östersund
2401	Nordmaling	Umeå	Umeå
2403	Bjurholm	Umeå	Umeå
2404	Vindeln	Umeå	Umeå
2409	Robertsfors	Umeå	Umeå
2417	Norsjö	Skellefteå	Skellefteå
2418	Malå	Lycksele	Lycksele
2421	Storuman	Storuman	Storuman
2422	Sorsele	Sorsele	Sorsele
2425	Dorotea	Dorotea	Dorotea
2460	Vännäs	Umeå	Umeå
2462	Vilhelmina	Vilhelmina	Vilhelmina
2463	Åsele	Åsele	Åsele
2480	Umeå	Umeå	Umeå
2481	Lycksele	Lycksele	Lycksele
2482	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå
2505	Arvidsjaur	Arvidsjaur	Arvidsjaur
2506	Arjeplog	Arjeplog	Arjeplog
2510	Jokkmokk	Jokkmokk	Jokkmokk
2513	Överkalix	Överkalix	Överkalix
2514	Kalix	Luleå	Kalix
2518	Övertorneå	Övertorneå	Övertorneå
2521	Pajala	Pajala	Pajala
2523	Gällivare	Gällivare	Gällivare
2560	Älvsbyn	Luleå	Luleå
2580	Luleå	Luleå	Luleå
2581	Piteå	Luleå	Luleå
2582	Boden	Luleå	Luleå
2583	Haparanda	Haparanda	Haparanda
2584	Kiruna	Kiruna	Kiruna

Bilaga 8

Kommunernas LA-tillhörighet vissa år 1988–2006

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Ale	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Alingsås	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Alvesta	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö
Aneby	Tranås	Tranås	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Arboga	Köping	Köping	Köping	Västerås	Västerås
Arjeplog	Arjeplog	Arjeplog	Arjeplog	Arjeplog	Arjeplog
Arvidsjaur	Arvidsjaur	Arvidsjaur	Arvidsjaur	Arvidsjaur	Arvidsjaur
Arvika	Arvika	Arvika	Arvika	Arvika	Arvika
Askersund	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Avesta	Avesta	Avesta	Avesta	Avesta	Avesta
Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors-Dals-Ed
Berg	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund
Bjurholm	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Bjuv	Helsingborg	Helsingborg	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Boden	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå
Bollebygd	Borås	Borås	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs
Borgholm	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar
Borlänge	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Borås	Borås	Borås	Borås	Borås	Borås
Botkyrka	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Boxholm	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Bromölla	Kristianstad	Malmö	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
Bräcke	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund
Burlöv	Malmö	Malmö	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Båstad	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Dals-Ed	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors	Bengtsfors-Dals-Ed
Danderyd	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Degerfors	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga
Dorotea	Dorotea	Dorotea	Dorotea	Dorotea	Dorotea
Eda	Arvika	Arvika	Arvika	Arvika	Arvika
Ekerö	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Eksjö	Eksjö	Eksjö	Nässjö-Eksjö	Jönköping	Jönköping
Emmaboda	Emmaboda	Emmaboda	Emmaboda	Emmaboda	Kalmar
Enköping	Uppsala	Uppsala	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna
Eslöv	Malmö	Malmö	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Essunga	Trollhättan	Skövde	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene
Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta
Falkenberg	Falkenberg	Falkenberg	Falkenberg	Falkenberg	Varberg
Falköping	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Falun	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Filipstad	Filipstad	Filipstad	Filipstad	Filipstad	Filipstad
Finspång	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping
Flen	Flen	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna	Eskilstuna
Forshaga	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad
Färgelanda	Uddevalla	Uddevalla	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänern

(forts.)

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Gagnef	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Gislaved	Gislaved	Gislaved	Gislaved	Gislaved	Gislaved
Gnesta	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Gnosjö	Gnosjö	Gnosjö	Gislaved	Gislaved	Gislaved
Gotland	Gotland	Gotland	Gotland	Gotland	Gotland
Grums	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad
Grästorp	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänernsberg
Gullspång	Gullspång	Gullspång	Skövde	Skövde	Skövde
Gällivare	Gällivare	Gällivare	Gällivare	Gällivare	Gällivare
Gävle	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle
Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Götene	Lidköping	Lidköping	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene
Habo	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Hagfors	Hagfors	Hagfors	Hagfors	Hagfors	Hagfors
Hallsberg	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Hallstahammar	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås
Halmstad	Halmstad	Halmstad	Halmstad	Halmstad	Halmstad
Hammarö	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad
Haninge	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Haparanda	Haparanda	Haparanda	Haparanda	Haparanda	Haparanda
Heby	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Hedemora	Hedemora	Hedemora	Avesta	Avesta	Avesta
Helsingborg	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Herrljunga	Borås	Borås	Borås	Borås	Borås
Hjo	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Hofors	Hofors	Hofors	Hofors	Gävle	Gävle
Huddinge	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall
Hultsfred	Hultsfred	Hultsfred	Hultsfred	Vimmerby	Vimmerby
Hylte	Hylte	Hylte	Gislaved	Gislaved	Halmstad
Håbo	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Hällefors	Hällefors	Hällefors	Hällefors	Hällefors	Hällefors
Härjedalen	Härjedalen	Härjedalen	Härjedalen	Härjedalen	Härjedalen
Härnösand	Härnösand	Härnösand	Härnösand	Sundsvall	Sundsvall
Härryda	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Hässleholm	Hässleholm	Malmö	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
Höganäs	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Högsby	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn
Hörby	Malmö	Kristianstad	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Höör	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Jokkmokk	Jokkmokk	Jokkmokk	Jokkmokk	Jokkmokk	Jokkmokk
Järfälla	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Kalix	Kalix	Kalix	Kalix	Kalix	Kalix
Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar
Karlsborg	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Karlshamn	Karlshamn	Karlshamn	Olofström	Olofström	Olofström
Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga
Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona
Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad
Katrineholm	Katrineholm	Katrineholm	Katrineholm	Eskilstuna	Eskilstuna
Kil	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad	Karlstad
Kinda	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Kiruna	Kiruna	Kiruna	Kiruna	Kiruna	Kiruna
Klippan	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund

(forts.)

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Knivsta	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Kramfors	Kramfors	Kramfors	Kramfors	Kramfors	Kramfors
Kristianstad	Kristianstad	Helsingborg	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
Kristinehamn	Kristinehamn	Kristinehamn	Kristinehamn	Karlstad	Karlstad
Krokoms	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund
Kumla	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Kungsbacka	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Kungsör	Köping	Köping	Köping	Västerås	Västerås
Kungälv	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Kävlinge	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Köping	Köping	Köping	Köping	Västerås	Västerås
Laholm	Halmstad	Halmstad	Halmstad	Halmstad	Halmstad
Landskrona	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Laxå	Laxå	Laxå	Laxå	Örebro	Örebro
Lekeberg	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Leksand	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Lerum	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Lessebo	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö
Lidingö	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Lidköping	Lidköping	Lidköping	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene
Lilla Edet	Trollhättan	Göteborg	Trollhättan	Göteborg	Göteborg
Lindesberg	Lindesberg	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Ljungby	Ljungby	Ljungby	Ljungby	Ljungby	Ljungby
Ljusdal	Ljusdal	Ljusdal	Ljusdal	Ljusdal	Ljusdal
Ljusnarsberg	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika
Lomma	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika
Luleå	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå
Lund	Malmö	Malmö	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Lycksele	Lycksele	Lycksele	Lycksele	Lycksele	Lycksele
Lysekil	Lysekil	Lysekil	Lysekil	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
Malmö	Malmö	Malmö	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Malung	Malung	Malung	Malung	Malung	Malung
Malå	Lycksele	Lycksele	Lycksele	Malå	Lycksele
Mariestad	Mariestad	Mariestad	Skövde	Skövde	Skövde
Mark	Göteborg	Göteborg	Borås	Göteborg	Göteborg
Markaryd	Markaryd	Markaryd	Markaryd	Markaryd	Ljungby
Mellerud	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-V
Mjölby	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Mora	Mora	Mora	Mora	Mora	Mora
Motala	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Mullsjö	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Munkedal	Uddevalla	Uddevalla	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
Munkfors	Munkfors	Munkfors	Munkfors	Karlstad	Hagfors
Mölnadal	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Mönsterås	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn
Mörbylånga	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar
Nacka	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Nora	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Norberg	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta

(forts.)

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Nordanstig	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall	Hudiksvall
Nordmaling	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping
Norrtälje	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Norsjö	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå
Nybro	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar
Nykvärn	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Nyköping	Stockholm	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund
Nynäshamn	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Nässjö	Nässjö	Nässjö	Nässjö-Eksjö	Jönköping	Jönköping
Ockelbo	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle
Olofström	Olofström	Olofström	Olofström	Olofström	Olofström
Orsa	Mora	Mora	Mora	Mora	Mora
Orust	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Osby	Älmhult	Malmö	Älmhult	Älmhult	Älmhult
Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn	Oskarshamn
Ovanåker	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs	Bollnäs
Oxelösund	Stockholm	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund	Nyköping- Oxelösund
Pajala	Pajala	Pajala	Pajala	Pajala	Pajala
Partille	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Perstorp	Perstorp	Helsingborg	Perstorp	Kristianstad	Kristianstad
Piteå	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå	Luleå
Ragunda	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund
Robertsfors	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Ronneby	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona	Karlskrona
Rättvik	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Sala	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås
Salem	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Sandviken	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle
Sigtuna	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Simrishamn	Simrishamn	Malmö	Tomelilla- Simrishamn	Simrishamn- Tomelilla	Malmö-Lund
Sjöbo	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Skara	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå	Skellefteå
Skinnskatteberg	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta	Fagersta
Skurup	Malmö	Malmö	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Smedjebacken	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika	Ludvika
Sollefteå	Sollefteå	Sollefteå	Sollefteå	Sollefteå	Sollefteå
Sollentuna	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Solna	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Sorsele	Sorsele	Sorsele	Sorsele	Sorsele	Sorsele
Sotenäs	Sotenäs	Lysekil	Lysekil	Trollhättan	Trollhättan- Vänersborg
Staffanstorps	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Stenungsund	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Storfors	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga	Karlskoga
Storuman	Storuman	Storuman	Storuman	Storuman	Storuman
Strängnäs	Eskilstuna	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Strömstad	Strömstad	Strömstad	Strömstad	Strömstad	Strömstad
Strömsund	Strömsund	Strömsund	Strömsund	Strömsund	Strömsund
Sundbyberg	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall

(forts.)

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Sunne	Sunne	Sunne	Torsby	Torsby	Torsby
Surahammar	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås
Svalöv	Helsingborg	Kristianstad	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Svedala	Malmö	Kristianstad	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Svenljunga	Borås	Borås	Borås	Borås	Borås
Säffle	Säffle	Säffle	Säffle	Säffle	Karlstad
Säter	Falun	Falun	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge	Falun-Borlänge
Sävsjö	Sävsjö	Sävsjö	Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda
Söderhamn	Söderhamn	Söderhamn	Söderhamn	Söderhamn	Söderhamn
Söderköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping
Södertälje	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Sölvesborg	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
Tanum	Tanum	Uddevalla	Strömstad	Strömstad	Strömstad
Tibro	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde	Skövde
Tidaholm	Tidaholm	Tidaholm	Skövde	Skövde	Skövde
Tierp	Uppsala	Uppsala	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Timrå	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall	Sundsvall
Tingsryd	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö
Tjörn	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Tomelilla	Simrishamn	Malmö	Tomelilla-Simrishamn	Simrishamn-Tomelilla	Malmö-Lund
Torsby	Torsby	Torsby	Torsby	Torsby	Torsby
Torsås	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar	Kalmar
Tranemo	Borås	Borås	Gislaved	Gislaved	Borås
Tranås	Tranås	Tranås	Tranås	Tranås	Tranås
Trelleborg	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
Trosa	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Tyresö	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-S
Täby	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Töreboda	Mariestad	Mariestad	Skövde	Skövde	Skövde
Uddevalla	Uddevalla	Uddevalla	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg
Ulricehamn	Borås	Borås	Borås	Borås	Borås
Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Upplands Väsby	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Upplands-Bro	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Uppsala	Uppsala	Uppsala	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Uppvidinge	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö
Vadstena	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Vaggeryd	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping	Jönköping
Valdemarsvik	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping	Norrköping
Vallentuna	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Vansbro	Vansbro	Vansbro	Vansbro	Vansbro	Vansbro
Vara	Vara	Skövde	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene	Lidköping-Götene
Varberg	Varberg	Varberg	Varberg	Varberg	Varberg
Vaxholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Vellinge	Malmö	Kristianstad	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda	Vetlanda
Vilhelmina	Vilhelmina	Vilhelmina	Vilhelmina	Vilhelmina	Vilhelmina
Vimmerby	Vimmerby	Vimmerby	Vimmerby	Vimmerby	Vimmerby
Vindeln	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Vingåker	Katrineholm	Katrineholm	Katrineholm	Eskilstuna	Eskilstuna
Vårgårda	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Vänersborg	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan	Trollhättan-Vänersborg

(forts.)

Kommunnamn	LA-tillhörighet				
	1988	1993	1998	2003	2006
Vännäs	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå	Umeå
Värmdö	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Värnamo	Värnamo	Värnamo	Värnamo	Värnamo	Värnamo
Västervik	Västervik	Västervik	Västervik	Västervik	Västervik
Västerås	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås	Västerås
Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö	Växjö
Ydre	Tranås	Tranås	Tranås	Tranås	Tranås
Ystad	Malmö	Helsingborg	Malmö	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Åmål	Säffle	Säffle	Säffle	Åmål	Karlstad
Ånge	Sundsvall	Ånge	Ånge	Ånge	Sundsvall
Åre	Östersund	Åre	Åre	Östersund	Östersund
Årjäng	Årjäng	Årjäng	Årjäng	Årjäng	Årjäng
Åsele	Åsele	Åsele	Åsele	Åsele	Åsele
Åstorp	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Ätvidaberg	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Älmhult	Älmhult	Älmhult	Älmhult	Älmhult	Älmhult
Älvdalen	Mora	Älvdalen	Älvdalen	Mora	Mora
Älvkarleby	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle	Gävle
Älvsbyn	Älvsbyn	Luleå	Älvsbyn	Luleå	Luleå
Ängelholm	Helsingborg	Malmö	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Öckerö	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg	Göteborg
Ödeshög	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping	Linköping
Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro	Örebro
Örkelljunga	Helsingborg	Kristianstad	Helsingborg	Malmö-Lund	Malmö-Lund
Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik
Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund	Östersund
Österåker	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Östhammar	Uppsala	Uppsala	Stockholm	Stockholm	Stockholm-Solna
Östra Göinge	Kristianstad	Älmhult	Kristianstad	Kristianstad	Kristianstad
Överkalix	Överkalix	Överkalix	Överkalix	Överkalix	Överkalix
Övertorneå	Övertorneå	Övertorneå	Övertorneå	Övertorneå	Övertorneå

Bilaga 9

Regionförtätning i lokala arbetsmarknader

Lista över de lokala arbetsmarknadernas regionförtätning under perioden 1990–2007

Regionförtätning beräknas som ökningen av all pendling mellan kommunerna i en lokal arbetsmarknad⁵⁶ från tidpunkten t till tidpunkten t+1 dividerat med hela den förvärvsarbetande nattbefolkningen i den lokala arbetsmarknaden vid tidpunkt 1.

LA	LA-namn	Mått	LA	LA-namn	Mått
1	Stockholm-Solna	9,5%	23	Halmstad	1,6%
21	Malmö-Lund	8,7%	37	Arvika	1,5%
26	Göteborg	6,8%	66	Umeå	1,5%
39	Örebro	5,3%	6	Gislaved	1,5%
7	Jönköping	4,2%	54	Sundsvall	1,2%
46	Falun-Borlänge	3,9%	19	Olofström	1,1%
50	Gävle	3,8%	52	Bollnäs	1,0%
30	Lidköping-Götene	3,4%	45	Mora	0,9%
4	Linköping	3,3%	3	Eskilstuna	0,8%
28	Trollhättan-Vänersborg	3,2%	9	Vetlanda	0,8%
14	Kalmar	3,0%	32	Torsby	0,7%
31	Skövde	3,0%	17	Vimmerby	0,7%
11	Älmhult	2,8%	10	Tranås	0,6%
15	Oskarshamn	2,7%	2	Nyköping-Oxelösund	0,3%
20	Karlskrona	2,5%	25	Bengtsfors-Dals-Ed	0,1%
77	Luleå	2,3%	53	Hudiksvall	0,0%
12	Växjö	2,3%	48	Ludvika	0,0%
24	Varberg	2,3%	68	Skellefteå	-0,1%
41	Västerås	2,2%	13	Ljungby	-0,2%
27	Strömstad	2,2%	40	Karlskoga	-0,3%
22	Kristianstad	2,2%	36	Hagfors	-0,6%
60	Östersund	2,0%	47	Avesta	-0,7%
34	Karlstad	1,9%	42	Fagersta	-0,9%
5	Norrköping	1,8%	67	Lycksele	-1,1%
29	Borås	1,6%			

⁵⁶OBS: Lokala arbetsmarknader som består av endast en kommun, s.k. solitära LA, finns inte med i listan, eftersom pendling mellan kommuner inte kan förekomma i sådana LA.

Bilaga 10

Regionförstärkning av LA mellan 1990–2007

Regionförstärkning – ett mått på förändrad gravitationsstyrka hos lokala centra i LA. LA sorterade efter regionförstärkningens storlek.

Regionförstärkningen mäts som förändringen av antal pendlare till lokalt centrum från övriga kommuner i den lokala arbetsmarknaden⁵⁷. I de fall lokala centra utgörs av två kommuner, betraktas dessa två kommuner som en enhet till vilken pendlingen storlek från övriga kommuner beräknas. I ett par sådana fall ingår inga fler kommuner än de två som utgör lokalt centrum. I dessa fall kan inte regionförstärkning beräknas.

LA	LA-Namn	Mått	LA	LA-Namn	Mått
11	Älmhult	2,75	12	Växjö	0,46
21	Malmö-Lund	2,75	30	Lidköping-Götene	0,41
39	Örebro	2,66	34	Karlstad	0,38
27	Strömstad	2,59	45	Mora	0,31
26	Göteborg	2,47	29	Borås	0,28
1	Stockholm-Solna	2,26	3	Eskilstuna	0,23
15	Oskarshamn	2,08	14	Kalmar	0,23
31	Skövde	2,05	60	Östersund	0,14
77	Luleå	2,03	37	Arvika	0,09
7	Jönköping	1,91	48	Ludvika	0,08
4	Linköping	1,49	5	Norrköping	0,02
50	Gävle	1,26	2	Nyköping-Oxelösund	-
20	Karlskrona	1,25	25	Bengtsfors-Dals-Ed	-
17	Vimmerby	1,15	10	Tranås	-0,05
41	Västerås	1,03	22	Kristianstad	-0,08
19	Olofström	1,02	32	Torsby	-0,09
24	Varberg	1,00	40	Karlskoga	-0,19
28	Trollhättan-Vänersborg	0,97	68	Skellefteå	-0,19
46	Falun-Borlänge	0,72	36	Hagfors	-0,41
66	Umeå	0,65	13	Ljungby	-0,49
6	Gislaved	0,64	53	Hudiksvall	-0,51
52	Bollnäs	0,56	47	Avesta	-0,55
54	Sundsvall	0,52	42	Fagersta	-1,12
9	Vetlanda	0,51	67	Lycksele	-1,24
23	Halmstad	0,49			

⁵⁷ Lokala arbetsmarknader som består av endast en kommun, s.k. solitära LA, finns inte med i listan, eftersom pendling mellan kommuner inte kan förekomma i sådana LA.

Bilaga 11

Självständighetsgrad hos lokala arbetsmarknader, lista

I tabellen nedan mäts lokala arbetsmarknaders självständighetsgrad som andel förvärvsarbetande som bor och arbetar i samma lokala arbetsmarknad av samtliga som arbetar i den lokala arbetsmarknaden.

Lokal arbetsmarknad	Andel som bor och arbetar i samma LA	Lokal arbetsmarknad	Andel som bor och arbetar i samma LA
Gotland	96,7	Sollefteå	89,8
Malmö-Lund	96,1	Torsby	89,8
Skellefteå	95,5	Jokkmokk	89,7
Umeå	95,1	Trollhättan-Vänersbo	89,6
Luleå	95,0	Ljusdal	89,5
Stockholm-Solna	94,8	Varberg	89,2
Östersund	94,7	Karlskrona	89,2
Örnsköldsvik	94,7	Eskilstuna	88,9
Sundsvall	94,0	Nyköping-Oxelösund	88,8
Pajala	93,6	Överkalix	88,8
Gävle	93,5	Kristianstad	88,6
Västervik	93,5	Kalix	88,5
Arvika	93,3	Vimmerby	88,4
Göteborg	93,3	Årjäng	88,2
Hudiksvall	93,3	Vetlanda	87,8
Örebro	93,2	Lycksele	87,7
Gällivare	93,2	Arvidsjaur	87,4
Strömsund	93,1	Bengtstors-Dals-Ed	87,3
Karlstad	93,0	Borås	87,3
Vilhelmina	92,7	Söderhamn	87,2
Kalmar	92,7	Strömstad	87,0
Kiruna	92,4	Hällefors	87,0
Linköping	92,2	Kramfors	86,5
Åsele	92,1	Vansbro	86,4
Falun-Borlänge	92,1	Dorotea	86,0
Jönköping	91,8	Sorsele	86,0
Övertorneå	91,8	Karlskoga	85,9
Skövde	91,8	Filipstad	85,9
Ludvika	91,8	Avesta	84,9
Bollnäs	91,7	Ljungby	84,5
Västerås	91,1	Tranås	84,4
Hagfors	91,1	Lidköping-Götene	84,4
Mora	91,1	Arjeplog	84,0
Härjedalen	91,0	Fagersta	83,0
Norrköping	91,0	Gislaved	82,2
Storuman	90,5	Olofström	81,4
Haparanda	90,5	Värnamo	80,1
Halmstad	90,4	Malung	79,9
Oskarshamn	90,4	Älmhult	79,6
Växjö	90,3		

Bilaga 12

Självförsörjningsgrad hos lokala arbetsmarknader, lista

I tabellen beräknas de lokala arbetsmarknadernas självförsörjningsgrad som kvoten mellan antalet arbetstillfällen som finns i den lokala arbetsmarknaden och antalet förvärvsarbetande som bor i samma LA.

Lokal arbetsmarknad	Självförsörjningsgrad	Lokal arbetsmarknad	Självförsörjningsgrad
Malung	1,11	Arvika	0,98
Gislaved	1,07	Kalmar	0,98
Kiruna	1,05	Lidköping-Götene	0,98
Ljungby	1,05	Fagersta	0,97
Älmhult	1,04	Överkalix	0,97
Arjeplog	1,04	Sorsele	0,97
Värnamo	1,04	Torsby	0,97
Stockholm-Solna	1,03	Ljusdal	0,97
Karlskrona	1,02	Vimmerby	0,97
Växjö	1,01	Västerås	0,97
Karlskoga	1,01	Norrköping	0,97
Lycksele	1,01	Halmstad	0,97
Årjäng	1,01	Eskilstuna	0,97
Jönköping	1,00	Kristianstad	0,97
Olofström	1,00	Dorotea	0,97
Sundsvall	1,00	Vetlanda	0,96
Göteborg	1,00	Bollnäs	0,96
Oskarshamn	1,00	Filipstad	0,96
Härjedalen	1,00	Sollefteå	0,96
Luleå	1,00	Gotland	0,96
Strömstad	1,00	Kramfors	0,96
Gällivare	1,00	Storuman	0,96
Avesta	1,00	Bengtsfors-Dals-Ed	0,96
Borås	1,00	Nyköping-Oxelösund	0,96
Örnsköldsvik	0,99	Varberg	0,95
Gävle	0,99	Kalix	0,95
Mora	0,99	Hagfors	0,95
Skövde	0,99	Hudiksvall	0,95
Tranås	0,99	Söderhamn	0,95
Skellefteå	0,99	Västervik	0,94
Östersund	0,99	Haparanda	0,94
Örebro	0,99	Vansbro	0,94
Linköping	0,99	Hällefors	0,94
Malmö-Lund	0,99	Ludvika	0,93
Falun-Borlänge	0,98	Strömsund	0,92
Jokkmokk	0,98	Vilhelmina	0,92
Arvidsjaur	0,98	Åsele	0,91
Trollhättan-Vänersbo	0,98	Pajala	0,90
Umeå	0,98	Övertorneå	0,88
Karlstad	0,98		

Bilaga 13

Klustringsvariabler

Variabelvärden som har använts vid klustringen av lokala arbetsmarknader

Lista som visar variabelvärden fördelat efter de strukturgrupper som blev resultatet av klustringen

Grupp 1 Exportinriktade LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Bengtstors-Dals-Ed	1 619	14 980	87,3	19,5	32,1
Gislaved	1 566	38 925	82,2	19,0	29,8
Lidköping-Götene	2 046	72 097	84,4	25,1	33,3
Ljungby	2 277	36 734	84,5	23,2	35,5
Tranås	1 084	21 587	84,4	22,7	31,4
Vetlanda	2 192	37 365	87,8	21,1	31,4
Vimmerby	2 273	29 894	88,4	20,0	29,9
Värnamo	1 223	32 841	80,1	25,0	29,1
Älmhult	1 474	28 002	79,6	27,6	29,7
<i>Medelvärde</i>	<i>1 751</i>	<i>34 714</i>	<i>84,3</i>	<i>22,6</i>	<i>31,4</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Bengtstors-Dals-Ed	58,6	52,4	9,8	47,3	21,1
Gislaved	76,2	68,9	2,6	35,5	17,5
Lidköping-Götene	63,6	52,7	5,4	47,7	18,4
Ljungby	68,4	59,8	7,4	50,4	18,2
Tranås	64,5	56,7	5,8	39,3	20,6
Vetlanda	65,7	58,4	8,0	40,9	18,4
Vimmerby	62,1	57,8	9,9	39,3	20,2
Värnamo	64,4	54,9	3,5	42,9	16,6
Älmhult	73,5	57,8	9,0	49,6	17,8
<i>Medelvärde</i>	<i>66,3</i>	<i>57,7</i>	<i>6,8</i>	<i>43,6</i>	<i>18,8</i>

Grupp 2 Exportsvaga LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Arvidsjaur	5 699	6 791	87,4	25,5	32,0
Bollnäs	3 705	38 094	91,7	22,1	32,1
Gotland	3 151	57 297	96,7	28,0	25,4
Hudiksvall	3 878	46 766	93,3	25,7	36,4
Kramfors	1 706	19 816	86,5	23,6	37,5
Lycksele	7 169	15 960	87,7	27,8	37,4
Mora	11 488	34 604	91,1	24,4	34,3
Sollefteå	5 428	20 849	89,8	26,0	32,1
Söderhamn	1 065	26 257	87,2	23,7	37,6
Torsby	5 485	26 537	89,8	22,7	36,4
Västervik	1 882	36 400	93,5	26,9	32,6
<i>Medelvärde</i>	<i>4 605</i>	<i>29 943</i>	<i>90</i>	<i>25</i>	<i>34</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatt i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Arvidsjaur	38,5	39,2	5,6	33,3	24,1
Bollnäs	57,9	47,4	6,7	42,3	19,9
Gotland	50,2	41,8	3,9	43,1	22,3
Hudiksvall	56,6	46,4	10,7	43,5	20,8
Kramfors	53,3	47,7	7,6	41,0	21,7
Lycksele	45,1	42,7	6,1	42,7	19,6
Mora	54,4	45,2	7,2	39,4	21,8
Sollefteå	41,9	35,5	4,4	44,7	22,1
Söderhamn	53,5	44,4	4,2	37,3	22,7
Torsby	55,6	46,4	5,4	37,8	23,4
Västervik	51,7	42,7	3,6	46,3	20,5
<i>Medelvärde</i>	<i>51</i>	<i>44</i>	<i>6</i>	<i>41</i>	<i>22</i>

Grupp 3 Bruksorts-LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Arvika	2 485	34 801	93,3	23,4	38,0
Avesta	1 456	37 343	84,9	22,0	39,6
Fagersta	1 354	22 797	83,0	22,1	39,3
Filipstad	1 543	10 952	85,9	18,7	34,7
Hagfors	1 976	17 063	91,1	19,2	44,4
Hällefors	990	7 539	87,0	20,6	39,8
Ludvika	3 030	41 435	91,8	25,0	40,9
Olofström	883	44 534	81,4	26,6	41,2
Oskarshamn	2 411	45 388	90,4	24,3	38,3
<i>Medelvärde</i>	<i>1 792</i>	<i>29 095</i>	<i>88</i>	<i>22</i>	<i>40</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Arvika	60,4	54,7	13,6	49,9	20,3
Avesta	62,6	51,1	15,0	45,7	18,7
Fagersta	61,0	57,0	22,7	53,3	18,5
Filipstad	53,0	51,9	23,7	45,6	18,4
Hagfors	58,1	52,7	25,6	45,1	21,1
Hällefors	61,4	56,7	32,4	45,5	20,6
Ludvika	58,6	53,9	26,2	52,0	19,4
Olofström	60,8	52,2	23,2	51,4	17,3
Oskarshamn	61,6	54,3	13,8	53,3	16,7
<i>Medelvärde</i>	<i>60</i>	<i>54</i>	<i>22</i>	<i>49</i>	<i>19</i>

Grupp 4 Befolkningsglesa LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselessatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselessatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Arjeplog	12 804	3 151	84,0	22,1	31,5
Dorotea	2 795	3 069	86,0	16,8	38,1
Haparanda	927	10 214	90,5	22,4	36,7
Härjedalen	11 364	10 764	91,0	18,9	32,2
Jokkmokk	17 735	5 491	89,7	25,9	40,6
Ljusdal	5 289	19 243	89,5	20,7	31,2
Malung	4 106	10 518	79,9	19,2	25,9
Pajala	7 917	6 688	93,6	23,0	45,0
Sorsele	7 465	2 867	86,0	21,7	36,2
Storuman	7 378	6 432	90,5	23,2	34,8
Strömstad	1 395	23 822	87,0	22,1	24,1
Strömsund	10 567	12 782	93,1	19,9	36,8
Vansbro	1 549	6 983	86,4	17,7	32,1
Vilhelmina	8 120	7 280	92,7	23,9	32,5
Årjäng	1 420	9 821	88,2	17,9	32,3
Åsele	4 277	3 271	92,1	19,5	36,6
Övertorneå	2 792	3 859	88,8	21,1	36,7
Övertorneå	2 381	5 168	91,8	24,6	38,0
Medelvärde	6 127	8 412	89	21	35

	Andel sysselessatta inom privat ägarkategori	Andel sysselessatta i branscher med interregional export	Andel sysselessatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselessatta i företag med fler än 100 sysselessatta	Andel sysselessatta i företag med färre än 10 sysselessatta
Arjeplog	51,7	33,6	13,8	24,6	29,0
Dorotea	54,7	54,6	22,5	39,0	26,6
Haparanda	46,2	43,6	8,9	30,3	26,5
Härjedalen	56,9	46,3	8,8	36,0	28,6
Jokkmokk	41,1	42,7	4,8	21,2	27,0
Ljusdal	57,9	45,2	5,0	33,9	26,4
Malung	64,8	43,5	16,9	38,0	28,0
Pajala	39,0	41,8	7,0	36,5	28,4
Sorsele	47,9	51,1	16,3	27,1	31,4
Storuman	47,3	45,6	5,7	27,8	30,2
Strömstad	63,9	55,2	5,0	32,3	28,1
Strömsund	52,6	47,2	6,1	38,8	28,1
Vansbro	58,0	50,1	8,9	26,8	21,7
Vilhelmina	41,8	39,4	6,8	30,8	27,9
Årjäng	62,5	55,6	7,2	27,1	28,1
Åsele	43,3	44,1	11,4	32,2	30,7
Övertorneå	44,5	50,0	16,8	36,1	29,6
Övertorneå	40,3	39,2	9,7	27,5	26,9
Medelvärde	51	46	10	31	28

Grupp 5 LA med stort regionalt centrum

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Eskilstuna	3 224	149 713	88,9	29,7	34,5
Falun-Borlänge	7 140	150 071	92,1	31,4	36,3
Gävle	4 476	154 403	93,5	30,9	38,0
Karlskrona	1 877	90 287	89,2	36,3	39,3
Karlstad	4 772	182 505	93,0	33,8	38,4
Linköping	5 941	245 780	92,2	36,6	37,9
Luleå	10 977	150 911	95,0	35,6	40,9
Norrköping	3 982	168 364	91,0	30,1	35,2
Nyköping-Oxelösund	1 463	61 302	88,8	29,0	36,6
Skövde	5 082	177 852	91,8	27,3	32,5
Sundsvall	8 129	148 070	94,0	32,7	38,1
Trollhättan-Vänersborg	4 063	197 731	89,6	29,6	38,5
Umeå	9 371	142 299	95,1	43,1	35,0
Västerås	3 792	225 692	91,1	32,5	38,9
Örebro	6 121	222 075	93,2	32,7	33,2
<i>Medelvärde</i>	<i>5 361</i>	<i>164 470</i>	<i>92</i>	<i>33</i>	<i>37</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Eskilstuna	56,6	45,8	5,5	50,2	17,5
Falun-Borlänge	54,2	46,7	7,1	49,0	18,5
Gävle	57,4	49,9	10,8	53,3	16,0
Karlskrona	50,7	43,5	4,0	56,9	15,1
Karlstad	54,3	45,8	3,0	49,9	18,1
Linköping	58,8	47,5	6,8	52,5	16,6
Luleå	48,4	41,4	4,8	51,2	16,5
Norrköping	62,1	48,3	5,0	51,0	18,6
Nyköping-Oxelösund	57,6	47,4	16,6	48,0	17,3
Skövde	56,1	49,9	7,1	52,6	17,4
Sundsvall	52,2	45,1	4,5	50,2	17,7
Trollhättan-Vänersborg	55,3	47,2	9,3	53,7	17,2
Umeå	47,4	45,8	7,6	56,3	15,1
Västerås	61,9	48,3	5,4	54,0	17,8
Örebro	55,1	46,3	2,3	52,3	17,3
<i>Medelvärde</i>	<i>55</i>	<i>47</i>	<i>7</i>	<i>52</i>	<i>17,1</i>

Grupp 6 LA med mindre regionalt centra

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Borås	4 137	154 047	87,3	28,4	29,1
Halmstad	2 860	122 482	90,4	31,2	29,4
Jönköping	5 108	204 643	91,8	31,3	31,5
Kalmar	4 652	122 094	92,7	30,9	30,0
Kristianstad	3 473	175 465	88,6	28,9	31,0
Varberg	1 990	95 333	89,2	27,0	30,0
Växjö	5 293	127 533	90,3	32,7	31,0
Östersund	27 410	103 474	94,7	32,9	30,2
<i>Medelvärde</i>	<i>6 865</i>	<i>138 134</i>	<i>91</i>	<i>30</i>	<i>30</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Borås	61,1	50,0	2,7	48,3	18,5
Halmstad	59,7	48,6	3,0	46,5	19,5
Jönköping	57,8	50,4	3,3	50,6	16,5
Kalmar	57,5	49,6	4,2	48,6	19,3
Kristianstad	56,7	48,5	2,1	46,3	18,3
Varberg	61,4	51,0	3,7	41,1	20,6
Växjö	59,3	49,5	2,1	46,0	17,4
Östersund	52,9	41,0	2,6	46,8	21,5
<i>Medelvärde</i>	<i>58</i>	<i>49</i>	<i>3</i>	<i>47</i>	<i>19</i>

Grupp 7 Ytstora LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Gällivare	15 825	18 959	93,2	23,6	47,0
Kalix	1 815	17 396	88,5	26,9	42,5
Karlskoga	1 250	44 699	85,9	27,1	44,4
Kiruna	19 371	23 258	92,4	25,7	49,0
Skellefteå	8 610	76 403	95,5	30,1	43,6
Örnsköldsvik	6 421	55 243	94,7	29,7	45,7
<i>Medelvärde</i>	<i>8 882</i>	<i>39 326</i>	<i>92</i>	<i>27</i>	<i>45</i>

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägar kategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Gällivare	43,2	48,4	14,4	47,8	17,5
Kalix	50,2	40,9	14,8	45,9	20,1
Karlskoga	61,1	49,0	6,5	49,9	16,9
Kiruna	35,0	51,4	3,9	51,9	16,6
Skellefteå	53,8	46,0	8,2	45,9	16,8
Örnsköldsvik	60,1	51,3	8,5	43,3	18,1
<i>Medelvärde</i>	<i>51</i>	<i>48</i>	<i>9</i>	<i>47</i>	<i>18</i>

Grupp 8 Storstads-LA

	Areal km2	Befolkning	Andel boende i LA av dag- befolkningen	Andel sysselsatta med eftergym- nasial utbildning inom näringslivet	Andel sysselsatta med naturveten- skaplig eller teknisk utbildning
Stockholm-Solna	15 928	2 281 003	94,8	43,6	27,3
Malmö-Lund	7 170	1 013 016	96,1	37,3	30,0
Göteborg	5 735	956 083	93,3	39,8	34,6
Medelvärde	9 611	1 416 701	95	40	31

	Andel sysselsatta inom privat ägarkategori	Andel sysselsatta i branscher med interregional export	Andel sysselsatta i största företaget med privat ägarkategori	Andel sysselsatta i företag med fler än 100 sysselsatta	Andel sysselsatta i företag med färre än 10 sysselsatta
Stockholm-Solna	64,9	42,1	1,2	53,5	19,7
Malmö-Lund	61,5	46,3	0,9	50,9	20,0
Göteborg	62,9	47,4	5,1	53,4	18,3
Medelvärde	63	45	2	53	19

Bilaga 14

Förvärvsintensitet 20–64 år i lokala arbetsmarknader

LA	Förvärvs- intensitet	LA	Förvärvs- intensitet
Värnamo	86,9	Ljusdal	78,3
Gislaved	85,8	Stockholm-Solna	78,1
Vetlanda	84,8	Göteborg	78,1
Ljungby	83,7	Olofstöm	78,1
Älmhult	83,6	Pajala	78,0
Varberg	83,2	Hudiksvall	78,0
Lidköping-Götene	83,0	Sollefteå	77,9
Kiruna	82,7	Riket	77,9
Dorotea	82,1	Kristianstad	77,8
Jönköping	82,1	Gävle	77,8
Tranås	81,6	Örebro	77,7
Ömsköldsvik	81,5	Västervik	77,7
Härjedalen	81,3	Karlskrona	77,7
Oskarshamn	81,0	Karlskoga	77,7
Växjö	81,0	Luleå	77,6
Sorsele	80,8	Kalix	77,6
Arvidsjaur	80,6	Överkalix	77,5
Östersund	80,6	Västerås	77,3
Arjeplog	80,6	Karlstad	77,2
Skövde	80,5	Torsby	77,1
Lycksele	80,5	Vilhelmina	77,0
Skellefteå	80,4	Umeå	77,0
Mora	80,2	Fagersta	77,0
Gällivare	80,2	Ludvika	77,0
Nyköping-Oxelösund	80,0	Åsele	76,8
Vimmerby	80,0	Strömstad	76,5
Borås	79,9	Kramfors	76,3
Malung	79,9	Linköping	76,1
Bollnäs	79,8	Eskilstuna	75,6
Halmstad	79,7	Hagfors	75,4
Storuman	79,7	Norrköping	75,4
Falun-Borlänge	79,7	Övertorneå	74,9
Sundsvall	79,4	Bengtsfors-Dals-Ed	74,3
Jokkmokk	79,4	Filipstad	74,1
Strömsund	79,0	Arvika	74,0
Vansbro	79,0	Malmö-Lund	73,0
Avesta	78,8	Söderhamn	72,3
Trollhättan-Vänersborg	78,8	Årjäng	71,4
Kalmar	78,7	Hällefors	67,6
Gotland	78,4	Haparanda	64,1

Bilaga 15

Sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader 1990–2007 och 2000–2007

Lokala arbetsmarknader enligt 2006 års indelning

INDEX=100 år 1990			INDEX=100 år 2000		
Lokal arbetsmarknad	1990-2007	2000-2007	Lokal arbetsmarknad	1990-2007	2000-2007
Strömstad	110	114	Karlstad	88	106
Stockholm-Solna	109	108	Norrköping	88	106
Göteborg	109	113	Malung	88	111
Varberg	105	117	Skellefteå	87	107
Jönköping	103	110	Sundsvall	87	106
Umeå	103	111	Hudiksvall	87	106
Karlskrona	102	110	Torsby	87	105
Växjö	101	111	Härjedalen	86	101
Malmö-Lund	101	112	Vansbro	86	97
Halmstad	101	112	Bollnäs	85	105
Älmhult	101	110	Arvidsjaur	85	113
Värnamo	100	106	Avesta	85	107
Gislaved	99	96	Arjeplog	85	101
Riket	98	108	Karlskoga	84	101
Lidköping-Götene	98	111	Dorotea	83	106
Örebro	97	108	Sorsele	82	95
Tranås	97	106	Vimmerby	82	104
Linköping	96	105	Gällivare	81	108
Oskarshamn	96	105	Vilhelmina	81	99
Falun-Borlänge	95	110	Kalix	81	105
Ljungby	94	107	Fagersta	81	102
Årjäng	93	108	Västervik	81	100
Kristianstad	93	104	Olofström	80	100
Borås	92	106	Storuman	80	105
Gotland	92	104	Lycksele	79	102
Kalmar	92	106	Överkalix	79	104
Ljusdal	92	105	Jokkmokk	79	107
Östersund	91	109	Ludvika	78	98
Luleå	91	108	Nyköping-Oxelösund	78	111
Västerås	91	106	Övertorneå	78	104
Trollhättan-Vänersborg	91	104	Sollefteå	77	99
Haparanda	90	120	Pajala	75	108
Gävle	90	106	Kramfors	74	95
Vetlanda	89	109	Strömsund	74	101
Mora	89	109	Söderhamn	70	87
Arvika	89	109	Åsele	70	91
Skövde	89	107	Bengtsfors-Dals-Ed	69	93
Örnsköldsvik	89	108	Hällefors	68	101
Eskilstuna	89	109	Hagfors	68	99
Kiruna	88	114	Filipstad	66	98

Bilaga 16

Resultat av komponentanalys över sysselsättningsutvecklingen i lokala arbetsmarknader 1990–2007

Sysselsättningsutveckling 1990–2007 fördelade på region- och strukturkomponent sorterade i lokala arbetsmarknader

Lokal arbetsmarknad	Strukturkomponent	Regionkomponent	Total utveckling
Strömstad	-0,4%	15,5%	15,1%
Stockholm-Solna	3,8%	7,1%	10,9%
Göteborg	1,1%	9,5%	10,6%
Varberg	-2,6%	9,6%	7,0%
Jönköping	-1,4%	6,6%	5,2%
Umeå	0,1%	3,7%	3,8%
Älmhult	-1,9%	5,6%	3,7%
Karlskrona	-1,9%	5,2%	3,3%
Malmö-Lund	0,3%	2,8%	3,1%
Halmstad	-1,8%	4,0%	2,2%
Gislaved	-9,2%	11,0%	1,9%
Växjö	-1,7%	3,4%	1,6%
Värnamo	-4,1%	5,6%	1,6%
Riket	0,0%	0,1%	0,1%
Tranås	-4,1%	4,1%	-0,1%
Örebro	-0,8%	-0,3%	-1,2%
Lidköping-Götene	-5,2%	3,7%	-1,5%
Oskarshamn	-5,5%	3,2%	-2,3%
Linköping	-1,8%	-1,1%	-2,8%
Årjäng	-3,3%	0,2%	-3,2%
Ljungby	-6,5%	2,4%	-4,1%
Falun-Borlänge	-0,8%	-3,3%	-4,1%
Kristianstad	-2,9%	-2,7%	-5,7%
Borås	-1,3%	-4,7%	-6,0%
Kalmar	-2,4%	-3,8%	-6,2%
Gotland	-1,0%	-5,5%	-6,6%
Ljusdal	-2,1%	-5,2%	-7,3%
Östersund	0,2%	-7,5%	-7,4%
Vetlanda	-6,7%	-0,8%	-7,6%
Luleå	0,4%	-8,6%	-8,2%
Mora	-2,8%	-5,5%	-8,3%
Trollhättan-Vänersborg	-2,9%	-5,6%	-8,4%
Haparanda	-0,3%	-8,2%	-8,5%
Västerås	-2,3%	-6,4%	-8,7%
Kiruna	-1,4%	-8,2%	-9,5%
Malung	-0,3%	-9,3%	-9,6%
Gävle	-2,1%	-7,7%	-9,8%
Norrköping	-1,1%	-9,0%	-10,0%
Eskilstuna	-2,8%	-7,6%	-10,4%
Karlstad	-0,4%	-10,0%	-10,5%

(forts.)

Lokal arbetsmarknad	Strukturkomponent	Regionkomponent	Total utveckling
Skövde	-3,5%	-7,0%	-10,5%
Örnsköldsvik	-3,9%	-6,7%	-10,6%
Torsby	-3,2%	-8,2%	-11,3%
Vansbro	-5,6%	-5,8%	-11,4%
Härjedalen	-0,8%	-10,9%	-11,7%
Sundsvall	0,3%	-12,3%	-12,0%
Skellefteå	-2,6%	-9,5%	-12,1%
Hudiksvall	-3,1%	-9,5%	-12,6%
Arjeplog	0,3%	-12,9%	-12,6%
Arvidsjaur	-0,1%	-12,5%	-12,7%
Sorsele	-3,2%	-9,9%	-13,0%
Bollnäs	-3,1%	-10,3%	-13,4%
Avesta	-4,8%	-9,0%	-13,7%
Karlskoga	-4,9%	-9,4%	-14,4%
Vimmerby	-5,7%	-9,6%	-15,3%
Kalix	-2,8%	-13,9%	-16,7%
Gällivare	-2,7%	-14,3%	-17,0%
Dorotea	-4,8%	-12,2%	-17,1%
Storuman	-1,7%	-15,6%	-17,3%
Västervik	-3,4%	-13,9%	-17,4%
Jokkmokk	-3,3%	-14,5%	-17,8%
Fagersta	-6,7%	-11,8%	-18,5%
Vilhelmina	-0,4%	-18,7%	-19,2%
Överkalix	-2,2%	-17,0%	-19,2%
Ludvika	-4,9%	-15,2%	-20,1%
Olofström	-5,0%	-15,1%	-20,1%
Lycksele	-2,3%	-17,9%	-20,2%
Nyköping-Oxelösund	-1,3%	-19,2%	-20,5%
Sollefteå	-0,9%	-20,8%	-21,6%
Övertorneå	-1,8%	-20,6%	-22,4%
Pajala	-2,0%	-20,7%	-22,7%
Kramfors	-3,2%	-21,1%	-24,3%
Strömsund	-3,0%	-21,5%	-24,6%
Söderhamn	-1,9%	-27,3%	-29,2%
Bengtsfors-Dals-Ed	-6,3%	-23,7%	-30,1%
Hagfors	-5,6%	-25,3%	-30,9%
Åsele	-1,7%	-29,8%	-31,5%
Hällefors	-5,4%	-26,3%	-31,7%
Filipstad	-6,2%	-26,5%	-32,7%

(forts.)

Sysselsättningsutveckling 1990–2007 fördelade på region- och strukturkomponent sorterade i åtta strukturgrupper

Strukturgrupper	Strukturkomponent	Regionkomponent	Total utveckling
Storstads-LA	2,4%	6,6%	9,0%
LA med mindre regionalt centrum	-1,8%	0,5%	-1,3%
Exportinriktade LA	-5,7%	1,6%	-4,1%
LA med stort regionalt centrum	-1,4%	-5,7%	-7,2%
Befolkningsglesa LA	-1,7%	-8,7%	-10,4%
Ytstora LA med hög teknisk kompetens	-3,2%	-9,4%	-12,6%
Exportsvaga LA	-2,4%	-12,5%	-14,9%
"Bruksorts"-LA	-5,2%	-11,4%	-16,6%

Bilaga 17

Personalomsättning i lokala arbetsmarknader, lista

De lokala arbetsmarknaderna är rangordnade efter storleken på personalomsättningen

<i>Lokala arbetsmarknad</i>	<i>Personalomsättning</i>	<i>Lokala arbetsmarknad</i>	<i>Personalomsättning</i>
Malung	18,3%	Kalmar	13,5%
Härjedalen	18,2%	Karlstad	13,5%
Stockholm-Solna	18,1%	Nyköping-Oxelösund	13,5%
Arjeplog	18,1%	Hudiksvall	13,4%
Strömstad	17,0%	Lycksele	13,3%
Pajala	16,9%	Luleå	13,3%
Östersund	16,6%	Strömsund	13,3%
Göteborg	16,3%	Gotland	13,2%
Malmö-Lund	15,7%	Oskarshamn	13,2%
Kiruna	15,4%	Vetlanda	13,2%
Jokkmokk	15,4%	Sundsvall	13,2%
Årjäng	15,0%	Kristianstad	13,2%
Sorsele	14,8%	Torsby	13,2%
Karlskrona	14,8%	Ljungby	13,1%
Älmhult	14,8%	Ljusdal	13,1%
Haparanda	14,8%	Bengtstors-Dals-Ed	13,1%
Växjö	14,8%	Överkalix	13,0%
Jönköping	14,6%	Avesta	13,0%
Umeå	14,6%	Skellefteå	12,9%
Västerås	14,4%	Trollhättan-Vänersborg	12,8%
Örebro	14,3%	Örnsköldsvik	12,7%
Borås	14,3%	Kramfors	12,7%
Gävle	14,2%	Åsele	12,7%
Falun-Borlänge	14,2%	Skövde	12,5%
Norrköping	14,1%	Vimmerby	12,5%
Mora	14,1%	Arvika	12,4%
Värnamo	14,0%	Fagersta	12,3%
Kalix	14,0%	Karlskoga	12,2%
Linköping	13,9%	Västervik	12,1%
Arvidsjaur	13,9%	Söderhamn	12,1%
Tranås	13,8%	Ludvika	12,0%
Halmstad	13,8%	Filipstad	11,8%
Eskilstuna	13,8%	Lidköping-Götene	11,7%
Gällivare	13,7%	Storuman	11,7%
Gislaved	13,6%	Hällefors	11,2%
Sollefteå	13,6%	Bollnäs	11,2%
Vilhelmina	13,6%	Dorotea	10,9%
Vansbro	13,6%	Olofström	10,8%
Övertorneå	13,6%	Hagfors	10,2%
Varberg	13,5%	RIKET	15,4%

In English

Summary

Object of the report

The division of Sweden into labour market areas (LMAs) was developed at the end of the eighties and was first presented by Statistics Sweden in 1991. The number of LMAs has decreased every year since that, from 111 in 1988 to 79 in 2006.

The purpose of constructing a new regional division was to achieve areas that were more or less independent with regard to labour supply and demand. Such independent regions are an adequate tool for analysing economic development or events in the labour market on a regional basis. The aim of this report is to expand the concept of labour market areas and its present use after having been applied for nearly 20 years.

The construction of labour market areas

The labour market areas are constructed by using statistics of commuting between municipalities. The method used is partly built on ideas and thoughts taken from the Central Place Theory, although the location of central places generally is based on retail trade or services and not on supply and demand of labour.

When developing labour market areas, the first step was to select municipalities that fulfil conditions to be classified as local centres. If less than 20 percent of the working population in a municipality commuted to other municipalities while the largest commuting stream to any other municipality was less than 7.5 percent, the municipality was classified as an independent local centre. In 2006, 79 of the 290 municipalities in Sweden were classified as independent local centres. All other municipalities were classified as dependent.

The second step was to decide to which local centre the remaining 211 municipalities should belong. Every dependent municipality was brought to the local centre that received the largest amount of commuters. The result in 2006 was that the 290 municipalities in the country were grouped into 79 labour market areas. While the Stockholm-Solna LMA consisted of 36 municipalities, 30 LMAs contained only one municipality (solitaries).

Applications of labour market areas

Regional enlargement

Changes in the number of LMAs over time have been used as a measure of regional enlargement. The enlargement has been rather rapid during the latest 20 years when the number of labour market areas has decreased by almost 30 percent. To a large extent, this can be explained by improved infrastructure and a more positive attitude towards commuting. This also means that the average number of employed persons in the labour market areas has increased. Regional enlargement has long been one of the objectives of regional politics, as large populations in the markets are considered to improve the functioning of labour markets.

Besides measuring regional enlargement the report contains suggestions for measuring *regional strength* and *regional concentration*. The former concept means changes in the centrifugal force of the local centre on the other municipalities of an LMA measured by commuting figures, while the latter concept simply means an increasing amount of commuters between all municipalities in the LMA.

Creation of "structure groups"

Cluster analysis has been used in this report to develop eight structure groups of the LMAs. Within each group the variance between the LMAs concerning the variables measuring the characteristics is relatively small, but is considerably higher between the groups. The grouping of LMA into groups with divergent characteristics is supposed to make the analyses of regional development and the functioning of labour market easier.

The structure of LMAs

The population in the labour market areas varies from about 3 000 inhabitants in some LMAs in the remote parts of northern Sweden to 2.3 million in the Stockholm-Solna LMA. Almost half of the population of Sweden is living in the LMAs of the three major metropolitan areas. Other characteristics with large differences between LMAs are population density, levels of education, proportion of population in employment, composition of branches etc.

Development tendencies in LMAs

In general LMAs with the highest population numbers have had a faster development of employment. This fact doesn't necessarily depend on the population size only. Other conditions, often related to population sizes, e.g. high educational levels, may influence the development of the number of employed.

The functioning of the labour markets of the LMAs

The functioning of a labour market includes conditions and events mainly affecting the matching of the labour force and wage formation. In this study labour mobility and labour turnover at the LMAs are two of the main objects of interest and form an important part of the functioning of the labour markets.

Among the conclusions from this study is the fact that job changes among employed persons are most common in LMAs with the largest and the smallest population bases. On the other hand job changes in connection with geographical movement, as migration or long distance commuting are quite unusual in the LMAs of big cities but far more common in LMAs with small populations. Long distance commuting in connection with entrance into the labour market is very common for persons in the LMA with small populations in remote areas of Sweden (19 percent). In the Stockholm-Solna LMA only 4 percent of those joining the labour market started to commute long distances.

Concerning labour turnover⁵⁸ at the local units⁵⁹ of enterprises there is a high connection between the size of the LMAs and the proportion of labour turnover. In LMAs of the major metropolitan areas the rate of labour turnover was 25 percent in 2006, while LMAs with the smallest populations in average had labour turnover rates of about 17 percent.

Openings and close downs of enterprises in the labour market areas as well as increasing and decreasing numbers of employed at existing enterprises are events affecting the adjustment of supply and demand of labour. One conclusion based on this aspect is that increases of employees at existing enterprises yield more rapid growth of employment than newly started enterprises. This applies to all groups of LMAs.

Finally, the rate of survival among newly started enterprises two years after the start was studied for each group of LMAs in the period 1990–2005. The number of new enterprises diminished during the period as a whole. This was however to a large extent compensated by rising survival rates among new enterprises. The largest improvements of surviving rates occurred from a low level in enterprises located at LMAs with sparse populations.

Nordic commuting map

The Nordic Council of Ministers has published a Nordic Commuting Map for the years of 2001, 2004–2006, resulting from the ongoing cooperation between statistical agencies in four Nordic countries. The map shows commuting and income flows over national frontiers and labour market areas for Nordic countries independent of national frontiers.

Statistical source

The overwhelming use of statistics in this report has been taken from a number of registers associated with “Labour Statistics based on Administrative Sources”, which is a statistical product at Statistics Sweden. The registers contain information on an individual level about employment, commuting, occupation, education, and enterprises including local units. Due to mutual unique identities of the objects in the registers, it is possible to connect statistical data from the separate registers. Most statistics from the registers have been available on an annual basis since 1985.

⁵⁸ Labour turnover is here measures as the proportion of replaced persons among the total number of employed at local units during a period of one year.

⁵⁹ As many enterprises have their activities at more than one working place, it is important to work with the local units of the enterprises in regional analysis.

Lokala arbetsmarknader (LA)

I den här rapporten görs en genomgång av olika aspekter på indelningen i lokala arbetsmarknader. Indelningen skapades för tjugo år sedan. Sedan dess har förändringar inträffat i de politikområden som påverkar arbetsmarknaden. Exempelvis har EU:s Lissabonstrategi tillkommit, vilken lyfter fram regionernas betydelse för ekonomisk tillväxt.

Arbetet med rapporten har inspirerats av det intresse för lokala arbetsmarknader, som finns bland forskare och utredare. Rapporten kan ses som en fortsättning på den rapport om Lokala arbetsmarknader och förvävsregioner, som utgavs 1991 i ett samarbete mellan SCB och dåvarande Expertgruppen för regional forskning och utveckling (ERU). I föreliggande rapport ingår därför en översyn och omprövning av indelningen i Lokala arbetsmarknader. En ny gruppering av de lokala arbetsmarknaderna i s.k.strukturgrupper har genomförts och utnyttjas i analyserna av arbetsmarknadens funktionssätt.

Den viktigaste källan för de statistiska beräkningarna i rapporten är den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) vid SCB. Denna statistikprodukt har under åren utvecklats i samarbete med andra myndigheter till en statistik som belyser arbetsmarknaden från både utbuds- och efterfrågesidan. De delar av rapporten som berör de lokala arbetsmarknadernas struktur, utveckling och funktionssätt är exempel på den mångsidiga användningen av RAMS.

ISBN 978-91-618-1512-8 (print)

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**

Kundservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**

Customer service, phone +46 8 506 948 01